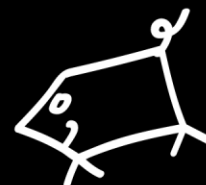

Místní akční plán Frýdek-Místek II

VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

v. 2020/05

projekt: Místní akční plán Frýdek-Místek II
reg. číslo: CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0008616
realizátor: MAS Pobeskydí, z. s.

OBSAH

1	Úvod.....	2
2	Cíl a metodika.....	3
3	Reflexe a popis potřeb škol	7
4	Další otázky ke společnému vzdělávání	137
5	Závěr	169

1 ÚVOD

Místní akční plán (dále jen „MAP“) je v programovém období Evropské unie 2014–2020 nově uplatňovaným nástrojem horizontální i vertikální koordinace aktivit v oblasti vzdělávání, výchovy a v souvisejících oblastech. Prostřednictvím MAPů by měli aktéři v regionech dosáhnout dohody na prioritách, jednotně komunikovat s hierarchicky výše postavenými orgány veřejné správy a přenášet systémové změny do praxe. Prostřednictvím MAPů by měla být zlepšena komunikace mezi jednotlivými aktéry a plánovací kultura na všech hierarchických úrovních.

MAPy jsou součástí tzv. akce KLIMA, která stojí na vizi: „Chceme v našich školách rozvíjet motivující kulturu zaměřenou na maximální úspěch pro každého žáka a každého učitele a na trvalý pedagogický rozvoj celé školy.“ MAPy se zaměřují primárně na děti a žáky do patnácti let věku a na řešení místně specifických problémů a potřeb v oblasti včasné péče, předškolního, základního, zájmového a neformálního vzdělávání. MAPy jsou nástrojem regionální politiky vzdělávání v jednotlivých regionech a jejich existence je klíčovou podmínkou financování některých záměrů z operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, z Integrovaného regionálního operačního programu a z operačního programu Praha – pól růstu ČR.¹

MAP je ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Frýdek-Místek připravován MAS Pobeskydí, z. s., v rámci projektu Místní akční plán Frýdek-Místek II (MAP FM II; dále jen „projekt“) financovaného z operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.² Partneři realizátora projektu jsou MAS Slezská brána, z. s., a Statutární město Frýdek-Místek. Věcně, organizačně i územní působností projektu navazuje na předchozí projekt Místní akční plán Frýdek-Místek.³ Prostřednictvím tohoto (předchozího) projektu v území vznikly struktury spolupráce a koncepční dokumenty, jichž bylo škoda nevyužít a z nichž tento (navazující) projekt vychází.

Projekt zahrnuje následující klíčové aktivity:

- řízení projektu,
- rozvoj a aktualizace MAPu,
- evaluace a monitoring MAPu,
- implementace MAPu.

Dokumentace místního akčního plánování je výsledkem druhé klíčové aktivity: rozvoj a aktualizace MAPu. Logika jejího vzniku respektuje konvenční logiku strategického plánování. Toto vyhodnocení dotazníkového šetření je základním podkladem pro analýzu⁴ a následně strategii rozvoje celého projektu, formulovanou ve strategickém rámci priorit⁵ a následně v jednotlivých ročních akčních plánech.

Území, pro které je MAP zpracováván, je značně velké a pestré a v oblastech vzdělávání a výchovy a v souvisejících oblastech zde působí mnoho aktérů. Svá sídla zde mají desítky škol, z nichž každá je svým způsobem jiný svět s jinými zkušenostmi, problémy a konkurenčními výhodami. Do oblasti působnosti MAPu dále zasahují aktivity stovek organizací a agilních jednotlivců. Průběh místního akčního plánování a podoba jeho základních dokumentů jsou těmito skutečnostmi ovlivněny. Toto vyhodnocení dotazníkového šetření je toho důkazem a podkladem k zamyšlení, aby se rozvoj vzdělávání a výchovy nezaměřil jen na potřeby silných či slabých, ale odrážel potřeby všech a potenciál všech k tomu, učit se navzájem. Je třeba mít na paměti, že startovací čára a potřeby každého aktéra jsou různé a soustavně se vyvíjí. Regionální systém vzdělávání, výchovy a souvisejících oblastí je zkrátka složitý systém, který je nesnadné koordinovat, tím spíše, když regionu chybí autorita, která by se tohoto úkolu mohla a chtěla chopit. Tato pestrost je však cenným bohatstvím regionu a dává naději místním aktérům, že se mohou učit jeden od druhého ve věcech, které považují za důležité, a společně tak pozvednout kvalitu vzdělávání a výchovy k prospěchu školám, jejich pracovníkům, dětem, resp. žákům a regionu jako celku.

Vyhodnocení dotazníkového šetření bylo řídicím výborem projektu vzato na vědomí procedurou písemného projednávání 20. května 2020.

¹ MŠMT 2017a.

² Registrační číslo CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0008616.

³ Registrační číslo CZ.02.3.68/0.0/0.0/15_005/0000365.

⁴ MAS Pobeskydí 2020a.

⁵ MAS Pobeskydí 2020b.

2 CÍL A METODIKA

Cílem provedeného dotazníkového šetření bylo zmapovat situaci ve vzdělávání a výchově v oblastech odpovídajících zaměření jednotlivých pracovních skupin a jednotlivých priorit strategického rámce⁶ projektu. Šetření bylo realizováno v souladu s pravidly a postupy (dále jen „pravidla“), kterými jsou vázáni žadatelé o podporu a realizátoři projektů MAP II,⁷ a v souladu s metodikou rovných příležitostí ve vzdělávání pro prioritní osu 3 OP VVV (dále jen „metodika“).⁸ Jako takové sestávalo v podstatě ze dvou relativně samostatných šetření, která byla z praktických důvodů realizována současně a jejichž vyhodnocení odpovídá dvěma hlavním kapitolám tohoto dokumentu.

Dotazníkové šetření zkomplikovala a časově protáhla skutečnost, že podle postupů mělo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dodat zpracovatelům jednotné dotazníky. Po roce slibování a vytáčení však místo dotazníků vydalo aktualizované postupy, ve kterých se ze svého závazku vůči zpracovatelům jednostranně vyvázalo. Podobně zpracovatelé dopadli se všemi sliby o dodání statistických dat pro zpracování šetření podle metodiky. Neschopností ministerstva a dalších hierarchicky vyšších organizací přišli všichni naivní zpracovatelé o rok cenného času a ve výsledku se museli spolehnout sami na sebe: jak při konstrukci dotazníku, tak při jeho distribuci a sběru i při samotném vyhodnocování.

První část dotazníkového šetření se věnovala reflexi a popisu potřeb škol a vycházela z postupů. Ty stanovují provést šetření v následujících oblastech:

- čtenářská gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka,
- matematická gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka,
- rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech,
- další potřeby rozvoje škol.⁹

První, druhá a čtvrtá povinná oblast odpovídají zaměření stávajících pracovních skupin Čtenářská gramotnost, Matematická gramotnost a Zázemí. Aby získaly srovnatelné podklady také ostatní pracovní skupiny, učinily se dva kroky:

- třetí povinná oblast byla rozpuštěna do následujících (nepovinných) oblastí:
 - jazyková gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka,
 - sociální kompetence a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka,
 - iniciativa, kreativita a polytechnické vzdělávání a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka,
 - kariérové poradenství a rozvoj potenciálu každého žáka,
 - společné vzdělávání a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka,
- každá z uvedených povinných i nepovinných oblastí (až na dvě) byla určena jak základním, tak mateřským školám.

V každé z těchto oblastí se mělo podle postupů zjišťovat, „co na školách probíhá dobře, v čem jsou školy úspěšné, v čem by se mohly zlepšit a v čem potřebují pomoci, aby se mohly zlepšit“.¹⁰ Takto definované okruhy byly transformovány na tři standardní otázky, které byly součástí každé z oblastí:

- silné stránky,
- slabé stránky,
- plány.

K těmto standardním otázkám pracovní skupiny podle vlastního uvážení přidaly další, které popisují dílčí procesy související s oblastí v působnosti dané pracovní skupiny. Součástí otázek v každé oblasti byly navíc jedna až tři otázky zaměřené na kontakty na osoby zodpovědné za danou oblast na školách. Principiálně však bylo snahou všech zapojených redukovat celkový rozsah dotazníku na nezbytné minimum.

⁶ MAS Pobeskydí 2020b.

⁷ MŠMT 2017a, b, c, d.

⁸ MŠMT 2018a.

⁹ MŠMT 2017a.

¹⁰ MŠMT 2017a.

Všechny otázky první části dotazníku byly koncipovány jako otevřené. Pro inspiraci respondentům byla ke každé oblasti přiložena návodná tvrzení podle šetření realizovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dříve.¹¹

Vyhodnocení první části šetření je agregovaným popisem potřeb ve smyslu postupů.¹²

Druhá část dotazníkového šetření se věnovala mapování situace v oblasti rovných příležitostí ve vzdělávání a výchově na školách a vycházela z metodiky. Dotazníkové šetření se podle ní mělo zaměřovat na zjišťování informací v následujících okruzích:

- přijímání dětí a žáků ke vzdělávání,
- inkluzivita školy,
- počet, resp. podíl dětí, resp. žáků s potřebou podpůrných opatření ve školách a třídách a porovnání k průměrnému podílu dětí, resp. žáků ve školách za celé území; mezi děti, resp. žáky s potřebou podpůrných opatření musely být zahrnuty i děti, resp. žáci, kteří nemají přiznaná podpůrná opatření podle zákonných předpisů, nicméně ředitel školy, případně jiný pedagogický pracovník identifikoval, že dítě, resp. žák potřebuje podporu ve vzdělávání, a to například z důvodu socioekonomického znevýhodnění a kulturní odlišnosti.

Dotazníkové šetření se mělo dále zaměřovat na zjištění následujících ukazatelů, a to za dobu posledních tří školních roků:

- průměrný počet absencí dětí, resp. žáků za školu (omluvených a neomluvených) a průměrný počet absencí dětí, resp. žáků za jednotlivé třídy,
- výsledky v testování České školní inspekce,
- podíl odchodu žáků ze základní školy na víceletá gymnázia,
- podíl žáků základních škol skládajících standardizované přijímací zkoušky (tj. podíl žáků odcházejících do maturitního studia),
- úspěšnost žáků jednotlivých základních škol ve standardizovaných přijímacích zkouškách,
- podíl žáků, kteří předčasně ukončili základní vzdělávání v důsledku ukončení povinné školní docházky,
- nákladovost vzdělávání v jednotlivých mateřských a základních školách (nutné investice ze strany zákonných zástupců při vstupu do prvního ročníku a v průběhu dalšího vzdělávání, tj. např. poskytování finančního příspěvku na výuku cizích jazyků, akce pořádané školou atd.),
- nákladovost volnočasových aktivit a doučování nabízených školami a školskými zařízeními či jinými subjekty v území,
- přístupnost školního stravování (zda školy monitorují počty dětí, resp. žáků, kteří se ve školní jídelně nestravují, a zajišťují financování stravování pro děti, resp. žáky, kteří na obědy nechodí z ekonomických důvodů),
- počty výchovných opatření v základních školách podle charakteru.¹³

Takto formulované okruhy a ukazatele bylo nutné operacionalizovat do podoby, snáze uchopitelné očekávanými respondenty. Ve výsledku se jednalo o mix otevřených a uzavřených otázek. Že se snaha o uchopitelnou operacionalizaci ne vždy dokonale povedla, ukazují odpovědi na jednotlivé otázky. Bohužel se ukázalo, že nejenže školy ne vždy dokonale pochopily otázku (pokud vůbec byla formulována k pochopení), ale že některá data samy nemají. Zato spoustou dalších dat, která měla být dotazníkovým šetřením zjišťována, disponuje ministerstvo, případně jiné hierarchicky vyšší organizace. Místo toho, aby ministerstvo a tyto organizace zpracovatelům tato data poskytly a ušetřily tak školy otravného vykazování už stokrát vykázaného, otočily se ke zpracovatelům zády.

Vyhodnocení druhé části šetření je součástí analýzy stavu rovných příležitostí ve smyslu metodiky.¹⁴

Otázky z první a druhé části šetření byly z praktických důvodů zahrnuty do jednoho dotazníku. Dotazník byl distribuován 3. února 2019 na všechny mateřské, základní a základní umělecké školy v regionu společně s nabídkou finanční kompenzace za jeho vyplnění. Pro zapojené školy byla připravena instruktáž s diskusí, která se uskutečnila 15. února 2019 během výjezdního setkání ředitelů škol v horském hotelu Sepetná.

¹¹ MŠMT 2018b, c.

¹² MŠMT 2017a.

¹³ MŠMT 2018a.

¹⁴ MŠMT 2018a.

Konečný termín odevzdání vyplněných dotazníků byl stanoven na 24. února 2019, ale dotazníky se trousily ještě týdnů poté. Nekompletní dotazníky byly průběžně vráceny jednotlivým školám k dopracování, takže kompletní sada vyplněných dotazníků byla k dispozici teprve v červnu 2019.

Celkem se do dotazníkového šetření zapojilo 53 škol, z toho (podle RED IZO):

- 16 mateřských škol,
- 24 mateřských a základních škol,
- 11 základních škol,
- 2 základní umělecké školy.

Z jiného úhlu pohledu (podle IZO):

- 40 mateřských škol,
- 35 základních škol,
- 2 základní umělecké školy.

Vzhledem k počtu škol zapojených do projektu činila výsledná návratnost:

- 93,02 % mateřských škol,
- 94,59 % základních škol,
- 66,67 % základních uměleckých škol.

Jak již bylo uvedeno, první část dotazníku tvořily otevřené otázky, druhou mix otevřených a uzavřených otázek.

Problematickým momentem šetření postaveného na otevřených otázkách je skutečnost, že otevřená otázka dost často bývá něčím na způsob testu volných asociací. Respondent odpoví, co mu zrovna přijde na mysl v daný okamžik jako správná a vyčerpávající odpověď. Kdyby byl ke stejné otázce postaven o týden později, pravděpodobně by napsal něco alespoň zčásti odlišného. Tím spíše, kdyby byli jednotliví respondenti konfrontováni mezi sebou navzájem. S vědomím toho je potřeba přistupovat ke čtení vyhodnocení. U řady otázek nejsou relevantní počty respondentů, kteří uvedli určitou variantu odpovědi, protože jiní respondenti by ji mohli také, kdyby si na ni při vyplňování vzpomněli. Výsledky odpovědí na otevřené otázky je lepší chápat jako výčet možného, který dost dobře mapuje celkový možný rozsah odpovědí (uvádí tedy možná všechny možné varianty), čísla však jsou u jednotlivých otázek více, či méně podhodnocená.

Odpovědi na otevřené otázky byly metodou klíčových slov zaznamenány do složitých myšlenkových map, které jednotlivé odpovědi řadily od jednotlivých a konkrétních odpovědí do stále obsáhlejších a obecnějších množin. Odpovědi řazené do jednotlivých větví myšlenkových map, resp. množin, mohly být následně kvantifikovány a seřazeny podle významnosti, ale opět platí, uvedená čísla je nutno brát s rezervou.

Uzavřené otázky bylo možné vyhodnocovat metodami popisné statistiky. U dat, která obsahovala časové řady, bylo možné vyhodnotit data za každý rok zvlášť a zhodnotit celkové trendy. Pro vzájemné průřezové porovnání však byly kromě dat za jednotlivé roky spočteny celkové tříleté průměry daných hodnot. Tyto průměrné hodnoty byly využity v grafických znázorněních, kde tříletý průměr sloužil jako referenční rovina dělící soubor hodnot na čtyři části:

- výrazně podprůměrná data (méně než polovina tříletého průměru),
- podprůměrná data (méně než tříletý průměr, ale více než nebo rovno polovině tříletého průměru),
- nadprůměrná data (méně než dvojnásobek tříletého průměru, ale více než nebo rovno tříletému průměru),
- výrazně nadprůměrná data (více než nebo rovno dvojnásobku tříletého průměru).

Pro hrubé srovnání byla zjištěná data porovnávána na třech úrovních u základních škol a dvou úrovních u mateřských škol:

- venkovské × Frýdecko-Místecké školy (Brušperk a Paskov byly zahrnuty mezi venkovské obce),
- malé × velké školy (pod nebo nad mediánem počtu dětí, resp. žáků v posledním sledovaném roce),
- neúplné × úplné základní školy.

Srovnání mezi těmito třemi páry množin škol byla provedena prostřednictvím metod popisné statistiky. Statisticky nebyly detailně zkoumány základní umělecké školy, protože statistické ukazatele spočítané ze dvou hodnot nemají žádnou vypovídací hodnotu.

Vyhodnocení jednotlivých otázek bylo průběžně projednáváno v pracovních skupinách projektu. Výsledkem tohoto projednání je interpretace výsledků, ať již za jednotlivé oblasti (první část vyhodnocení) nebo za jednotlivé otázky

(druhá část vyhodnocení). V následujícím textu jsou odpovědi na každou otázku uvozeny zněním otázky a vymezením škol, kterým byla otázka primárně určena. Ve výsledku se stávalo, že na otázku odpovídaly i školy, jimž otázka primárně určena nebyla. I taková data však byla vyhodnocena a jsou součástí následujícího textu. První část vyhodnocení je členěna do jednotlivých oblastí, v jejichž závěru je shrnutí veškerých dat za danou oblast a již zmíněná interpretace. Druhá část je členěna podle jednotlivých otázek a interpretace jsou řazeny ke každé z nich.

3 REFLEXE A POPIS POTŘEB ŠKOL

Tato část dotazníku se v souladu s pravidly¹⁵ zaměřovala na zjištění situace v následujících oblastech:

- čtenářská (pre)gramotnost a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka,
- matematická (pre)gramotnost a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka,
- jazyková gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka,
- sociální kompetence a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka,
- iniciativa, kreativita, polytechnické vzdělávání a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka,
- kariérové poradenství a rozvoj potenciálu každého žáka,
- společné vzdělávání a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka,
- další potřeby rozvoje školy.

V každé oblasti byla situace zjišťována třemi povinnými otázkami na slabé a silné stránky a plány rozvoje. Kromě toho z pracovních skupin vzešly další otázky pro potřeby realizace projektu.

3.1 ČTENÁŘSKÁ (PRE)GRAMOTNOST ...

... a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka

Tato oblast zahrnovala deset otázek, z toho tři standardní (silné a slabé stránky a plány rozvoje oblasti) a sedm vzešlých z individuálních potřeb projektu. Desátá otázka, zaměřující se na kontakty na osoby zodpovědné za tuto oblast na školách, není součástí vyhodnocení.

Silné stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše silné stránky v této oblasti? V čem je Vaše škola dobrá? Co se Vám daří? Jakých úspěchů jste dosáhli v posledních třech letech? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších silných stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:¹⁶

- činností (98 % škol),
- předpokladů (95 %),
- výsledků (3 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:¹⁷

- **Aktivity** (75 %):
 - čtení dětem (60 %), včetně čtení zákonných zástupců (33 %), žáků (20 %), paní knihovnice a zástupců Evropské dobrovolnické služby (3 %), včetně poobědových čtení (10 %) a čtení vlastních knížek (5 %),
 - výstavy knih (15 %),
 - projektové dny (15 %), zaměřené nejen na čtení (8 %), ale také na tvorbu vlastních knih (6 %) nebo výtvarných ztvárnění pohádkových příběhů (3 %),
 - kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj čtenářské pregramotnosti (8 %), zejména logopedické kroužky (5 %) a dramatické kroužky (3 %),

¹⁵ MŠMT 2017a, b, c, d.

¹⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

¹⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- ukázkové lekce a návštěvy předškoláků v prvních třídách (5 %).
- Zaměření (73 %):
 - řečová výchova a logopedická péče (35 %), včetně rozvoje schopnosti správně vyslovovat, slovní zásoby (10 %), správného vyjadřování, mluveného projevu obecně (5 %) a základů spisovného jazyka (3 %),
 - dramatická výchova (35 %),
 - základní dovednosti při práci s textem (35 %), zejména porozumění textu (25 %),
 - osobnostní a sociální rozvoj (23 %), zejména pozornosti a koncentrace (15 %) a představivosti a fantazie (13 %),
 - motivace ke čtení (18 %), budování vztahu k němu (13 %) a setkávání s knihou od útlého věku (5 %),
 - recitace a zpěv (13 %),
 - vyšší stupeň čtenářství, např. kritické čtení (5 %),
 - různé literární žánry (5 %).
- Jednorázové akce (70 %):
 - besedy pro děti (48 %): zejména ve spolupráci s místní knihovnou (43 %), s autory (15 %), včetně autorských čtení (5 %), a besedy s různými hosty o knihách, umění nebo povoláních (3 %),
 - divadelní představení pro děti (23 %),
 - dětská vystoupení (20 %), zejména dramatická (5 %), pro zákonné zástupce i seniory a výstavy dětských prací (3 %),
 - návštěvy kulturních akcí, zejména divadelních představení a koncertů (13 %), ale též planetária (3 %),
 - noční čtení, realizovaná zejména v projektu Noc s Andersenem (13 %), včetně nočních čtení realizovaných ve spolupráci s knihovnou (3 %),
 - knihovnické lekce, realizované ve spolupráci s místní knihovnou (10 %),
 - soutěže v čtenářské pregramotnosti (8 %): zapojení do nich (5 %), např. do výtvarných, a organizace vlastních soutěží, jmenovitě recitačních, na něž se děti připravují se svými zákonnými zástupci (3 %),
 - akce spojené s oslavami měsíce knihy (6 %), včetně zapojení zákonných zástupců do nich (3 %),
 - besedy k řečové výchově a logopedické péči pro zákonné zástupce (3 %),
 - blíže nespecifikované spaní ve škole (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce využívají zejména (43 %):
 - zábavné formy (30 %), včetně dramatizací (25 %), výtvarných ztvárnění (8 %) a námětových her (3 %),
 - reprodukce příběhů (8 %),
 - obrázková čtení (5 %) a popisy obrázků (3 %),
 - čtenářské deníky (5 %),
 - interaktivní metody (3 %),
 - vizuomotorická cvičení (3 %),
 - deníčky víkendových aktivit rodin (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (40 %), jmenovitě:
 - do projektu Celé Česko čte dětem (25 %),
 - do projektu Noc s Andersenem (10 %),
 - do projektu CESTA (5 %),
 - do programu Začít spolu (3 %),
 - do projektu Místní akční plán Frýdek-Místek II, aktivity spolupráce Tematické kufříky (3 %).
- Individualizace výuky: Škola podle možností uplatňuje individuální přístup k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb (8 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹⁸

- **Spolupráce (78 %):**
 - s místní knihovnou (63 %), zejména na jednorázových akcích (48 %), konkrétně na besedách (43 %), včetně besed s autory (5 %), knihovnických lekcí (10 %), nočních čteních realizovaných v projektu Noc s Andersenem a soutěžích (3 %), dále knihovna poskytuje škole a dětem organizační výhody v podobě knihovního účtu půjček (8 %), spolu se školou podněcuje děti a zákonné zástupce ke členství, dále jde o průběžně realizované aktivity, např. návštěvy paní knihovnice ve škole (5 %) a čtení dětem, a o společně realizované projekty, např. Tematické kufříky pro čtenářskou gramotnost II (3 %),
 - se sloučenou nebo spádovou základní školou (33 %), zejména na průběžných aktivitách (25 %), konkrétně na čtení žáků dětem (20 %), ukázkových lekcích a návštěvách předškoláků v prvních třídách (3 %), dále jde o spolupráci s knihovnou základní školy (5 %), s jejími učiteli nebo o sdílení jejich čtenářských koutků (3 %),
 - se společností Celé Česko čte dětem (20 %), v rámci jejíhož projektu jsou zapojeni také zákonní zástupci a prarodiče (3 %),
 - se spolky a neziskovými organizacemi (13 %), zejména s místními spolky na dětských vystoupeních (10 %) a s Evropskou dobrovolnickou službou na čteních dětem (3 %),
 - se zřizovatelem (10 %): na dětských vystoupeních (8 %) a výstavách dětských prací (3 %),
 - s knihovnou z většího města (10 %), včetně spolupráce na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků (3 %),
 - s dalšími školami (8 %): na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků prostřednictvím stáží a centra kolegiální podpory projektu Učíme se spolu (5 %) a na jednorázových akcích, např. soutěžích a dětských vystoupeních (3 %),
 - s knihkupectvím či antikvariátem, kde mohou děti nakupovat či půjčovat si knihy za zvýhodněných podmínek (8 %),
 - s Knižním klubem, kde mohou děti a zákonní zástupci nakupovat knihy za zvýhodněných podmínek (3 %).
- **Materiální zázemí (68 %):**
 - Školní knihovna (48 %) má dostatečný a průběžně aktualizovaný knižní fond (43 %), včetně učebnic (13 %), beletrie (10 %) a dětských časopisů (5 %). Školní knihovna je přístupná veřejnosti (3 %).
 - Škola disponuje dostatečným počtem přiměřeně vybavených čtenářských koutků (38 %). Děti si zde mohou knihy vypůjčit, nebo naopak, přinést z domu své knihy (3 %).
 - Škola je přiměřeně vybavena pomůckami rozvíjejícími čtenářskou pregramotnost (25 %), zejména pracovními a metodickými listy (13 %), včetně např. učebnice Půjdu do školy, pomůcek programu Maxík atp. (3 %). Dále je vybavena pomůckami pro dramatickou výchovu (10 %), včetně tomu určeným centrem aktivit (3 %), a didaktickými hrami (5 %), včetně her na rozvoj slovní zásoby (3 %).
 - Škola je přiměřeně vybavena informačními a komunikačními technologiemi (20 %), včetně interaktivních tabulí, sweetboxů (5 %), multiboardů, tabletů a blíže nespecifikované audiovizuální techniky (3 %).
 - Škola má dostatek odborné literatury a metodických materiálů (13 %).
 - Škola má dostatek nástěnek s informacemi k rozvoji čtenářské pregramotnosti (13 %).
 - Škola disponuje dalšími specifickými prostory a vybavením k rozvoji čtenářské pregramotnosti (10 %), např. centry aktivit pro čtenářskou pregramotnost (6 %) a dramatickou výchovu (3 %), písmeny označenými prostory na ukládání hraček nebo divadelním pódiem ve školní zahradě (3 %).
 - Škola má dostatečné materiální zázemí, kromě odloučených pracovišť (3 %).
- **Personální zázemí (45 %):**
 - Pedagogové se v oblasti čtenářské pregramotnosti dále vzdělávají (43 %), a to samostudiem nebo sdílením dobré praxe (15 %), včetně sdílení dobré praxe s pedagogy z jiných škol a spolupráce s knihovnou z většího města (3 %). Kromě jiného se vzdělávají v oblasti metody RWCT pro před-

¹⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- školní věk (8 %), základních dovedností při práci s textem, vyhledávání a třídění informací, motivace k zájmu o literaturu a tvůrčího psaní atp. (3 %).
- Pedagogové sami vytváří výukové programy a pracovní listy (10 %).
- Škola je centrem kolegiální podpory projektu Učíme se spolu (3 %).
- **Zákonní zástupci:** Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (43 %). Účastní se školních aktivit, zejména čtení dětem (33 %), a to včetně prarodičů (18 %) nebo sourozenců (3 %), školních jednorázových akcí (8 %), např. besed s klinickým logopedem, zábavných dopo- a odpolední nebo se připravují s dětmi na recitační soutěž (3 %). Se školou o čtenářské pregramotnosti komunikují (9 %).
- **Obecné předpoklady** (35 %): Škola podporuje rozvoj čtenářské pregramotnosti a řečových aktivit v rámci svých školních (30 %) nebo třídních vzdělávacích programů (5 %). Pro rozvoj čtenářské pregramotnosti a řečových aktivit má definován vlastní soubor postupů (3 %).

Pouze jedna mateřská škola uvedla silnou stránku v oblasti výsledků, a to ocenění dětí na výtvarné soutěži (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:¹⁹

- předpokladů (100 % škol),
- činností (100 %),
- výsledků (29 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:²⁰

- **Spolupráce** (97 %):
 - s místní knihovnou (89 %), zejména na jednorázových akcích (48 %), konkrétně na besedách (31 %), včetně besed s autory (9 %) a autorských čteních (6 %), dále na knihovnických lekcích (26 %), přednáškách, motivačních programech, nočních čteních realizovaných v projektu Noc s Andersenem (6 %), soutěžích, výstavách a divadelních představeních žákům (3 %), dále knihovna poskytuje škole a žákům organizační výhody (9 %), včetně členství zdarma a přizpůsobení provozní doby, a spolupracuje se školou na blíže nespecifikovaných projektech (3 %),
 - se společností Celé Česko čte dětem (23 %),
 - s knihovnou z většího města (11 %),
 - se spolky a neziskovými organizacemi (11 %), zejména s místními spolky na žákovských vystoupeních (6 %), s organizací ADRA a s Evropskou dobrovolnickou službou na čteních žákům (3 %), se zřizovatelem (9 %): na žákovských vystoupeních (6 %) a výstavách žákovských prací (3 %),
 - se sloučenou nebo spádovou mateřskou školou, zejména na čteních žáků dětem (9 %),
 - s dalšími školami (9 %): na projektech, např. Setkání s knihou (6 %), soutěžích a dalších blíže nespecifikovaných jednorázových akcích (3 %),
 - s knihkupectvím na nočních čteních realizovaných v projektu Noc s Andersenem (3 %).
- **Materiální zázemí** (86 %):
 - Školní knihovna (69 %) má dostatečný a průběžně aktualizovaný knižní fond (37 %), včetně dětských časopisů (6 %).
 - Škola je přiměřeně vybavena informačními a komunikačními technologiemi a využívá je ve výuce (40 %), včetně výukových programů (11 %) a čteček (3 %).
 - Škola disponuje dostatečným počtem přiměřeně vybavených čtenářských koutků (37 %): na chodbách (14 %), ve třídách (6 %), ve školních družinách nebo v klidných relaxačních zónách (3 %).
 - Škola má dostatek odborné literatury a metodických materiálů (11 %), včetně např. Učitelských novin a dalších časopisů, knih Ivy Novákové nebo metodických materiálů projektu Podpora práce učitelů (3 %).
 - Škola je přiměřeně vybavena pomůckami rozvíjejícími čtenářskou gramotnost (6 %), zejména pracovními a metodickými listy (6 %) a didaktickými hrami, včetně her na rozvoj slovní zásoby (3 %).
 - Škola má dostatek nástěnek s informacemi k rozvoji čtenářské gramotnosti (6 %).

¹⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Personální zázemí (57 %):
 - Pedagogové se v oblasti čtenářské gramotnosti dále vzdělávají (54 %), a to sdílením dobré praxe (20 %) mezi sebou i s pedagogy z jiných škol (3 %) a samostudiem (14 %). Absolvovali letní školu bohemistiky nebo letní školu projektu Učíme se spolu (3 %). Kromě jiného se vzdělávají v oblasti metody RWCT (17 %), sfumato, vyhledávání a třídění informací, motivace k zájmu o literaturu a tvůrčí psaní, čtenářských dílen, nových knih atp. K dalšímu vzdělávání jsou dostatečně motivováni (3 %).
 - Pedagogové sami vytváří výukové programy a pracovní listy (9 %) a tematické projekty (6 %), dovedou žákům vhodnou knihu nebo jsou lektory Tvořivé školy (3 %).
 - Škola disponuje kvalifikovaným, stabilizovaným a motivovaným týmem pedagogů nebo kapacitami pro tandemovou výuku (3 %).
- Obecné předpoklady (46 %): Škola podporuje rozvoj čtenářské gramotnosti v rámci svého školního vzdělávacího programu (34 %). Čtenářskou gramotnost rozvíjí ve výuce průřezově (9 %). Pro rozvoj čtenářské gramotnosti má definována vlastní vnitřní pravidla (3 %).
- Zákonní zástupci: Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (17 %). Účastní se školních jednorázových akcí (6 %), např. festivalu čtení, a zapojují se do školních projektů. Prostřednictvím spolu rodičů se podílí na nákupu knih do čtenářských koutků (3 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:²¹

- Jednorázové akce (97 %):
 - soutěže v čtenářské gramotnosti: zapojení do nich (71 %), např. do recitačních (26 %; včetně soutěže v mikroregionu měst a obcí povodí Ondřejnice, nebo pro žáky speciálních škol; 3 %), redakčních (Tvoříme vlastní vydavatelství; 17 %), literárních (17 %; např. Kalusův kalamář; 9 %), čtenářských (9; např. Soubor čtenářů nebo Festival čtení; 3 %), Olympiády v českém jazyce, KnihoOlympiády, dramatických (6 %) a výtvarných (3 %); organizace vlastních soutěží (23 %), zejména recitačních (11 %), čtenářských, literárně-výtvarných (6 %) a dramatických (3 %),
 - besedy pro žáky (43 %): zejména ve spolupráci s místní knihovnou (31 %), s autory (26 %), včetně autorských čtení (20 %),
 - knihovnické lekce, realizované ve spolupráci s místní knihovnou (26 %),
 - noční čtení (23 %), realizovaná zejména v projektu Noc s Andersenem (20 %), včetně nočních čtení realizovaných ve spolupráci s knihovnou a ve spolupráci s knihkupectvím (3 %),
 - žákovská vystoupení (14 %), výstavy žákovských prací (6 %) a čtení seniorům (3 %),
 - návštěvy kulturních akcí (11 %),
 - přednášky, realizované ve spolupráci s místní knihovnou (6 %),
 - motivační akce na podporu čtenářství, realizované ve spolupráci s místní knihovnou (6 %),
 - akce spojené s oslavami měsíce knihy (3 %),
 - výstavy, realizované ve spolupráci s místní knihovnou (3 %),
 - Slavnost slabikáře (3 %).
- Aktivity (80 %):
 - kroužky pro rozvoj čtenářské gramotnosti (57 %), zejména čtenářské kroužky, resp. kluby (49 %; některé navštěvují s žáky veletrh knih v Ostravě; 3 %), dramatické (6 %) a logopedické kroužky, kroužky deskových her (zaměřených na slovní zásobu) a další mimoškolní aktivity realizované ve školní družině nebo čítárně (3 %),
 - čtenářské dílny (29 %),
 - projektové dny (26 %), zaměřené nejen na čtení (9 %; včetně společného čtení napříč ročníky nebo čtení s prarodiči; 3 %), ale také na dramatizaci a dramatickou výchovu (6 %), poezii nebo Harryho Pottera (3 %),
 - společná čtení (26 %): zejména čtení dětem z mateřské školy (9 %) nebo mladším spolužákům (6 %), v jednom případě jde o čtení zástupců Evropské dobrovolnické služby, v dalším organizace ADRA, v dalším je organizuje žákovská samospráva a v dalším jsou společná čtení spojená s rozбором textu (3 %),
 - výstavy knih (8 %),

²¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- doučování (6 %),
- společné objednávky knih (6 %), včetně nákupu v rámci dětských knižních klubů (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (54 %), jmenovitě:
 - do projektu Celé Česko čte dětem (25 %),
 - do projektu Klub mladých čtenářů Albatros (14 %),
 - do projektu Čtení pomáhá (9 %),
 - do programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 6 %),
 - do projektu Místní akční plán Frýdek-Místek II, aktivity spolupráce Setkání s knihou (6 %),
 - do programů Lesů České republiky (3 %),
 - do blíže nespecifikovaných projektů jiných škol, místních knihoven (3 %).
- Zaměření (43 %):
 - základní dovednosti při práci s textem (23 %), zejména porozumění textu (17 %), dále např. schopnost vyhledávat tituly v knihovně (3 %),
 - žakovská žurnalistika (14 %), zejména podíl na tvorbě školního časopisu (11 %), ale též přispívání žáků do obecního zpravodaje (3 %),
 - vyšší stupeň čtenářství, např. kritické čtení (9 %), včetně aplikace metody RWCT (3 %),
 - tvůrčí psaní (3 %),
 - řečová výchova a logopedická péče (3 %),
 - příprava k přijímacímu řízení do studia na střední škole (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce využívají zejména (31 %):
 - čtenářské deníky (14 %),
 - činnostní učení (6 %),
 - skupinovou kooperativní práci (6 %),
 - čtení a prezentaci vlastních knih (6 %),
 - projektovou výuku (3 %),
 - metodu RWCT (3 %),
 - diskusi (3 %),
 - poslech (3 %),
 - deníčky vlastních zážitků, myšlenek a fotografií (3 %),
 - výsledky mezinárodního šetření PIRLS (3 %),
 - moderní metody a formy výuky obecně (3 %).
- Individualizace výuky: Škola podle možností uplatňuje individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (14 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti výsledků jsou následující body:²²

- Ocenění žáků na soutěžích (23 %), zejména na recitačních, redakčních (9 %), dramatických (6 %), literárních a na Olympiádě v českém jazyce (3 %).
- Nadprůměrné výsledky v testováních (3 %).
- Obecné úspěchy vzdělávacího a výchovného procesu, konkrétně u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %).

Na otázku odpověděla pouze jedna **základní umělecká škola**. Její odpovědi směřovaly pouze do oblasti činností. Jejimi silnými stránkami jsou následující body:

- Zaměření: literárně dramatický obor a práce s textem.
- Jednorázové akce: zapojení do soutěží, konkrétně recitačních a dramatických (Wolkrův Prostějov, Kandrásek a Pohárek SČDO).

²² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Slabé stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše slabé stránky v této oblasti? Co potřebujete zlepšit? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších slabých stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:²³

- předpokladů (98 % škol),
- činností (65 %).

Slabými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:²⁴

- Materiální zázemí (68 %):
 - Škola není dostatečně vybavena informačními a komunikačními technologiemi (30 %), zejména interaktivními tabulemi (10 %), dále tablety pro děti, multimédií a interaktivními programy obecně a přístupem k internetu ve všech třídách (3 %). Stávající informační a komunikační technologie nejsou dostatečně využívány ve výuce (18 %), zejména staršími pedagogy (3 %).
 - Školní knihovna a její knižní fond (20 %) jsou zastaralé, resp. omezené (18 %) a některé knihy nejsou adekvátní věku dětí (3 %).
 - Škola není dostatečně vybavena pomůckami (15 %), např. interaktivními, rozvíjejícími čtenářskou pregramotnost zábavnou formou, pro dramatickou výchovu a didaktickými obecně (3 %).
 - Škola má specifické problémy s budovami nebo vnitřními prostory a jejich vybavením pro rozvoj čtenářské pregramotnosti (15 %), např. nedostatek prostoru (5 %) obecně a pro centra aktivit, rozptýlenost pracovišť a budov, absence místa s informacemi o čtenářské pregramotnosti, nedostatek tříd, vybavení a nedostatečné čtenářsky podnětné prostředí obecně (3 %).
 - Čtenářské koutky (10 %) jsou nedostačující (8 %), nebo zcela chybí (3 %).
 - Škola má nedostatek odborné literatury a metodických materiálů (3 %).
 - Škole schází nástěnky s prezentacemi nových knih (3 %).
- Zákonní zástupci: Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (43 %). Zákonní zástupci nevedou děti ke čtení (35 %), nejeví zájem o čtení doma (8 %), o knihovnu, poobědová čtení dětem (5 %), o akce pro zákonné zástupce a děti a o čtenářské kroužky, resp. kluby a nevedou děti ke komunikaci (3 %). Dále se školou nedostatečně komunikují a spolupracují v oblasti řečové výchovy a logopedické péče (18 %), nemají zájem s dětmi doma cvičit a spoléhají pouze na školu, resp. poradnu (8 %), nemají zájem dojíždět, nebo jsou příliš netrpěliví ohledně výsledků logopedické péče (3 %). Rozvoji čtenářské pregramotnosti nepomáhá také nedostatek akcí pro zákonné zástupce (5 %) a podmínky v rodinách obecně (3 %).
- Děti: Rozvoj čtenářské pregramotnosti komplikují (43 %):
 - Specifické deficity ve znalostech a dovednostech dětí (28 %), zejména logopedické vady (20 %), dále neznalost klasických pohádek, pranostik, hádanek a přísloví a úplná nebo částečná neschopnost fyzicky manipulovat s knihou. Pro děti s odloženou školní docházkou nebo se speciálními vzdělávacími potřebami je nutné zřídit nultý ročník (3 %).
 - Specifické deficity v osobnostních a sociálních charakteristikách dětí (13 %), zejména nízká motivace (8 %) a nezájem o čtení (5 %), poslech mluveného slova, projektové dny, čtenářské kroužky, resp. kluby a o získání kladného vztahu ke knize (3 %). Svou nezanedbatelnou úlohu v tom sehrávají podmínky a výchova v rodině a přesytení dětí technikou (8 %). Děti jsou nepozorné a netrpělivé (5 %) a nemají dostatečně vyvinuté vyjadřovací schopnosti (3 %).
 - Vysoký počet dětí ve třídách (8 %) a z toho vyplývající hluk a nemožnost individuálního přístupu k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb (3 %).
 - Vysoká heterogenita třídy a z toho vyplývající nezájem starších dětí o aktivity mladších a opačně (3 %).
 - Mentální úroveň dětí (3 %).

²³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

²⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- Personální zázemí (25 %):
 - Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné (20 %). Nedostatečné je sdílení dobré praxe s pedagogy z jiných škol (8 %), včetně důvodů na straně časového vytížení pedagogů a často problematické kvality jednotlivých akcí (3 %). Vzdělávání pedagogů komplikuje malý počet pedagogů na zástup (8 %). Další vzdělávání potřebují zejména začínající pedagogové. Vzdělávání v této oblasti absolvoval jen jeden, nebo také žádný pedagog na škole. Vzdělávání chybí např. v oblasti současné kvalitní literatury pro děti (3 %).
 - Škola nedisponuje potřebnými personálními kapacitami (5 %), např. odborníka na tvůrčí psaní nebo pověřeného pracovníka pro knihovnu (3 %).
 - Učitelé jsou časově přetížení. Rozvoj čtenářské pregramotnosti tím trpí (3 %).
 - Finanční zázemí: Obecný nedostatek finančních prostředků (20 %), jmenovitě:
 - na materiální zázemí (10 %): pomůcky (5 %), včetně interaktivních, knižní fond, odbornou literaturu a vybavení obecně (3 %),
 - na personální zázemí (8 %): ohodnocení učitelů (5 %), zejména aktivních, a vzdělávání, včetně ohodnocení zástupu (3 %),
 - na činnost: dopravu na návštěvy kulturních akcí (5 %).
 - Spolupráce (8 %):
 - se sloučenou nebo spádovou základní školou (5 %), např. na činnosti čtenářského kroužku, resp. klubu (3 %),
 - s místní knihovnou: musela být ukončena z důvodu nevhodné provozní doby (3 %),
 - s klinickými logopedy: odmítají depistáže z důvodu časového vytížení (3 %).
- Slabými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:²⁵
- Zaměření (38 %):
 - řečová výchova a logopedická péče (20 %), včetně spolupráce se zákonnými zástupci (18 %), motivace ke čtení (18 %), včetně zapojení rodin, spolupráce a osvěty (10 %),
 - jednotlivé literární žánry (5 %), např. klasické pohádky, pranostiky, hádanky a přísloví (3 %),
 - osobnostní a sociální rozvoj, zejména představivosti a fantazie, schopnosti prezentovat se a naslouchat druhým (3 %),
 - dramatická výchova (3 %).
 - Jednorázové akce (30 %):
 - nezapojení do soutěží v čtenářské pregramotnosti (15 %),
 - nedostatek akcí na podporu čtenářské pregramotnosti a motivace ke čtení obecně (8 %) a nezájem zákonných zástupců o stávající akce (3 %),
 - nedostatek návštěv kulturních akcí (5 %), včetně důvodů na straně finanční náročnosti (3 %),
 - nedostatek výstav dětských prací (3 %).
 - Aktivity (23 %):
 - nedostatek kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program pro rozvoj čtenářské pregramotnosti (13 %), zejména čtenářského kroužku, resp. klubu (10 %), včetně důvodů na straně nezájmu dětí a zákonných zástupců, a dramatického kroužku (3 %),
 - nedostatek projektových dnů (5 %), včetně důvodů na straně nezájmu dětí (3 %),
 - nezájem zákonných zástupců o spolupráci na poobědových čteních dětem (5 %),
 - nedostatek čtenářských dílen (3 %),
 - nedostatek výstav knih (3 %).
 - Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce nedostatečně využívají (13 %):
 - zábavné formy (8 %), včetně dramatizací, hudebních ztvárnění, námětových her nebo četby v přírodě (3 %),
 - interaktivní metody (5 %),
 - poslech (3 %),

²⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- o diskusi (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:²⁶

- předpokladů (100 % škol),
- činností (66 %).

Slabými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:²⁷

- Materiální zázemí (69 %):
 - o Školní knihovna (37 %) má zastaralý, resp. omezený knižní fond (29 %), nedostatek prostoru (11 %), je neútluná, nmoderní, využívaná jako učebna, knihy nejsou snadno a rychle přístupné žákům, nebo se knihovna pro druhý stupeň teprve buduje (3 %).
 - o Škola má specifické problémy s budovami nebo vnitřními prostory a jejich vybavením pro rozvoj čtenářské gramotnosti (26 %), např. nedostatek prostoru pro setkávání čtenářského kroužku, resp. klubu (9 %), včetně výstav knih, roztržštěnost pracovišť a budov, nedostatek prostoru pro zřízení čítárny, společného prostoru pro čtení, odborných učeben a učeben pro rozvoj čtenářské gramotnosti a nedostatek technického a materiálního vybavení a technologií obecně (3 %).
 - o Čtenářské koutky (23 %) chybí zcela (nedostatek prostoru), nebo přinejmenším ve školní knihovně (17 %), je jich nedostatek (velký zájem žáků), nebo jsou obecně nedostačující (3 %).
 - o Škola není dostatečně vybavena informačními a komunikačními technologiemi (11 %), např. interaktivními pomůckami (6 %), přinejmenším v některých třídách, a interaktivními tabulemi (3 %). Stávající informační a komunikační technologie nejsou dostatečně využívány ve výuce (6 %).
 - o Škole schází nástěnky s informacemi k rozvoji čtenářské gramotnosti (9 %).
 - o Škola má nedostatek odborné literatury (6 %).
 - o Škola není dostatečně vybavena pomůckami pro rozvoj čtenářské gramotnosti (6 %).
- Žáci: Rozvoj čtenářské gramotnosti komplikují (51 %):
 - o Specifické deficity v osobnostních a sociálních charakteristikách žáků, zejména nízká motivace a nezájem o čtení (43 %), přinejmenším u některých žáků (9 %), např. ze sociálně znevýhodněného prostředí (3 %). Svou nezanedbatelnou úlohu v tom sehrává nedostatek akcí zaměřených na rozvoj čtenářské gramotnosti (11 %) a podmínky a výchova (9 %) a absence (z finančních důvodů) nebo nedocení významu čtení a knih v rodině. Žáci jsou dále nepozorní, netrpěliví a nedostatečně motivováni k systematické práci (6 %) a k tomu, aby dělali něco navíc. Nejeví dostatečný zájem o fyzické knihy (ve srovnání s technikou), knihovnu a čtenářský kroužek, resp. klub a nemají dostatečně vyvinuté návyky ke čtení a jiné kulturní činnosti. Nezájem o čtení s věkem žáků roste (3 %).
 - o Specifické deficity ve znalostech a dovednostech žáků (9 %), zejména schopnost porozumět textu (6 %), slovní zásoba a logopedické vady (3 %).
 - o Časová vytíženost žáků (6 %), a to jak odpolední výukou a kroužky, tak sociálními sítěmi a počítačovými hrami (3 %).
 - o Vysoký počet žáků (6 %) na čtenářské dílny a ze sociálně znevýhodněného prostředí (3 %).
 - o Mentální úroveň žáků (3 %).
- Personální zázemí (37 %):
 - o Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné (26 %). Nedostatečné je sdílení dobré praxe s pedagogy z jiných škol (14 %), včetně důvodů na straně časového vytížení pedagogů a často problematické kvality jednotlivých akcí (3 %). Vzdělávání pedagogů komplikuje malý počet pedagogů na zástup (6 %). Vzdělávání chybí např. v oblasti metody RWCT, třífázového modelu učení, rozvoje čtenářské gramotnosti i v jiných předmětech a aktivitách, správné výuky k čtenářské gramotnosti a k osobnostnímu a sociálnímu rozvoji. Pedagogové jsou k dalšímu vzdělávání nedostatečně motivováni (3 %).
 - o Pedagogové jsou nedostatečně motivováni (9 %), zejména k rozvoji čtenářské gramotnosti i v jiných předmětech a aktivitách (6 %).
 - o Škola nedisponuje potřebnými personálními kapacitami (6 %), např. odborníka na tvůrčí psaní nebo pověřeného pracovníka pro knihovnu (3 %).

²⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Učitelé jsou časově přetížení. Rozvoj čtenářské gramotnosti tím trpí (6 %), včetně jejího rozvoje v jiných předmětech a aktivitách (3 %).
- Rozvoj čtenářské gramotnosti komplikuje rozdílná kvalita jednotlivých učitelů (3 %).
- **Zákonní zástupci:** Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (31 %). Zákonní zástupci nevedou žáky ke čtení (29 %), nejeví zájem o knihovnu a o čtenářské kroužky, resp. kluby a nevedou žáky k pozornosti a trpělivosti (3 %). Dále se školou nedostatečně komunikují a spolupracují v oblasti řečové výchovy a logopedické péče (3 %). Rozvoji čtenářské pregramotnosti nepomáhá také nedostatek akcí pro zákonné zástupce a podmínky v rodinách obecně (3 %).
- **Finanční zázemí:** Obecný nedostatek finančních prostředků (29 %), jmenovitě:
 - na materiální zázemí (20 %): knižní fond (14 %), včetně motivačních interaktivních knih a knih ve více kusech pro potřeby zápůjčky, informační a komunikační technologie a pomůcky (3 %),
 - na personální zázemí (9 %): ohodnocení učitelů (6 %), zejména aktivních, a vzdělávání, včetně ohodnocení zástupu (3 %),
 - na činnost (9 %): dopravu (6 %) do knihovny a na návštěvy kulturních akcí a autorská čtení (3 %).
- **Organizační zázemí** (17 %):
 - Obecný nedostatek času (14 %), zejména na rozvoj vyššího stupně čtenářství, na představení současné literatury, pro čtení a nácvik čtenářství, na poezii a na kulturní akce (3 %).
 - Absence srovnávacích prací v čtenářské gramotnosti v ročnících (3 %).
- **Spolupráce:** s místní knihovnou (11 %), která nemá dostatečnou nabídku programů pro rozvoj čtenářské gramotnosti, je nevhodně lokalizována (6 %; buď je příliš daleko, nebo je cesta do ní nebezpečná a možná pouze s doprovodem; 3 %), nedostatečně zapojuje žáky a jejich zákonné zástupce, má nedostatek prostoru nebo nevhodnou provozní dobu, která koliduje s vyučováním (3 %).

Slabými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:²⁸

- **Zaměření** (54 %):
 - motivace ke čtení (43 %), včetně zapojení rodin, spolupráce a osvěty (31 %) a akcí na podporu čtenářské gramotnosti (11 %),
 - rozvoj čtenářské gramotnosti v jiných předmětech a aktivitách (9 %), z důvodu nízké motivace (6 %) a nedostatku času pedagogů (3 %),
 - základní dovednosti při práci s textem, zejména porozumění textu (6 %),
 - řečová výchova a logopedická péče (3 %),
 - slovní zásoba (3 %),
 - tvůrčí psaní (3 %),
 - vyšší stupeň čtenářství, např. porovnávání zdrojů (3 %),
 - jednotlivé literární žánry, např. poezie, z důvodu nedostatku času pedagogů (3 %).
- **Aktivity** (29 %):
 - nedostatek kroužků pro rozvoj čtenářské gramotnosti (17 %), zejména čtenářského kroužku, resp. klubu (11 %), včetně důvodů na straně nezájmu dětí a zákonných zástupců, dramatického kroužku a kroužku tvůrčího psaní (3 %),
 - nedostatek aktivit na podporu čtenářské gramotnosti a motivace ke čtení obecně (11 %),
 - nedostatek projektových dnů (6 %), včetně projektových dnů v hodinách českého jazyka a čtení ve skupinové výuce (3 %),
 - nedostatek čtenářských dílen (9 %), včetně důvodů na straně vysokého počtu žáků (3 %),
 - nedostatek výstav knih (6 %).
- **Jednorázové akce** (20 %):
 - nedostatek akcí na podporu čtenářské gramotnosti a motivace ke čtení obecně (11 %),
 - malá účast (9 %) a nezapojení do soutěží v čtenářské gramotnosti (6 %),
 - nedostatek návštěv kulturních akcí, včetně důvodů na straně finanční náročnosti (6 %) a nezájmu, zejména u žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí (3 %),
 - nedostatek besed ke čtenářské gramotnosti pro zákonné zástupce (3 %),

²⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- nedostatek knihovnických lekcí, včetně důvodů na straně nezájmu žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí (3 %).
- **Metody, techniky, nástroje:** Pedagogové ve výuce nedostatečně využívají (6 %):
 - interaktivní metody (3 %),
 - pracovní sešity (3 %).
- **Individualizace výuky:** Škola nedostatečně uplatňuje individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb, včetně nadaných žáků a žákům s mimořádným zájmem o čtení a literaturu (3 %).

Na otázku odpověděla pouze jedna **základní umělecká škola**. Její odpovědi směřovaly pouze do oblasti předpokladů, konkrétně žáků a jejich:

- specifickým deficitům ve znalostech a dovednostech, zejména logopedickým vadám, problémům s mluvou a artikulací a se zapamatováním textů,
- specifickým deficitům v osobnostních a sociálních charakteristikách, zejména nesoustředěnosti.

Plány

Otázka: „**Jaké jsou Vaše aktuální střednědobé plány (cíle, aktivity) v této oblasti? Čeho chcete dosáhnout a jak? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších aktivit a stručně je popište. V čem potřebujete pomoci, abyste mohli dosáhnout svých cílů v této oblasti?**”

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:²⁹

- předpokladů (90 % škol),
- činností (85 %).

Mateřské školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:³⁰

- **Materiální zázemí** (58 %):
 - Škola bude pořizovat (20 %) a více využívat ve výuce (5 %) informační a komunikační technologie, zejména interaktivní tabule (13 %) a software, a to ve všech třídách a v mobilní třídě (3 %).
 - Škola bude pořizovat nové pomůcky k rozvoji čtenářské pregramotnosti (18 %), zejména pomůcky k dramatické výchově (8 %) a obrazové materiály k pohádkám (3 %).
 - Školní knihovna bude průběžně aktualizovat svůj knižní fond (15 %), včetně interaktivních knih Albi (3 %), a modernizuje své vybavení (10 %), včetně pořízení relaxačních sedacích vaků. Škola bude usilovat o zvýšení návštěvnosti své knihovny a otevře ji také zákonným zástupcům. Škola bude hledat pro svou knihovnu nové prostory (3 %).
 - Škola bude obnovovat a dovybavovat čtenářské koutky (10 %).
 - Škola bude řešit specifické problémy s vnitřními prostory pro rozvoj čtenářské pregramotnosti (8 %). Ve dvou případech plánuje vybudování a vybavení klidných relaxačních zón (5 %), v dalším rozšíření a vybavení centra aktivit a v posledním pořízení sofistikovaného nábytku do prostoru pro knihy (3 %).
 - Škola pořídí další nástěnky a bude jejich prostřednictvím lépe komunikovat se zákonnými zástupci o oblasti čtenářské pregramotnosti (5 %).
 - Škola modernizuje své webové stránky a bude jejich prostřednictvím lépe komunikovat se zákonnými zástupci o oblasti čtenářské pregramotnosti (3 %).
- **Zákonní zástupci** (55 %):
 - Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci a o zvýšení jejich zájmu a zapojení do dění ve škole (50 %). V první řadě se to týká zapojení do aktivit školy (23 %), např. poobědových čtení dětem (13 %), kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program (5 %), čtenářských dílen, společných dramatizačních a recitačních chvil a odpoledních setkání

²⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

³⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- (3 %). V druhé řadě jde o jejich zapojení do jednorázových akcí školy (18 %), zejména vzdělávacích a osvětových (15 %). V třetí řadě o jejich motivaci (13 %), aby dětem doma četli (8 %) a spolupracovali se školou v oblasti řečové výchovy a logopedické péče (5 %). Jedna škola se pokusí o větší zapojení zákonných zástupců do projektu Celé Česko čte dětem. Další se pokusí o vytvoření rodičovského fondu, z kterého by byly hrazeny aktivity a jednorázové akce na podporu čtenářské pregramotnosti (3 %).
- Škola bude usilovat o zlepšení komunikace se zákonnými zástupci (8 %), zejména prostřednictvím třídních schůzek, nástěnek (5 %), webových stránek a individuálních pohovorů (3 %).
 - Škola bude nabízet zákonným zástupcům možnost zapůjčení knih (5 %) a bude jim doporučovat vhodné tituly k pořízení do domácností (3 %).
- **Personální zázemí (30 %):**
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (25 %), včetně oblasti metody RWCT pro předškolní věk (3 %), a sdílení dobré praxe s pedagogy z jiných škol (8 %).
 - Škola bude usilovat o zvýšení motivace učitelů (5 %) k podpoře čtenářské pregramotnosti, k tvorbě vlastních pomůcek nebo k aktivnímu využití kurzu Maxík do praxe (3 %).
 - Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit, konkrétně asistentů pedagoga (3 %).
 - **Spolupráce (28 %):**
 - s místní knihovnou (18 %), např. na pravidelných návštěvách (5 %), čteních paní knihovnice nebo akcích pro zákonné zástupce (3 %),
 - se sloučenou nebo spádovou základní školou (8 %), zejména na čteních žáků předškolákům (5 %) nebo na společných besedách nad knihou (3 %),
 - se společností Celé Česko čte dětem (5 %), např. na čteních dětem, včetně většího zapojení zákonných zástupců (3 %),
 - se zřizovatelem, např. na akcích pro zákonné zástupce (3 %),
 - s kulturním střediskem (3 %),
 - s logopedem (3 %).
 - **Finanční zázemí:** Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků (15 %), jmenovitě:
 - na materiální zázemí: aktualizaci knižního fondu školní knihovny (3 %),
 - na činnost: aktivity a jednorázové akce na podporu čtenářské pregramotnosti, a to zřízením rodičovského fondu (3 %).
 - **Klima školy:** Škola bude usilovat o vytvoření čtenářského společenství mezi dětmi, zákonnými zástupci, učiteli, knihovníky a dalšími aktéry rozvoje čtenářské pregramotnosti (3 %).
- Mateřské školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:³¹
- **Zaměření (53 %):**
 - motivace ke čtení (25 %), včetně zapojení rodin, spolupráce a osvěty (5 %), zejména u dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí (3 %),
 - dramatická výchova (15 %), včetně zapojení všech dětí (3 %),
 - řečová výchova a logopedická péče (13 %), včetně spolupráce se zákonnými zástupci (8 %),
 - základní dovednosti při práci s textem, zejména porozumění a interpretace textu (5 %),
 - osobnostní a sociální rozvoj (5 %), zejména představitosti a fantazie, motivace k učení a vyjadřovacích schopností (3 %),
 - jednotlivé literární žánry, např. klasické (české) pohádky (5 %),
 - vyšší stupeň čtenářství, např. kritické čtení (3 %),
 - publicita a propagace (3 %).
 - **Aktivity (53 %):**
 - čtení dětem (20 %), včetně čtení žáků (13 %), zákonných zástupců (13 %), paní knihovnice a čtení realizovaných v projektu Celé Česko čte dětem (3 %),
 - projektové dny (13 %), zaměřené např. na představování knih dětem (6 %), včetně jejich vlastních oblíbených knih, nebo vzájemné návštěvy prvků u předškoláků a opačně (3 %),

³¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- výstavy knih (8 %), včetně veřejně přístupné výstavy u příležitosti měsíce knihy a průběžných výstav knih na zadaná témata (3 %),
- kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj čtenářské pregramotnosti, zejména dramatické kroužky (5 %) a čtenářské kroužky, resp. kluby (3 %),
- řečová a logopedická cvičení (3 %),
- výstavy dětských ilustrací (3 %),
- Jednorázové akce (50 %):
 - besedy pro zákonné zástupce (15 %), např. k významu čtenářství, dětským knihám a čtenářské pregramotnosti obecně a řečové výchově a logopedické péči (3 %),
 - soutěže v čtenářské pregramotnosti (13 %): zapojení do nich (10 %), např. do výtvarných, a organizace vlastních, u příležitosti měsíce knihy (3 %),
 - návštěvy (13 %): místní knihovny, kin a divadel (5 %) a Domu umění v Ostravě (3 %),
 - besedy pro děti (10 %): s autory (5 %), včetně autorských čtení, a společných besed nad knihou s učiteli a žáky sloučené nebo spádové základní školy (3 %),
 - akce spojené s oslavami měsíce knihy (5 %): veřejně přístupné výstavy knih a školní soutěže v čtenářské pregramotnosti (3 %),
 - dětská divadelní vystoupení pro veřejnost (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů, jmenovitě projektu Celé Česko čte dětem (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Škola bude usilovat o rozvoj metody dobrého startu (3 %).
- Individualizace výuky: Škola bude podle možností uplatňovat individuální přístup k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:³²

- předpokladů (94 % škol),
- činností (91 %).

Základní školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:³³

- Materiální zázemí (69 %):
 - Školní knihovna bude průběžně aktualizovat svůj knižní fond (34 %), včetně poezie pro děti (3 %), a modernizuje své vybavení (11 %), včetně pořízení relaxačních sedacích vaků. Škola bude hledat nové prostory (6 %) pro svou knihovnu a pro obecní knihovnu, která je v současnosti součástí školy (3 %). Další škola vybuduje novou školní knihovnu pro žáky druhého stupně a další vybuduje novou, přehlednou a přístupnou školní knihovnu (3 %).
 - Škola bude pořizovat a více využívat ve výuce (14 %) informační a komunikační technologie, např. interaktivní tabule, čtečky a výukové programy (3 %).
 - Škola bude budovat (14 %) a dovybavovat čtenářské koutky (6 %).
 - Škola bude řešit specifické problémy s vnitřními prostorami pro rozvoj čtenářské gramotnosti (14 %). Ve dvou případech plánuje vybudování a vybavení blíže nespecifikovaného čtenářsky podnětného prostředí (6 %), v dalším vybudování a vybavení síně čtenářů, v dalším zázemí čtenářského kroužku, resp. klubu a v posledním zázemí pro rozvoj komplexní čtenářské gramotnosti (3 %).
 - Škola bude pořizovat nové pomůcky k rozvoji čtenářské gramotnosti (6 %), např. interaktivní pomůcky nebo pomůcky Logico Piccolo (3 %).
 - Škola bude pořizovat odbornou literaturu (3 %).
- Personální zázemí (43 %):
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (34 %), včetně oblastí metody RWCT (9 %) a alternativních metod obecně (6 %), řečové výchovy a logopedické péče a motivace žáků ke čtení a literární tvorbě (3 %), a sdílení dobré praxe (14 %), a to jak s pedagogy z jiných škol (9 %), včetně zapojení do metodického klubu jazyků (3 %), tak mezi sebou na škole (6 %).
 - Škola bude usilovat o zvýšení motivace učitelů (9 %) k dalšímu vzdělávání (6 %), včetně sdílení dobré praxe, a k rozvoji čtenářské gramotnosti v jiných předmětech a aktivitách (3 %).

³² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

³³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit, konkrétně koordinátorů, resp. konzultantů rozvoje čtenářské gramotnosti (6 %).
- Škola bude usilovat o zlepšení komunikace mezi učiteli v oblasti podpory čtenářské gramotnosti (3 %).
- Zákonní zástupci: Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci a o zvýšení jejich zájmu a zapojení do dění ve škole (29 %). V první řadě se to týká jejich motivace, aby vedli žáky ke čtení (23 %). V druhé řadě jde o blíže nespecifikované zapojení do rozvoje čtenářství (9 %) a aktivit na podporu čtenářské gramotnosti (3 %). V třetí řadě o jejich zapojení do jednorázových akcí školy, zejména vzdělávacích a osvětových, např. ukázkových hodin čtení (9 %). V čtvrté řadě o jejich zapojení do projektů (6 %), např. Celé Česko čte dětem (3 %). Jedna škola se pokusí o vytvoření rodičovského fondu, z kterého by byly hrazeny aktivity a jednorázové akce na podporu čtenářské gramotnosti (3 %).
- Spolupráce (29 %):
 - s místní knihovnou (17 %), např. na motivaci žáků ke členství (6 %) nebo čteních paní knihovnice (3 %),
 - se sloučenou nebo spádovou mateřskou školou, např. na čteních žáků předškolákům (3 %),
 - se společností Celé Česko čte dětem (5 %), např. na besedách s autory, včetně většího zapojení zákonných zástupců (3 %),
 - s MAS Pobeskydí, např. na komplexní podpoře čtenářství (3 %),
 - s jinými čtenářskými kroužky, resp. kluby (3 %).
- Finanční zázemí: Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků (11 %), jmenovitě:
 - na materiální zázemí: aktualizaci knižního fondu školní knihovny (6 %) nebo na blíže nespecifikované vybavení, a to sponzoringem (3 %),
 - na činnost: aktivity a jednorázové akce na podporu čtenářské gramotnosti, a to zřízením rodičovského fondu (3 %).
- Klima školy: Škola bude usilovat o vytvoření čtenářského společenství mezi žáky, zákonnými zástupci, učiteli, knihovníky a dalšími aktéry rozvoje čtenářské gramotnosti (3 %).
- Organizační zázemí: Škola poskytne žákům dostatek času k četbě (3 %).

Základní školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:³⁴

- Zaměření (69 %):
 - motivace ke čtení (46 %), včetně čtení ve volném čase (29 %) a podpory čtenářství v rodině (23 %),
 - základní dovednosti při práci s textem (11 %), zejména tiché i hlasité čtení a porozumění textu (3 %),
 - vyšší stupeň čtenářství, např. kritické čtení (11 %), včetně aplikace metody RWCT (9 %),
 - osobnostní a sociální rozvoj (6 %), zejména socializace prostřednictvím rozvoje čtenářské gramotnosti a komunikačních schopností (3 %),
 - dramatická výchova (6 %),
 - řečová výchova a logopedická péče, včetně dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v této oblasti (3 %),
 - různé literární žánry (3 %),
 - žakovská žurnalistika, zejména podíl na tvorbě školního časopisu (3 %),
 - rozvoj čtenářské gramotnosti v jiných předmětech a aktivitách (3 %).
- Aktivity (54 %):
 - kroužky pro rozvoj čtenářské gramotnosti (43 %), zejména čtenářské kroužky, resp. kluby (37 %), včetně jejich zachování i po skončení projektů financovaných z programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablon; 6 %), vybudování jejich zázemí a spolupráce s jinými čtenářskými kroužky, resp. kluby (3 %),
 - projektové dny (20 %), včetně projektových týdnů a projektů napříč ročníky (3 %),
 - čtenářské dílny (9 %),
 - čtení dětem z mateřské školy (3 %).

³⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Jednorázové akce (46 %):
 - soutěže v čtenářské gramotnosti (20 %): zapojení do nich (17 %), např. do čtenářských a literárních (11 %), jmenovitě do Poety, dramatických a pěveckých (3 %), a organizace vlastních, např. o nejpilnějšího nebo nejrychlejšího čtenáře (3 %),
 - další akce na podporu čtenářské gramotnosti a motivace ke čtení obecně (11 %), např. mimoškolní (6 %) a obecně atraktivní (3 %),
 - besedy pro žáky (11 %): s autory (9 %), včetně autorských čtení a besed realizovaných v projektu Celé Česko čte dětem (3 %),
 - akce pro zákonné zástupce (11 %), zejména vzdělávací a osvětové, např. ukázkové hodiny čtení (9 %).
- Metody, techniky, nástroje (29 %):
 - Škola bude usilovat o využití (29 %): metody RWCT, interaktivních metod (9 %), včetně využití interaktivních tabulí a výukových programů, metody sfumato, aktivizujících metod, blíže nespecifikovaných alternativních metod, propojení tištěné a interaktivní formy textu, referátů z přečtených knih a čtenářských deníků (3 %).
 - Škola bude usilovat o menší využívání pracovních sešitů (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (11 %), jmenovitě projektu Celé Česko čte dětem (9 %), včetně většího zapojení zákonných zástupců (6 %), např. na besedách s autory.

Na otázku odpověděla pouze jedna **základní umělecká škola**. Její odpovědi směřovaly pouze do oblasti činností, konkrétně jednorázových akcí, např. divadelních představení pro veřejnost nebo oslav jubilea školy.

Nejužitečnější metody a formy práce

Otázka: „**Které metody a formy práce (...) považujete pro rozvoj čtenářské (pre)gramotnosti za nejvíce využitelné pro děti, resp. žáky Vaší školy?**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:³⁵

- činností (90 % škol),
- předpokladů (75 %).

V mateřských školách jsou na straně činností nejužitečnější následující body:³⁶

- Metody, techniky, nástroje, zejména (65 %):
 - zábavné formy (45 %), včetně dramatizací (23 %), her na postavy (8 %) a her s loutkovým divadlem (3 %), výtvarných ztvárnění (20 %) a výuky hrou (13 %),
 - interaktivní metody (15 %),
 - prožitková výuka (10 %),
 - kooperativní výuka (8 %), zejména v menších skupinách (3 %),
 - situační učení (8 %),
 - projektová výuka (3 %),
 - tvořivé učení (3 %),
 - vyprávění (3 %),
 - rozhovor (3 %),
 - prezentace vlastních knih (3 %),
 - názorně-demonstrační výuka (3 %),
 - analyticko-syntetická metoda (3 %),
 - genetická metoda (3 %),
 - spojení řeči s pohybem a rytmizací (3 %),
 - uvolňovací cviky (3 %),

³⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

³⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- učení nápodobou (3 %),
- spontánní sociální učení (3 %),
- komunitní kruh (3 %),
- pestré metody a formy, spontánní i řízené, individuální, skupinové i hromadné (3 %).
- **Aktivity (48 %):**
 - výstavy knih (20 %),
 - čtení dětem (20 %), včetně čtení žáků (8 %) a zákonných zástupců (3 %),
 - projektové dny (10 %),
 - kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj čtenářské pregramotnosti (8 %), zejména čtenářské kroužky, resp. kluby (5 %) a dramatické kroužky (3 %),
 - čtenářské dílny (3 %),
 - denní prohlížení (3 %).
- **Zaměření (40 %):**
 - základní dovednosti při práci s textem (20 %), zejména porozumění textu (15 %),
 - motivace ke čtení (13 %),
 - řečová výchova a logopedická péče (10 %),
 - vyšší stupeň čtenářství, např. kritické čtení (8 %),
 - osobnostní a sociální rozvoj, např. samostatnosti a schopnosti vyjádřit vlastní názor (3 %),
 - grafomotorika (3 %).
- **Jednorázové akce (25 %):**
 - zapojení do soutěží v čtenářské pregramotnosti (10 %), např. do recitačních (3 %),
 - besedy pro děti (6 %): zejména ve spolupráci s místní knihovnou, včetně besed s autory (3 %),
 - knihovnické lekce, realizované ve spolupráci s místní knihovnou (3 %),
 - návštěvy kulturních akcí, zejména divadelních představení (3 %).
- **Individualizace výuky:** Pro rozvoj čtenářské pregramotnosti je klíčový individuální přístup k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb (23 %), včetně nadaných dětí a dětí s mimořádným zájmem o čtení a literaturu (3 %).
- **Zapojení do projektů a programů** třetích subjektů (10 %), jmenovitě:
 - do projektu Celé Česko čte dětem (3 %),
 - do projektu CESTA (3 %).

Na straně předpokladů jsou v mateřských školách nejužitečnější následující body:³⁷

- **Materiální zázemí (45 %):**
 - existence školní knihovny (23 %) s dostatečným a aktuálním knižním fondem (23 %), včetně např. knihy Půjdu do školy (3 %),
 - existence vybavených čtenářských koutků (18 %), ideálně v každé třídě (5 %),
 - dostupnost vhodných pomůcek rozvíjejících čtenářskou pregramotnost (15 %), zejména interaktivních (10 %),
 - dostatek nástěnek s informacemi k rozvoji čtenářské pregramotnosti (10 %),
 - vybavení školy a ideálně všech tříd informačními a komunikačními technologiemi (10 %), včetně interaktivních tabulí a sweetboxů (3 %),
 - existence dalších specifických prostor a vybavení k rozvoji čtenářské pregramotnosti (6 %), např. dramatických koutků nebo míst s informacemi o čtenářské pregramotnosti (3 %).
- **Spolupráce (43 %):**
 - s místní knihovnou (35 %, např. na jednorázových akcích (8 %), konkrétně na besedách (5 %), knihovnických lekcích a soutěžích (3 %),
 - se sloučenou nebo spádovou základní školou (15 %), zejména na čtení žáků dětem (8 %), návštěvách předškoláků v prvních třídách a intervencích učitelek mateřské školy v základní škole (3 %),
 - s dalšími školami (3 %).

³⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- Personální zázemí (38 %):
 - další vzdělávání pedagogických pracovníků (35 %), včetně sdílení dobré praxe (15 %) mezi sebou (15 %) i s pedagogy z jiných škol (13 %); kromě jiného je žádoucí vzdělávání v oblasti metody RWCT pro předškolní věk (3 %),
 - stabilní zajištění odpovídajícího počtu kvalifikovaných asistentů pedagoga (3 %).
- Obecné předpoklady: Je žádoucí, aby škola rozvoj čtenářské pregramotnosti a řečových aktivit systematicky podporovala ve svém školním vzdělávacím programu (28 %), případně třídním vzdělávacím programu (3 %).
- Zákonní zástupci (18 %): Je žádoucí, aby zákonní zástupci vytvářeli v rodině čtenářsky podnětné prostředí (8 %), aby byli informováni (5 %) o školních aktivitách v oblasti čtenářské pregramotnosti a službách knihovny (3 %) a aby byli do rozvoje čtenářské pregramotnosti dětí aktivně zapojeni (5 %), např. prostřednictvím čtení dětem.

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:³⁸

- činností (94 % škol),
- předpokladů (83 %).

Jedna základní škola uvedla, že využít se dá vše, záleží na situaci (3 %).

V základních školách jsou na straně činností nejužitečnější následující body:³⁹

- Zaměření (86 %):
 - vyšší stupeň čtenářství, např. kritické čtení (49 %), včetně aplikace metody RWCT (20 %),
 - základní dovednosti při práci s textem (34 %), včetně schopnosti vyhledávat tituly v knihovně (14 %),
 - dramatická výchova (20 %),
 - motivace ke čtení (14 %),
 - žakovská žurnalistika, zejména podíl na tvorbě školního časopisu (3 %),
 - řečová výchova a logopedická péče (3 %),
 - rozvoj čtenářské gramotnosti v jiných předmětech a aktivitách (3 %).
- Metody, techniky, nástroje, zejména (71 %):
 - zábavné formy (26 %), včetně dramatizací (20 %), her na postavy (3 %) a výtvarných ztvárnění (14 %),
 - interaktivní metody (26 %), včetně např. programu Víím, co čtu (3 %),
 - metoda RWCT (20 %),
 - společné čtení (11 %), včetně čtení napříč třídami (3 %),
 - prožitková výuka (9 %), včetně např. spaní ve škole (3 %),
 - projektová výuka (9 %),
 - čtení a prezentace vlastních knih (9 %),
 - čtenářské deníky (6 %),
 - pestré metody a formy (6 %), spontánní i řízené, individuální, ve dvojicích, skupinové i hromadné (3 %),
 - činnostní učení (3 %),
 - situační učení (3 %),
 - praktické učení (3 %),
 - kooperativní výuka (3 %),
 - vlastní vyprávění (3 %),
 - práce s časopisy a komiksy s aktuální problematikou (3 %),
 - sledování filmů a poslech (3 %),
 - mimočítanková četba na pokračování (3 %),
 - dopisy autorům (3 %),
 - skládkankové čtení (3 %),
 - seminární práce a referáty (3 %),

³⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

³⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- tvorba vlastních knih (3 %),
 - metoda sfumato (3 %),
 - metoda QAR (3 %),
 - rozборы textů (3 %),
 - řízené čtení a myšlení (3 %),
 - spojení řeči s pohybem a rytmizací (3 %),
 - učení nápodobou (3 %).
 - **Aktivity (63 %):**
 - kroužky pro rozvoj čtenářské gramotnosti (37 %), zejména čtenářské kroužky, resp. kluby (23 %), dramatické (6 %), literární a redakční (školní časopis) kroužky (3 %),
 - čtenářské dílny (29 %),
 - výstavy knih (11 %),
 - společná čtení: zejména čtení dětem z mateřské školy (9 %),
 - projektové dny (6 %),
 - společné objednávky knih (3 %),
 - intervence učitelek mateřské školy v základní škole (3 %).
 - **Jednorázové akce (43 %):**
 - soutěže v čtenářské gramotnosti (23 %): organizace vlastních (14 %), např. recitačních (6 %) a literárních (3 %), a zapojení do soutěží organizovaných třetími subjekty (9 %), např. do čtenářských (Čteme s Albatrosem; 3 %),
 - knihovnické lekce, realizované ve spolupráci s místní knihovnou (14 %),
 - besedy pro žáky (11 %): včetně besed s autory a autorských čtení (6 %), a besed realizovaných ve spolupráci s místní knihovnou (3 %),
 - noční čtení, realizovaná v projektu Noc s Andersenem, ve spolupráci s knihovnou (3 %),
 - týden čtení (3 %).
 - **Individualizace výuky:** Pro rozvoj čtenářské gramotnosti je klíčový individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (11 %), včetně nadaných žáků a žáků s mimořádným zájmem o čtení a literaturu (3 %).
 - **Zapojení do projektů a programů** třetích subjektů (9 %).
- Na straně předpokladů jsou v základních školách nejužitečnější následující body:⁴⁰
- **Materiální zázemí (51 %):**
 - existence školní knihovny (26 %) s dostatečným, aktuálním (14 %) a pestrým knižním fondem (3 %),
 - vybavení školy informačními a komunikačními technologiemi (23 %), včetně interaktivních tabulí (6 %),
 - dostupnost vhodných pomůcek rozvíjejících čtenářskou gramotnost (14 %), zejména interaktivních (11 %),
 - existence dalších specifických prostor a vybavení k rozvoji čtenářské gramotnosti (14 %), např. míst s informacemi o čtenářské gramotnosti (3 %),
 - existence vybavených čtenářských koutků (11 %),
 - dostatek nástěnek s informacemi k rozvoji čtenářské gramotnosti (6 %).
 - **Spolupráce (49 %):**
 - s místní knihovnou (43 %, zejména na jednorázových akcích (26 %), konkrétně na knihovnických lekcích (14 %), besedách (11 %), soutěžích a nočních čteních realizovaných v projektu Noc s Andersenem, a na blíže nespecifikovaných projektech (3 %),
 - se sloučenou nebo spádovou mateřskou školou (11 %), zejména na čtení žáků dětem (9 %), návštěvách předškoláků v prvních třídách a intervencích učitelek mateřské školy v základní škole (3 %),
 - s dalšími školami (3 %).

⁴⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Personální zázemí: další vzdělávání pedagogických pracovníků (31 %), včetně sdílení dobré praxe (14 %) mezi sebou i s pedagogy z jiných škol (11 %); kromě jiného je žádoucí vzdělávání v oblasti metody RWCT (3 %).
- Zákonní zástupci (14 %): Je žádoucí, aby zákonní zástupci byli informováni (9 %) o školních aktivitách v oblasti čtenářské gramotnosti a službách knihovny a aby byli do rozvoje čtenářské gramotnosti žáků aktivně zapojeni (6 %).
- Obecné předpoklady: Je žádoucí, aby škola rozvoj čtenářské gramotnosti systematicky podporovala ve svém školním vzdělávacím programu (9 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Nejméně užitečné metody a formy práce

Otázka: „**Které metody a formy práce (...) považujete pro rozvoj čtenářské (pre)gramotnosti za nejméně využitelné pro děti, resp. žáky Vaší školy?**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:⁴¹

- činností (53 % škol),
- předpokladů (33 %).

Deset mateřských škol uvedlo, že využít se dá vše, záleží na situaci (25 %). Další dvě uvedly, že používají pouze využitelné a zábavné metody a formy (5 %).

V mateřských školách jsou na straně činností nejméně užitečné následující body:⁴²

- Aktivity (30 %):
 - kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj čtenářské pregramotnosti (28 %), zejména čtenářské kroužky, resp. kluby (20 %), např. z důvodu nezájmu (3 %),
 - projektové dny (10 %), např. z důvodu vytížení školy (3 %),
 - čtenářské dílny (8 %),
 - čtení zákonných zástupců (a prarodičů) dětem (3 %),
 - výstavy knih (3 %).
- Jednorázové akce (30 %):
 - zapojení do soutěží v čtenářské pregramotnosti (25 %), např. z důvodu mentální úrovně dětí (3 %),
 - besedy pro děti: zejména besedy s autory, včetně autorských čtení (6 %).
- Zaměření (20 %):
 - vyšší stupeň čtenářství (18 %),
 - osobnostní a sociální rozvoj, např. samostatné vyjadřování myšlenek (3 %).
- Metody, techniky, nástroje, zejména (13 %):
 - frontální výuka (5 %),
 - interaktivní metody (3 %),
 - metoda dobrého startu (3 %),
 - tematické učení (3 %),
 - praktické učení (3 %),
 - kooperativní výuka (3 %),
 - hry na školu (3 %).

⁴¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

⁴² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

Na straně předpokladů jsou v mateřských školách nejméně užitečné následující body:⁴³

- Materiální zázemí (20 %):
 - informační a komunikační technologie (8 %), včetně interaktivních tabulí, protože je jimi škola nedostatečně vybavena (5 %),
 - školní knihovna a její knižní fond, z důvodu jeho zastaralosti a nedostatku vhodných titulů (5 %),
 - místa pro prezentaci dětských prací (5 %),
 - nástěnky s informacemi k rozvoji čtenářské pregramotnosti (3 %).
- Zákonní zástupci: Ti, kteří by se školou měli v oblasti čtenářské pregramotnosti spolupracovat nejvíce, zpravidla nespolupracují (10 %), zejména v sociálně znevýhodněném prostředí (3 %).
- Personální zázemí: Další vzdělávání pedagogických pracovníků, včetně sdílení dobré praxe s pedagogy z jiných škol (6 %), z důvodu různé kvality jednotlivých akcí a z důvodu nedostatku času (3 %).
- Obecné předpoklady: Vzdělávání a výchově (nejen v čtenářské pregramotnosti a řečových aktivitách) škodí, jsou-li školy plošně nuceny do akcí (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:⁴⁴

- činností (51 % škol),
- předpokladů (43 %).

Osm základních škol uvedlo, že využít se dá vše, záleží na situaci (23 %). Další uvedla, že používá pouze využitelné a zábavné metody a formy (3 %).

V základních školách jsou na straně činností nejméně užitečné následující body:⁴⁵

- Aktivity (23 %):
 - kroužky pro rozvoj čtenářské gramotnosti, zejména čtenářské kroužky, resp. kluby (11 %), např. z důvodu nezájmu, nedostatečných prostor nebo dostatečné nabídky jiných institucí (3 %),
 - výstavy knih (11 %),
 - projektové dny (9 %), např. z důvodu vytížení školy (3 %).
- Metody, techniky, nástroje, zejména (23 %):
 - interaktivní metody (9 %), např. proto, že žáci preferují knihy (3 %),
 - frontální výuka (6 %),
 - klasická výuka („otevři čítanku a čti,“ bez rozboru textu; 3 %),
 - dramatizace (3 %).
- Zaměření (20 %):
 - vyšší stupeň čtenářství (11 %), např. z důvodu nedostatku času (3 %),
 - základní dovednosti při práci s textem, konkrétně rychlost čtení (3 %),
 - rozvoj čtenářské gramotnosti v jiných předmětech a aktivitách (3 %),
 - dramatická výchova (3 %).
- Jednorázové akce (17 %):
 - zapojení do soutěží v čtenářské gramotnosti (11 %), např. z důvodu mentální úrovně žáků (3 %),
 - besedy pro žáky: zejména besedy s autory, včetně autorských čtení (9 %).
- Individualizace výuky: Škola nemůže k žákům přistupovat individuálně podle jejich dovedností, schopností a potřeb, protože na nadané žáky a žáky s mimořádným zájmem o čtení a literaturu není v běžné výuce čas a prostor (3 %).

⁴³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

⁴⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁴⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Na straně předpokladů jsou v základních školách nejméně užitečné následující body:⁴⁶

- Materiální zázemí (23 %):
 - informační a komunikační technologie (11 %), včetně interaktivních tabulí, protože je jimi škola nedostatečně vybavena, ale také proto, že žáci preferují knihy (3 %),
 - školní knihovna (6 %) a její knižní fond, z důvodu jeho zastaralosti a nedostatku vhodných titulů; v jednom případě dokonce knihovna pro druhý stupeň schází úplně (3 %),
 - čtenářské koutky, protože místní knihovna je snadno dostupná (3 %),
 - místa pro prezentaci žákovských prací (3 %).
- Personální zázemí: Další vzdělávání pedagogických pracovníků, včetně sdílení dobré praxe s pedagogy z jiných škol (9 %), z důvodu různé kvality jednotlivých akcí a z důvodu nedostatku času (3 %).
- Zákonní zástupci: Ti, kteří by se školou měli v oblasti čtenářské gramotnosti spolupracovat nejvíce, zpravidla nespolupracují (9 %), zejména v sociálně znevýhodněném prostředí (3 %).
- Spolupráce s místní knihovnou (3 %).
- Obecné předpoklady: Vzdělávání a výchově (nejen v čtenářské gramotnosti) škodí, jsou-li školy plošně nuceny do akcí (3 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Vyhodnocování úrovně čtenářské (pre)gramotnosti

Otázka: „**Vyhodnocuje škola úroveň čtenářské (pre)gramotnosti na jednotlivých stupních (v mateřské škole, na prvním stupni základní školy, na druhém stupni základní školy)?**“

Otázka byla určena všem školám.

Úroveň čtenářské pregramotnosti nějak vyhodnocuje 74 % **mateřských škol**, 26 % uvedlo, že úroveň čtenářské pregramotnosti nijak nevyhodnocuje. Odpovědi prvních shrnují následující body:⁴⁷

- Škola úroveň čtenářské pregramotnosti vyhodnocuje průběžně (74 %), a to:
 - nejméně jednou za pololetí, ale více než měsíc (38 %): prostřednictvím pedagogické diagnostiky (26 %) nebo v rámci hodnocení celé třídy (3 %),
 - nejméně jednou za měsíc, ale více než den (13 %): na konci vzdělávacího bloku, resp. tématu, při vyhodnocování třídního vzdělávacího programu (5 %) nebo v rámci blíže nespécifikované evaluační činnosti (3 %),
 - nejméně jednou ročně, ale více než za pololetí (5 %): prostřednictvím pedagogické diagnostiky nebo v rámci pedagogických rad (3 %),
 - denně: prostřednictvím společného sebehodnocení a slovního hodnocení učitelky (3 %).
- Výsledky vyhodnocování jsou součástí portfolia, nebo jiných záznamů jednotlivých dětí (15 %).
- Úroveň čtenářské pregramotnosti se zjišťuje pouze u předškoláků (5 %), včetně zjišťování prostřednictvím předškolních testů (3 %).
- Čtenářská pregramotnost se vyhodnocuje prostřednictvím následujících metod (46 %):
 - pedagogické diagnostiky (33 %),
 - předškolních testů (3 %),
 - oregonské metody (3 %),
 - reflexních kruhů (3 %),
 - pozorování (3 %),
 - diskuse učitelek (3 %),
 - společného sebehodnocení (3 %).

⁴⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁴⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 39 mateřských škol.

Úroveň čtenářské gramotnosti na prvním stupni nějak vyhodnocuje 76 % **základních škol**, 24 % uvedlo, že úroveň čtenářské gramotnosti nijak nevyhodnocuje. Odpovědi prvých shrnují následující body:⁴⁸

- Škola úroveň čtenářské gramotnosti vyhodnocuje průběžně (59 %):
 - Prostřednictvím běžné klasifikace (24 %), podle školního vzdělávacího programu, včetně vyhodnocování v předmětech, v nichž čtenářská gramotnost souvisí s jejich úlohami (3 %).
 - Průběžné hodnocení využívá (34 %): metodu RWCT (14 %), čtenářské dílny 10 %), kroužky a doučování, bodování úrovně, testy na základě doporučené četby, čtenářské deníky a sebehodnocení (3 %).
- Škola úroveň čtenářské gramotnosti vyhodnocuje v konkrétních ročnících testování (17 %):
 - Scio (10 %),
 - Kalibro (7 %),
 - České školní inspekce (7 %), včetně testování Niqes (3 %),
 - blíže nespecifikovanými on-line testovými úlohami (3 %).
- Škola úroveň čtenářské gramotnosti vyhodnocuje po ukončení projektů (3 %).
- Škola úroveň čtenářské gramotnosti vyhodnocuje v rámci pasování na čtenáře v prvním ročníku (3 %).

Na druhém stupni vyhodnocuje úroveň čtenářské gramotnosti 67 % základních škol, 33 % uvedlo, že úroveň čtenářské gramotnosti nijak nevyhodnocuje. Odpovědi prvých shrnují následující body:⁴⁹

- Škola úroveň čtenářské gramotnosti vyhodnocuje průběžně (60 %):
 - Průběžné hodnocení využívá (33 %): čtenářské dílny (13 %) a metodu RWCT (7 %).
 - Prostřednictvím běžné klasifikace (13 %), včetně vyhodnocování v předmětech, v nichž čtenářská gramotnost souvisí s jejich úlohami (7 %).
- Škola úroveň čtenářské gramotnosti vyhodnocuje v konkrétních ročnících testování (13 %):
 - Scio (13 %),
 - Kalibro (7 %),
 - České školní inspekce (7 %).

Sedm úplných základních škol (20 %) nepřihodilo své odpovědi k prvnímu a druhému stupni. Všechny úrovně čtenářské gramotnosti nějak vyhodnocují (100 %) a jejich odpovědi shrnují následující body:⁵⁰

- Škola úroveň čtenářské gramotnosti vyhodnocuje průběžně (86 %):
 - Prostřednictvím běžné klasifikace (43 %).
 - Průběžné hodnocení využívá: testy (29 %) a soutěže (14 %).
- Škola úroveň čtenářské gramotnosti vyhodnocuje v konkrétních blíže nespecifikovaným testování (14 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Divadelní soubory a jiné aktivity dramatické výchovy

Otázka: „**Působí při škole dětský divadelní soubor, nebo jsou na škole jiné aktivity dramatické výchovy (pokud ano, jaké)?**“

Otázka byla určena všem školám.

⁴⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 29 základních škol, které se vyjádřily k hodnocení čtenářské gramotnosti konkrétně na prvním stupni.

⁴⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 15 úplných základních škol, které se vyjádřily k hodnocení čtenářské gramotnosti konkrétně na druhém stupni.

⁵⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 7 úplných základních škol, které se vyjádřily k hodnocení čtenářské gramotnosti, ale toto vyjádření nepřihodily prvnímu nebo druhému stupni.

K otázce se vyjádřilo 72 % **mateřských škol**. Zbytek představují sloučené školy, které se vyjádřily pouze k aktivitám dramatické výchovy na základní škole. Dalších 30 % škol se omezilo na konstatování, že na škole nepůsobí žádný divadelní soubor a k jiným aktivitám se nevyjádřilo. Ze škol, které se k aktivitám dramatické výchovy vyjádřily (sedmáct, tj. 43 % všech škol), jich nějakou aktivitu dramatické výchovy má 94 %, žádnou takovou nemá jediná škola (6 %). Odpovědi škol s přiznanými aktivitami dramatické výchovy shrnují následující body:⁵¹

- Dramatická výchova je zařazena jako součást běžné výuky (59 %), včetně toho, že je zařazena jako průřezové téma ve školním vzdělávacím programu (53 %). V jednom případě se jedná o dramatické divadélko k rozvoji slovní zásoby a vyjadřování, v dalším o námětové hry (na prodavačku, doktora atp.; 6 %).
- Dramatické aktivity jsou součástí přípravy dětí na vystoupení (41 %). Uvedena byla vystoupení v mateřské škole (12 %) i veřejná vystoupení (den obce, vánoční vystoupení pro seniory, rozsvěcení vánočního stromku; 6 %).
- Dramatická výchova je náplní činnosti kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program (18 %), konkrétně dramatických, hudebně-pohybových a pěveckých (6 %).

Aktivity dramatické výchovy má každá **základní škola** (100 % škol). Tři školy uvedly, že na nich nepůsobí žádný divadelní soubor, vyjádřily se však k jiným aktivitám dramatické výchovy (9 %). Odpovědi k aktivitám dramatické výchovy shrnují následující body:⁵²

- Dramatická výchova je náplní činnosti kroužků (54 %), konkrétně dramatických (40 %), dále je dramatická výchova součástí činnosti čtenářských kroužků, resp. klubů (17 %) a pěveckých (6 %), tanečních, redakčních, literárních, jazykových a cestovatelských kroužků (3 %).
- Dramatické aktivity jsou součástí přípravy žáků na vystoupení (31 %). Uvedena byla vystoupení pro zákonné zástupce (11 %; v jednom případě dokonce v anglickém jazyce; 3 %), pro veřejnost (9 %; pro seniory, rozsvěcení vánočního stromku; 6 %; a den obce; 3 %), pro mateřskou školu (6 %) a další bez specifikace určení (6 %; školní akademie, masopust, vítání jara; 3 %).
- Dramatická výchova je zařazena jako součást běžné výuky (29 %), včetně toho, že je zařazena jako průřezové téma ve školním vzdělávacím programu (26 %).
- Dramatické kroužky na škole působily (20 %), ale byly přerušeny z důvodu mateřské dovolené (6 %), sloučeny s čtenářskými kroužky, resp. kluby, nebo byla dramatická výchova zařazena do školního vzdělávacího programu jako průřezové téma (3 %).
- Žáci se účastní soutěží a přehlídek divadelních souborů (11 %; Mezinárodní folklorní festival ve Strážnici, Divadlo nás baví v Sedlišťích; 3 %), včetně soutěží a přehlídek v anglickém jazyce (Divadlo jazyků v Praze; 3 %) a školou organizovaných vlastních soutěží a přehlídek (Děti před oponou v Třanovicích; 3 %).
- Dramatická výchova je žákům nabízena jako volitelný předmět (6 %).
- Dramatická výchova je rozvíjena ve školní družině, v rámci projektů a projektových dnů (3 %).
- Pro potřeby (nejen) dramatické výchovy byl ve spolupráci s učitelkou školy zpracován manuál Regionální folklor do škol (3 %).

Na otázku odpověděla pouze jedna **základní umělecká škola**. Uvedla, že dramatická výchova je náplní činnosti literárně-dramatického oboru, jehož žáci a učitelé se (kromě jiného) podílí na vystoupení na veřejných akcích ve městě i okolí (100 %).

Metody výuky čtení

Otázka: „**Využívá škola v prvním ročníku základní školy slabikotvornou metodu výuky nebo sfumato (splývavé čtení)?**“

Otázka byla určena základním školám.

Alespoň jednu z uvedených metod používá 80 % základních škol. 43 % škol preferuje slabikotvornou metodu, 17 % metodu sfumato, obě, případně více metod volí 23 % škol, včetně těch, které metody přizpůsobují dovednostem, schopnostem a potřebám jednotlivých žáků (11 %). V případě, že školy volí obě metody, slabikotvorná převažuje v 9 %, sfumato ve 3 % (ostatní školy se k převažující metodě nevyjádřily). Ani jednu z uvedených metod nevyužívá 20 % škol. Dvě uvedly, že preferují genetickou metodu (6 %).

⁵¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 17 mateřských škol.

⁵² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Tvorba učebnic

Otázka: „**Podílejí se učitelé na tvorbě učebnic českého jazyka a literatury pro děti, resp. žáky?**“

Otázka byla určena všem školám.

Na tvorbě učebnic českého jazyka a literatury pro žáky se nepodílí, ani nepodílela žádná **mateřská škola**, ani její učitelé. 10 % škol uvedlo, že jejich učitelé vytváří alespoň jiné materiály, konkrétně pomůcky (10 %) a pracovní listy (8 %).⁵³

Na tvorbě učebnic se podílí, nebo podílelo 11 % **základních škol**, resp. jejich učitelů. Ve dvou případech (6 %) se jedná o materiály vydavatelství TAKTIK (6 %), konkrétně o výukový program pro sloh a pracovní sešity českého jazyka pro osmé a deváté ročníky (3 %), v dalším případě o materiály nakladatelství HANAMI (3 %) a v posledním o ilustrace k dětským čítankám (3 %). Dalších 26 % škol uvedlo, že jejich učitelé vytváří alespoň jiné materiály, konkrétně pracovní listy (20 %), pomůcky (11 %) a digitální učební materiály (3 %).⁵⁴

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Shrnutí

Silnými stránkami mateřských i základních škol jsou jak předpoklady pro jejich činnost, tak činnost samotná. V oblasti výsledků se mateřské a základní školy rozcházejí.

Z předpokladů je pro mateřské školy (ve srovnání se základními) nejvýznamnější (coby silná stránka) komunikace a spolupráce se zákonnými zástupci, realizovaná způsoby popsanými výše. Opačně, pro základní školy je významnou výhodou o cosi lepší zázemí v podobě spolupráce, materiálního i personálního zázemí. Finanční zázemí jako silná stránka nebylo vůbec zaznamenáno. Podobně děti, resp. žáci. Žádná ze škol nenašla na svých dětech a žácích jako vstupních předpokladech nic pozitivního.

Na straně činností u mateřských škol dominuje zaměření (z logických důvodů – základní školy mají širší okruh záběru). Dále pak aplikace konkrétních metod, technik a forem práce s dětmi. Naopak, základní školy jsou silné v oblasti jednorázových akcí, zejména soutěží. Dále pak zapojení do projektů, resp. programů třetích subjektů. V tomto ohledu jsou základní školy jednoznačně aktivnější.

Na straně výsledků vzdělávacího a výchovného procesu dominují základní školy, které mají více příležitostí k dosažení úspěchů na soutěžích věnovaných čtenářské (pre)gramotnosti.

Podobný, leč v detailech jiný obrázek nabízí srovnání slabín. Nejvýznamnější slabou stránkou na straně předpokladů je pro mateřské i základní školy materiální zázemí. Rozdíl mezi oběma je významný zejména na straně zákonných zástupců, na které mateřské školy přeci jen spoléhají více, a na nedostatku času, na který si stěžují pro změnu základní školy.

Na straně činností se mateřské a základní školy rozcházejí v oblasti zaměření (viz výše, ze stejných logických důvodů mají mateřské školy užší rozsah záběru). Naopak, z důvodu více příležitostí, zejména na straně blíže nespecifikovaných akcí a soutěží pro rozvoj čtenářské (pre)gramotnosti vnímají mateřské školy svůj deficit v jednorázových akcích. Dále též v metodách, technikách a nástrojích, u nichž lze předpokládat, že jejich aplikaci mají mateřské školy méně osvojenou.

Srovnáme-li silné a slabé stránky mezi sebou, zjistíme, že nejzásadnější rozdíl mezi silnými a slabými stránkami se nachází na straně dětí, resp. žáků, jako vstupních předpokladů pro vzdělávací a výchovný proces. Dětem, resp. žákům je při nástupu do školy vytýkáno ledacos, ale nit suchou na nich nenechaly ani mateřské, ani základní školy. O polovinu méně významný je rozdíl v hodnocení finančního zázemí, kde to však lze přičíst k folklóru. Žádná škola si nepochválila výborné finanční zázemí, a ví se proč.

Naopak (bez ohledu na dílčí hodnocení silných a slabých stránek), pozitivně ze srovnání vychází na straně předpokladů spolupráce. Logicky, nefunkční spolupráce nepokračuje, funkční přináší pozitiva. Podobně téměř všechny dílčí oblasti na straně činností: zejména základní školy jsou pozitivnější v hodnocení svých jednorázových akcí,

⁵³ 100 % = 40 mateřských škol.

⁵⁴ 100 % = 35 základních škol.

zejména soutěží, včetně úspěchů, zapojení do projektů a programů třetích subjektů, mateřské školy podobně, byť méně výrazně.

Jak u mateřských, tak u základních škol se tyto chtějí rozvíjet především v oblasti předpokladů, zejména materiálního zázemí. U mateřských škol se jedná o široké spektrum položek, u základních škol přeci jen vyčnívá vybavení školní knihovny (včetně knižního fondu). O cosi více (ve srovnání s mateřskými školami) se základní školy plánují rozvíjet také v oblasti personálního zázemí, zejména dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Naopak, mateřské školy kladou větší důraz na rozvoj spolupráce se zákonnými zástupci.

V oblasti činností se mateřské i základní školy shodují v zaměření na aktivity, byť u základních škol jsou jimi zejména kroužky, zatímco u mateřských škol je spektrum aktivit pestřejší, a na jednorázové akce. Významnější rozdíly lze nalézt na straně metod, technik a nástrojů, kde vyčnívají zejména metoda RWCT a interaktivní metody výuky, a na straně zaměření, kde se základní školy chtějí více rozvíjet v oblasti motivace ke čtení.

Jedna věc je, v čem jsou školy silné či slabé, druhá věc je v tom, co je užitečné a co není. V užitečnosti se mateřské a základní školy rozcházejí zejména u obecných předpokladů, tj. zařazení oblasti do školního, resp. třídních vzdělávacích programů, kde jsou základní školy více omezeny rámcovým vzdělávacím programem. Dále základní školy mohou méně uplatňovat individualizaci výuky. Není čas a prostor. Opačně, základní školy kladou větší důraz na zaměření vzdělávacího a výchovného procesu, kde mají širší pole působnosti, širšího spektra obecně užívaných jednorázových akcí a systematických aktivit, zejména kroužků.

V neužitečnosti platí, že školy jsou schopny využít každé metody a formy výuky, která existuje a která se hodí pro danou situaci. Jsou opatrné v zahození toho či onoho. Jediné negativní hodnocení při hodnocení užitečnosti se objevilo u mateřských škol při hodnocení jednorázových akcí (zejména soutěží), ale i to bylo nevýznamné. O cosi negativněji mateřské školy hodnotily aktivity, zejména kroužky, jednorázové akce, dále zaměření na vyšší stupeň čtenářství a potřebnost materiálního zázemí. Základní školy považují za cosi méně důležitého aktivity, zejména kroužky, a některé metody, techniky a nástroje.

Ze srovnání užitečnosti a neužitečnosti vychází prakticky všechny body pozitivně, což potvrzuje konstatování z úvodu předchozího odstavce. Mírně negativně vychází pouze jednorázové akce, zejména soutěže u mateřských škol. Zbytek je víceméně pozitivní. Výrazně pozitivně jsou hodnoceny zejména zaměření u základních škol, kde cílevědomost hraje významnější roli, dále (u obou typů škol ty či ony) metody, techniky a nástroje, spolupráce, aktivity nebo materiální a personální zázemí.

Další otázka se zaměřovala na vyhodnocování úrovně čtenářské (pre)gramotnosti. Na výsledcích je zjevné, že školy pochopily otázku různě. Lze samozřejmě předpokládat, že přinejmenším základní školy vyhodnocují v rámci běžné klasifikace čtenářskou gramotnost všechny. V rámci běžné pedagogické diagnostiky s vyhodnocováním čtenářské pregramotnosti pracují (předpokládáme) také všechny mateřské školy. Sofistikovanější metody, tím spíše vycházející z obecných standardů jsou však spíše výjimkou a v mateřských školách se nevyskytují.

Dramatická výchova, již byla věnována samostatná otázka, se rovněž aplikuje v té či oné podobě na každé škole, byť se tyto k tomu nemusely explicitně vyjádřit. Některé aktivity dramatické výchovy fungují na každé základní škole, zejména v činnosti kroužků, dále přípravy žáků na vystoupení nebo jako součást běžné výuky. U mateřských škol je tomu podobně, přičemž zde dominuje zařazení dramatické výchovy do běžné výuky a jako přípravy dětí na vystoupení.

Předposlední otázka se zaměřovala na metody výuky čtení v první třídě. Z výsledků je zjevné, že výuce dominuje slabikotvorná metoda. Další metody jsou však rovněž využívány. Některé školy využívají více metod současně, přičemž tu či onu volí podle dovedností, schopností a potřeb jednotlivých žáků.

Poslední otázka se zaměřovala na tvorbu učebnic českého jazyka a literatury. Tvorba učebnic je spíše vzácností a týká se především agilních učitelů, spíše než škol jako takových. Spíše normální je tvorba pomůcek a pracovních listů. Otázka tímto směrem nebyla položena, ale lze tuto tvorbu předpokládat víceméně u většiny, ne-li všech škol.

Interpretace

Rozvoj čtenářské pregramotnosti v mateřských školách má nezastupitelný smysl pro činnost samotnou i její různorodost. Významná v této oblasti je také komunikace a spolupráce se zákonnými zástupci. Na druhou stranu je tato komunikace a spolupráce u některých mateřských škol významnou slabou stránkou. Kromě toho je nejčas-

těži zmiňovanou slabou stránkou materiální zázemí, a to i s vědomím toho, že jde o folklór, který byl, je a bude, neboť je stále co zlepšovat. Právě proto bylo materiální zázemí zahrnuto mnohými mateřskými školami do stěžejních předpokladů a plánů.

Diskutabilní kapitolou je organizace soutěží, jednorázových akcí a kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program. Obecně vzato se zdá, že těmto aktivitám nejsou mateřské školy příliš nakloněny. Je otázkou, zda např. soutěže ze své podstaty do mateřských škol patří. U jednorázových akcí záleží na jejich charakteru, ať již jsou za, či bez účasti zákonných zástupců. Kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program k pregramotnostem mnohdy suplují podstatu předškolních zařízení v jejich vzdělávacích cílech, a pak lze spekulovat o jejich nadbytečnosti a neúčelném přetěžování dětí (místo volných her). Na druhou stranu, je-li kroužek, resp. nadstandardní aktivita mimo školní vzdělávací program specifickou, smysluplnou záležitostí, je jistě k užítku (např. keramika, modelářství, šachy, robotika atp.). Nelze zapomínat na to, zda jsou tyto aktivity ve prospěch dětí, či rozmaru jejich zákonných zástupců. Jednoznačný prostor pro zlepšení je v diagnostice čtenářské pregramotnosti, kterou řada mateřských škol zjevně podhodnocuje.

Přinejmenším u základních škol se silnou stránkou ukázala spolupráce s místními knihovnami, a to zejména na jednorázových akcích (besedy, přednášky, autorská čtení, Noci s Andersenem). Dále s různými organizacemi jako ADRA, Evropská dobrovolnická služba či jinými na čtení žákům, mezi školami a knihovnami navzájem atp. V této oblasti by se mělo dále pokračovat. Je zde možnost hledat další partnery pro spolupráci, např. z oblasti divadel a konzervatoří, místních spolků, např. seniorů, zřizovatelů a dalších partnerů, kteří se školami spolupracují, nebo mohou. Vyhledávat autory, kteří mají svou tvorbou co říci dnešní mladé generaci. Podporovat vzájemnou spolupráci základních a mateřských škol tak, aby byla návaznost čtenářské gramotnosti na pregramotnost. Přibližovat knižními veletrhy a spoluprací s knihkupectvími a vydavatelstvími novou a kvalitní literaturu.

V oblasti materiálního zázemí se ukázalo, že školní knihovny mají vesměs dostatečný a průběžně aktualizovaný knižní fond. Je to dáno také tím, že v minulých letech Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Evropská unie financovaly školám několik programů, ze kterých bylo možné nakoupit knihy a časopisy. Stejně tak se Česká školní inspekce zaměřuje, v souladu s výsledky mezinárodních testování, na kontrolu čtenářské gramotnosti na školách. Takto obměňovat a doplňovat knižní fond bude věčně pro školy nezbytné.

V oblasti personálního zázemí se ukázalo, že se pedagogové vzdělávají. Využívají dostupných nabídek v různých metodách a formách. Jsou školy, které od prvních ročníků využívají nové metody a formy, např. sfumato, genetickou metodu čtení atp. Stálo by v této oblasti za úvahu, kdyby ministerstvo snížilo úvazek učitelů českého jazyka, stejně jako je tomu u koordinátorů školních vzdělávacích programů, informatiky, environmentálního vzdělávání, nebo u výchovných poradců. Část úvazku by mohl učitel využít jako knihovník ve školní knihovně.

V oblasti činností jsou nejsilnější stránkou jednorázové akce. Školy je většinou organizují samostatně. Zde je prostor pro spolupráci na regionální úrovni, např. prostřednictvím MAPu. Slabými stránkami naopak jsou prostorová a materiální vybavení knihoven. To bývá mnohdy neprávem opomíjené. Investičních dotací do knihoven (školních i obecních) se nedostává. Kde není osvětlený zřizovatel, je problém.

Je všeobecně známo, že v současnosti jsou děti v rodinách málo vedeny ke čtení. Školy se sice v této oblasti snaží žáky rozvíjet, ale nejsou schopny nahradit vedení dětí ke čtení v rodinách. Zvyšuje se podíl dětí s logopedickými vadami, a to nejen v mateřských školách. Zde je prostor pro financování nejen chův (v mateřských školách), speciálních pedagogů, školních asistentů a psychologů, ale také logopedů. Ne každý učitel prvního stupně je vzdělán v oblasti odstraňování logopedických vad.

Z dotazníků také vyplývá význam čtenářských kroužků, resp. klubů. Ty je možné hradit ze stávajících dotačních titulů, což umožňuje školám v odpoledních hodinách vést žáky k rozvoji čtenářské gramotnosti. Pro menší školy to však klade větší nároky na už tak velké zatížení učitelů. Právě tyto školy však toho (z těchto důvodů) využívají a bylo by žádoucí, aby ministerstvo v těchto aktivitách pokračovalo.

3.2 MATEMATICKÁ (PRE)GRAMOTNOST ...

... a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka

Tato oblast zahrnovala šest otázek, z toho tři standardní (silné a slabé stránky a plány rozvoje oblasti) a tři vzešlé z individuálních potřeb projektu. Šestá otázka, zaměřující se na kontakty na osoby zodpovědné za tuto oblast na školách, není součástí vyhodnocení.

Silné stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše silné stránky v této oblasti? V čem je Vaše škola dobrá? Co se Vám daří? Jakých úspěchů jste dosáhli v posledních třech letech? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších silných stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:⁵⁵

- předpokladů (90 % škol),
- činností (80 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:⁵⁶

- Materiální zázemí (78 %):
 - Škola je přiměřeně vybavena pomůckami rozvíjejícími matematickou pregramotnost (73 %), zejména hrami (33 %): matematickými (10 %), logickými, stolními, hlavolamy (5 %) a deskovými hrami (3 %), dále pracovními a metodickými listy (15 %), včetně např. učebnice Půjdu do školy (3 %), modely pro rozvoj matematické pregramotnosti, stavebnicemi (10 %), nebo např. robotickou včelkou (3 %).
 - Škola je přiměřeně vybavena informačními a komunikačními technologiemi a využívá je ve výuce (33 %), včetně sweetboxů (5 %) a multiboardů (3 %).
 - Škola má dostatek odborné literatury a metodických materiálů (15 %).
 - Škola disponuje dalšími specifickými prostorami a vybavením k rozvoji matematické pregramotnosti, zejména školní zahradou (5 %).
- Personální zázemí (70 %):
 - Pedagogové se v oblasti matematické pregramotnosti dále vzdělávají (68 %), a to zejména v Hejného metodě (23 %). Dále sdílí dobrou praxí (20 %) mezi sebou (15 %) i s pedagogy z jiných škol (10 %). Vzdělávání probíhá kromě jiného prostřednictvím zapojení školy do projektů a programů třetích subjektů (10 %), např. do programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony) nebo do projektu CESTA (5 %).
 - Škola disponuje dostatečně kvalifikovanými pedagogy (5 %).
- Obecné předpoklady (38 %): Škola podporuje rozvoj matematické pregramotnosti v rámci svých školních (33 %) nebo třídních vzdělávacích programů (10 %). Pro rozvoj čtenářské pregramotnosti a řečových aktivit má definován vlastní soubor postupů (3 %).
- Zákonní zástupci: Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (13 %).
- Spolupráce: se sloučenou nebo spádovou základní školou (3 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:⁵⁷

- Zaměření (58 %):
 - předmatematické a logické myšlení (45 %), včetně orientace v číselné řadě (23 %), rozpoznávání geometrických tvarů a těles (18 %), rozpoznávání věcí, nepatřících do skupiny (5 %),

⁵⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

⁵⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

⁵⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- systematický přístup k řešení problémů (18 %),
- osobnostní a sociální rozvoj (13 %), včetně pozornosti, vnímání, tvořivosti a fantazie a schopnosti porozumění zadání a schopnosti zeptat se (3 %),
- pohybové a grafomotorické dovednosti (8 %).
- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce využívají zejména (58 %):
 - moderní metody a formy výuky (20 %), zejména Hejného metodu (15 %),
 - badatelský přístup (15 %),
 - hry (15 %), včetně akustických, haptických a kinetických her (8 %),
 - příklady z každodenní praxe (8 %),
 - příklady k objasnění přírodních zákonů (5 %),
 - Montessori metody (5 %),
 - říkanky, hry, básně a pohádky (5 %),
 - konstruování toho či onoho podle plánu (3 %),
 - labyrinty (3 %),
 - práci se sešity (3 %).
- Individualizace výuky: Škola podle možností uplatňuje individuální přístup k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb (38 %), včetně nadaných dětí a dětí s mimořádným zájmem o matematiku a přírodní vědy (13 %).
- Aktivity (15 %): kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj matematické pregramotnosti (15 %), zejména šachové kroužky (10 %).
- Jednorázové akce (8 %):
 - zapojení do soutěží v matematické pregramotnosti (3 %),
 - exkurze, zejména do Světa techniky Ostrava (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (8 %), jmenovitě:
 - do projektů Malé technické univerzity (3 %),
 - do projektu Podpora práce učitelů (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:⁵⁸

- činností (100 % škol),
- předpokladů (94 %),
- výsledků (37 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:⁵⁹

- Jednorázové akce (85 %):
 - soutěže v matematické gramotnosti: zapojení do nich (80 %), např. do Matematické olympiády (46 %), Matematického klokanu (43 %), Pythagoriády (26 %), Archimediády, Pangey, Zlaté CIHLY, šachových turnajů (6 %), Astronomické olympiády, Logické olympiády, Božkovy kasičky, Náboje juniora a dalších (3 %); organizace vlastních soutěží na úrovni školy (5 %),
 - exkurze (29 %), zejména do Světa techniky Ostrava (23 %), planetária v Ostravě (6 %) nebo Muzea Beskyd (3 %),
 - kavárny s Hejným, posezení učitelů se zákonnými zástupci (8 %),
 - matematická soustředění (3 %),
 - testování žáků organizací Mensa České republiky (3 %).
- Aktivity (78 %):
 - kroužky pro rozvoj matematické gramotnosti (60 %), zejména kroužky, resp. kluby logiky (37 %), deskových her (23 %), šachové kroužky (11 %), badatelské kluby, kluby nadaných dětí, matematické kluby, dílny atd. (3 %),
 - doučování (40 %), kromě jiného realizované v programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 11 %),

⁵⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁵⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- projektové dny (8 %), např. den pokusů (3 %),
- další vzdělávací programy na rozvoj matematické gramotnosti (6 %), např. robotiky (3 %),
- ročníkové testy matematických znalostí a dovedností (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce využívají zejména (43 %):
 - příklady z každodenní praxe (20 %),
 - moderní metody a formy výuky, zejména Hejného metodu (17 %),
 - projektovou výuku (9 %), včetně např. nocování s matematikou (3 %),
 - příklady spojené s možnou budoucí profesí (9 %),
 - příklady k objasnění přírodních zákonů (6 %),
 - mentální matematická schémata (3 %),
 - Montessori metody (3 %),
 - GeoGebru (3 %),
 - rozšířenou výuku matematiky od druhého stupně, včetně matematického semináře (3 %),
 - spolupráce napříč ročníky (3 %).
- Individualizace výuky: Škola podle možností uplatňuje individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (34 %), včetně nadaných žáků a žáků s mimořádným zájmem o matematiku a přírodní vědy (11 %).
- Zaměření (20 %):
 - systematický přístup k řešení problémů (17 %),
 - základní matematické dovednosti (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (11 %), jmenovitě:
 - do programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 6 %),
 - do projektu Místní akční plán Frýdek-Místek II, aktivity spolupráce Úžasná věda (3 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:⁶⁰

- Personální zázemí (74 %):
 - Pedagogové se v oblasti matematické gramotnosti dále vzdělávají (66 %), a to zejména v Hejného metodě (29 %), dále např. v oblasti tvorby digitálních učebních materiálů nebo využití informačních a komunikačních technologií ve výuce (3 %). Dále sdílí dobrou praxi (29 %) mezi sebou (23 %) i s pedagogy z jiných škol (17 %).
 - Škola disponuje dostatečně kvalifikovanými (14 %) a kreativními pedagogy (3 %).
 - Pedagogové využívají ve výuce metodu Abaku nebo jsou lektory Tvořivé školy (3 %).
- Materiální zázemí (71 %):
 - Škola je přiměřeně vybavena informačními a komunikačními technologiemi a využívá je ve výuce (54 %).
 - Škola je přiměřeně vybavena pomůckami rozvíjejícími matematickou gramotnost (46 %), zejména hrami (29 %): deskovými (14 %), matematickými, logickými (11 %), stolními (šachy; 5 %), hlavolamy a stavebnicemi (3 %).
 - Škola má dostatek odborné literatury a metodických materiálů (9 %).
- Obecné předpoklady: Škola podporuje rozvoj matematické gramotnosti v rámci svého školního vzdělávacího programu (37 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti výsledků jsou následující body:⁶¹

- Ocenění žáků na soutěžích, zejména na matematických (23 %) a šachových (6 %).
- Nadprůměrné výsledky v testováních, konkrétně Scio (6 %).
- Obecné úspěchy vzdělávacího a výchovného procesu, konkrétně přechod (některých) žáků na matematické školy (3 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

⁶⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁶¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Slabé stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše slabé stránky v této oblasti? Co potřebujete zlepšit? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších slabých stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:⁶²

- předpokladů (100 % škol),
- činností (43 %).

Slabými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:⁶³

- Materiální zázemí (70 %):
 - Škola není dostatečně vybavena informačními a komunikačními technologiemi (53 %), zejména interaktivními tabulemi (10 %), dále tablety pro děti (8 %), programy (5 %), technologiemi obecně pro učitele a přístupem k internetu ve všech třídách (3 %). Stávající informační a komunikační technologie nejsou dostatečně využívány ve výuce (10 %).
 - Škola není dostatečně vybavena pomůckami (38 %), zejména hrami (8 %) a pomůckami k Montessori a Hejného metodě (5 %) a pomůckami pro práci venku (3 %).
 - Škola má nedostatek odborné literatury (13 %) a metodických materiálů (3 %).
 - Škola má specifické problémy s budovami nebo vnitřními prostory a jejich vybavením pro rozvoj matematické pregramotnosti, konkrétně jí schází vybavený prostor pro námětové hry (na obchod, resp. stánek; 3 %).
- Personální zázemí (43 %):
 - Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné (35 %). Nedostatečné je sdílení dobré praxe s pedagogy z jiných škol (14 %) i mezi sebou (5 %). Vzdělávání chybí zejména v oblasti nových metod výuky (10 %), např. Hejného metody (5 %). Pedagogové jsou k dalšímu vzdělávání nedostatečně motivováni (3 %).
 - Učitelé jsou nedostatečně motivováni (obecně; 5 %) a časově přetížení. Rozvoj matematické pregramotnosti tím trpí. Tíhnou ke stereotypu a na výuku mají rozdílné nároky (3 %).
 - Pedagogů kompetentních k výuce matematické pregramotnosti je nedostatek (3 %).
- Děti: Rozvoj matematické pregramotnosti komplikují (23 %):
 - Vysoký počet dětí ve třídách (13 %), včetně dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (5 %).
 - Specifické deficity ve znalostech a dovednostech dětí, zejména nedostatečné logické uvažování (10 %), např. o mírách, prostoru a tělesech (3 %).
 - Specifické deficity v osobnostních a sociálních charakteristikách dětí (8 %), zejména nedostatečně rozvinutá fantazie (5 %) a nedostatečný zájem o počty (3 %).
- Zákonní zástupci: Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (15 %).
- Finanční zázemí: Obecný nedostatek finančních prostředků (10 %), jmenovitě na personální zázemí a další vzdělávání pedagogických pracovníků (3 %).
- Spolupráce: s jinými organizacemi (3 %).

Slabými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:⁶⁴

- Aktivity (28 %):
 - nedostatek kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program pro rozvoj matematické pregramotnosti (23 %),
 - nedostatek projektových dnů (8 %).

⁶² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

⁶³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

⁶⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- Jednorázové akce (15 %):
 - nezapojení do soutěží v matematické pregramotnosti (13 %), včetně toho důvodu, že je těchto akcí nedostatek (3 %),
 - nedostatek akcí na podporu matematické pregramotnosti obecně (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce nedostatečně využívají (10 %):
 - moderní metody a formy výuky (8 %), zejména Hejného metodu (3 %),
 - nácviky a tréninky (3 %).
- Individualizace výuky: Škola nedostatečně uplatňuje individuální přístup k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb, včetně nadaných dětí a dětí s mimořádným zájmem o matematiku a přírodní vědy (5 %).
- Zaměření: motivace k přírodním vědám (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:⁶⁵

- předpokladů (89 % škol),
- činností (66 %).

Slabými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:⁶⁶

- Materiální zázemí (60 %):
 - Škola není dostatečně vybavena informačními a komunikačními technologiemi (40 %), zejména programy (14 %), interaktivními tabulemi a audiovizuální technikou obecně (3 %). Stávající informační a komunikační technologie nejsou dostatečně využívány ve výuce (6 %).
 - Škola není dostatečně vybavena pomůckami (26 %), zejména hrami (6 %) a stavebnicemi (3 %).
 - Škola má nedostatek odborné literatury (17 %) a metodických materiálů (3 %).
 - Škola postrádá koutky matematických a logických her (3 %).
 - Škola má specifické problémy s budovami nebo vnitřními prostory a jejich vybavením pro rozvoj matematické gramotnosti, konkrétně chybí (6 %) odborné učebny, nebo jsou malé. V jednom případě jsou malé třídy obecně a v dalším škole chybí tělocvična (3 %).
- Personální zázemí (43 %):
 - Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné (34 %). Nedostatečné je sdílení dobré praxe (20 %) mezi sebou (14 %; např. z důvodu nedostatku příležitosti; 6 %) i s pedagogy z jiných škol (9 %). Pedagogové jsou k dalšímu vzdělávání nedostatečně motivováni (11 %), zejména v oblasti nových metod výuky. Vzdělávání chybí např. v oblasti Hejného metody nebo v oblasti využití informačních a komunikačních technologií ve výuce. Vzdělávání v oblasti rozvoje matematické gramotnosti by zasloužili také učitelé nematematických předmětů. Ke vzdělávání pedagogů v oblasti rozvoje matematické gramotnosti schází školám metodická podpora (3 %).
 - Pedagogů (matematiků) je nedostatek (6 %) a jejich fluktuace je vysoká (3 %).
 - Učitelé jsou časově přetížení, což se projevuje na jejich psychice (6 %). Rozvoj matematické gramotnosti tím trpí. Učitelé tíhnou ke stereotypu a nedostatku kreativity (3 %).
- Žáci: Rozvoj matematické gramotnosti komplikují (14 %):
 - Vysoký počet žáků ve třídách (9 %), včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %).
 - Specifické deficity ve znalostech a dovednostech žáků, zejména nedostatečné logické uvažování (9 %).
 - Specifické deficity v osobnostních a sociálních charakteristikách žáků, zejména nedostatečný zájem o matematiku (5 %).
- Zákonní zástupci: Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (14 %). Někteří zákonní zástupci jeví odpor k novým metodám výuky (6 %), např. k Hejného metodě (3 %).
- Finanční zázemí: Obecný nedostatek finančních prostředků (14 %), jmenovitě:
 - na činnost (6 %): individualizaci výuky a vstupné na akce (3 %),

⁶⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁶⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- na personální zázemí (3 %).
- Organizační zázemí (6 %):
 - Obecný nedostatek času (6 %).
 - Absence srovnávacích prací v matematické gramotnosti (3 %).
- Spolupráce: s dalšími školami (3 %).

Slabými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:⁶⁷

- Aktivity (34 %):
 - nedostatek kroužků pro rozvoj matematické gramotnosti (23 %), včetně důvodů na straně nezájmu žáků a zákonných zástupců; stávající aktivity jsou nepravidelné a domácí příprava žáků je nedostačující (3 %),
 - nedostatek projektových dnů (17 %).
- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce nedostatečně využívají (23 %):
 - moderní metody a formy výuky (6 %), zejména Hejného metodu (3 %),
 - příklady z každodenní praxe (6 %),
 - kooperativní výuku (3 %),
 - zábavné formy, např. hry (3 %),
 - nácviky a tréninky (3 %),
 - příklady spojené s možnou budoucí profesí (3 %),
 - příklady k objasnění přírodních zákonů (3 %).
- Zaměření: motivace k matematice (23 %) a přírodním vědám (3 %).
- Jednorázové akce (14 %):
 - nedostatek exkurzí (9 %), zejména do science center (6 %), včetně důvodů na straně nezájmu škol o spolupráci (3 %),
 - nezapojení do soutěží v matematické gramotnosti (6 %).
- Individualizace výuky: Škola nedostatečně uplatňuje individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (9 %), z důvodu vysokého počtu žáků ve třídách a nedostatečné státní podpory (3 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Plány

Otázka: „**Jaké jsou Vaše aktuální střednědobé plány (cíle, aktivity) v této oblasti? Čeho chcete dosáhnout a jak? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších aktivit a stručně je popište. V čem potřebujete pomoci, abyste mohli dosáhnout svých cílů v této oblasti?**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:⁶⁸

- předpokladů (83 % škol),
- činností (70 %).

Mateřské školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:⁶⁹

- Materiální zázemí (68 %):
 - Škola bude pořizovat (45 %) a více využívat ve výuce (3 %) informační a komunikační technologie, zejména interaktivní tabule (30 %) a software (20 %), dále pak sweetboxy (3 %).

⁶⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁶⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

⁶⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- Škola bude pořizovat nové pomůcky k rozvoji matematické pregramotnosti (40 %), zejména hry (13 %) a pomůcky pro venek (5 %).
- Škola bude pořizovat odbornou literaturu (13 %).
- Škola bude řešit specifické problémy s vnitřními prostorami pro rozvoj matematické pregramotnosti (8 %). Ve dvou případech pořídí do nespecifikovaných prostor nový nábytek (5 %), v dalším vytvoří a vybaví centrum aktivity pro rozvoj matematické pregramotnosti (3 %).
- **Personální zázemí (53 %):**
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (53 %), včetně sdílení dobré praxe (23 %), a to jak s pedagogy z jiných škol (20 %), tak mezi sebou (5 %). Pedagogové se budou vzdělávat (kromě jiného) např. v Hejného metodě (10 %) nebo ve využití informačních a komunikačních technologií ve výuce (5 %).
 - Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit, konkrétně asistentů pedagoga (3 %).
 - Škola bude usilovat o zvýšení motivace učitelů (3 %).
- **Zákonní zástupci:** Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci a zvýšení jejich zájmu a zapojení do dění ve škole (23 %). Bude nabízet přednášky pro zákonné zástupce (8 %), pomůcky, hry a další materiály, hraní her, pokusy a další aktivity (3 %).
- **Finanční zázemí:** Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků na rozvoj matematické pregramotnosti (15 %), včetně sponzoringu, dotací atp. (3 %).
- **Spolupráce:** se sloučenou nebo spádovou základní školou, např. na pravidelných návštěvách (8 %), společné výuce, dni otevřených dveří atp. (3 %).
- **Obecné předpoklady (6 %):** Škola bude podporovat rozvoj matematické pregramotnosti v rámci svého školního vzdělávacího programu nebo třídních vzdělávacích programů (3 %).

Mateřské školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:⁷⁰

- **Metody, techniky, nástroje:** Škola bude usilovat o využití (38 %):
 - Hejného metody (13 %),
 - metody Montessori (10 %),
 - badatelského přístupu (5 %),
 - her a hravých forem vyučování (5 %), např. prostřednictvím deskových her (3 %),
 - venkovní výuky (5 %), alespoň částečně (3 %),
 - metody dobrého startu (3 %),
 - integrovaného učení (3 %),
 - příkladů z každodenní praxe (3 %),
 - příkladů k objasnění přírodních zákonů (3 %),
 - příkladů spojených s možnou budoucí profesí (3 %).
- **Zaměření (15 %):**
 - motivace k matematice (10 %) a přírodním vědám (3 %),
 - příprava na přechod na základní školu (6 %).
- **Individualizace výuky:** Škola bude podle možností uplatňovat individuální přístup k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb (13 %), včetně nadaných dětí a dětí s mimořádným zájmem o matematiku a přírodní vědy (8 %).
- **Aktivity (10 %):**
 - projektové dny (8 %), zaměřené např. na finanční pregramotnost, propojení matematické pregramotnosti s jinými aktivitami nebo spojené s exkurzemi do science center, např. do Světa techniky Ostrava (3 %),
 - kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj matematické pregramotnosti, např. kroužky, resp. kluby logiky (3 %).
- **Jednorázové akce (8 %):**
 - exkurze, resp. návštěvy science center, např. Světa techniky Ostrava (5 %), nebo debrujárského klubu (3 %),

⁷⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- zapojení do soutěží v matematické pregramotnosti (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů, jmenovitě programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 5 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:⁷¹

- předpokladů (86 % škol),
- činností (86 %).

Základní školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:⁷²

- Materiální zázemí (63 %):
 - Škola bude pořizovat (29 %) a více využívat ve výuce (14 %) informační a komunikační technologie, včetně technologií pro učitele (3 %), zejména software (9 %), včetně např. programu TOGLic (3 %) a interaktivních tabulí (3 %).
 - Škola bude pořizovat nové pomůcky k rozvoji matematické gramotnosti (20 %), zejména hry (11 %) a stavebnice (3 %).
 - Škola bude pořizovat odbornou literaturu (14 %).
 - Škola bude budovat a vybavovat (pomůckami, včetně her, nástěnkami a literaturou) matematické koutky (3 %).
 - Škola bude řešit specifické problémy s vnitřními prostorami pro rozvoj matematické gramotnosti (6 %). Ve dvou případech vybuduje učebnu pro výuku matematiky (6 %), v dalším učebnu informatiky (3 %).
- Personální zázemí (51 %):
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (49 %), včetně sdílení dobré praxe, a to jak s pedagogy z jiných škol (23 %), včetně zapojení do metodického klubu matematiky (3 %), tak mezi sebou na škole (11 %). Pedagogové se budou vzdělávat (kromě jiného) např. v Hejného metodě (11 %).
 - Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit, konkrétně kvalitních učitelů (3 %).
 - Škola bude usilovat o zvýšení motivace učitelů (3 %).
 - Škola bude (více) využívat tandemovou výuku (3 %).
- Finanční zázemí: Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků na rozvoj matematické gramotnosti (14 %).
- Zákonní zástupci: Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci a zvýšení jejich zájmu a zapojení do dění ve škole (11 %).
- Spolupráce: se sloučenou nebo spádovou mateřskou školou, např. na dni otevřených dveří (6 %), pravidelných návštěvách, společné výuce atp. (3 %).
- Obecné předpoklady: Škola bude podporovat rozvoj matematické gramotnosti v rámci svého školního vzdělávacího programu (3 %).

Základní školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:⁷³

- Metody, techniky, nástroje: Škola bude usilovat o využití (43 %):
 - her a hravých forem vyučování (17 %), např. prostřednictvím logických úkolů, ukázek, výukových programů, informačních a komunikačních technologií nebo deskových her (3 %),
 - Hejného metody (14 %),
 - příkladů z každodenní praxe (11 %),
 - různých metod, technik a nástrojů obecně (9 %),
 - projektové výuky (6 %),
 - metody Abaku (3 %).

⁷¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁷² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁷³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- **Aktivity (34 %):**
 - kroužky pro rozvoj matematické gramotnosti (23 %), zejména kroužky, resp. kluby logiky (14 %), šachové (9 %), matematické (6 %), robotické a kyber kroužky, deskových her (3 %),
 - projektové dny (17 %),
 - doučování (6 %).
- **Jednorázové akce (31 %):**
 - zapojení do soutěží v matematické gramotnosti (23 %),
 - exkurze do science center (9 %), např. Světa techniky Ostrava, případně jinam (nespecifikováno kam; 3 %),
 - besedy (6 %).
- **Zaměření (26 %):**
 - motivace k matematice (17 %) a přírodním vědám (3 %),
 - rozvoj matematického myšlení, např. v oblasti finanční gramotnosti (3 %),
 - využití informačních a komunikačních technologií (3 %),
 - příprava žáků k přechodu na matematicky zaměřenou školu (3 %).
- **Individualizace výuky:** Škola bude podle možností uplatňovat individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (17 %), včetně nadaných žáků a žáků s mimořádným zájmem o matematiku a přírodní vědy (14 %), např. dělením tříd (3 %).
- **Zapojení do projektů a programů** třetích subjektů (9 %), jmenovitě:
 - do programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 5 %),
 - do projektu Místní akční plán Frýdek-Místek II, aktivity spolupráce Úžasná věda (3 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Nejužitečnější metody a formy práce

Otázka: **„Které metody a formy práce (...) považujete pro rozvoj matematické (pre)gramotnosti za nejvíce využitelné pro děti, resp. žáky Vaší školy?“**

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:⁷⁴

- činností (88 % škol),
- předpokladů (60 %).

Tři mateřské školy uvedly, že využít se dá vše, záleží na situaci (8 %).

V mateřských školách jsou na straně činností nejužitečnější následující body:⁷⁵

- **Metody, techniky, nástroje,** zejména (58 %):
 - moderní metody a formy výuky (30 %), zejména Hejného metoda (10 %) a metoda Montessori (3 %),
 - příklady z každodenní praxe (25 %),
 - příklady k objasnění přírodních zákonů (13 %),
 - příklady spojené s možnou budoucí profesí (10 %),
 - pestré metody a formy (10 %), individuální i skupinové (5 %),
 - názorná výuka (10 %), včetně pokusů a zkoumání (3 %),
 - zábavné formy, včetně her (5 %), např. se stavebnicemi (3 %),
 - prožitková výuka (5 %),
 - venkovní výuka (5 %),
 - projektová výuka (3 %).

⁷⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

⁷⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- Individualizace výuky: Pro rozvoj matematické pregramotnosti je klíčový individuální přístup k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb (33 %), včetně nadaných dětí a dětí s mimořádným zájmem o matematiku a přírodní vědy (8 %).
- Zaměření (23 %):
 - rozvoj matematického myšlení (20 %), včetně finanční gramotnosti, praktické matematiky atp. (3 %),
 - rozvoj systematického přístupu (3 %).
- Jednorázové akce (15 %):
 - exkurze do science center (8 %),
 - zapojení do soutěží v matematické pregramotnosti (5 %).
- Aktivity (10 %):
 - kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj matematické pregramotnosti (10 %), zejména kroužky, resp. kluby zábavné techniky a šachové kroužky (3 %),
 - projektové dny (3 %).

Na straně předpokladů jsou v mateřských školách nejužitečnější následující body:⁷⁶

- Materiální zázemí (43 %):
 - vybavení školy informačními a komunikačními technologiemi (30 %) a jejich využívání ve výuce (5 %), včetně interaktivních tabulí a sweetboxů (3 %),
 - dostupnost vhodných pomůcek rozvíjejících matematickou pregramotnost (20 %), zejména her (8 %),
 - dostatek odborné literatury (10 %).
- Personální zázemí: další vzdělávání pedagogických pracovníků (35 %), včetně sdílení dobré praxe mezi sebou (15 %) i s pedagogy z jiných škol (13 %), a samostudia (10 %).
- Obecné předpoklady: Je žádoucí, aby škola rozvoj matematické pregramotnosti systematicky podporovala (18 %) ve svém školním vzdělávacím programu (15 %), případně třídním vzdělávacím programu (3 %).
- Zákonní zástupci: Je žádoucí, aby zákonní zástupci se školou na rozvoji matematické pregramotnosti spolupracovali (8 %) a účastnili se akcí, které pro ně škola organizuje, např. akcí zaměřených na využití her a různých matematických zajímavostí (3 %).
- Spolupráce: se sloučenou nebo spádovou základní školou (5 %), zejména na návštěvách učitelek prvního stupně v mateřské škole (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:⁷⁷

- činností (86 % škol),
- předpokladů (63 %).

Jedna základní škola uvedla, že využít se dá vše, záleží na situaci (3 %).

V základních školách jsou na straně činností nejužitečnější následující body:⁷⁸

- Metody, techniky, nástroje, zejména (57 %):
 - příklady z každodenní praxe (23 %),
 - pestré metody a formy (14 %), analyticko-syntetické a slovní úlohy (6 %), skupinová a kooperativní výuka (3 %),
 - moderní metody a formy výuky (20 %), zejména Hejného metoda (11 %),
 - individuální, skupinové i hromadné práce (9 %),
 - zábavné formy (6 %), včetně her (3 %),
 - příklady spojené s možnou budoucí profesí (6 %),
 - příklady k objasnění přírodních zákonů (6 %),
 - projektová výuka (6 %),

⁷⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

⁷⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁷⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- venkovní výuka (6 %),
- badatelský přístup (6 %),
- názorná výuka, včetně názorně demonstračních a aktivizujících metod (3 %),
- prožitková výuka (3 %),
- práce s chybou (3 %),
- trénink a nácvik matematických operací (3 %).
- **Aktivity (29 %):**
 - kroužky pro rozvoj matematické gramotnosti (20 %), zejména kroužky, resp. kluby zábavné logiky (6 %), techniky a deskových her (3 %),
 - doučování (14 %),
 - projektové dny (11 %).
- **Zaměření (26 %):**
 - rozvoj matematického myšlení (20 %), včetně finanční gramotnosti, praktické matematiky atp. (3 %),
 - motivace k matematice a přírodním vědám (6 %).
- **Individualizace výuky:** Pro rozvoj matematické gramotnosti je klíčový individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (23 %), včetně nadaných žáků a žáků s mimořádným zájmem o matematiku a přírodní vědy (11 %).
- **Jednorázové akce (29 %):**
 - zapojení do soutěží v matematické gramotnosti (17 %), např. do Matematické olympiády (3 %),
 - exkurze do science center (14 %), např. Světa techniky Ostrava (3 %).

Na straně předpokladů jsou v základních školách nejužitečnější následující body:⁷⁹

- **Materiální zázemí (51 %):**
 - vybavení školy informačními a komunikačními technologiemi (46 %),
 - dostupnost vhodných pomůcek rozvíjejících matematickou gramotnost (11 %), zejména interaktivních (9 %),
 - dostatek odborné literatury (6 %),
 - existence dalších specifických prostor a vybavení k rozvoji matematické gramotnosti, např. iPadové učebny (3 %).
- **Personální zázemí:** další vzdělávání pedagogických pracovníků (35 %), včetně sdílení dobré praxe mezi sebou (15 %) i s pedagogy z jiných škol, a samostudia (6 %).
- **Obecné předpoklady:** Je žádoucí, aby škola rozvoj matematické gramotnosti systematicky podporovala ve svém školním vzdělávacím programu (11 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Nejméně užitečné metody a formy práce

Otázka: „**Které metody a formy práce (...) považujete pro rozvoj matematické (pre)gramotnosti za nejméně využitelné pro děti, resp. žáky Vaší školy?**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:⁸⁰

- činností (58 % škol),
- předpokladů (27 %).

Šest mateřských škol uvedlo, že využít se dá vše, záleží na situaci (23 %). Další uvedla, že se koncentruje na jiné oblasti než matematickou pregramotnost (4 %).

⁷⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁸⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 26 mateřských škol.

V mateřských školách jsou na straně činností nejméně užitečné následující body:⁸¹

- Aktivity (42 %):
 - kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj matematické pregramotnosti (38 %), např. kroužky, resp. kluby zábavné logiky (4 %),
 - doučování (12 %),
 - projektové dny (4 %).
- Jednorázové akce (31 %):
 - zapojení do soutěží v matematické pregramotnosti (31 %),
 - dny otevřených dveří (8 %).
- Metody, techniky, nástroje, zejména (12 %):
 - moderní metody a formy výuky (4 %),
 - hromadná a frontální výuka (4 %),
 - nezáživné metody (4 %).

Na straně předpokladů jsou v mateřských školách nejméně užitečné následující body:⁸²

- Materiální zázemí: informační a komunikační technologie (23 %).
- Obecné předpoklady: Vzdělávání a výchově (nejen v matematické pregramotnosti) škodí, jsou-li školy plošně nuceny do akcí (5 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:⁸³

- činností (67 % škol),
- předpokladů (43 %).

Čtyři základní školy uvedly, že využít se dá vše, záleží na situaci (19 %). Další uvedla, že se koncentruje na jiné oblasti než matematickou gramotnost (4 %).

V základních školách jsou na straně činností nejméně užitečné následující body:⁸⁴

- Aktivity (33 %):
 - kroužky pro rozvoj matematické gramotnosti (14 %),
 - projektové dny (14 %),
 - doučování (5 %).
- Metody, techniky, nástroje, zejména (29 %):
 - moderní metody a formy výuky (14 %), např. Hejného metoda (5 %),
 - frontální výuka (10 %),
 - samostatná práce s učebnicí, nekonkrétní a nezáživné metody výuky (5 %).
- Jednorázové akce: dny otevřených dveří (10 %).

Na straně předpokladů jsou v základních školách nejméně užitečné následující body:⁸⁵

- Materiální zázemí (43 %):
 - informační a komunikační technologie (14 %),
 - pomůcky rozvíjející matematickou gramotnost, z důvodu jejich zastaralosti (4 %).
- Personální zázemí: Další vzdělávání pedagogických pracovníků, zejména samostudium z důvodu na straně kvality literatury (5 %).
- Zákonní zástupci: Přednášky pro zákonné zástupce, zaměřené na Hejného metodu, jsou málo využitelné (5 %).

⁸¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 26 mateřských škol.

⁸² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 26 mateřských škol.

⁸³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 základních škol.

⁸⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 základních škol.

⁸⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 základních škol.

- Žáci: Rozvoj matematické gramotnosti komplikuje vysoký počet žáků ve třídách (5 %).
- Obecné předpoklady: Vzdělávání a výchově (nejen v matematické gramotnosti) škodí, jsou-li školy plošně nuceny do akcí (5 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Shrnutí

Silnými stránkami mateřských škol jsou především předpoklady pro jejich činnost, u základních škol je to spíše činnost samotná. Základní školy vzhledem k nespočtu různých soutěží prezentovaly také výsledky svého vzdělávacího a výchovného procesu.

V předpokladech se mateřské i základní školy víceméně shodují. Významné je pro ně jak materiální, tak personální zázemí, u mateřských škol zejména pomůcky k rozvoji matematické pregramotnosti, u základních škol informační a komunikační technologie, u obou pak pedagogové, kteří se v oblasti rozvoje matematické (pre)gramotnosti dále vzdělávají. Poměrně významné u obou typů škol je obecné konstatování o tom, že škola podporuje rozvoj matematické (pre)gramotnosti v rámci svých školních, resp. třídních vzdělávacích programů. Ve srovnání se čtenářskou (pre)gramotností je mnohem méně významná spolupráce se zákonnými zástupci, základní školy na ně v této oblasti nespolehají vůbec.

Na straně činností u základních škol dominuje zapojení do soutěží, se kterými se doslova roztrhl pytel, včetně úspěchů, které v nich školy a jejich žáci dosahují. Dále jsou pro základní školy významné kroužky pro rozvoj matematické gramotnosti nebo doučování. Pro mateřské školy je klíčové zaměření na základní předmatematické dovednosti a logické myšlení.

Podobně vidí mateřské i základní školy slabiny jak na straně předpokladů, tak činností. V obou případech vede nedostatečné vybavení informačními a komunikačními technologiemi a pomůckami pro rozvoj matematické (pre)gramotnosti. V těsném sledu následuje personální zázemí, včetně sdílení dobré praxe. Z konkrétních tipů na vzdělávání lehce vyčnívá Hejného metoda. Rozdíly ve vstupních předpokladech jsou u obou typů škol nevýznamné.

Na straně činností u slabých stránek převažuje u základních škol zejména zaměření na motivaci žáků k matematice a přírodním vědám. Celkově nejpodstatnější je však nedostatek kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program.

Mateřské školy se chtějí rozvíjet především v oblasti předpokladů. Základní školy jak v nich, tak v oblasti činností. Na straně předpokladů jsou významné především materiální a personální zázemí. U mateřských škol jde v oblasti materiálního zázemí především o dovybavení a větší využívání informačních a komunikačních technologií a pomůcek k rozvoji předmatematické gramotnosti, u základních škol je spektrum položek materiálního vybavení o cosi širší. U personálního zázemí jde především o sdílení dobré praxe mezi učiteli, zvláště mezi školami navzájem. O cosi zřetelnější je potřeba spolupráce mezi školou a zákonnými zástupci na straně mateřských škol.

Při studiu užitečných a neužitečných metod vzdělávání a výchovy zřetelně vystupuje potřeba specifických metod, technik a nástrojů, byť tyto jsou základními školami hodnoceny přinejmenším rozporuplně (rozdíl mezi užitečností a neužitečností; jedny tak, druhé onak). Velmi pestré je spektrum užitečných metod, kde jsou významně zastoupeny snad jen moderní formy výuky, včetně např. Hejného nebo Montessori výuky, a prakticky orientovaná výuka. Shodně školy považují za zásadní zaměření se na základní matematické dovednosti a myšlení. U mateřských škol jsou za nejméně (relativně) využitelné systematické aktivity, zejména kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program. Rozvoji matematické (pre)gramotnosti také přispívá, je-li ve výuce věnována individuální péče dětem, resp. žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně nadaných dětí, resp. žáků a těch, kteří jeví o matematiku nebo přírodní vědy mimořádný zájem.

Na straně předpokladů jsou pro oba typy škol významné materiální a personální podmínky. U materiálního zázemí není hodnocení jednoznačné. Některé na něm staví, jiné je považují za nevýznamné, např. informační a komunikační technologie. Naopak, personální zázemí jako předpoklad nezpochybují ani mateřské ani základní školy. Celkem významná je v oblasti personálního zázemí potřeba sdílení dobré praxe mezi učiteli.

Interpretace

Za silnou stránku rozvoje matematické pregramotnosti v mateřských školách lze bezesporu obecně označit fakt, že v předškolním vzdělávání má tato pregramotnost své opodstatnění. Za další významnou silnou stránku lze považovat konstatování mateřských škol o celkové podpoře rozvoje této oblasti. Z pohledu slabých stránek školy naopak uvádí, že vzdělávání pedagogických pracovníků je nedostatečné. Rovněž materiální zázemí není opomenuto, což je však folklór prakticky u všech vzdělávacích oblastí. Současně však z dotazníků vyplynulo, že materiální zázemí je o cosi méně významné, než v rozvoji jiných pregramotností, obzvláště u informačních a komunikačních technologií.

Samostatnou kapitolou je organizace soutěží, jednorázových akcí a kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program. Obecně vzato se zdá, že jim nejsou mateřské školy příliš nakloněny. Přesto jsou takové, které je vyhledávají a preferují. Soutěže ze své podstaty do mateřských škol nepatří. U jednorázových akcí záleží na jejich charakteru (se zákonnými zástupci nebo bez nich). Kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program k pregramotnostem mnohdy suplují podstatu předškolních zařízení v jejich vzdělávacích cílech a pak lze hovořit o jejich nadbytečnosti a neúčelném přetěžování dětí, namísto volných her. Na druhou stranu, je-li kroužek, resp. nadstandardní aktivita mimo školní vzdělávací program specifickou záležitostí, může být jeho smysluplnost na místě (keramika, modelářina, šachy, robotika atp.). Je důležité vědět, pro koho jsou tyto aktivity určeny: zda pro rozvoj dětí, nebo plnění ambicí jejich zákonných zástupců.

Prostor ke zlepšení je především v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků v matematické pregramotnosti. Ze zkušenosti řady škol vyplývá doporučení ke vzdělávání v Hejného metodě.

Pro základní školy přineslo dotazníkové šetření řadu podnětů od učitelů, ředitelů ... a ve výsledku i zákonných zástupců a zástupců odborné veřejnosti. Česko patří mezi zeměmi OECD mezi ty s největšími vzdělanostními nerovnostmi, které jsou dány (kromě jiného) sociálním statusem rodin, různou kvalitou jednotlivých škol a regionálními rozdíly. Toto sice dotazníkové šetření nepodchytilo, ale ani nevyvrátilo. Matematická gramotnost hraje klíčovou roli v proměně společnosti a ekonomiky a jako taková by se měla prolínat s realitou. Učitel musí umět žákům ukázat silné stránky matematiky a životní rizika spojená s matematickou ngramotností. Za tímto účelem by místní akční plánování mělo podporovat především další vzdělávání pedagogických a nepedagogických pracovníků a plnit podpůrnou a koordinační roli.

Místní akční plánování by mělo prostřednictvím svých metodických klubů poskytovat podporu školám na svém území, aktuální informace z oblasti školské matematiky, zprostředkovávat komunikaci mezi centrem a školami, podporovat kooperaci škol a učitelů matematiky a sdílet v rámci setkání metodického klubu vzájemně zkušenosti s výukou. Výuka matematiky by měla být více zaměřena na takovou gramotnost, která je potřebná pro aktivní osobní, profesní a občanský život. Metodický klub by měl proto klást větší důraz na to, aby opravdu pomáhal školám ve zlepšování kvality výuky matematiky. Ve vzdělávacím systému mají učitelé a ředitelé různá postavení a v rámci metodického klubu mohou neformálně diskutovat nad metodami a formami, které povedou ke zvýšení úrovně matematické gramotnosti.

Ve třídách vyrůstá nová generace, která odmalička využívá digitální technologie. Na učitelích matematiky je naučit je používat digitální technologie k posílení matematických gramotností bez velkých investic. Využívání informačních a komunikačních technologií ve výuce k tvorbě prezentací, tabulek a výpočtů by mělo být v matematice běžné a být součástí výuky. Metodický klub by mohl vytvořit metodický materiál pro rozvoj matematických dovedností všech dětí a žáků, ale i pro rozvoj talentů. Mohl by podporovat kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program, včetně kroužků, resp. klubů zábavné logiky, projektové dny zaměřené na rozvoj matematického myšlení, včetně finanční gramotnosti, praktické matematiky atp. a k motivaci k matematice a přírodním vědám.

Jednoznačně bude nutné směřovat rozvoj vzdělávání k finanční gramotnosti směrem k individualizaci výuky a individuálnímu přístupu k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb, včetně nadaných dětí a žáků a dětí a žáků s mimořádným zájmem o matematiku a přírodní vědy. Místní akční plánování a jeho metodický klub by měly podporovat realizaci a zapojení škol do soutěží v matematické gramotnosti nebo exkurze do science center. Dále by místní akční plánování mohlo ve svých možnostech podporovat rozvoj materiálního zázemí: vybavení škol informačními a komunikačními technologiemi, pomůckami, odbornou literaturou a dalšími materiálními podmínkami k rozvoji matematické (pre)gramotnosti, např. iPadových učeben.

Metodický klub by k těmto aktivitám měl pořádat svá setkání, vytvářet podpůrné materiály pro přímou činnost s dětmi a žáky, aby hledali a objevovali řešení, nikoli se pouze učili předem dané či preferované postupy, naučili

se pracovat s chybou, hledat ji, napravovat a poučit se z ní, volili vhodnou argumentaci, analyzovali a logicky mysleli.

3.3 JAZYKOVÁ GRAMOTNOST ...

... a rozvoj potenciálu každého žáka

Tato oblast zahrnovala pět otázek, z toho tři standardní (silné a slabé stránky a plány rozvoje oblasti) a dvě vzešlé z individuálních potřeb projektu. Pátá otázka, zaměřující se na kontakty na osoby zodpovědné za tuto oblast na školách, není součástí vyhodnocení.

Silné stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše silné stránky v této oblasti? V čem je Vaše škola dobrá? Co se Vám daří? Jakých úspěchů jste dosáhli v posledních třech letech? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších silných stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena základním školám.

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:⁸⁶

- předpokladů (100 % škol),
- činností (100 %),
- výsledků (9 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:⁸⁷

- Personální zázemí (83 %):
 - Pedagogové se v oblasti cizích jazyků dále vzdělávají (57 %), a to sdílením dobré praxe (14 %), včetně sdílení s pedagogy z jiných škol v rámci metodického klubu jazyků (3 %), dále na jazykových pobytech pro učitele (např. na Maltě, v Anglii; 11 %), prostřednictvím Krajského zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informačního centra a v dalších, blíže nespecifikovaných, certifikovaných kurzech. Kromě jiného se vzdělávají v metodě Jolly English nebo v dalších jazycích (3 %).
 - Škola disponuje dostatečně kvalifikovanými pedagogy (26 %), zejména angličtináři (11 %) a pedagogy s aprobačí (6 %). Pedagogové jsou motivováni k výuce žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %).
 - Škola disponuje (14 %), nebo v minulosti disponovala rodilým mluvčím. Využívá ho k výuce, besedám i placené konverzaci. Jeho zajištění napomohla dotace zákonných zástupců (3 %).
- Materiální zázemí (80 %):
 - Škola je přiměřeně vybavena pomůckami rozvíjejícími jazykovou gramotnost (31 %), zejména pracovními a metodickými listy, učebnicemi, další literaturou pro žáky, CD (20 %), mapami atp. (3 %).
 - Škola je přiměřeně vybavena informačními a komunikačními technologiemi a využívá je ve výuce (29 %).
 - Škola disponuje jazykovou učebnou (23 %) s vybavením (9 %), včetně jazykové laboratoře (6 %), interaktivní tabule a tabletů (3 %). V dalších dvou (6 %) případech se k výuce cizích jazyků využívá učebna informatiky (6 %).
 - Škola má dostatek nástěnek a dalších míst s informacemi k rozvoji jazykové gramotnosti (11 %).
 - Škola má k dispozici jazykové koutky (3 %).

⁸⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁸⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Obecné předpoklady (51 %):
 - Škola se specializuje na anglický jazyk (29 %), a to od prvního (20 %) nebo od třetího (9 %) ročníku, postupně hodinou či dvěma týdny, hravou formou, posílením hodinové dotace a dělením tříd (3 %).
 - Škola podporuje rozvoj jazykové gramotnosti v rámci svého školního vzdělávacího programu (23 %).
- Spolupráce (20 %):
 - s jazykovými školami (17 %), např. Face2Face (6 %; např. na přípravě ke zkouškám; 3 %), Hello (6 %; např. při zabezpečení rodilého mluvčího; 3 %) nebo SCHÄFER SCHOOL (3 %),
 - s Vysokou školou báňskou – Technickou univerzitou Ostrava (3 %),
 - se školou v zahraničí (Podvysoká, Slovensko; 3 %).
- Žáci: Přinejmenším velká část má zájem o cizí jazyky (3 %).
- Finanční zázemí: Škola má dostatek finančních zdrojů na rozvoj jazykové gramotnosti z programů Evropské unie (3 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:⁸⁸

- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce využívají zejména (66 %):
 - konverzaci (26 %),
 - sledování filmů, poslech mluveného slova a práci s fotografiemi (26 %),
 - moderní metody a formy výuky (23 %), zejména metodu CLIL (17 %) a metodu Jolly Phonics (6 %),
 - práci s textem (9 %),
 - činnostní učení (3 %),
 - projektovou výuku (3 %),
 - zábavné formy (3 %).
- Aktivity (63 %):
 - kroužky pro rozvoj jazykové gramotnosti (45 %), zejména anglického jazyka (37 %), zaměřené na konverzaci (23 %), včetně konverzace s rodilým mluvčím (6 %), nebo na dramatickou výchovu (3 %), určené vesměs pro různé či všechny ročníky prvního stupně (14 %),
 - projektové dny (17 %), např. Halloween, Christmas, den jazyků, Naše vesnice (3 %),
 - doučování (14 %),
 - další blíže nespecifikované mimoškolní aktivity (6 %),
 - žákovská žurnalistika a tvorba školního časopisu v anglickém jazyce (3 %),
 - korespondence v anglickém jazyce vázaná na adopci dítěte v Africe (3 %).
- Zaměření (54 %):
 - chápání života v jiných kulturách (31 %), prostřednictvím sledování filmů (20 %), práce s fotografiemi (11 %), poslechu mluveného slova a práce s textem (9 %),
 - jazyková rozmanitost (23 %), prostřednictvím nabídky tří (11 %) nebo čtyř (3 %) cizích jazyků, výukou dvou cizích jazyků od sedmého ročníku (6 %),
 - dramatická výchova v cizím jazyce (6 %),
 - práce s žáky z bilingvních rodin (3 %),
 - příprava k jazykovým zkouškám (3 %),
 - motivace k cizím jazykům (3 %).
- Jednorázové akce (51 %):
 - soutěže v jazykové gramotnosti: zapojení do nich (26 %), např. do jazykových olympiád a mini-olympiád (6 %), Frankofonie, Spelling Bee nebo Divadla jazyků, na různých úrovních od regionální po mezinárodní; organizace vlastních soutěží (14 %),
 - výjezdy do zahraničí (23 %): do Anglie (11 %), Španělska, Polska i jiných zemí, spojené s nějakou formou studia cizího jazyka (9 %),

⁸⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- žákovská vystoupení v anglickém jazyce (11 %),
- divadelní představení pro žáky v cizím jazyce (11 %),
- účast na festivalu Brána jazyků (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (29 %), jmenovitě:
 - do programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 11 %),
 - do projektu Edison (9 %),
 - do programu Erasmus+ (6 %),
 - do programu eTwinning (3 %),
 - do projektů Evropské dobrovolnické služby (3 %),
 - do projektu Comenius (3 %).
- Individualizace výuky: Škola podle možností uplatňuje individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (3 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti výsledků jsou následující body:⁸⁹

- Nadprůměrné výsledky v testováních (6 %).
- Ocenění žáků na soutěžích (3 %).

Byť byla otázka určena základním školám, odpovědělo na ni také 63 % **mateřských škol**, včetně samostatných. Jejich odpovědi směřovaly do oblastí:⁹⁰

- předpokladů (80 % škol),
- činností (60 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:⁹¹

- Personální zázemí (48 %):
 - Pedagogové se v oblasti cizích jazyků dále vzdělávají (32 %), a to na jazykových pobytech, konferencích a seminářích (4 %).
 - Škola disponuje dostatečně kvalifikovanými pedagogy (12 %) s aprobací. Pedagogové jsou motivováni k výuce žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (4 %).
 - Škola disponuje rodilým mluvčím (8 %).
- Materiální zázemí (48 %):
 - Škola je přiměřeně vybavena pomůckami rozvíjejícími jazykovou pregramotnost (40 %), zejména hrami (12 %).
 - Škola je přiměřeně vybavena informačními a komunikačními technologiemi a využívá je ve výuce (16 %).
 - Škola má dostatek odborné literatury a metodických materiálů (12 %).
- Spolupráce (16 %):
 - s jazykovými školami (12 %), např. Hello (8 %) nebo SCHÄFER SCHOOL, např. přímo na výuce (4 %),
 - se sloučenou nebo spádovou základní školou, např. návštěvami učitelek jazyků ze základní školy v mateřské škole (4 %).
- Obecné předpoklady (12 %):
 - Škola se specializuje na anglický jazyk (8 %), a to hravou formou (písničky, říkanky, slovní zásoba pro běžnou činnost; 4 %).
 - Škola podporuje rozvoj jazykové pregramotnosti v rámci svého školního vzdělávacího programu (4 %).
- Finanční zázemí: Škola má dostatek finančních zdrojů na rozvoj jazykové gramotnosti z programů Evropské unie (4 %).

⁸⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁹⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 25 mateřských škol.

⁹¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 25 mateřských škol.

- Organizační zázemí: Škola má vlastní logopedickou třídu (4 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:⁹²

- Aktivity (44 %):
 - kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj jazykové pregramotnosti, konkrétně v anglickém jazyce (36 %),
 - projektové dny (8 %).
- Zaměření (32 %):
 - základní jazykové dovednosti (12 %) a slovní zásoba (4 %),
 - chápání života v jiných kulturách, prostřednictvím sledování filmů (4 %),
 - jazyková rozmanitost (4 %),
 - řečová výchova a logopedická péče (4 %),
 - integrace dětí – cizinců (4 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (12 %), jmenovitě do programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 8 %).
- Jednorázové akce (4 %):
 - dětská vystoupení (4 %),
 - den otevřených dveří (4 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Slabé stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše slabé stránky v této oblasti? Co potřebujete zlepšit? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších slabých stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena základním školám.

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:⁹³

- předpokladů (100 % škol),
- činností (49 %).

Jedna základní škola uvedla, že nemá v této oblasti žádné slabé stránky.

Slabými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:⁹⁴

- Materiální zázemí (63 %):
 - Škole chybí specializované prostory s vybavením pro výuku cizích jazyků (31 %): jazyková učebna (23 %) nebo multimediální učebna (3 %).
 - Školní knihovna má nedostatek cizojazyčné literatury (23 %), včetně neanglické (3 %).
 - Jazykové koutky (14 %) chybí zcela (11 %), nebo jsou nedostatečně vybaveny cizojazyčnou literaturou (3 %).
 - Škola není dostatečně vybavena informačními a komunikačními technologiemi (9 %), např. interaktivními tabulemi (3 %). Stávající informační a komunikační technologie nejsou dostatečně využívány ve výuce (3 %).
 - Škola není dostatečně vybavena pomůckami pro rozvoj jazykové gramotnosti (9 %).
 - Škole schází nástěnky s informacemi k rozvoji jazykové gramotnosti (3 %).
- Personální zázemí (57 %):
 - Škola nedisponuje rodilým mluvčím (34 %), případně je spolupráce s ním slabá (3 %).

⁹² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 25 mateřských škol.

⁹³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁹⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Škola nedisponuje dalšími potřebnými personálními kapacitami (20 %). Aprobovaných (či kvalitních) pedagogů cizích jazyků je nedostatek (17 %), a to jak anglického (6 %), tak např. ruského jazyka. Pedagogů je nedostatek na dělení hodin (3 %).
- Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné (6 %). Schází např. konverzační kurzy pro učitele cizích jazyků, nebo sdílení dobré praxe s pedagogy z jiných škol (3 %).
- Učitelé cizích jazyků nemají složenou státní zkoušku (3 %).
- **Žáci:** Rozvoj jazykové gramotnosti komplikují (23 %):
 - Vysoký počet žáků v jazykových skupinách (14 %).
 - Specifické deficity v osobnostních a sociálních charakteristikách žáků, zejména nízká motivace a nezájem o cizí jazyky (9 %), jazykové kroužky nebo rodilého mluvčího (3 %).
 - Špatná domácí příprava (6 %).
 - Specifické deficity ve znalostech a dovednostech žáků, zejména špatný písemný projev u některých z nich (3 %).
 - Nepřipravenost žáků na jazykové zkoušky (3 %).
 - Mentální úroveň žáků (3 %).
- **Spolupráce** (14 %):
 - se školou v zahraničí (9 %),
 - s dalšími školami (6 %), včetně spolupráce na sdílení dobré praxe (3 %).
- **Zákonní zástupci** (11 %): Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (9 %), což se týká především zákonných zástupců, kteří nevládnou cizím jazykem, a nemohou nebo nechtějí své dítě v rozvoji jeho jazykové gramotnosti podporovat (6 %). Zákonní zástupci také nejeví zájem o to, aby jejich dítě složilo příslušné jazykové zkoušky, když jsou k dispozici (3 %).
- **Organizační zázemí:** Obecný nedostatek času na výuku cizích jazyků (11 %).
- **Finanční zázemí:** Obecný nedostatek finančních prostředků (11 %), jmenovitě:
 - na materiální zázemí (6 %), pomůcky, učebnice a pracovní sešity (3 %),
 - na personální zázemí (6 %), na více pedagogů a dělení tříd (3 %).
- **Obecné předpoklady:** Neztotožnění se vedení a zaměstnanců školy s povinnou výukou dvou cizích jazyků (3 %).

Slabými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:⁹⁵

- **Jednorázové akce** (34 %):
 - nedostatek výjezdů do zahraničí, jazykových či výměnných pobytů (29 %),
 - soutěže v jazykové gramotnosti (9 %), malá účast, nezapojení do nich a neorganizace vlastních (3 %),
 - nedostatek akcí v cizím jazyce pro zákonné zástupce: žákovských vystoupení, představení cizího jazyka nebo dne otevřených dveří v cizím jazyce (3 %),
 - nedostatek výstav cizojazyčných knih (3 %).
- **Zaměření** (11 %):
 - jazyková rozmanitost a omezená nabídka cizích jazyků (11 %),
 - příprava k jazykovým zkouškám (škola takovou přípravu nezajišťuje; 3 %).
- **Aktivity:** nedostatek kroužků pro rozvoj jazykové gramotnosti (9 %), včetně dramatického a kroužku konverzace s rodilým mluvčím (3 %).
- **Zapojení do projektů a programů** třetích subjektů, např. do programu eTwinning (9 %).
- **Metody, techniky, nástroje:** Pedagogové ve výuce nedostatečně využívají metodu CLIL (6 %).

Byť byla otázka určena základním školám, odpovědělo na ni také 55 % **materšských škol**, včetně samostatných. Jejich odpovědi směřovaly do oblastí:⁹⁶

- předpokladů (91 % škol),

⁹⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

⁹⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 22 mateřských škol.

- činností (32 %).

Jedna mateřská škola uvedla, že nemá v této oblasti žádné slabé stránky.

Slabými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:⁹⁷

- **Materiální zázemí** (59 %):
 - Škole chybí specializované prostory s vybavením pro výuku cizích jazyků (18 %).
 - Školní knihovna má nedostatek cizojazyčné literatury (18 %).
 - Jazykové koutky (14 %) chybí zcela (9 %), nebo jsou nedostatečně vybaveny cizojazyčnou literaturou (5 %).
 - Škola není dostatečně vybavena pomůckami pro rozvoj jazykové pregramotnosti (9 %).
 - Škola není dostatečně vybavena informačními a komunikačními technologiemi, např. interaktivními tabulemi (5 %).
- **Personální zázemí** (41 %):
 - Škola nedisponuje dalšími potřebnými personálními kapacitami (27 %), zejména učiteli anglického jazyka, nebo alespoň učiteli, kteří vládnou cizím jazykem (18 %), logopedy, nebo učiteli s logopedickým zaměřením (9 %) nebo speciálními pedagogy (5 %).
 - Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné (9 %). Schází např. konverzační kurzy pro učitele cizích jazyků.
 - Škola nedisponuje rodilým mluvčím (9 %), případně je spolupráce s ním slabá (5 %).
 - Pedagogický sbor má vysoký věkový průměr (5 %).
 - Učitelé cizích jazyků nemají složenou státní zkoušku (5 %).
- **Zákonní zástupci** (18 %): Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (14 %). Někteří zákonní zástupci nemají ochotu navštěvovat s dětmi logopeda (9 %). V oblasti rozvoje jazykové pregramotnosti nelze očekávat podporu dětí u zákonných zástupců, kteří nevládnou cizím jazykem (5 %).
- **Spolupráce** (14 %):
 - se školou v zahraničí (9 %),
 - s dalšími školami (5 %).
- **Finanční zázemí**: Obecný nedostatek finančních prostředků (14 %), jmenovitě:
 - na materiální zázemí, pomůcky (9 %), učebnice a pracovní sešity (5 %),
 - na personální zázemí, na speciální pedagogy, logopedy, logopedické preventisty (5 %).
- **Děti**: Rozvoj jazykové pregramotnosti komplikují (9 %):
 - Vysoký počet dětí ve skupinách (5 %).
 - Mentální úroveň dětí (5 %).
- **Organizační zázemí** (14 %):
 - Obecný nedostatek času na výuku cizích jazyků (9 %).
 - Úzký okruh integrovaných bloků ve výuce (5 %).
- **Obecné předpoklady**: Absence systematického přístupu k výuce cizích jazyků (9 %).

Slabými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:⁹⁸

- **Aktivity**: nedostatek kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program pro rozvoj jazykové pregramotnosti (9 %), včetně dramatického kroužku (5 %).
- **Jednorázové akce**: nezapojení do soutěží v jazykové pregramotnosti (9 %).
- **Zaměření**: chápání života v jiných kulturách (5 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

⁹⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 22 mateřských škol.

⁹⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 22 mateřských škol.

Plány

Otázka: „**Jaké jsou Vaše aktuální střednědobé plány (cíle, aktivity) v této oblasti? Čeho chcete dosáhnout a jak? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších aktivit a stručně je popište. V čem potřebujete pomoci, abyste mohli dosáhnout svých cílů v této oblasti?**“

Otázka byla určena základním školám.

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:⁹⁹

- předpokladů (89 % škol),
- činností (77 %),
- výsledků (14 %).

Základní školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁰⁰

- Personální zázemí (77 %):
 - Škola pro výuku cizích jazyků zajistí rodilého mluvčího (63 %).
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (29 %), včetně sdílení dobré praxe (9 %) s pedagogy z jiných škol a jazykových pobytů pro učitele (6 %).
 - Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit (17 %), konkrétně kvalifikovaných učitelů cizích jazyků (11 %), včetně zvýšení jazykové úrovně stávajících učitelů a jejich obměny (3 %), dále asistentů pedagoga nebo logopedů (3 %).
- Materiální zázemí (49 %):
 - Škola vybuduje a vybaví (17 %), nebo modernizuje (6 %) specializované prostory pro výuku cizích jazyků, zejména jazykové učebny (17 %) nebo učebny informatiky (3 %).
 - Školní knihovna doplní svůj knižní fond o cizojazyčnou literaturu (14 %), zejména anglickou (11 %), ale též např. ruskou (3 %).
 - Škola vybuduje jazykové koutky a pořídí tematické nástěnky s informacemi k jazykové gramotnosti (11 %), např. vybavením stávajících čtenářských koutků o cizojazyčnou literaturu (3 %).
 - Škola bude pořizovat (6 %) a více využívat ve výuce informační a komunikační technologie, např. interaktivní tabule (3 %).
 - Škola bude pořizovat odbornou literaturu (3 %).
- Spolupráce (14 %):
 - se školou v zahraničí (6 %),
 - s dalšími školami (6 %),
 - s jazykovými školami, např. Hello (3 %),
 - s místní knihovnou (3 %).
- Organizační zázemí (11 %):
 - Škola bude více využívat možnosti dělení tříd (v souvislosti se změnou financování škol; 3 %).
 - Škola posílí hodinovou dotaci výuky cizích jazyků (3 %).
 - Škola vytvoří třídy s jazykově zaměřeným učebním plánem (3 %).
 - Škola zavede výuku anglického jazyka od prvního ročníku (3 %).
- Finanční zázemí: Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků (6 %), jmenovitě:
 - na personální zázemí (6 %): další vzdělávání pedagogických pracovníků a ohodnocení zástupu (3 %),
 - na materiální zázemí: aktualizaci knižního fondu školní knihovny, pomůcky atp. (3 %).
- Obecné předpoklady: Škola se zapojí do kampaně ke zrušení povinné výuky dvou cizích jazyků (3 %).

⁹⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

¹⁰⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Základní školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁰¹

- Jednorázové akce (46 %):
 - výjezdy do zahraničí (26 %), včetně výměnných pobytů (6 %),
 - soutěže v jazykové gramotnosti (17 %): zapojení do nich (14 %), např. do Olympiády v anglickém jazyce (3 %), a organizace vlastních (3 %),
 - besedy pro žáky v cizím jazyce (6 %),
 - divadelní představení pro žáky v cizím jazyce (6 %),
 - další akce v cizím jazyce: žákovská vystoupení nebo den otevřených dveří v cizím jazyce (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Škola bude usilovat o využití (20 %):
 - moderních metod a forem výuky, zejména metody CLIL (14 %), metody Jolly Phonics a metod projektu Oxford (od pátého ročníku; 3 %),
 - konverzace (spíše než psaného projevu; 3 %).
- Aktivity (20 %):
 - kroužky pro rozvoj jazykové gramotnosti (11 %), včetně konverzačních kroužků s rodilým mluvčím nebo korespondenčních kurzů pro žáky i učitele (3 %),
 - projektové dny (9 %),
 - doučování (6 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (20 %), jmenovitě:
 - do programu eTwinning (9 %),
 - do programu Erasmus+ (3 %),
 - do projektu Edison (3 %),
 - do dalších, blíže nespecifikovaných programů Evropské unie (3 %).
- Zaměření (9 %):
 - jazyková rozmanitost a rozšíření nabídky cizích jazyků (6 %),
 - čtení a porozumění textu (3 %).

Základní školy se v oblasti výsledků plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁰²

- Obecné výsledky vzdělávacího a výchovného procesu (11 %), konkrétně udržení stávající nebo zvýšení úrovně výuky (6 %).
- Nadprůměrné výsledky v testováních a jejich zlepšení (3 %).

Byť byla otázka určena základním školám, odpovědělo na ni také 43 % **mateřských škol**, včetně samostatných. Jejich odpovědi směřovaly do oblastí:¹⁰³

- předpokladů (71 % škol),
- činností (53 %),
- výsledků (18 %).

Mateřské školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁰⁴

- Personální zázemí (53 %):
 - Škola pro výuku cizích jazyků zajistí rodilého mluvčího (29 %).
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (18 %).
 - Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit (18 %), konkrétně učitelů cizích jazyků a speciálního pedagoga. Bude též usilovat o zvýšení jazykové úrovně stávajících učitelů (3 %).
- Materiální zázemí (35 %):
 - Školní knihovna doplní svůj knižní fond o cizojazyčnou literaturu (12 %).

¹⁰¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

¹⁰² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

¹⁰³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 17 mateřských škol.

¹⁰⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 17 mateřských škol.

- Škola vybuduje a vybaví specializované prostory pro výuku cizích jazyků (12 %).
- Škola vybuduje jazykové koutky (12 %), např. vybavením stávajících čtenářských koutků o cizojazyčnou literaturu (6 %).
- Škola bude pořizovat a více využívat ve výuce informační a komunikační technologie, např. interaktivní tabule (6 %).
- Škola bude pořizovat odbornou literaturu (6 %).
- **Finanční zázemí:** Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků (18 %), jmenovitě:
 - na personální zázemí: další vzdělávání pedagogických pracovníků (6 %),
 - na materiální zázemí: aktualizaci knižního fondu školní knihovny, pomůcky atp. (6 %).
- **Spolupráce (12 %):**
 - se školou v zahraničí (6 %),
 - s dalšími školami (6 %),
 - s logopedem (6 %).

Mateřské školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁰⁵

- **Zapojení do projektů a programů** třetích subjektů (24 %), jmenovitě:
 - do programu eTwinning (18 %),
 - do programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 6 %).
- **Zaměření (18 %):**
 - integrace dětí – cizinců (12 %),
 - motivace k cizím jazykům (6 %).
- **Aktivity (18 %):**
 - kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj jazykové pregramotnosti (12 %),
 - projektové dny zaměřené např. na poslech, hru a nenásilné seznamování se s jazykem (6 %),
 - logopedické chvílky (6 %).
- **Jednorázové akce (12 %):**
 - besedy pro děti (6 %),
 - divadelní představení pro děti v cizím jazyce (6 %),
 - zapojení do soutěží v jazykové pregramotnosti (6 %).

Mateřské školy v oblasti výsledků chtějí především udržet stávající úroveň výuky cizích jazyků (18 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Tvorba učebnic

Otázka: „**Podílejí se učitelé na tvorbě učebnic cizích jazyků pro žáky?**“

Otázka byla určena základním školám.

Na tvorbě učebnic cizích jazyků se podílí, nebo podílely dvě **základní školy**, resp. jejich učitelé (6 %), z toho v jednom případě v rámci nespecifikovaných projektových aktivit (3 %). Jedna další škola se podílela přinejmenším na testování učebnic Bloggers (3 %). 29 % škol uvedlo, že jejich učitelé vytváří alespoň jiné materiály, konkrétně pracovní listy (17 %), digitální učební materiály a interaktivní on-line vzdělávací platformy (3 %).¹⁰⁶

Byť byla otázka určena základním školám, odpovědělo na ni také 57 % **mateřských škol**, včetně samostatných. Z nich se na tvorbě učebnic pro cizí jazyky podílely, nebo podílejí dvě (9 %), z toho v jednom případě v rámci

¹⁰⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 17 mateřských škol.

¹⁰⁶ 100 % = 35 základních škol.

nespecifikovaných projektových aktivit (4 %). Dalších pět (22 %) uvedlo, že jejich učitelé vytváří alespoň jiné materiály, konkrétně pracovní listy (13 %) a pomůcky (4 %).¹⁰⁷

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Shrnutí

Tato část dotazníku byla určena základním školám, přesto ji spontánně, v zápalu boje vyplnila i řada mateřských škol. Vzhledem k tomu, že v některých případech nebylo u sloučených škol zřejmé, zda se odpověď týká základní nebo mateřské školy, či obou, je nutné výsledky za mateřské školy brát s rezervou.

Jak u základních, tak u mateřských škol je zřetelný důraz, který v oblasti rozvoje jazykové (pre)gramotnosti kladou na předpoklady (ve srovnání s činnostmi). Oproti jiným částem dotazníku se v oblasti jazykové (pre)gramotnosti častěji objevují slabé a silné stránky a plány v oblasti výsledků.

Své nejsilnější stránky školy spatřují v personálním a materiálním zabezpečení vzdělávání a výchovy. V personální oblasti si základní školy cení především dalšího vzdělávání pedagogů a jejich celkově uspokojivé úrovně. Z materiálního zajištění pak vybavenosti pomůckami, informačními a komunikačními technologiemi a specializovanými prostory pro výuku cizích jazyků. Mateřské školy si na straně personálního a materiálního zajištění cení především vybavenosti školy pomůckami a dalšího vzdělávání pedagogů. Základní školy se kromě toho pochválily svou specializací na anglický jazyk nebo tím, že jazykovou gramotnost podporují ve svém školním vzdělávacím programu.

Na straně činností je situace o cosi pestřejší. Zatímco mateřské školy si cení především svých kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program a zaměření na tu či onu složku jazykové pregramotnosti a řečové výchovy, základní školy mají spektrum svých silných stránek širší. Silnými stránkami základních škol jsou především používané metody, techniky a nástroje, zejména konverzace, sledování filmů, poslech mluveného slova, práce s fotografiemi a moderní metody a formy výuky, dále systematické aktivity, především kroužky pro rozvoj jazykové gramotnosti, zaměření na chápání života v jiných kulturách a jazykovou rozmanitost, zapojení do soutěží a výjezdů žáků do zahraničí.

Ve slabých stránkách základních i mateřských škol výrazně dominují předpoklady nad činnostmi. Základní školy vidí své slabiny především v oblasti materiálního a personálního zázemí. Řada z nich postrádá specializované prostory pro výuku cizích jazyků nebo cizojazyčnou literaturu v knihovním fondu. Na straně personálního zázemí výuky školy nejčastěji uváděly, že jim schází rodilí mluvčí, ale též kvalitní učitelé cizích jazyků. Z činností je nejvýznamnější slabinou základních škol nedostatek výjezdů žáků do zahraničí. Mateřské školy odpovídaly obdobně, především v oblasti předpokladů, pouze s nižší intenzitou.

Při srovnání silných a slabých stránek v jednotlivých kapitolách byly u základních škol výrazně pozitivně hodnoceny především činnosti v oblasti rozvoje jazykové gramotnosti, a to v následujícím pořadí: metody, techniky a nástroje, systematické aktivity, zaměření, zapojení do projektů a programů třetích subjektů a jednorázové akce. Pozitivně byly hodnoceny také některé položky předpokladů, zejména personální a materiální zázemí. Naopak, negativně jsou hodnoceni žáci (podobně jako v jiných oblastech dotazníku), jejich zákonní zástupci a různé součásti organizačního zázemí výuky cizích jazyků.

U mateřských škol jsou výrazně pozitivně hodnoceny pouze položky činností, konkrétně systematické aktivity a zaměření. Na druhou stranu, negativně mateřské školy hodnotí zákonné zástupce, personální a finanční zázemí, obecné předpoklady vzdělávání a výchovy a děti.

Vcelku očekávaně v kontextu hodnocení silných a slabých stránek se základní i mateřské školy chtějí rozvíjet především v oblasti předpokladů, teprve v druhé řadě v oblasti činností zaměřených na rozvoj jazykové (pre)gramotnosti. Jednoznačně nejvýznamnější kapitolou je v případě základních škol personální zázemí a rodilý mluvčí, s výrazným odstupem také další vzdělávání pedagogických pracovníků. Dále chtějí základní školy v oblasti předpokladů rozvíjet své materiální zázemí, zejména budovat a vybavovat specializované prostory pro výuku cizích jazyků a doplňovat knižní fond svých knihoven o cizojazyčnou literaturu. V oblasti činností chtějí základní školy více využívat možnost výjezdů žáků do zahraničí, účastnit se jazykových soutěží a využívat moderní metody a formy výuky cizích jazyků. Mateřské školy odpovídaly vcelku podobně, byť s nižší intenzitou.

¹⁰⁷ 100 % = 23 mateřských škol.

Poslední otázka se zaměřovala na tvorbu učebnic cizího jazyka. Podobně jako u analogické otázky v oblasti čtenářské (pre)gramotnosti se ukázalo, že tvorba učebnic, nebo alespoň podíl na ní, je v pedagogických sborech exotickou záležitostí. Běžnější až běžná je spíše tvorba jiných materiálů, např. pracovních listů a pomůcek.

Interpretace

Výsledky dotazníkového šetření u jazykové pregramotnosti v mateřských školách, pro děti předškolního věku je nutné brát s rezervou, neboť ne všechny mateřské školy se do šetření v této oblasti zapojily (nebyla jim určena) pro samotnou podstatu pregramotností, do kterých se jazyková (ve smyslu cizího jazyka) obecně neřadí. Z konvenční logiky většina škol směřovala podstatné informace do oblasti čtenářské pregramotnosti, jíž je věnován prostor v jiné části tohoto dokumentu.

Mateřské školy si cení především vybavenosti pomůckami a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Dále kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program se zacílením na jazykovou pregramotnost (nejčastěji na anglický jazyk), a aktivit na snížení řečových deficitů u dětí.

Nejvýraznější slabou stránkou jsou předpoklady, které mají mít za cíl zajistit kvalitní a smysluplné předání jazykové pregramotnosti dětem. Hovoříme-li o cizích jazycích, neměli bychom zapomínat primárně na rozvíjení mateřského jazyka, nikoli cizího (viz kapitola č. 3.1). V době, kdy rapidně narůstá deficit řečových obtíží z nejrůznějších příčin, je na zvážení, zda vůbec zatěžovat děti další překážkou v jejich cestě k osvojování jazykových dovedností vedle českého jazyka.

V základních školách se silnou stránkou ukázalo být personální zázemí. V této oblasti je dostatečná nabídka kurzů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (Národní pedagogický institut České republiky, Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum a další organizace). Do této oblasti také cílí program Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony). Je zde možné využít např. tandemovou výuku. Velkou výhodou mají školy, jejichž zřizovatel se podílí na nákladech na zajištění rodilého mluvčího. Zde by byl ideální prostor pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které by rodilé mluvčí mohlo hradit systémově a trvale. Bývaly časy, kdy celá třída mohla v rámci rozvoje jazykové gramotnosti vycestovat do zahraničí. Možností financování takových expedic je v současnosti pomálu.

Prostor se ukazuje v oblasti spolupráce s jazykovými a vysokými školami v regionu. Jazykové školy vytvářejí systém partnerských škol se základními školami a společně řeší další vzdělávání pedagogických pracovníků, např. v oblasti nových metod a forem práce, zajištění rodilého mluvčího do menších základních škol, přípravu žáků na mezinárodní zkoušky apod.

Školy také využívají projekty a programy typu Edison nebo Erasmus+. Pro žáky jsou to velmi podnětné zkušenosti. I sem by ministerstvo mohlo zacílit svou finanční podporu a podporu z programů Evropské unie. MAPy mohou podobně podporovat krátkodobé i dlouhodobější aktivity spolupráce škol, soutěže atp.

3.4 SOCIÁLNÍ KOMPETENCE ...

... a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka

Tato oblast zahrnovala pět otázek, z toho tři standardní (silné a slabé stránky a plány rozvoje oblasti) a dvě vzešlé z individuálních potřeb projektu. Pátá otázka, zaměřující se na kontakty na osoby zodpovědné za tuto oblast na školách, není součástí vyhodnocení.

Silné stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše silné stránky v této oblasti? V čem je Vaše škola dobrá? Co se Vám daří? Jakých úspěchů jste dosáhli v posledních třech letech? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších silných stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:¹⁰⁸

- činností (98 % škol),
- předpokladů (90 %),
- výsledků (3 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:¹⁰⁹

- Zaměření (95 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj (85 %), zejména zapojení do společenského a pracovního života komunity (55 %), osvojení společenských návyků a pravidel chování v různých prostředích (40 %), rozvoj komunikace (38 %), samostatnosti a odpovědnosti (20 %) a vzájemných vztahů (3 %), dále rozvoj sebereflexe a sebehodnocení (48 %), schopnosti říct si o pomoc a pomoc nabídnout (35 %), povědomí o etických hodnotách, sociálních kompetencí obecně (25 %), kulturního povědomí a vyjádření (23 %), přípravy na celoživotní učení (13 %), kritického myšlení (10 %) a místní a regionální identity (5 %),
 - příprava na přechod na základní školu (40 %),
 - environmentální výchova (10 %)
 - zdraví a bezpečnost (8 %), včetně specifických předpokladů a činností pro práci s dětmi se zdravotním hendikepem (3 %),
 - bezpečné používání informačních a komunikačních technologií (5 %),
 - komunitní život školy (5 %),
 - prevence sociálně patologických jevů (5 %),
 - integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, zejména v oblasti řečové výchovy (5 %), včetně speciálních logopedických tříd (3 %).
- Jednorázové akce (28 %):
 - návštěvy kulturních akcí (13 %), zejména divadelních představení (10 %) a koncertů (3 %), představení pro děti v mateřské škole (10 %),
 - dětská vystoupení (10 %),
 - blíže nespecifikované společné akce se zákonnými zástupci (10 %),
 - zapojení do soutěží (8 %), např. do hudebních, výtvarných nebo do miniolympiády (3 %).
- Aktivity (23 %):
 - stanovování pravidel života třídy, resp. školy (15 %),
 - školní divadlo (5 %),
 - kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program v rámci environmentální výchovy (3 %),
 - charitativní a výpomocné akce, např. zapojení do projektu Krabice od bot (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (8 %), jmenovitě:
 - do programu Začít spolu (3 %),
 - do programu mezinárodní ceny vévody z Edinburgu (3 %),
 - do blíže nespecifikovaných programů prevence Moravskoslezského kraje (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce využívají zejména (8 %):
 - prožitkovou výuku (3 %),
 - dramatizaci (3 %),
 - komunitní kruhy (3 %).

¹⁰⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

¹⁰⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹¹⁰

- Klima školy (78 %):
 - Obecná kultura spolupráce (35 %) a komunikace (33 %) mezi všemi účastníky vzdělávacího a výchovného procesu.
 - Nastavená pravidla komunikace a spolupráce (20 %), včetně situací, kdy se na tvorbě těchto pravidel podílejí samy děti (15 %).
 - Malé školy (13 %) si pochvalují osobní přístup učitelek k dětem (5 %), že děti oslovují učitelky „te-to“, mají přehled o dovednostech, schopnostech a potřebách každého dítěte, že na škole panuje rodinná atmosféra, děti se stýkají v úzkém kruhu stále stejných osob atp. (3 %).
 - Bezpečné a důvěryhodné prostředí (3 %).
- Spolupráce (25 %):
 - se sloučenou nebo spádovou základní školou (10 %), např. na společných akcích (8 %) a tvorbě společných pravidel (3 %),
 - s kulturními zařízeními, např. divadly (5 %) a kiny (3 %),
 - se spolky a neziskovými organizacemi, např. spolky seniorů (6 %),
 - se zřizovatelem (3 %),
 - s dalšími školami (3 %).
- Personální zázemí (23 %):
 - Pedagogové se v oblasti sociálních kompetencí dále vzdělávají (18 %), včetně sdílení dobré praxe mezi sebou (5 %), např. v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje dětí i sebe samotných nebo ve využití informačních a komunikačních technologií (3 %).
 - Škola disponuje výborným (5 %), stálým a dostatečně kvalifikovaným kolektivem zaměstnanců, kteří si navzájem poskytují kolegiální podporu, včetně speciálních pedagogů a interních lékařů (3 %).
- Zákonní zástupci: Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (15 %), přinejmenším v případě výskytu problematického chování dětí; škola zákonné zástupce, zejména v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje vzdělává (3 %),
- Materiální zázemí (5 %):
 - Škola disponuje novými prostorami a vybavením (3 %).
 - Škola disponuje vlastním stacionářem (3 %).

Pouze jedna mateřská škola uvedla silné stránky v oblasti výsledků, a to udělení titulu Etická škola a ocenění České školní inspekce za klima školy (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:¹¹¹

- činností (97 % škol),
- předpokladů (94 %),
- výsledků (9 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:¹¹²

- Zaměření (91 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj (77%), zejména zapojení do společenského a pracovního života komunity (40 %), rozvoj občanských kompetencí (23 %), včetně aktivního zapojení do života v demokratické společnosti a rozvoj vědomí občanské a právní odpovědnosti (3 %), dále povědomí o etických hodnotách (37 %), sebereflexe a sebehodnocení (31 %), přípravy na celoživotní učení (26 %), včetně schopnosti učit se a organizovat si učení (11 %), schopnosti říct si o pomoc a pomoc nabídnout (23 %), kulturního povědomí a vyjádření (11 %), sociálních kompetencí obecně (9 %), úcty k tradicím, všestrannosti, odolnosti a komunikace (6 %), sebevědomí a pořádku kolem sebe a v hlavě (3 %),

¹¹⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

¹¹¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

¹¹² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- bezpečné používání informačních a komunikačních technologií (29 %),
 - prevence sociálně patologických jevů (20 %),
 - environmentální výchova (11 %), včetně profilace vyplývající z titulu ekoškoly (6 %) a organizace soutěže (3 %),
 - komunitní život školy (6 %),
 - zdraví a bezpečnost (6 %), včetně orientace na zdravý životní styl (3 %),
 - integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %).
 - **Aktivity (51 %):**
 - žakovská samospráva (34 %), která organizuje školní akce nebo dává podněty ke zlepšení podmínek vzdělávání a výchovy (3 %),
 - debaty s žáky (17 %), např. na třídnických hodinách (9 %),
 - charitativní a výpomocné akce (9 %), např. při doučování slabších žáků (6 %), sběru víček nebo venčení psů (3 %),
 - stanovování pravidel života třídy, resp. školy (6 %),
 - sběr papíru (3 %),
 - další nespécifikované aktivity v rámci prevence sociálně patologických jevů (3 %).
 - **Jednorázové akce (26 %):**
 - návštěvy kulturních akcí, zejména divadelních představení (11 %), vernisáží a výchovných koncertů (3 %),
 - kurzy (6 %), např. pobytové akce, školy v přírodě nebo sportovní kurzy, přispívající k socializaci žáků (3 %),
 - preventivní akce realizované ve spolupráci se společností Renarkon (6 %),
 - besedy pro žáky na téma klimatu ve třídách a mezilidských vztahů (3 %),
 - další blíže nespécifikované komunitní akce pro žáky a zákonné zástupce (3 %).
 - **Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (6 %), jmenovitě:**
 - do projektu Zdraví dětem (3 %),
 - do blíže nespécifikovaných programů prevence Moravskoslezského kraje (3 %).
 - **Metody, techniky, nástroje:** Pedagogové ve výuce využívají projektovou výuku (3 %).
- Silnými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹¹³
- **Klima školy (74 %):**
 - Obecná kultura komunikace a spolupráce mezi všemi účastníky vzdělávacího a výchovného procesu (31 %), včetně výchovných poradců, metodiků prevence a třídních učitelů (6 %).
 - Nastavená pravidla komunikace a spolupráce (20 %), včetně motivačních systémů pro slušné chování žáků (6 %).
 - Malé školy si pochvalují rodinnou atmosféru (6 %).
 - Bezpečné, důvěryhodné, otevřené a podnětné prostředí (3 %).
 - **Personální zázemí (23 %):**
 - Pedagogové se v oblasti sociálních kompetencí dále vzdělávají (9 %), včetně sdílení dobré praxe mezi sebou (9 %), např. v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje žáků i sebe samotných nebo ve využití informačních a komunikačních technologií (3 %).
 - Na škole existuje nebo škola využívá školní poradenské pracoviště pro učitele, žáky a zákonné zástupce (6 %).
 - Škola disponuje výborným kolektivem zaměstnanců (3 %).
 - **Spolupráce (23 %):**
 - s Policií ČR a městskou policií (9 %),
 - se zařízeními sociálních služeb (9 %), např. Centrem nové naděje, poradnou pro ženy a dívky nebo domovem pro seniory (3 %),
 - se zřizovatelem, zejména na kulturních akcích (6 %),

¹¹³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- se sloučenou nebo spádovou mateřskou školou (3 %),
 - s místní knihovnou (3 %),
 - s Moravskoslezským krajem (3 %),
 - s kulturními zařízeními, např. divadly a kiny (3 %),
 - se spolky a neziskovými organizacemi, např. sbory dobrovolných hasičů (3 %),
 - s Muzeem Beskyd (3 %),
 - s okresní hygienickou stanicí (3 %),
 - s Lesy České republiky (3 %).
- Zákonní zástupci: Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (14 %), včetně aktivního spolku rodičů (6 %) a přinejmenším v případě výskytu problematického chování žáků (3 %).
 - Žáci: Přispívají svými podněty ke zlepšení podmínek vzdělávání a výchovy (3 %).
 - Materiální zázemí: Škola disponuje novými prostorami a vybavením (3 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti výsledků jsou následující body:¹¹⁴

- Udělení titulů (9 %): Etická škola, Evropská škola nebo Škola udržitelného rozvoje (3 %).
- Ocenění České školní inspekce za klima školy (3 %).

Odpovědi **základních uměleckých škol** směřovaly do oblastí:¹¹⁵

- předpokladů (100 % škol),
- činností (100 %).

Silnými stránkami základních uměleckých škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹¹⁶

- Žáci: Obecně se školou spolupracují (100 %).
- Zákonní zástupci: Obecně se školou spolupracují (100 %).
- Spolupráce: s bývalými žáky a absolventy (50 %).

Silnými stránkami základních uměleckých škol v oblasti činností jsou následující body:¹¹⁷

- Zaměření (100 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj, zejména kulturního povědomí a vyjádření (100 %), samostatnosti a odpovědnosti, včetně odpovědnosti za společné dílo, sebereflexe a sebehodnocení, schopnosti říct si o pomoc a pomoc nabídnout a zapojení do společenského a pracovního života komunity, včetně komunikace (50 %),
 - rozvoj nadání (50 %).
- Jednorázové akce: žakovská vystoupení (50 %).

Slabé stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše slabé stránky v této oblasti? Co potřebujete zlepšit? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších slabých stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:¹¹⁸

- předpokladů (88 % škol),
- činností (38 %).

Tři mateřské školy uvedly, že nemají v této oblasti žádné slabé stránky.

¹¹⁴ 100 % = 35 základních škol.

¹¹⁵ 100 % = 2 základní umělecké školy.

¹¹⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 základní umělecké školy.

¹¹⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 základní umělecké školy.

¹¹⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

Slabými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹¹⁹

- **Zákonní zástupci** (45 %):
 - Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (40 %). Zákonní zástupci nejeví zájem (18 %) o dění ve škole (8 %), specificky se jedná o mladé zákonné zástupce a zákonné zástupce problémových dětí (3 %). Některým nedělá dobře slušné chování, což vede k vyhroceným vztahům se školou (8 %), což v jednom případě vedlo k ukončení činnosti spolku rodičů (3 %). Některé školy zmínily zvyšující se nároky zákonných zástupců na školu (5 %), nedodržování školního řádu, odmítání navrhovaných výchovných opatření, nebo odmítavý postoj k metodám a formám výuky (3 %).
 - Výchova v rodinách je nedostačující (13 %). Zákonní zástupci preferují individualitu dítěte před výchovou, tolerují jeho negativní návyky, včetně obviňování a agrese vůči druhým a vůči životnímu prostředí, žalování a nezájmu pomáhat (5 %).
- **Děti: Rozvoj sociálních kompetencí komplikují** (43 %):
 - Nedostatečně osvojené osobnostní a sociální charakteristiky dětí (30 %), zejména absence reflexe, sebereflexe, sebehodnocení a empatie (20 %), dále neschopnost komunikovat, spíše vyžadovat (5 %), neuznávání autorit a neschopnost nabídnout pomoc a podporu druhým (3 %).
 - Vysoký počet dětí (13 %), včetně dětí s problémovým chováním (5 %) a specifickými potřebami (3 %).
 - Vysoké věkové rozpětí dětí ve třídách u malých škol (5 %). Předškoláky nebaví zájmy mladších spolužáků a opačně, mladší děti mají problémy či nechutí k zapojení do kolektivu. Obě skupiny tím trpí (3 %).
 - Děti nepřispívají svými podněty ke zlepšení podmínek vzdělávání a výchovy (3 %).
- **Personální zázemí** (30 %):
 - Učitelé jsou časově přetíženi (8 %) administrativou, spoluprací se zřizovatelem a spolky nebo suplováním činnosti rodiny (3 %).
 - Škola nedisponuje potřebnými personálními kapacitami, zejména chůvami pro děti mladší tří let (8 %).
 - Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné (8 %). Někteří pedagogové jsou nekompetentní a mají problémy s etikou (3 %).
 - Rozvoj sociálních kompetencí a klimatu na škole ve škole komplikují specifické problémy na straně pedagogů (5 %). Jedná se o problémy s chováním vůči zákonným zástupcům, vůči dětem, aby tyto byly motivovány ke správnému chování atp. Zdůrazňována je potřeba psychohygieny pedagogů (3 %).
 - Někteří učitelé v zájmu přehnané opatrnosti brání dětem v objevování, vyjadřování se hudbou, pohybem atp. (3 %).
 - Aktivita ve škole je pouze na ředitelce (3 %).
 - Učitelky mají na děti rozdílný metr, nepůsobí na ně jednotně (3 %).
 - Učitelky jsou si nejisté ve správnosti používaných postupů (3 %).
 - Problematická je spolupráce izolovaných pracovišť jedné školy (3 %).
- **Materiální zázemí** (10 %):
 - Škola má specifické problémy s budovami nebo vnitřními prostory a jejich vybavením pro rozvoj sociálních kompetencí (8 %). V jednom případě jí chybí venkovní prostory pro rozvoj zdravého životního stylu, v dalším totéž pro volnou hru dětí. V posledním případě se jedná o nedostatečné vybavení pro environmentální výchovu na odloučeném pracovišti (3 %).
 - Škola není dostatečně vybavena informačními a komunikačními technologiemi (5 %).
 - Škola není dostatečně vybavena pomůckami k environmentální výchově (3 %).
- **Spolupráce** (8 %):
 - se sloučenou nebo spádovou základní školou, z důvodu nefunkčnosti (3 %),
 - s orgány sociálně-právní ochrany dětí, z důvodu omezených pravomocí (3 %),
 - s dalšími, blíže neurčenými poradenskými zařízeními, z důvodu nedostatečné podpory (3 %).

¹¹⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- Finanční zázemí: Obecný nedostatek finančních prostředků (5 %), jmenovitě na činnost: dopravu na návštěvy akcí a k udržení povědomí o zvycích, tradicích a historii obecně (3 %),
- Organizační zázemí: Systém hodnocení a sebereflexe je občas nefunkční (těžko říct z důvodů na čí straně; 3 %).

Slabými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:¹²⁰

- Zaměření (20 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj (18 %), zejména zapojení do společenského a pracovního života komunity (10 %), včetně občanských kompetencí obecně a schopnosti komunikovat (3 %), dále přípravy na celoživotní učení (5 %), včetně schopnosti učit se a učení si organizovat (3 %), schopnosti říct si o pomoc a pomoc nabídnout (5 %) a rozvoje tvůrčích myšlenek, zážitků a emocí (3 %),
 - bezpečné používání informačních a komunikačních technologií (3 %),
 - zjišťování kvality provozu školy ve vztahu ke všem účastníkům vzdělávacího a výchovného procesu (3 %),
 - publicita a propagace (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce nedostatečně využívají (18 %):
 - informační a komunikační ... a vůbec nové technologie (10 %),
 - interaktivní metody, včetně interaktivních her (3 %),
 - badatelský přístup (3 %),
 - spojení projevu s pohybem a rytmizací (3 %),
 - pestré metody a formy obecně (3 %),
 - výsledky vnitřní i vnější evaluace vzdělávacího a výchovného procesu (3 %).
- Aktivity: nedostatek hlubších debat s dětmi (3 %).
- Jednorázové akce: nedostatek besed pro děti (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:¹²¹

- předpokladů (86 % škol),
- činností (63 %).

Jedna základní škola uvedla, že nemá v této oblasti žádné slabé stránky.

Slabými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹²²

- Žáci: Rozvoj sociálních kompetencí komplikují (40 %):
 - Nedostatečně osvojené osobnostní a sociální charakteristiky žáků, zejména absence reflexe, sebereflexe, sebehodnocení a empatie (20 %).
 - Žáci nepřispívají svými podněty ke zlepšení podmínek vzdělávání a výchovy (14 %).
 - Vysoký počet žáků (6 %), zvláště se speciálními vzdělávacími potřebami, což komplikuje možnosti individualizace výuky (3 %).
 - Zejména na druhém stupni se projevuje kritické postavení individualit ve výchově kolektivu (3 %).
- Zákonní zástupci (37 %): Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (29 %). Zákonní zástupci nejvíce zájem o zapojení do akcí školy (6 %) či výchovy vlastních dětí. Komunikace s některými není konstruktivní a tito odmítají přijmout spoluvinu za výchovu svých dětí. Někteří mají výhrady ke konkrétním metodám a formám vzdělávání a výchovy, nebo nechápou smysl existence a práci školního psychologa. Specificky se jedná o mladé zákonné zástupce. V jednom případě vedla vyhrocená situace k ukončení činnosti spolku rodičů (3 %).
- Personální zázemí (20 %):
 - Učitelé jsou časově přetížení (6 %) administrativou a spoluprací se zřizovatelem nebo spolky (3 %).
 - Učitelé nejsou dostatečně motivováni (6 %) k environmentální výchově nebo k plnění svých třídnických povinností a hledání problémů a řešení (3 %).
 - Škola nedisponuje potřebnými personálními kapacitami, např. učiteli přírodopisu (3 %).

¹²⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

¹²¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

¹²² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné. Zejména schází vzdělávání k rozvoji etické výchovy (3 %).
- Učitelé mají na žáky rozdílný metr, nepůsobí na ně jednotně (3 %).
- Někteří učitelé nejsou ztotožnění s vizí školy (3 %).
- **Materiální zázemí (11 %):**
 - Škola má specifické problémy s budovami nebo vnitřními prostory a jejich vybavením pro rozvoj sociálních kompetencí (9 %). V jednom případě jí chybí prostory pro setkávání žákovské samosprávy, v dalším tělocvična k rozvoji zdravého životního stylu a v třetím sborovna pro komunikaci a spolupráci mezi učiteli (3 %).
 - Škola není dostatečně vybavena pomůckami (3 %).
- **Finanční zázemí: Obecný nedostatek finančních prostředků (9 %), jmenovitě:**
 - na činnost (8 %): dopravu na návštěvy akcí, jejich častější organizování a k udržení povědomí o zvycích, tradicích a historii obecně (3 %),
 - na personální zázemí (3 %): ohodnocení učitelů spolupracujících na tvorbě školního časopisu (3 %).
- **Spolupráce (6 %):**
 - s orgány sociálně-právní ochrany dětí (3 %),
 - s dalšími školami (3 %).
- **Klima školy: Rozvoj sociálních kompetencí komplikuje obecně nedostatečná kultura komunikace a spolupráce mezi všemi účastníky vzdělávacího a výchovného procesu (3 %).**
- **Organizační zázemí: Obecný nedostatek času (3 %).**

Slabými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:¹²³

- **Zaměření (60 %):**
 - osobnostní a sociální rozvoj (34 %), zejména příprava na celoživotní učení (23 %), včetně schopnosti učit se a učení si organizovat (20 %), podpory ze strany rodin (6 %) a motivace (obzvláště v pubertě; 3 %), dále zapojení do společenského a pracovního života komunity (17 %), včetně občanských kompetencí obecně a schopnosti komunikovat (6 %), schopnosti říct si o pomoc a pomoc nabídnout (6 %), povědomí o etických hodnotách (není povinným předmětem), místní a regionální identity a kulturního povědomí a vyjádření, včetně estetického vnímání a suverenity mluveného projevu (3 %),
 - environmentální výchova (6 %), včetně nedostatečné motivace pedagogů (3 %),
 - bezpečné používání informačních a komunikačních technologií (6 %),
 - publicita a propagace (3 %).
- **Aktivity (23 %):**
 - žákovská samospráva (17 %), nedostatečně zapojená (11 %), nebo zcela chybějící (6 %),
 - nedostatek hlubších debat s žáky (6 %),
 - chybějící nebo nedostatečně rozvinutá žákovská žurnalistika, včetně důvodů na straně nedostatečného finančního ohodnocení vedoucího učitele (3 %).
- **Jednorázové akce (6 %):**
 - nedostatek besed pro žáky (3 %),
 - nedostatek exkurzí (3 %),
 - chybějící organizace soutěží (3 %).
- **Individualizace výuky: Škola nedostatečně uplatňuje individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (6 %).**

¹²³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Odpovědi **základních uměleckých škol** směřovaly pouze do oblasti předpokladů, konkrétně:¹²⁴

- **Zákonní zástupci** (100 %): Část z nich se školou nedostatečně komunikuje a spolupracuje. Nejeví dostatečný zájem o dění ve škole a o školní akce, nepodporují učitele v jejich práci a žáky v plnění jejich povinností (50 %).
- **Žáci**: Část z nich zaostává v komunikaci a vyjadřování, část je sebestředná s neopodstatněným sebevědomím a potlačováním empatie vůči druhým (50 %).

Plány

Otázka: „**Jaké jsou Vaše aktuální střednědobé plány (cíle, aktivity) v této oblasti? Čeho chcete dosáhnout a jak? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších aktivit a stručně je popište. V čem potřebujete pomoci, abyste mohli dosáhnout svých cílů v této oblasti?**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:¹²⁵

- předpokladů (85 % škol),
- činností (70 %),
- výsledků (3 %).

Jedna mateřská škola uvedla, že nemá v této oblasti žádné plány.

Mateřské školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:¹²⁶

- **Zákonní zástupci** (50 %):
 - Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci (38 %) a o zvýšení jejich zájmu a zapojení do dění ve škole (23 %), včetně např. zapojení do investičních aktivit školy (3 %). Prostřednictvím soustavné komunikace s nimi bude usilovat např. o zažití pravidel chování v mezích normálních etických pravidel (8 %). Toho dosáhne prostřednictvím svých webových stránek, sdílením odborné literatury a dalšími nástroji (3 %). Kde neexistuje, bude založen, resp. obnoven spolek rodičů (8 %).
 - Škola bude pořádat besedy s odborníky pro zákonné zástupce (13 %).
- **Personální zázemí** (30 %):
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (23 %), především v oblasti jejich osobnostního a sociálního rozvoje (15 %). Týká se to jak chování vůči zákonným zástupcům (8 %), tak vůči dětem, aby jim mohli být náležitým vzorem, sebereflexe (5 %), sebekontroly a profeseionality nebo sociálních dovedností obecně (3 %).
 - Škola bude podporovat další vzdělávání nepedagogických pracovníků (5 %). Jde zejména o vzdělávání v oblasti osobnostních a sociálních kompetencí, empatické a asertivní komunikace se zákonnými zástupci a problematickými dětmi. U nepedagogických zaměstnanců zavede portfolia (3 %).
 - Škola by ráda vycestovala své učitele do jiné modelové školy v síti Step by Step (3 %).
 - Škola bude chtít posilovat integritu svého kolektivu prostřednictvím různých společných akcí (3 %).
 - Škola bude usilovat o posílení zásady jednotného pedagogického působení na děti s poruchami chování, nebo s poruchami autistického spektra (3 %).
- **Klima školy**: Škola bude usilovat o zlepšení atmosféry komunikace a spolupráce mezi dětmi, zákonnými zástupci, učiteli a dalšími účastníky vzdělávacího a výchovného procesu (25 %), a to jak na úrovni jednotlivých tříd, tak mezi nimi, včetně spolupráce s nepedagogickými zaměstnanci školy, ostatními partnery školy a širokou veřejností (3 %).
- **Materiální zázemí** (20 %):
 - Škola bude usilovat o zhodnocení, vybavení a větší využití školní zahrady (10 %).

¹²⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 základní umělecké školy.

¹²⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

¹²⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- Škola bude řešit další specifické problémy s budovami nebo s vnitřními prostory (5 %). V jednom případě se jedná o dokončení nástavby budovy, v dalším o rozsáhlou rekonstrukci, realizovanou ve spolupráci se zákonnými zástupci (3 %).
- Škola bude pořizovat a více využívat ve výuce informační a komunikační technologie (5 %).
- Škola bude pořizovat nové pomůcky (5 %), např. k rozvoji environmentální výchovy (3 %).
- Spolupráce (15 %):
 - se sloučenou nebo spádovou základní školou (13 %), např. na společných akcích (5 %) pro veřejnost, sdílením společných prostor (tělocvičny), zapojením do akcí žákovské samosprávy, návštěv, besed, účasti na výuce, včetně akcí typu obráceného dne, kdy si děti, žáci a učitelé prohodí role (3 %),
 - s dalšími školami, např. na společných vystoupeních (3 %),
 - s poskytovateli sociálních služeb, např. s centrem Domovinka (3 %).
- Děti (5 %): Škola bude usilovat o snížení počtu dětí ve třídách, nebo naopak, o naplnění školy (3 %).
- Finanční zázemí: Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků prostřednictvím zapojení do projektů a programů třetích subjektů (3 %).
- Obecné předpoklady: Škola posílí ukotvení rozvoje sociálních kompetencí ve svém školním vzdělávacím programu (3 %).

Mateřské školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:¹²⁷

- Zaměření (65 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj (40 %), zejména zapojení do společenského a pracovního života komunity (35 %), včetně rozvoje komunikace (25 %) prostřednictvím diskusí (20 %) nebo individuálních rozhovorů (8 %), osvojení společenských návyků a pravidel chování v různých prostředích, prosociálního chování (13 %), vzájemné spolupráce, samostatnosti a odpovědnosti (8 %), prostřednictvím kurzů, např. školy v přírodě (8 %; kromě jiného i za účelem zvládnutí odloučení od rodiny), jak ve třídě, tak mezi třídami (3 %), dále rozvoj sebereflexe a sebehodnocení (20 %), sociálních kompetencí obecně (18 %), místní a regionální identity (5 %) a kulturního povědomí a vyjádření (3 %),
 - příprava na přechod na základní školu (10 %), prostřednictvím např. skupinových činností dětí nebo využitím jejich portfolia při zápisu (3 %),
 - bezpečné používání informačních a komunikačních technologií (5 %),
 - environmentální výchova a polytechnické vzdělávání (5 %), např. prostřednictvím škol v přírodě (3 %),
 - bezpečnost (5 %),
 - prevence sociálně patologických jevů (3 %),
 - komplexní rozvoj těla i duše (3 %),
 - zvyšování kvality provozu školy ve vztahu ke všem účastníkům vzdělávacího a výchovného procesu, a to zavedením elektronického dotazníku (3 %).
- Aktivity (33 %):
 - debaty s dětmi (20 %),
 - individuální rozhovory (8 %),
 - projektové dny, zaměřené např. na bezpečnost (5 %), lidi z odlišných zemí a kultur, s určitými hendikepy apod. (3 %),
 - kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj sociálních kompetencí (3 %),
 - vycházky (3 %).
- Jednorázové akce (20 %):
 - besedy pro zákonné zástupce (13 %),
 - kurzy (8 %), např. školy v přírodě nebo jiné podobné, vedoucí k samostatnosti dětí, jejich vzájemné spolupráci (5 %) a sblížení, zaměřené např. na environmentální výchovu a polytechnické vzdělávání (3 %),

¹²⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- besedy pro děti, zaměřené např. na bezpečnost (5 %), lidi z odlišných zemí a kultur, s určitými hendikepy apod. (3 %),
- exkurze a výlety (3 %),
- blíže nespecifikované kulturní a sportovní akce (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Škola bude usilovat o využití (10 %):
 - zábavných forem, včetně dramatizací a výtvarných ztvárnění (3 %),
 - prožitkové výuky (3 %),
 - skupinové výuky (3 %),
 - venkovní výuky (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (3 %).

Jediná mateřská škola uvedla své plány v oblasti výsledků, a to být a zůstat modelovou školou pro inspiraci ostatním (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:¹²⁸

- činností (86 % škol),
- předpokladů (74 %).

Jedna základní škola uvedla, že nemá v této oblasti žádné plány.

Základní školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:¹²⁹

- Zaměření (69 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj (60 %), zejména zapojení do společenského a pracovního života komunity (43 %), včetně rozvoje úcty, sebeúcty, důvěry a odpovědnosti (20 %), komunikace (14 %) prostřednictvím diskusí (11 %) a dalších nástrojů (myšlenkových map, brainstormingu, výtvarného vyjadřování představ; 3 %), prosociálního chování (11 %), občanských kompetencí obecně (6 %) prostřednictvím např. civilní výchovy a přípravy občanů k obraně státu a zapojení do pracovního života prostřednictvím kariérového poradenství (3 %); dále kromě zapojení do společenského a pracovního života komunity jde o rozvoj sociálních kompetencí obecně (26 %), přípravu na celoživotní učení, včetně schopnosti učit se a organizovat si učení (17 %), rozvoj místní a regionální identity, sebereflexe a sebehodnocení (11 %), kulturního povědomí a vyjádření (9 %), např. prostřednictvím organizace soutěží a dalších aktivit (6 %), a povědomí o etických hodnotách, včetně jeho rozvoje u zákonných zástupců (3 %),
 - environmentální výchova (11 %),
 - prevence sociálně patologických jevů (9 %),
 - integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (9 %), např. prostřednictvím informovanosti o nabídce školního poradenského pracoviště a zvyšováním jejich motivace, včetně žáků s poruchami autistického spektra (3 %),
 - bezpečné používání informačních a komunikačních technologií (9 %), včetně kyberšikany, např. prostřednictvím besed s odborníky (3 %),
 - rozvoj finanční gramotnosti (3 %).
- Aktivity (54 %):
 - žákovská samospráva (23 %), ať již školní (20 %) nebo třídní, rozvoj její aktivity (9 %), včetně motivace žáků k tomu, aby dávali podněty ke zlepšení podmínek vzdělávání a výchovy, dále pak založení nové samosprávy (3 %),
 - projektové dny (14 %), včetně projektových dnů se zapojením zákonných zástupců (9 %) či veřejnosti, založené na prožitkové výuce a zaměřené např. na prevenci sociálně patologických jevů a rizikového chování nebo na fyziku (3 %),
 - debaty s žáky (11 %),
 - organizace vlastních a zapojení do cizích, dalších, blíže nespecifikovaných aktivit v oblasti kultury (6 %).

¹²⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

¹²⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Jednorázové akce (34 %):
 - besedy (14 %) pro zákonné zástupce (9 %), např. na téma etiky, včetně besed s psychologem, pediatrem nebo speciálním pedagogem (3 %), dále pak pro žáky (6 %), např. na téma bezpečného používání informačních a komunikačních technologií (3 %),
 - organizace vlastních a zapojení do cizích soutěží v oblasti kultury (6 %),
 - exkurze, resp. návštěvy (6 %), např. firem (3 %),
 - kurzy, např. sportovní (3 %),
 - divadelní a interaktivní akce (3 %),
 - další, blíže nespecifikované mimoškolní akce (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Škola bude usilovat o využití (6 %):
 - myšlenkových map, brainstormingu, výtvarného vyjadřování představ (3 %),
 - prožitkové výuky (3 %).

Základní školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:¹³⁰

- Zákonní zástupci (57 %):
 - Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci a zvýšení jejich zájmu a zapojení do dění ve škole (49 %). Prostřednictvím soustavné komunikace s nimi bude usilovat např. o zažití pravidel v mezích etického normálu (5 %). Se zákonnými zástupci bude komunikovat (kromě předchozího) o primární prevenci, kulturním povědomí nebo nabídce služeb školního poradenského pracoviště. Z konkrétních nástrojů tak bude učiněno prostřednictvím školních webových stránek (3 %). Kde neexistuje, bude založen, resp. obnoven či podporován spolek rodičů (9 %).
 - Škola bude pořádat besedy s odborníky pro zákonné zástupce (9 %), např. s psychologem, pediatrem, speciálním pedagogem, např. na téma etiky (3 %).
 - Škola bude organizovat pro zákonné zástupce projektové dny (6 %).
- Personální zázemí (29 %):
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (11 %), především v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje (9 %), včetně rozvoje sebereflexe a sebehodnocení, povědomí o etických hodnotách a sociálních kompetencí obecně (3 %).
 - Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit (14 %) a o rozvoj školního poradenského pracoviště pro učitele, žáky a zákonné zástupce. Konkrétně jde o obsazení funkcí školního psychologa (6 %), logopedů, kariérových poradců, sociálních asistentů ve školní družině pro žáky ohrožené školním neúspěchem i pedagogických pracovníků obecně (3 %).
 - Škola bude usilovat o zvýšení motivace učitelů (6 %), včetně motivace třídních učitelů k řešení problémů v třídních kolektivech (3 %).
 - Škola bude usilovat o posílení zásady jednotného pedagogického působení na děti s poruchami chování, nebo s poruchami autistického spektra (3 %).
- Spolupráce (17 %):
 - se sloučenou nebo spádovou mateřskou školou (6 %), např. sdílením společných prostor (tělocvičny), zapojením do akcí žákovské samosprávy nebo účasti na výuce, včetně akcí typu obráceného dne, kdy si děti, žáci a učitelé prohodí role (3 %),
 - s dalšími školami (6 %), např. na divadelních a interaktivních akcích (3 %),
 - se spolky a neziskovými organizacemi (3 %).
- Klima školy (14 %): Škola bude usilovat o zlepšení atmosféry komunikace a spolupráce mezi žáky, zákonnými zástupci, učiteli a dalšími účastníky vzdělávacího a výchovného procesu (11 %), o zlepšení spolupráce s radou školy a o vytváření bezpečného prostředí na škole (6 %).
- Materiální zázemí (11 %):
 - Škola bude pořizovat nové pomůcky (6 %), např. k rozvoji finanční gramotnosti, nebo pracovní listy k etické výchově (3 %).
 - Škola dovybaví svou zahradu (6 %), např. o nářadí nebo vyvýšené truhlíky (3 %).

¹³⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Škola bude pořizovat informační a komunikační technologie, např. grafická zařízení pro kulturní komunikaci (3 %).
- Škola bude pořizovat odbornou literaturu, např. k etické výchově (3 %).
- Škola dovybaví své venkovní i vnitřní dílny (3 %).
- Škola bude své materiální zázemí poskytovat veřejnosti, např. v projektu Nebojte se fyziky (3 %).
- **Finanční zázemí:** Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků, jmenovitě na personální zázemí (6 %), na zajištění školního psychologa a na vzdělávání koordinátora environmentální výchovy (3 %).

Odpovědi **základních uměleckých škol** směřovaly do oblastí:¹³¹

- předpokladů (100 % škol),
- činností (50 %).

Základní umělecké školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:¹³²

- **Zákonní zástupci:** Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci, zvýšení jejich zájmu a zapojení do dění ve škole (100 %) a motivovat je k větší podpoře žáků v plnění jejich povinností (50 %).
- **Spolupráce** (100 %):
 - se školami jiných typů (50 %),
 - s blíže nespecifikovanými kulturními a společenskými institucemi (50 %),
 - se svými absolventy (50 %).
- **Klima školy:** Škola bude usilovat o zlepšení atmosféry komunikace a spolupráce mezi žáky, zákonnými zástupci, učiteli a dalšími účastníky vzdělávacího a výchovného procesu (50 %).

Základní umělecké školy se v oblasti činností plánují rozvíjet pouze ve svém zaměření, a to:¹³³

- na osobnostní a sociální rozvoj, zejména zapojení do společenského a pracovního života komunity, včetně prosociálního chování, empatie k druhým a občanských kompetencí obecně, samostatnosti a odpovědnosti, včetně pravidelnosti, vytrvalosti, rozhodnosti a cílevědomosti, odpovědnosti za společné dílo a souhru a jednotu hudebního projevu a sebereflexe a sebehodnocení (50 %),
- na rozvoj nadání (50 %).

Žákovská samospráva

Otázka: „**Působí na Vaší škole žákovský parlament? Pokud ano, co je jeho cílem?**“

Otázka byla určena základním školám.

Školní samospráva tak či onak působí na dvaceti základních školách (57 %). Z patnácti škol, které uvedly, že žákovskou samosprávu nemají (43 %), bylo dvanáct neúplných škol (34 %). Pouze tři úplné základní školy takovou či makovou formu žákovské samosprávy nemají (9 %).

Všechny samosprávy se podílí na chodu školy. Tento podíl shrnují následující body:¹³⁴

- Žákovská samospráva má podíl na utváření klimatu školy, resp. tříd (51 %). Svými podněty přispívá ke zlepšení podmínek vzdělávání a výchovy na škole (49 %). S vedením školy diskutuje o problémech a návrzích k jejich řešení (43 %). Spolupodílí se na prevenci sociálně patologických jevů na škole (11 %), kontrole dodržování školního řádu, řešení výukových situací (6 %) a představuje informační most mezi žáky, učiteli a vedením školy (3 %).
- Žákovská samospráva se spolupodílí na organizaci školních akcí (31 %), např. dne sportu pro mateřskou a základní školu (3 %).
- Žákovská samospráva se spolupodílí na propagaci školy a vzdělávání v obci (9 %), včetně tvorby propagačních materiálů obce, školní televize s událostmi ze školy atp. (3 %).

¹³¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 základní umělecké školy.

¹³² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 základní umělecké školy.

¹³³ 100 % = 2 základní umělecké školy.

¹³⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Shrnutí

Silnými stránkami mateřských i základních škol jsou jak předpoklady pro jejich činnost, tak činnost samotná. Ojedinele školy (o cosi více základní) uvedly také silné stránky v oblasti výsledků.

V oblasti předpokladů se mateřské i základní školy vzácně shodují. Jejich nejsilnější stránkou je pozitivní klima školy, především obecná kultura spolupráce a komunikace mezi všemi účastníky vzdělávacího a výchovného procesu. V souvislosti s tímto konstatováním však působí poněkud zvláště umístění dětí, resp. žáků a zákonných zástupců v žebříčku slabých stránek. Za klimatem školy s rozdílem několika délek následují mezi silnými stránkami na straně předpokladů spolupráce a personální zázemí. V případě mateřských škol je významnější spíše spolupráce se sloučenou nebo spádovou základní školou, v případě základních škol je spektrum partnerů mnohem širší. U personálního zázemí je shodně ceněno, že se učitelé v oblasti rozvoje sociálních kompetencí dále vzdělávají.

Na straně jednotlivých oblastí činností se mateřské a základní školy také v podstatě shodují. Nejvýznamnější pro ně je zaměření na osobnostní a sociální rozvoj dětí, resp. žáků, zejména obecné zapojení do společenského a pracovního života komunity, byť v dalších položkách se mateřské a základní školy rozcházejí. Rozdílné hodnotí význam systematických aktivit, kde je rozdílovou položkou ve prospěch základních škol existence žákovské samosprávy. U jednorázových akcí se mateřské a základní školy opět shodují, přičemž nejvýznamnější z pohledu rozvoje sociálních kompetencí jsou pro ně návštěvy kulturních akcí.

V oblasti výsledků několik škol uvedlo získání nějakého titulu (více v případě základních škol), nebo ocenění České školní inspekce, v tomto případě za klima školy.

Shoda mezi mateřskými a základními školami panuje také v hodnocení slabých stránek na straně předpokladů. Nejslabšími články v rozvoji sociálních kompetencí u dětí, resp. žáků jsou děti, resp. žáci samotní a jejich zákonní zástupci. U dětí i žáků se jedná o jejich nedostatečně osvojené osobnostní a sociální charakteristiky, u zákonných zástupců o nedostatek obecně formulované komunikace a spolupráce se školou. Tyto výsledky do jisté míry kontrastují s celkově pozitivním hodnocením klimatu školy, neboť si nelze představit, že by se klima školy bez dětí, žáků a jejich zástupců obešlo. U komunikujících a spolupracujících zákonných zástupců lze předpokládat, že byli zahrnuti do pozitivního klimatu školy, zatímco nekomunikující a nespolupracující byli vypíchnuti zvláště před závorkou. U dětí, resp. žáků je jejich celkově negativní hodnocení základním rysem výsledků dotazníkového šetření ve většině oblastí.

Při hodnocení svých činností byly slabých stránek se mateřské a základní školy rozcházejí, přičemž základní školy jsou samy k sobě o cosi kritičtější. Největší rozdíly jsou u zaměření, zejména na osobnostní a sociální rozvoj žáků, a u aktivit, především nedostatečného zapojení žákovské samosprávy do chodu školy. Naopak, mateřské školy jsou k sobě kritičtější v oblasti metod, technik a nástrojů, především však proto, že základní školy v nich žádný problém nevidí. Celkově je však hodnocení činností při srovnání silných a slabých stránek u mateřských i základních škol pozitivní.

Mateřské školy se plánují rozvíjet především v oblasti předpokladů, základní školy v oblasti činností. U obou na straně předpokladů dominuje potřeba zkvalitnění komunikace a spolupráce školy se zákonnými zástupci a zvýšení jejich zájmu a zapojení do dění ve škole. Dále se chtějí mateřské i základní školy zaměřit na rozvoj svého personálního zázemí, především prostřednictvím dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, u základních škol navíc o zajištění konkrétních personálních kapacit nebo o rozvoj školního poradenského pracoviště. Ve srovnání s jinými oblastmi dotazníkového šetření je okrajovou potřebou rozvoj materiálního zázemí.

Podobně jako u silných a slabých stránek dominuje i mezi plány téma osobnostního a sociálního rozvoje, zejména u základních škol. Ostatní stránky zaměření škol jsou na jednu stranu sice pestré, na druhou stranu však oproti osobnostnímu a sociálnímu rozvoji okrajové. K naplnění tohoto zaměření chtějí mateřské školy více debatovat s dětmi a pořádat besedy pro zákonné zástupce. Pro základní školy jsou nejvýznamnějšími aktivitami a akcemi, na které se chtějí zaměřit, žákovská samospráva, projektové dny, besedy pro zákonné zástupce a debaty s žáky.

Žákovská samospráva, která představuje nejvýznamnější systematickou aktivitu u základních škol (mezi silnými a slabými stránkami i mezi plány), funguje na naprostě většině úplných základních škol a na několika neúplných. Kde existuje, spočívá její hlavní role ve spoluutváření pozitivního klimatu školy, včetně předkládání podnětů ke zlepšení podmínek vzdělávání a výchovy na škole, a ve spoluorganizaci školních akcí. Ojedinele též propaguje školu a vzdělávání v obci.

Interpretace

Rozvoj této oblasti v mateřských školách stojí na rozvoji osobnostních a sociálních charakteristik dětí, především na jejich zapojení do společenského a pracovního života komunity, osvojení společenských návyků a pravidel chování v různých prostředích, rozvoji komunikace, samostatnosti, odpovědnosti, sebereflexe a sebehodnocení, schopnosti říct si o pomoc a pomoc nabídnout, povědomí o etických hodnotách, kulturního povědomí a vyjádření a dalších osobnostních a sociálních charakteristikách. Poněkud překvapivě jsou mezi těmito tématy upozaděna místní a regionální témata, nicméně lze předpokládat, že lokalita a její přírodní a sociální obsah jsou přirozeným prostředkem pro rozvoj osobnostních a sociálních kompetencí.

V kontextu takto definovaného zaměření je správné, že školy vnímají jako středobod předpokladů klima na škole a usilují o jeho další rozvoj, včetně spolupráce se zákonnými zástupci. Trochu zvláštní je, že školy na jednu stranu usilují o zapojení dětí do společenského a pracovního života komunity, avšak spolupráci s třetími subjekty vnímá jako silnou stránku pouze třetina mateřských škol a rozvíjet se v ní plánuje pouze patnáct procent z nich. Těžko chtít po dětech, aby se zapojily do společenského a pracovního života komunity, pokud to za důležité nepovažují jejich školy. Stejně podstatné rovněž je, aby v osobnostním a sociálním rozvoji šli příkladem sami pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci. Důležité proto je, aby se oni sami v této oblasti vzdělávali a aby ve vypjatých situacích drželi nervy na uzdě.

Za pozitivní lze rovněž považovat okrajový výsledek materiálního zázemí v oblasti silných a slabých stránek i plánů rozvoje škol. Školy správně vnímají, že k rozvoji osobnostních a sociálních charakteristik a třeba i k environmentální výchově a výchově k místní a regionální identitě netřeba učeben, interaktivních tabulí a sofistikovaných pomůcek. Nejlepší materiální zázemí se totiž nachází za plotem školy. V souladu s folklórem téměř všech oblastí šetření dopadlo negativně hodnocení dětí jako předpokladů vzdělávacího a výchovného procesu. Právě v této oblasti to však působí přinejmenším zvláštně. Školy by se měly naučit oceňovat své děti, protože jistě mají za co. Dítě není neotesaný špalek, který se teprve péčí školy stává něčím hodnotným. Ve výsledku je vizitkou samotné školy.

V základních školách je situace velmi podobná. V podstatě, co bylo uvedeno u mateřských škol, platí i u základních a opačně. Rovněž základní školy se v této oblasti zaměřují na osobnostní a sociální rozvoj žáků, jejich zapojení do společenského a pracovního života komunity, rozvoj občanských kompetencí, včetně aktivního zapojení do života občanské společnosti a rozvoj vědomí občanské a právní odpovědnosti, povědomí o etických hodnotách, sebereflexe a sebehodnocení, přípravu na celoživotní učení, schopnost říct si o pomoc a pomoc nabídnout a nespočet dalších témat.

Stejně jako u mateřských škol i základní považují za zásadní pozitivní klima na škole. Bohužel, stejně jako mateřské i základní školy považují za slabý článek školního klimatu své žáky a jejich zákonné zástupce. Školy by si měly uvědomit, že pozitivní klima je výsledkem všech zúčastněných stran, že samy nejsou dokonalé a problémy na straně žáků a zákonných zástupců mohou být v řadě případů výsledkem podcenění osobní a nezaujaté komunikace ze strany škol. Každý zákonný zástupce je totiž ve výsledku amatér, na rozdíl od učitelů, kteří by ostatním účastníkům vzdělávacího a výchovného procesu měli jít příkladem. K tomu je však třeba v první řadě ochoty a tam, kde je potřeba vzdělávání v osobnostních a sociálních charakteristikách učitelů a ostatních pracovníků škol.

V případě mateřských i základních škol se nabízí jako přirozený nástroj vzdělávání a výchovy k sociálním kompetencím místo a region, kde děti, resp. žáci žijí, chodí do školy a tráví svůj volný čas, ve společenství spolužáků a učitelů, sousedů, obecní samosprávy a místních spolků a firem, místní přírody a místního společenství. Děti a žáci by se měli vzdělávat nejen o nich (základní znalosti, komplexní vztahy), ale přímo mezi nimi (zdroj poznání a zkušeností) a pro ně (hodnoty, postoje, pozitivní činnosti). Běžná vzdělávací témata, jako jsou životní prostředí, tradice, kultura, sociální a ekonomická témata by měla v první řadě vycházet z bezprostředního okolí dětí a žáků, být propojena s místními organizacemi, spolky, firmami a dalšími organizacemi. K tomu je však nutná spolupráce nejen přímých účastníků vzdělávacího a výchovného procesu, ale celé komunity. Škola by měla být organizátorem této spolupráce.

3.5 INICIATIVA, KREATIVITA, POLYTECHNICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ ...

... a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka

Tato oblast zahrnovala pět otázek, z toho tři standardní (silné a slabé stránky a plány rozvoje oblasti) a dvě vzešlé z individuálních potřeb projektu. Pátá otázka, zaměřující se na kontakty na osoby zodpovědné za tuto oblast na školách, není součástí vyhodnocení.

Silné stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše silné stránky v této oblasti? V čem je Vaše škola dobrá? Co se Vám daří? Jakých úspěchů jste dosáhli v posledních třech letech? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších silných stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:¹³⁵

- činností (100 % škol),
- předpokladů (88 %),
- výsledků (5 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:¹³⁶

- **Zaměření** (88 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj (73 %), zejména iniciativy, kreativity a fantazie dětí (63 %), včetně schopnosti realizovat vlastní nápady (30 %), a to např. prostřednictvím podnětného prostředí (5 %) a společného stanovování pravidel života třídy, resp. školy (3 %); dále rozvoj samostatnosti v oblasti polytechniky (10 %), kulturních a estetických schopností a dovedností (8 %), např. výtvarných (5 %), slovesných a hudebních (3 %), a rozvoj kritického myšlení (8 %),
 - environmentální výchova (40 %), a to např. prostřednictvím práce s přírodními materiály (28 %), venkovní výuky (13 %), experimentů s rostlinami a jejich plody (10 %), využívání odpadového materiálu (5 %), využívání místního potenciálu (např. naučných stezek) ke vzdělávání, spolupráce s koordinátorem environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty nebo vzdělávání učitelů (3 %); environmentální výchova je zařazena do školního vzdělávacího programu jako průřezové téma (5 %),
 - příprava na praktický život (20 %), zejména prostřednictvím propojení pracovních činností s každodenním životem a denním režimem třídy, resp. školy (15 %), nebo vzděláváním v oblasti povolání a řemesel (10 %),
 - polytechnická výchova obecně (15 %), včetně podpory nadaných dětí a dětí s mimořádným zájmem o polytechniku (3 %),
 - finanční gramotnost (5 %), např. prostřednictvím námětových her (3 %),
 - publicita a propagace, např. prostřednictvím školního časopisu, webových stránek školy, místních a regionálních médií (5 %), sociálních sítí, kanálů zřizovatele nebo čekáren lékařů (3 %).
- **Aktivity** (53 %):
 - kreativní dílny (35 %), včetně dílen s účastí zákonných zástupců a prarodičů (33 %), navázaných např. na den stromů (3 %),
 - projektové dny (23 %), včetně projektových dnů realizovaných ve spolupráci s Malou technickou univerzitou (5 %), zákonnými zástupci nebo environmentálně zaměřenými organizacemi, deskohrátek nebo ukázek hudebních nástrojů (3 %),
 - kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (13 %), např. keramické kroužky (5 %), environmentální, zahrad-

¹³⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

¹³⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- nické, obecně polytechnické a dramatické kroužky a kroužky, resp. kluby dovedných rukou a kroužky vaření (3 %),
- péče o zvířata (8 %),
- dětská žurnalistika (5 %), zejména podíl na tvorbě školního časopisu pro zákonné zástupce (3 %),
- sběr papíru, baterií nebo pomerančové kůry (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce využívají zejména (45 %):
 - badatelský přístup, zahrnující různé činnosti a experimenty (33 %),
 - práci se stavebnicemi (13 %), např. Polikarpovou stavebnicí (5 %), nebo stavebnicí Makedo (3 %),
 - zábavné formy, např. námětové hry (3 %).
- Jednorázové akce (43 %):
 - výstavy dětských prací a výrobků (28 %), např. na jarmarcích (5 %),
 - zapojení do soutěží v iniciativě, kreativité a polytechnice, např. do výtvarných (13 %) nebo hudebních (3 %),
 - dny otevřených dveří (13 %),
 - exkurze (10 %), např. do firem (5 %),
 - besedy pro děti na téma povolání (8 %),
 - dětská vystoupení (3 %),
 - ukázky práce s dětmi (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (18 %), jmenovitě:
 - do programu Začít spolu (5 %),
 - do projektu CESTA (3 %),
 - do programu Ekoškola pro mateřské školy (3 %),
 - do programu Skutečně zdravá škola (3 %),
 - do projektu Realizace lokálních sítí MŠ v gramotnostech (3 %).
- Individualizace výuky: Škola podle možností uplatňuje individuální přístup k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb (10 %), včetně nadaných dětí a dětí s mimořádným zájmem o polytechniku (3 %), a to díky menšímu počtu dětí ve třídách (5 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹³⁷

- Materiální zázemí (68 %):
 - Škola je přiměřeně vybavena pomůckami pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (48 %), zejména stavebnicemi (13 %), např. Polikarpovou stavebnicí (6 %), Legem, Chevou, Sevou, stavebnicí Makedo, Magnetiko, T-Wood, Cvak atp. (3 %), dále kinetickým pískem (5 %), mikroskopem, další zvětšovací technikou, elektrickou troubou, mixérem atd. (3 %).
 - Škola disponuje zahradou (28 %) a využívá ji jako přírodovědnou učebnu (8 %), vybavenou vodními prvky umožňujícími zkoumat vodní fyziku (5 %), záhony, hmyzími domečky a hotely, zdravotním chodníkem, pohřebišťem odpadků a dalšími prvky (3 %).
 - Škola disponuje polytechnickými koutky, resp. dílnami (25 %) s odpovídajícím vybavením, zahrnujícím ponky a nářadí (10 %), vybavení pro experimentování (8 %), elektrickou troubu pro přípravu pokrmů (5 %), vodní laboratoř, mixér, potřeby pro opravy trojkolek a kol atp. (3 %).
 - Škola má dostatek materiálu k rozvoji iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (23 %), včetně odpadového materiálu (3 %).
 - Škola disponuje dalším, blíže nespecifikovaným podnětným materiálním zázemím pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (13 %).
 - Škola pro účely rozvoje iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání chová zvířata (10 %), včetně hmyzu v jeho domečcích a hotelech (3 %).
 - Škola je příhodně lokalizovaná (5 %) a pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání může využívat přírodního zázemí nebo naučné stezky (3 %).
 - Škola je přiměřeně vybavena informačními a komunikačními technologiemi a využívá je ve výuce (5 %), včetně interaktivních tabulí a sweetboxů (3 %).
 - Škola má dostatek odborné literatury a metodických materiálů (5 %).

¹³⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- Škola má dostatek prostoru pro výstavy dětských prací (5 %).
- Škola disponuje kompletně novou budovou (3 %).
- Personální zázemí (50 %):
 - Pedagogové se v oblasti rozvoje iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání dále vzdělávají (50 %), a to sdílením dobré praxe (33 %) mezi sebou (23 %) i s pedagogy z jiných škol (18 %), např. prostřednictvím náslechoých a ukázkových hodin (3 %), dále samostudiem (28 %) nebo účasti na organizovaném vzdělávání (3 %). Získané poznatky aplikují v pedagogické praxi (10 %).
 - Škola disponuje aktivními a kreativními učiteli (5 %).
 - Škola má osobu pověřenou rozvojem polytechnického vzdělávání (3 %).
- Spolupráce (40 %):
 - s firmami (20 %),
 - se sloučenou nebo spádovou základní školou (10 %), např. na sdílení dílen nebo na návštěvách učeben chemie (3 %),
 - s Malou technickou univerzitou, např. na projektových dnech (5 %),
 - s environmentálně zaměřenými organizacemi, např. na projektových dnech (5 %),
 - se středními školami, např. s Gymnáziem a Střední odbornou školou, Frýdek-Místek, Cihelní 410 (3 %),
 - se základními uměleckými školami (3 %),
 - s dalšími školami (3 %),
 - s veřejností obecně (3 %).
- Obecné předpoklady (33 %):
 - Škola podporuje rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání v souladu s rámcovým vzdělávacím programem (23 %).
 - Škola podporuje rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání v rámci svého školního (10 %) nebo třídního vzdělávacího programu, a to jako průřezové téma (3 %).
- Zákonní zástupci: Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (23 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti výsledků jsou následující body:¹³⁸

- Udělení titulů (6 %): Ekoškola nebo Skutečně zdravá škola (3 %).
- Ocenění na soutěžích, konkrétně se školním projektem v soutěži E.ON Energy Globe (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:¹³⁹

- činností (97 % škol),
- předpokladů (91 %),
- výsledků (6 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:¹⁴⁰

- Aktivity (83 %):
 - kroužky pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (54 %), zejména kroužky zaměřené na manuální činnost (37 %), např. badatelské kroužky, resp. kluby, keramické kroužky (14 %), kroužky, resp. kluby šikovných rukou a ručiček (9 %), dílny a kutilské kroužky (6 %) nebo kreativní kluby (3 %); dále kroužky, resp. kluby logiky a deskových her (včetně šachů; 11 %), environmentální, fyzikální, vědecké, kybernetické, dramatické a pionýrské kroužky (3 %),
 - projektové dny (31 %),
 - kreativní dílny (31 %), včetně dílen s účastí zákonných zástupců a prarodičů (17 %), navázaných na tradice a svátky (9 %), dílen realizovaných v rámci vzdělávací oblasti Člověk a svět práce a prací v centrech aktivit (3 %),
 - volitelné předměty zaměřené na rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (9 %), realizované v rámci přípravy na praktický život a volbu povolání (3 %),

¹³⁸ 100 % = 40 mateřských škol.

¹³⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

¹⁴⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- fiktivní firmy (3 %).
- Jednorázové akce (71 %):
 - soutěže v iniciativě, kreativitě a polytechnice (43 %): zapojení do nich (34 %), např. do výtvarných (17 %; O nejhezčí vánoční strom; 3 %), přírodovědných (11 %; Ekologická škola Moravskoslezského kraje, Biologická olympiáda, Chemická olympiáda, Mladý zahrádkář, Velká cena ZOO, O nejhezčí květinový záhon; 3 %), obecně polytechnických (11 %; středoškolská odborná činnost, Pohár vědy; 3 %), nebo ve finanční gramotnosti (Božkova kasička; 3 %); organizace vlastních soutěží (9 %; Zlatý kapřík, Badatelská chemie, Mikulášské šachování; 3 %),
 - exkurze (34 %), např. do science center (11 %), včetně Světa techniky Ostrava (9 %), nebo do firem a středních škol (6 %),
 - výstavy žákovských prací a výrobků (34 %), např. na jarmarcích (23 %), na výstavě místních zahrádkářů nebo během předvánočního týdne (3 %),
 - dny otevřených dveří (9 %),
 - besedy pro žáky s odborníky a zajímavými osobnostmi (6 %),
 - akce u příležitosti dne Země (6 %),
 - příměstské tábory zaměřené na polytechniku (3 %),
 - turistické akce se zákonnými zástupci (3 %),
 - ukázky práce s žáky (3 %).
- Zaměření (60 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj (43 %), zejména iniciativy a kreativity žáků (34 %), včetně schopnosti realizovat vlastní nápady (20 %), a to včetně využití metody sfumato k podpoře kreativity (3 %), a rozvoj kritického myšlení (14 %), a to včetně využití Hejného metody (3 %),
 - environmentální výchova (29 %), a to např. prostřednictvím využití badatelského přístupu ve výuce (17 %), práce s přírodními materiály, zapojení do soutěží nebo projektů a programů třetích subjektů (3 %); environmentální výchova je zařazena do školního vzdělávacího programu jako průřezové téma (14 %),
 - finanční gramotnost (26 %), a to prostřednictvím běžné výuky (11 %), projektových dnů, příkladů z každodenní praxe (6 %), besed a preventivních programů, deskových her, zapojení do soutěží (např. Božkova kasička), spolupráce s odborníkem (3 %) atp.,
 - polytechnická výchova obecně (20 %), včetně podpory nadaných žáků a žáků s mimořádným zájmem o polytechniku (6 %) a rozvoje motivace žáků k polytechnice, např. prostřednictvím dílen realizovaných v rámci vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (3 %),
 - rozvoj manuálních dovedností (17 %),
 - příprava na praktický život (9 %), zejména prostřednictvím pracovních činností ve výuce, např. vaření, prací na školní zahradě a chovatelství (6 %), práce s technickými materiály, domácích prací atp.; tyto aktivity jsou součástí vzdělávací oblasti Člověk a svět práce nebo samostatného volitelného předmětu (3 %),
 - robotika (9 %), včetně jejího zařazení do běžné výuky (3 %),
 - publicita a propagace, např. prostřednictvím webových stránek školy (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (29 %), jmenovitě:
 - do projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK (OKAP; 6 %),
 - do programu Ekoškola (6 %),
 - do programu Začít spolu (3 %),
 - do projektu Remesla nás baví (3 %),
 - do programu Les ve škole (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce využívají zejména (20 %):
 - praktické učení, zahrnující pracovní činnosti ve výuce, např. vaření, práci na školní zahradě a chovatelství (6 %), práci s technickými materiály, domácí práce atp. (3 %),
 - příklady z každodenní praxe, např. při rozvoji finanční gramotnosti (6 %),
 - metodu CLIL (3 %),
 - metodu sfumato k podpoře kreativity (3 %),
 - Hejného metodu k rozvoji kritického myšlení (3 %),
 - deskové hry, např. při rozvoji finanční gramotnosti (3 %).

- **Individualizace výuky:** Škola podle možností uplatňuje individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (9 %), včetně nadaných žáků a žáků s mimořádným zájmem o polytechniku (6 %), a to díky menšímu počtu žáků ve třídách (3 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹⁴¹

- **Materiální zázemí (71 %):**
 - Škola je přiměřeně vybavena pomůckami pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (46 %), zejména stavebnicemi (11 %), např. Polikarpovou stavebnicí, Legem, Merkurem (6 %), tangramy, geodeskami a geometrickými stavebnicemi (3 %); dále pomůckami pro tvorbu z odpadového materiálu (9 %), pomůckami a stavebnicemi pro robotiku, např. ozoboty Evo a Bit, Legem WeDo, výtvarnými pomůckami a sensorovými sadami (3 %).
 - Škola disponuje dílnami (31 %) s odpovídajícím vybavením (ponky, nářadí), včetně keramických dílen s pecí (6 %).
 - Škola disponuje odbornými učebnami pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (29 %), včetně učeben chemie, fyziky (17 %), přírodopisu (14 %), informatiky, jazykových, výtvarných a obecně polytechnických učeben a prostor pro rozvoj manuálních dovedností a logického myšlení (3 %).
 - Škola je přiměřeně vybavena informačními a komunikačními technologiemi a využívá je ve výuce (11 %).
 - Škola disponuje dalším, blíže nespecifikovaným podnětným materiálním zázemím pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (11 %).
 - Škola disponuje zahradou (6 %), včetně zahrady vybavené skleníky (3 %).
 - Škola má dostatek prostoru pro výstavy žakovských prací (6 %).
 - Škola disponuje kompletně novou budovou (3 %).
- **Obecné předpoklady (49 %):**
 - Škola podporuje rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání v rámci svého školního vzdělávacího programu (34 %), a to v rámci přírodovědného vzdělávání (11 %), (poly)technického vzdělávání, environmentální výchovy (9 %), nebo v obecnější rovině jako průřezové téma (14 %).
 - Škola podporuje rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání v souladu s rámcovým vzdělávacím programem (26 %).
- **Personální zázemí (43 %):**
 - Pedagogové se v oblasti rozvoje iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání dále vzdělávají (40 %), a to samostudiem (23 %), dále sdílením dobré praxe (17 %) mezi sebou (14 %) i s pedagogy z jiných škol (9 %).
 - Škola má osobu pověřenou rozvojem polytechnického vzdělávání (6 %).
- **Spolupráce (40 %):**
 - se sloučenou nebo spádovou mateřskou školou (14 %),
 - se středními školami (9 %), např. na sdílení jejich dílen a laboratoří, workshopech (6 %) a dalších akcích (3 %),
 - s firmami (9 %), např. ArcelorMittal Europe CZ (3 %),
 - s vysokými školami, např. s Vysokou školou báňskou – Technickou univerzitou Ostrava nebo s Ostravskou univerzitou (6 %), např. na sdílení jejich dílen (3 %),
 - se spolky (6 %), např. s místními seniory nebo rybáři (3 %),
 - s veřejností obecně (6 %),
 - s Domem dětí a mládeže Vratimov, např. na projektových dnech (3 %),
 - s environmentálně zaměřenými organizacemi, např. na projektových dnech (3 %),
 - se společností Veselá věda (3 %),
 - s odborníky na finanční gramotnost (3 %).
- **Zákonní zástupci:** Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (14 %).

¹⁴¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Silnými stránkami základních škol v oblasti výsledků jsou následující body:¹⁴²

- Ocenění na soutěžích, konkrétně se školním projektem v soutěži Ekologická škola Moravskoslezského kraje, nebo individuálně ve středoškolské odborné činnosti (3 %).
- Udělení titulů: Ekoškola (3 %).

Odpovědi **základních uměleckých škol** směřovaly do oblastí:¹⁴³

- činností (100 % škol),
- předpokladů (50 %).

Silnými stránkami základních uměleckých škol v oblasti činností jsou následující body:¹⁴⁴

- Zaměření (100 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj, zejména kreativity žáků (50 %),
 - hudba a rozvoj hudebního vyjádření (50 %).
- Jednorázové akce (50 %):
 - žakovská vystoupení, např. koncerty nebo divadelní představení (50 %),
 - výstavy žakovských prací a výrobků (50 %),
 - dny otevřených dveří (50 %).
- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce využívají učení nápodobou (50 %).

Silnou stránkou základních uměleckých škol v oblasti předpokladů je především personální zázemí, konkrétně další vzdělávání pedagogických pracovníků prostřednictvím sdílení dobré praxe s pedagogy z jiných škol (50 %).¹⁴⁵

Slabé stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše slabé stránky v této oblasti? Co potřebujete zlepšit? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších slabých stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:¹⁴⁶

- předpokladů (100 % škol),
- činností (45 %).

Slabými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹⁴⁷

- Materiální zázemí (75 %):
 - Škola má specifické problémy s budovami nebo vnitřními prostory a jejich vybavením pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (35 %). Škola má nedostatek prostoru (13 %) na stavebnice, nedokončené práce dětí nebo obecně v části svých budov (3 %). Podnětné materiální prostředí pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání chybí, nebo je nedostatečné (10 %). Zcela chybí prostor (8 %) pro objevování, konstruování a bádání, výtvarné a pracovní prostory nebo venkovní učebny (3 %). Škola je nevhodně umístěna (8 %), a to buď v centru města, nebo naopak na venkově, daleko od měst. Pracoviště školy jsou roztroušená a děti jsou rozmístěny v několika oddělených budovách. Odloučené pracoviště není dostatečně vybaveno pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání. Třída pro dvou- a tříleté děti je zastaralá (3 %).
 - Polytechnické koutky, resp. školní dílny (25 %) chybí zcela (15 %), nebo jsou nedostatečně vybaveny (stoly, ponky, nářadí; 15 %).

¹⁴² 100 % = 35 základních škol.

¹⁴³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 základní umělecké školy.

¹⁴⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 základní umělecké školy.

¹⁴⁵ 100 % = 2 základní umělecké školy.

¹⁴⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

¹⁴⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- Školní zahrada (20 %) je nedostatečně vybavena badatelskými pomůckami (10 %), nedostatečně uzpůsobena potřebám dětí a rozvoje jejich iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (8 %), má zastaralé prvky, nebo chybí zcela. Stávající zahrada je nedostatečně využívána (3 %).
 - Informační a komunikační technologie (15 %) jsou nedostatečně využívány ve výuce (8 %), případně je jimi (interaktivní tabule) škola nedostatečně vybavena (5 %).
 - Škola není dostatečně vybavena pomůckami pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (8 %).
 - Škola má nedostatek odborné literatury (3 %).
 - **Personální zázemí (45 %):**
 - Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné (35 %). Nedostatečné je sdílení dobré praxe (15 %) s pedagogy z jiných škol (10 %) i mezi sebou (5 %). Zásobárna informací a námětů je nepodchycená a dochází k pomalému přenosu nápadů do pedagogické praxe (3 %). Další vzdělávání pedagogických pracovníků komplikuje problematická zastupitelnost učitelů a příliš teoretické zaměření vzdělávacích akcí (3 %).
 - Škola nedisponuje potřebnými personálními kapacitami (13 %). Nemá osobu pověřenou rozvojem polytechnického vzdělávání (8 %). Je problém se zastupitelností učitelů (5 %), např. při účasti na soutěžích nebo na dalším vzdělávání (3 %).
 - Učitelé nejsou dostatečně motivováni (8 %) k využívání školní zahrady, práci na ní, poznávání přírodnin, zapojení se do nových projektů a nápadů. Na situaci se podílí časové přetížení učitelů a nedostatečný systém odměňování iniciativních a kreativních učitelů (3 %).
 - Učitelé jsou časově přetížení (5 %), např. administrativou (3 %).
 - Část učitelů nedisponuje dostatečnými zkušenostmi a nápady pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (3 %).
 - **Spolupráce (28 %):**
 - s firmami (13 %),
 - s dalšími školami (8 %),
 - s jinými organizacemi (8 %),
 - se sloučenou nebo spádovou základní školou (5 %).
 - **Finanční zázemí:** Obecný nedostatek finančních prostředků, jmenovitě na materiální zázemí (13 %) a vybavení tříd (3 %).
 - **Zákonní zástupci:** Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (10 %). Zákonní zástupci se vymlouvají na časové zaneprázdnění a nedostatečně se zapojují především do oblasti volby povolání svých dětí (3 %).
 - **Obecné předpoklady:** Škole chybí plány polytechnického vzdělávání (5 %), včetně plánů pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %).
 - **Děti:** Rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání komplikují (5 %):
 - Vysoký počet dětí ve třídách (3 %).
 - Nepozornost dětí (3 %).
 - **Organizační zázemí (5 %):**
 - Obecný nedostatek času, zejména pro pracovní činnosti (3 %).
 - Absence akční skupiny pro program Skutečně zdravá škola (3 %).
- Slabými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:¹⁴⁸
- **Zaměření (28 %):**
 - osobnostní a sociální rozvoj (10 %), zejména kreativity a seberealizace dětí (5 %), práce s různými druhy informací a kritického myšlení (3 %),
 - rozvoj manuálních dovedností (10 %),
 - rozvoj pohybových aktivit, z důvodu nedostatečného materiálního zázemí (3 %),
 - rozvoj finanční gramotnosti (3 %),
 - environmentální výchova (3 %),

¹⁴⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- propojení přírodovědné a dalších pregramotností (3 %),
- integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %),
- publicita a propagace (3 %).
- **Aktivity** (13 %):
 - nedostatek (8 %) a malá pestrost kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání, např. polytechnického (3 %),
 - nepravidelnost aktivit na podporu polytechnického vzdělávání (5 %).
- **Jednorázové akce** (13 %):
 - nedostatek exkurzí (10 %),
 - nepravidelnost jednorázových akcí na podporu polytechnického vzdělávání (5 %),
 - nedostatek výstav dětských prací (3 %).
- **Metody, techniky, nástroje:** Pedagogové ve výuce nedostatečně využívají (10 %):
 - činnosti z každodenní praxe (5 %),
 - projektovou výuku (3 %),
 - badatelský přístup a pokusy (3 %).
- **Zapojení do projektů a programů** třetích subjektů, zejména z důvodu jejich organizační a administrativní náročnosti (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:¹⁴⁹

- předpokladů (97 % škol),
- činností (53 %).

Slabými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹⁵⁰

- **Materiální zázemí** (62 %):
 - Škola má specifické problémy s budovami nebo vnitřními prostory a jejich vybavením pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (35 %). Škole schází učebny (29 %) pro výtvarnou výchovu (9 %), výuku přírodopisu nebo venkovní učebny. K dispozici je pouze jedna učebna, kde se střídá mnoho předmětů, nebo která zároveň plní funkci kmenové třídy (3 %). Vnitřní prostory pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání jsou malé (12 %) a mají problémy s vlhkostí (3 %). Podnětné materiální prostředí pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (12 %) chybí, nebo je nedostatečné (6 %). Prostory pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání nevyužívají žáci prvního stupně (3 %).
 - Škola není dostatečně vybavena pomůckami pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (21 %), např. pro rozvoj kreativity obecně (9 %), badatelství (6 %), robotiku a didaktickými pomůckami obecně (3 %).
 - Školní dílny (18 %) chybí zcela (9 %), mají zastaralé (6 %) nebo obecně nedostatečné vybavení.
 - Informační a komunikační technologie (15 %) jsou nedostatečně využívány ve výuce (12 %), případně je jimi škola nedostatečně vybavena (3 %).
 - Školní zahrada (9 %) je nedostatečně využívána (6 %). Škole chybí pozemky pro pěstování rostlin (3 %).
 - Školní cvičná kuchyňka je malá (3 %).
 - Škola má nedostatek odborné literatury (3 %).
- **Personální zázemí** (41 %):
 - Škola nedisponuje potřebnými personálními kapacitami (24 %), např. učiteli pro polytechnicky zaměřené kroužky (6 %), výtvarnou výchovu či pracovní činnosti (3 %). Škola nemá osobu pověřenou rozvojem polytechnického vzdělávání (6 %). Je problém se zastupitelností učitelů, např. při účasti na soutěžích (3 %).
 - Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné (18 %). Nedostatečné je sdílení dobré praxe (9 %) a obecně chybí informace z oblasti polytechnického vzdělávání (6 %).

¹⁴⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 34 základních škol.

¹⁵⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 34 základních škol.

- Učitelé nejsou dostatečně motivováni (9 %) k polytechnickému vzdělávání a environmentální výchově nebo k robotice. Feminizovaný pedagogický sbor polytechnické vzdělávání podceňuje (3 %).
- Část učitelů nedisponuje dostatečnými znalostmi a schopnostmi pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (3 %).
- Učitelé jsou časově přetížení administrativou (3 %).
- **Spolupráce (38 %):**
 - s firmami (29 %), např. na ukázkách řemesel a prací a přímou spoluprací nad rámec sponzoringu (3 %),
 - s dalšími školami (9 %), zejména v oblasti polytechnického vzdělávání (6 %),
 - s vysokými školami (6 %),
 - s výzkumnými pracovišti (6 %),
 - se sloučenou nebo spádovou mateřskou školou (3 %).
- **Obecné předpoklady (11 %):**
 - Škole chybí plány polytechnického vzdělávání (9 %) s provázáním výuky jednotlivých předmětů nebo pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %).
 - Do polytechnického vzdělávání jsou nedostatečně zapojeni žáci prvního stupně (3 %).
- **Finanční zázemí:** Obecný nedostatek finančních prostředků (8 %), jmenovitě:
 - na materiální zázemí (6 %) a pomůcky (3 %),
 - na činnost a kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (3 %).
- **Žáci:** Rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání komplikují (6 %):
 - Nízká motivace a nezáměr o polytechnické vzdělávání (3 %).
 - Nedostatečná domácí příprava (3 %).
- **Zákonní zástupci:** Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (6 %). Zákonní zástupci se nedostatečně zapojují především do oblasti volby povolání svých dětí (3 %).
- **Organizační zázemí:** Obecný nedostatek času, zejména pro pracovní činnosti (3 %).

Slabými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:¹⁵¹

- **Jednorázové akce (32 %):**
 - nedostatek exkurzí (21 %), např. do firem (3 %),
 - nedostatek besed pro žáky (11 %),
 - nedostatek akcí na podporu polytechnického vzdělávání obecně (11 %),
 - nepravidelnost jednorázových akcí na podporu polytechnického vzdělávání (6 %),
 - nedostatek výstav žákovských prací (3 %).
- **Aktivity (24 %):**
 - nedostatek kroužků pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (11 %), zejména polytechnického (9 %) nebo výtvarného kroužku (6 %), včetně důvodů na straně nedostatku finančních prostředků (3 %),
 - chybějící nebo nedostatečně využitý potenciál výuky prostřednictvím fiktivních firem (6 %),
 - nepravidelnost aktivit na podporu polytechnického vzdělávání (6 %),
 - nedostatek projektových dnů (3 %).
- **Zaměření (14 %):**
 - osobnostní a sociální rozvoj (11 %), zejména iniciativy a seberealizace žáků (9 %) i učitelů (3 %), spolupráce mezi žáky, včetně spolupráce napříč ročníky, kritického myšlení a místní a regionální identity prostřednictvím environmentální výchovy (3 %),
 - rozvoj finanční gramotnosti (3 %),
 - integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %).

¹⁵¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 34 základních škol.

- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové ve výuce nedostatečně využívají (9 %):
 - metodu CLIL (6 %),
 - praktické učení (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (6 %), např.:
 - do projektů a programů na podporu fiktivních firem (6 %),
 - do projektu Junior Achievement (3 %).

Na otázku odpověděly obě **základní umělecké školy**. Jedna přitom uvedla, že si není vědoma žádných slabých stránek v této oblasti (50 %). Odpovědi druhé směřovaly pouze do oblasti činnosti, konkrétně nedostatečného zaměření na rozvoj kreativity žáků (50 %).¹⁵²

Plány

Otázka: „**Jaké jsou Vaše aktuální střednědobé plány (cíle, aktivity) v této oblasti? Čeho chcete dosáhnout a jak? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších aktivit a stručně je popište. V čem potřebujete pomoci, abyste mohli dosáhnout svých cílů v této oblasti?**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:¹⁵³

- předpokladů (100 % škol),
- činností (75 %),
- výsledků (5 %).

Mateřské školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁵⁴

- Materiální zázemí (68 %):
 - Škola bude investovat do své zahrady (30 %). Tuto buď dovybaví (23 %), bude více využívat ve výuce (8 %), nebo ji kompletně revitalizuje či vybuduje novou (3 %). Vybavení zahrnuje kromě jiného zřízení pěstitelských záhonků, pořízení vyvýšených truhlíků (5 %), nářadí, herních a tělovýchovných prvků, prvků pro environmentální výchovu, dopravní výchovu (včetně zřízení dopravního hřiště), venkovního výběhu pro králíky, motýlí zahrádky a líhně atp. (3 %).
 - Škola bude také investovat do polytechnických koutků, resp. školních dílen a center aktivit (23 %). Jedná se přitom o dílny vnitřní i venkovní (8 %). Vnitřní dílny budou vybaveny novým nářadím či nově vybudovány (3 %).
 - Škola bude pořizovat informační a komunikační technologie (10 %).
 - Škola bude řešit další specifické problémy s budovami a vnitřními prostory pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (8 %). Ve dvou bude vytvářet obecně podnětné prostředí pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (6 %), v dalším vybuduje venkovní třídu (3 %).
 - Škola vybuduje novou multifunkční odbornou učebnu polytechniky (3 %).
 - Škola bude pořizovat nové pomůcky k rozvoji iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání, např. pomůcky k pokusům (3 %).
- Personální zázemí (53 %):
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (50 %), prostřednictvím sdílení dobré praxe (23 %), a to jak s pedagogy z jiných škol (20 %), tak mezi sebou na škole (3 %). Sdílení dobré praxe s pedagogy z jiných škol zahrnuje zapojení do metodického klubu polytechniky (5 %) a mateřských škol (3 %) nebo inspirační návštěvy (5 %). Ze sdílení by měl vzniknout zásobník informací, nápadů a námětů. Učitelé budou dále motivováni ke vzdělávání prostřednictvím samostudia nebo kurzů Centra kariérového poradenství (3 %). Vzdělávání pedagogů by se mělo zaměřovat např. na prohloubení teoretických poznatků (8 %), kritické myšlení nebo pokusy. Poznatzky

¹⁵² 100 % = 2 základní umělecké školy.

¹⁵³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

¹⁵⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- získané z dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků by měly být přenášeny do pedagogické praxe (5 %). Vzdělávání by měli být např. školní koordinátoři environmentální výchovy nebo začínající učitelé (3 %).
- Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit, např. o zajištění odborníka z praxe ve výuce (3 %).
 - Škola pověří polytechnickým vzděláváním konkrétní osobu (3 %).
 - Škola bude podporovat iniciativu svých pedagogických i nepedagogických pracovníků (3 %).
- **Spolupráce (53 %):**
 - se sloučenou nebo spádovou základní školou (23 %), např. na sdílení jejich odborných učeben a vybavení (10 %), včetně vybavení k pokusům (5 %), dílen a keramických dílen; na společných aktivitách, např. kreativních dílnách, a na přípravě společných témat k výuce (3 %),
 - s firmami (18 %), navázat (5 %) či posílit, např. za účelem exkurzí (3 %),
 - s dalšími školami (13 %),
 - s blíže nespécifikovanými odborníky na polytechniku (5 %),
 - se středními školami, např. se Střední odbornou školou, Frýdek-Místek, nebo se Střední školou řemesel, Frýdek-Místek (3 %),
 - se spolky a neziskovými organizacemi (3 %),
 - se stávajícími i potenciálními sponzory (3 %),
 - se stávajícími i potenciálními obchodními zástupci (3 %),
 - s dalšími organizacemi, např. s nemocnicí ve Frýdku-Místku, např. za účelem exkurzí (3 %).
 - **Zákonní zástupci:** Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci (18 %).
 - **Obecné předpoklady:** Škola v souvislosti s rozvojem iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání přepracuje svůj školní vzdělávací program (3 %).
 - **Organizační zázemí:** Škola vytvoří akční skupinu pro program Skutečně zdravá škola (3 %).

Mateřské školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁵⁵

- **Zaměření (40 %):**
 - environmentální výchova (15 %) a motivace k ní (3 %),
 - osobnostní a sociální rozvoj (13 %), zejména kreativity, fantazie a představitosti, práce s různými zdroji informací (5 %) a kritického myšlení (3 %),
 - rozvoj manuálních dovedností, zejména prostřednictvím zavádění pracovních činností do výuky (13 %),
 - motivace k polytechnice (5 %),
 - rozvoj finanční gramotnosti (5 %),
 - propojení přírodovědné a dalších pregramotností (5 %),
 - příprava na praktický život, včetně zprostředkování poznatků o technice a jejím postavení v životě (5 %),
 - rozvoj manuálních dovedností, včetně jemné motoriky (3 %),
 - výuka informatiky a zlepšení jejího obsahu (3 %),
 - zpestření vzdělávací nabídky obecně (3 %).
- **Aktivity (33 %):**
 - kreativní dílny (18 %),
 - projektové dny (18 %), včetně zvýšení jejich pestrosti a četnosti, např. na téma povolání (3 %),
 - kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (10 %), např. environmentální kroužky nebo kroužky vaření (3 %),
 - pravidelnost aktivit na podporu polytechnického vzdělávání (3 %).
- **Jednorázové akce (30 %):**
 - exkurze, resp. návštěvy (15 %), např. Světa techniky Ostrava (5 %), firem nebo nemocnice ve Frýdku-Místku (3 %),
 - besedy pro děti (10 %) na téma povolání, např. se zákonnými zástupci (5 %) nebo jinými odborníky (3 %),

¹⁵⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- výstavy dětských prací a výrobků (3 %),
- dny otevřených dveří (3 %),
- dny pro dědečky a tatínky (3 %),
- pravidelnost akcí na podporu polytechnického vzdělávání (3 %).
- Metody, techniky, nástroje: Škola bude usilovat o využití (25 %):
 - činností z každodenní praxe (8 %), zahrnujících kromě jiného také projekci polytechniky do každodenních činností školy a třídy (3 %),
 - prožitkové výuky (8 %),
 - Montessori metody (3 %),
 - badatelského přístupu (3 %),
 - projektové výuky (3 %),
 - domácích úkolů na aktuální témata (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (18 %), jmenovitě:
 - do projektu Místní akční plán Frýdek-Místek II, metodických klubů polytechniky (5 %) a mateřských škol (3 %).
 - do programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 5 %),
 - do programu Ekoškola pro mateřské školy (5 %),
 - do projektu CESTA (3 %),
 - do programu Skutečně zdravá mateřská škola (3 %),
 - do projektu Moderní škola (3 %).
- Individualizace výuky: Škola bude podle možností uplatňovat individuální přístup k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb, včetně nadaných dětí a dětí s mimořádným zájmem o polytechniku (3 %).

Dvě mateřské školy uvedly své plány v oblasti výsledků, a to obhájit titul Ekoškola (5 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:¹⁵⁶

- předpokladů (91 % škol),
- činností (74 %),
- výsledků (3 %).

Základní školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁵⁷

- Materiální zázemí (69 %):
 - Škola bude investovat do svých dílen (37 %). Jedná se přitom o dílny vnitřní (31 %), mobilní (6 %) i venkovní (3 %). Vnitřní dílny budou modernizovány a vybaveny (29 %), např. stavebnicemi (9 %), dalšími pomůckami, základním vybavením (ponky, stoly, nářadí) i materiálem. V jednom případě se plánuje vybudování, resp. totální rekonstrukce vnitřních dílen (3 %). Mobilní dílny budou vybudovány, resp. pořízeny z gruntu nové (6 %). V dalším případě jde o zvětšení a dovybavení keramické dílny. Stávající dílny budou více využívány ve výuce (3 %).
 - Škola bude také investovat do své zahrady (23 %). Tuto buď kompletně revitalizuje či vybuduje (14 %), bude více využívat ve výuce (6 %) nebo dovybaví. Revitalizace zahrnují i zřízení bylinkového záhonu, vybavení pak pořízení nářadí a vyvýšených truhlíků (3 %).
 - Škola bude pořizovat nové pomůcky k rozvoji iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (14 %). To zahrnuje např. pořízení pomůcek pro robotiku, laboratorních pomůcek k pokusům nebo blíže nespecifikovaných vzdělávacích materiálů (3 %).
 - Odborné učebny (11 %) bude škola více využívat (9 %), případně vybuduje zcela nové (3 %). Více budou využívány odborné učebny fyziky (6 %), chemie, robotiky a s ní souvisejících pokusů, pracovních činností a výtvarné výchovy. Nově vybudována bude multifunkční odborná učebna polytechniky (3 %).
 - Škola bude řešit další specifické problémy s budovami a vnitřními prostory pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (9 %). V jednom případě bude hledat nové prostory pro po-

¹⁵⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

¹⁵⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- lytechnické vzdělávání, v dalším bude budovat koutky pro pokusy a pozorování, v dalším vytvářet obecně podnětné prostředí pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání a v posledním bude usilovat o maximální možné využití nové budovy a jejích vnitřních prostor (3 %).
- Škola bude investovat do školních kuchyněk (6 %). V jednom případě jde o jejich vybudování, resp. rekonstrukci, v druhém o jejich větší využívání (3 %).
 - Škola bude více využívat k rozvoji iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání informační a komunikační technologie (3 %).
 - Škola bude pořizovat odbornou literaturu (3 %).
- **Spolupráce (57 %):**
 - s firmami (37 %), navázat (14 %) či posílit (9 %), např. za účelem zisku odpadního materiálu pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (3 %),
 - s dalšími školami (20 %), a to za účelem zpřístupnění učeben a pomůcek, dílen, včetně keramických, nálechoových hodin atp. (3 %),
 - s odbornou veřejností (9 %), zejména za účelem pozvednutí úrovně mimoškolních aktivit (6 %),
 - se středními školami (6 %), např. se Střední odbornou školou, Frýdek-Místek, nebo se Střední školou řemesel, Frýdek-Místek (3 %),
 - s výzkumnými pracovišti (3 %).
 - **Personální zázemí (37 %):**
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (29 %), zejména prostřednictvím sdílení dobré praxe (14 %), a to jak s pedagogy z jiných škol (14 %), tak mezi sebou na škole (9 %).
 - Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit, zejména o zajištění aprobovaných učitelů polytechnických předmětů (9 %), ale též odborníka z praxe ve výuce (3 %).
 - Škola bude orientovat práci kariérového poradce k polytechnice (3 %).
 - Škola bude podporovat iniciativu svých pedagogických i nepedagogických pracovníků (3 %).
 - **Zákonní zástupci:** Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci (17 %), např. za účelem rozvoje manuální zručnosti žáků (3 %).
 - **Finanční zázemí:** Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků (14 %), jmenovitě na materiální zázemí (11 %), pomůcky (9 %) a vybavení dílen (3 %).
 - **Obecné předpoklady:** Škola bude pokračovat ve stávajících aktivitách na podporu rozvoje iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (3 %).

Základní školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁵⁸

- **Jednorázové akce (43 %):**
 - exkurze, resp. návštěvy (17 %), např. firem (6 %) nebo Světa techniky Ostrava (3 %),
 - besedy pro žáky (17 %), např. s inspirativními osobami (11 %) nebo zákonnými zástupci na téma povolání nebo jiná zajímavá témata (3 %),
 - výstavy žákovských prací a výrobků (9 %), a to v prostorách školy (6 %) nebo na akcích pro veřejnost (3 %),
 - dny otevřených dveří (6 %),
 - akce u příležitosti dne Země (3 %),
 - příměstské tábory (3 %),
 - pravidelnost akcí na podporu polytechnického vzdělávání (3 %).
- **Aktivity (37 %):**
 - kroužky pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (26 %) budou nadále probíhat a budou rozvíjeny (23 %), např. kroužky zaměřené na robotiku (9 %), kutilské, včelařské a obecně polytechnické kroužky, kroužky vaření nebo finanční gramotnosti (3 %); do činnosti kroužků budou zapojeni odborníci (6 %); žáci budou motivováni k jejich využití (3 %),
 - kreativní dílny (14 %) budou nadále probíhat a budou rozvíjeny; škola bude usilovat o zapojení zákonných zástupců do jejich činnosti (3 %),
 - projektové dny (9 %), včetně zapojení žáků do jejich přípravy a realizace (3 %),

¹⁵⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- fiktivní firmy (3 %),
- pravidelnost aktivit na podporu polytechnického vzdělávání (3 %).
- **Zaměření (34 %):**
 - osobnostní a sociální rozvoj, zejména kreativity a iniciativy (9 %), včetně schopnosti realizovat vlastní nápady, např. prostřednictvím společných projektů a debat, dále pak rozvoj kritického myšlení (3 %),
 - rozvoj finanční gramotnosti (9 %), prostřednictvím fiktivních firem, nebo návštěv finančních institucí (3 %),
 - environmentální výchova (9 %), v souladu s rámcovým vzdělávacím programem, např. prostřednictvím práce s přírodními materiály (3 %),
 - polytechnické vzdělávání, včetně motivace k němu (6 %),
 - výuka informatiky (6 %),
 - rozvoj manuálních dovedností, prostřednictvím návratu k výuce ručních prací (3 %),
 - výuka robotiky v souladu s požadavky trhu (3 %),
 - publicita a propagace (3 %).
- **Metody, techniky, nástroje:** Škola bude usilovat o využití (17 %):
 - metody CLIL (5 %), včetně využití spolupráce s Ostravskou univerzitou (3 %),
 - badatelského přístupu (5 %), včetně využití laboratorních cvičení (3 %),
 - činností z každodenní praxe (3 %),
 - nových metod a forem výuky obecně (3 %).
- **Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (14 %), jmenovitě:**
 - do programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 3 %),
 - do programu Recyklohraní (3 %),
 - do projektu Moderní škola (3 %).

Jedna základní škola uvedla své plány v oblasti výsledků, konkrétně splnit vše, co si škola stanovila ve svém vzdělávacím programu (3 %).

Odpovědi **základních uměleckých škol** směřovaly do oblastí:¹⁵⁹

- předpokladů (50 % škol),
- činností (50 %).

Základní umělecké školy v oblasti předpokladů chtějí především rozvíjet spolupráci s dalšími školami. V oblasti činností chtějí více individualizovat přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb prostřednictvím možnosti volby vlastní hudby (50 %).¹⁶⁰

Výuka finanční gramotnosti

Otázka: „**Jak na Vaší škole probíhá výuka finanční gramotnosti (ideálně z běžné praxe: hypotéky, půjčky, mzdy, platy apod.)? Máte samostatný předmět na výuku k finanční gramotnosti nebo tuto problematiku řešíte výhradně jako průřezové téma?**“

Otázka byla určena základním školám.

Výuka finanční gramotnosti probíhá na všech (100 %) **základních školách**, a to nejčastěji jako průřezové téma (97 %), pouze jedna škola uvedla, že finanční gramotnost vyučuje pouze v rámci volitelného předmětu (3 %). Volitelný předmět zaměřený na výuku finanční gramotnosti uvedlo 9 % škol. Pokud škola řeší finanční gramotnost jako průřezové téma, nejčastěji se tak děje v matematice (66 %), občanské výchově, prvouce (17 %), výchově k občanství (11 %), českém jazyce, vlastivědě, pracovních činnostech, výchově ke zdraví, přírodovědě (6 %),

¹⁵⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 základní umělecké školy.

¹⁶⁰ 100 % = 2 základní umělecké školy.

anglickém jazyce, společné nauce, komunikační výchově, rodinné výchově nebo ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět (3 %).¹⁶¹

Třináct škol uvedlo k výuce finanční gramotnosti bližší detaily. Ty směřovaly do oblastí:¹⁶²

- činností (77 % škol),
- předpokladů (46 %).

V oblasti činností školy využívají k výuce finanční gramotnosti:¹⁶³

- Metody, techniky, nástroje (38 %), zejména:
 - námětové hry: na obchod (23 %), na firmu, na investice (8 %),
 - projektovou výuku (15 %),
 - hry, např. Finanční svoboda (8 %).
- Aktivity, např. projektové dny (31 %) v obchodě, na poště či spojené s besedami (8 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (31 %), jmenovitě:
 - do programu Finanční svoboda (8 %), v rámci kterého škola proškolila své zaměstnance a pořídila výukové hry (8 %),
 - do programu Global money week (8 %),
 - do projektu Abeceda peněz (8 %).
- Jednorázové akce (23 %):
 - zapojení do soutěží (15 %), např. Božkova kasička (8 %),
 - besedy s odborníky (8 %).
- Zaměření: matematická gramotnost s využitím finanční matematiky (8 %).

V oblasti předpokladů školy využívají k výuce finanční gramotnosti:¹⁶⁴

- Materiální zázemí (38 %):
 - pomůcky (31 %), včetně interaktivních, např. zaměřených na chod domácnosti, mzdy a platy, pracovní sešity a hry, např. Finanční svoboda (8 %),
 - učebnice (23 %), např. Zlatý poklad (8 %),
 - výukové programy (8 %).
- Personální zázemí (15 %), např. zaměstnance proškolené v programu Finanční svoboda, nebo externí odborníky (8 %).

Byť byla otázka určena základním školám, odpovědělo na ni také 60 % **mateřských škol**, včetně samostatných. 31 % z nich výuku finanční gramotnosti neřeší. Dvě další uvedly, že finanční gramotnost vyučují jako průřezové téma (8 %) a jedna, že výuku finanční gramotnosti plánuje (4 %).¹⁶⁵

Školy, které uvedly k výuce finanční gramotnosti bližší detaily, směřovaly své odpovědi do oblastí:¹⁶⁶

- činností (58 % škol),
- předpokladů (8 %).

V oblasti činností školy využívají k výuce finanční gramotnosti:¹⁶⁷

- Metody, techniky, nástroje: zejména námětové hry (54 %): na obchod (46 %), na poštu (12 %), na domácnost (8 %), na firmu, na banku, na divadlo nebo na knihovnu (4 %).
- Zaměření: matematická pregramotnost s využitím finanční matematiky (38 %), s fiktivními penězi (31 %) nebo cenovkami (4 %).

¹⁶¹ 100 % = 35 základních škol.

¹⁶² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 13 základních škol.

¹⁶³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 13 základních škol.

¹⁶⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 13 základních škol.

¹⁶⁵ 100 % = 26 mateřských škol.

¹⁶⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 26 mateřských škol.

¹⁶⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 26 mateřských škol.

- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů, např. do programu Já a moje peníze (4 %).

V oblasti předpokladů školy využívají k výuce finanční gramotnosti např. simulované obchůdky (8 %).¹⁶⁸

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Shrnutí

Silnými stránkami mateřských i základních škol jsou jak předpoklady pro výkon činnosti, tak činnosti samotné. V oblasti předpokladů školy staví především na svém materiálním zázemí: zejména pomůckách, dále dílnách, resp. polytechnických koutcích, zahradách nebo odborných učebnách. S řádným odstupem pak na svém personálním zázemí, zejména na schopnosti a ochotě učitelů vzdělávat se v této oblasti. Podstatnou pro tuto oblast je také spolupráce, zejména s firmami, se sloučenou nebo spádovou mateřskou či základní školou, nebo se středními školami.

Na straně činností si školy váží především svého zaměření: zejména na osobnostní a sociální rozvoj, iniciativy, kreativity a fantazie dětí a žáků, ale též na environmentální výchovu, finanční gramotnost, přípravu na praktický život atp. Dále si školy cení svých systematických aktivit na podporu rozvoje iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání, např. kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program, projektových dnů a kreativních dílen, a jednorázových akcí: soutěží, exkurzí, výstav dětských, resp. žákovských prací a výrobků, dnů otevřených dveří, besed atp.

Své slabiny školy vidí hlavně v oblasti předpokladů, zejména materiálního zázemí (o cosi více u mateřských škol). Vnímají nedostatky v podobě nespočtu různých specifických problémů s budovami, vnitřními prostory a jejich vybavením, nedostatku a nedostatečném vybavení polytechnických koutků a školních dílen a zahrad, a nedostatku pomůcek pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání. S odstupem následují nedostatky na straně personálního zázemí a spolupráce školy s jinými subjekty a jednotlivci. Zatímco u mateřských škol je za slabou stránku personálního zázemí považováno především nedostatečné další vzdělávání pedagogických pracovníků, u základních škol se jedná (kromě téhož) především o nedostatečné fyzické kapacity. Ve srovnání s jinými oblastmi dotazníku nejsou děti, resp. žáci téměř vůbec považováni za slabinu rozvoje iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání. Čím si to právě tato oblast zasloužila, ví Bůh.

Významově poloviční jsou slabiny na straně činností. Mezi nimi jde především o nedostatky na straně jednorázových akcí (především exkurzí u základních škol), zaměření (především u mateřských škol) a systematických aktivit (především u základních škol). Vesměs jde však o delší řadu méně významných nedostatků, z nich pouze nedostatky exkurzí pro žáky základních škol mírně vyčnívají.

Při srovnání silných a slabých stránek vychází pozitivně především činnosti, zatímco předpoklady jsou hodnoceny spíše negativně. Přes dílčí nedostatky uvedené v otázce na slabé stránky si školy cení svého zaměření na osobnostní a sociální rozvoj dětí, resp. žáků, environmentální výchovu, finanční gramotnost a přípravu na praktický život. Dále si cení svých systematických aktivit: kreativních dílen a projektových dnů v případě mateřských škol, u základních (kromě nich) především kroužků na podporu rozvoje iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání. Pozitivně jsou hodnoceny také jednorázové akce, používané metody, techniky a nástroje a zapojení školy do projektů a programů třetích subjektů.

Negativně jsou hodnoceny pouze kapitoly na straně předpokladů. Pozitivně ze srovnání vychází spolupráce se zákonnými zástupci dětí, resp. žáků, spolupráce s třetími subjekty a personální zázemí. Materiální zázemí vyčnívá pozitivně pouze u základních škol. Negativně, ne však tragicky ze srovnání vychází pouze finanční zázemí.

Není v kontextu srovnání silných a slabých stránek překvapením, že se školy plánují rozvíjet především v oblasti předpokladů, teprve s odstupem v oblasti činností. Jedná se v první řadě o investice do materiálního zázemí, polytechnických koutků, školních dílen a zahrad, včetně jejich vybavení, dále o rozvoj spolupráce s firmami, sloučenými a spádovými i dalšími školami, včetně středních a vysokých škol. V neposlední řadě školy plánují rozvoj svého personálního zázemí, především prostřednictvím dalšího vzdělávání učitelů, ale též prostřednictvím zajištění specializovanějších personálních kapacit.

Na straně činností školy chtějí především prohlubovat vybrané oblasti svého zaměření, zpestřovat a zkvalitňovat nabídku jednorázových akcí i systematických aktivit ve prospěch rozvoje iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání. Jde však o velmi pestrý a inspirativní pelmel jednotlivostí, z nichž žádná výrazně nevyčnívá.

¹⁶⁸ 100 % = 26 mateřských škol.

Čtvrtá otázka této oblasti se zaměřovala na rozvoj finanční gramotnosti. Byla určena především základním školám, přesto se do ní zapojily téměř dvě třetiny mateřských škol. Z nich se k výuce finanční gramotnosti přihlásilo téměř 70 %. Zaměřují se přitom především na základní matematické dovednosti, a to prostřednictvím námětových her.

Finanční gramotnost rozvíjejí všechny základní školy, z nichž drtivá většina jako průřezové téma ve školním vzdělávacím programu, především však v matematice. Pro výuku k finanční gramotnosti jsou pro školy podstatné zejména činnosti: námětové hry na straně metod, technik a nástrojů, projektové dny, ale též zapojení do projektů a programů třetích subjektů nebo realizace jednorázových akcí. K výuce využívají specializované pomůcky, včetně her, učebnice a speciálně proškolené učitele.

Interpretace

Výchova k iniciativě, kreativě, polytechnické vzdělávání a jejich silné stránky se v mateřských školách projevují zejména posilováním (podněcováním) osobnosti dítěte (včetně rozvoje fantazie) k cestám, na nichž dítě může realizovat vlastní nápady za podpory podnětného prostředí. Obvyklý folklór na straně slabých stránek, spočívající v nedostatečném materiálním vybavení, např. pomůckami, není tentokrát tak významný. O poznání zřetelnější je obecný problém s prostorem jako takovým, kde mají být polytechnické koutky či dílny zřízeny. Mateřských škol, které plánují zásadní investice do zahrad nebo do polytechnických koutků, resp. dílen, je méně než třetina, resp. čtvrtina. Obecně zkušenosti mateřských škol naznačují, že mnohdy stačí málo, abychom děti polytechnicky vzdělávali. Netřeba drahých didaktických prostředků, např. pracovních stolů; řada pomůcek se dá vyrobit svépomocí.

V oblasti předpokladů se mateřské školy dále chtějí zaměřovat na další vzdělávání pedagogických pracovníků, včetně sdílení dobré praxe, a to jak s pedagogy z jiných škol, tak mezi sebou na škole. Zde je prostor jak pro metodický klub mateřských škol, tak metodický klub polytechniky. Náměty a inspirace lze kromě toho nalézt na řadě interaktivních seminářů webových stránek nebo YouTube kanálů.

K řešení mnohých slabých stránek a příležitostí výchovy k iniciativě a kreativě a polytechnického vzdělávání (nejen) na základních školách by pomohla systémová změna: revitalizace rámcových vzdělávacích programů. Školy by tak měly větší volnost při spojování předmětů a uvolnění prostoru pro polytechnické vzdělávání. Svě místo by pak zpětně mohly získat pracovní činnosti nebo dílny. Mnoho škol pro tyto činnosti nemá dostatečné zázemí, což by se mohlo řešit dotacemi na dovybavení, případně se nabízí u chybějících prostor minimálně dvě řešení.

Jedním z nich jsou sdílené mobilní dílny, které v podstatě představují vozítko s plnou výbavou klasických dílen pro maximálně dvanáct dětí, které by sloužilo jako zázemí pro určitou oblast a školy, které si konvenční dílny z různých důvodů nemohou dovolit. Vozítko by mohla např. vlastnit střední škola s příslušným polytechnickým zaměřením a v rámci praxí by její studenti mohli jezdit do škol vypomáhat s výukou. Dalším řešením by mohla být účelová dotace škole, která se s její podporou dohodne s místními podnikateli na výuce, která by mohla probíhat v blocích v rámci projektových dnů (např. pěstitelské práce ve spolupráci se zahradníkem).

Místní akční plánování může školám nabídnout řešení nedostatečného vzdělávání učitelů, nedostatku nápadů, on-line metodických materiálů atp. Může se jednat např. o didaktická videa s popisem či ukázkami vzorových hodin, a to jak s využitím dílen, tak ve třídách: sekce vaření, výroba, pěstitelské práce. Učitelé by tak získali ucelené materiály, které by mohli při výuce použít. Výhoda on-line verze je především v časové flexibilitě a nezatažení škol a jejich učitelů.

Místní akční plánování může dále podporovat realizaci kreativních dílen, nebo soutěží, např. takových, kde školní družstva pod vedením učitele soutěží ve tvorbě výrobků na dané téma. Zároveň může probíhat školení pedagogů, které jim poskytne metodickou podporu, kterou budou moci využít na svých školách. Motivací pro družstva by mohlo být následné získání pomůcek pro výuku nebo hotových výrobků, např. stavebnic, truhlíků atp.

Školám by také pomohl seznam firem, které po dohodě mohou školám nabídnout svou spolupráci, např. na exkurzích, přednáškách, workshopech a besedách, na zajištění materiálního vybavení atp., a pravidelné informování o aktivitách, kterých se školy mohou účastnit, např. soutěží nebo projektech a programech třetích subjektů.

3.6 KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ ...

... a rozvoj potenciálu každého žáka

Tato oblast zahrnovala sedm otázek, z toho tři standardní (silné a slabé stránky a plány rozvoje oblasti) a čtyři vzešlé z individuálních potřeb projektu. Sedmá otázka, zaměřující se na kontakty na osoby zodpovědné za tuto oblast na školách, není součástí vyhodnocení.

Silné stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše silné stránky v této oblasti? V čem je Vaše škola dobrá? Co se Vám daří? Jakých úspěchů jste dosáhli v posledních třech letech? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších silných stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena základním školám. Vzhledem k tomu, že v této oblasti nemá smysl srovnávat úplné školy s neúplnými, je vyhodnocení jejich odpovědí rozděleno na dvě části.

Odpovědi **úplných základních škol** směřovaly do oblastí:¹⁶⁹

- předpokladů (95 % škol),
- činností (90 %).

Silnými stránkami úplných základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹⁷⁰

- Obecné předpoklady (81 %):
 - Škola podporuje kariérové poradenství v rámci svého školního vzdělávacího programu (průřezově nebo v rámci vzdělávací oblasti Člověk a svět práce; 43 %).
 - Kariérové poradenství je na škole poskytováno zejména žákům vyšších ročníků (43 %).
 - Kariérové poradenství je na škole poskytováno v celém průběhu školní docházky (33 %).
 - Na škole je zaveden systém kariérového poradenství (29 %).
- Spolupráce (76 %):
 - s Úřadem práce České republiky, do jehož informačního a poradenského střediska dochází žáci především osmých ročníků (62 %),
 - se středními školami (48 %), které škola navštěvuje (38 %; např. ve dnech otevřených dveří; 3 %), případně jejichž náboráři navštěvují školu (10 %), nebo na vzdělávacích a výchovných projektech (5 %),
 - s dalšími, blíže nespecifikovanými organizacemi (29 %),
 - s blíže nespecifikovanými externisty (29 %).
- Zákonní zástupci: Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (76 %), např. v konzultačních hodinách nebo kdykoli po předchozí domluvě (5 %).
- Personální zázemí (71 %): Kariérové poradenství žákům na škole poskytuje výchovný poradce (52 %), a to na vysoké úrovni (14 %), dále kariérový poradce (14 %), případně je kariérové poradenství záležitostí celého pedagogického sboru (14 %).
- Materiální zázemí: Škola disponuje moderně vybavenými třídami, učebnami informatiky a dílnami (5 %).

Silnými stránkami úplných základních škol v oblasti činností jsou následující body:¹⁷¹

- Jednorázové akce (62 %):
 - návštěvy středních škol (38 %), např. ve dnech otevřených dveří (5 %),
 - organizace či účast na burze škol nebo trhu vzdělávání (24 %),
 - besedy pro žáky s náboráři středních škol (10 %),
 - zapojení do soutěží, např. Řemeslo má zlaté dno (5 %).

¹⁶⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 úplných základních škol.

¹⁷⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 úplných základních škol.

¹⁷¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 úplných základních škol.

- Aktivity (52 %):
 - individuální konzultace pro vycházející žáky (48 %), včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí (38 %),
 - projektové dny s workshopy (5 %).
- Zaměření: cílená volba profese (24 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (14 %), jmenovitě:
 - do projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK (OKAP; 5 %),
 - do projektu Živá knihovna povolání (5 %),
 - do projektu Plasty v našem životě (ve spolupráci se střední školou; 5 %).

Odpovědi **neúplných základních škol** směřovaly do oblastí:¹⁷²

- předpokladů (57 % škol),
- činností (43 %).

Tři neúplné základní školy uvedly, že se kariérovému poradenství nevěnují (21 %).

Silnými stránkami neúplných základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹⁷³

- Obecné předpoklady (43 %):
 - Kariérové poradenství probíhá v rámci průřezových témat (43 %) a rozvoje osobnosti žáků (7 %).
 - Škola nabízí kariérové poradenství všem žákům bez rozdílu (7 %).
- Personální zázemí (14 %): Kariérové poradenství žákům na škole poskytuje výchovný poradce nebo pověřený pracovník (7 %).
- Zákonní zástupci: Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje prostřednictvím individuálních konzultací (14 %).

Silnými stránkami neúplných základních škol v oblasti činností jsou následující body:¹⁷⁴

- Zaměření (29 %):
 - přechod na druhý stupeň základní školy (21 %),
 - cílená volba profese (7 %).
- Jednorázové akce (21 %):
 - besedy pro žáky se zákonnými zástupci, kteří žákům představují svá povolání (14 %),
 - exkurze do firem (14 %), včetně zapojení zákonných zástupců, kteří zde představují svá povolání (7 %).

Byť byla otázka určena základním školám, odpovědělo na ni také 10 % **mateřských škol**, včetně samostatných. Jejich odpovědi směřovaly do oblastí:¹⁷⁵

- předpokladů (100 % škol),
- činností (100 % škol).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹⁷⁶

- Zákonní zástupci: Část z nich se školou spolupracuje a zapojuje se do aktivit školy (100 %).
- Obecné předpoklady: Kariérové poradenství je začleněno ve výchovných a vzdělávacích činnostech (50 %).
- Materiální zázemí: Škola má k dispozici venkovní dílny a záhony (25 %).
- Spolupráce: s místními řemeslníky a firmami (25 %).

¹⁷² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 14 neúplných základních škol.

¹⁷³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 14 neúplných základních škol.

¹⁷⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 14 neúplných základních škol.

¹⁷⁵ 100 % = 4 mateřské školy.

¹⁷⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 4 mateřské školy.

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:¹⁷⁷

- Jednorázové akce (75 %):
 - besedy pro děti se zákonnými zástupci, kteří dětem představují svá povolání (75 %),
 - exkurze do firem, včetně zapojení zákonných zástupců, kteří zde představují svá povolání (25 %).
- Zaměření: podpora předškolní polytechnické výchovy (50 %), včetně práce ve venkovních dílnách a na záhonech (25 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Slabé stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše slabé stránky v této oblasti? Co potřebujete zlepšit? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších slabých stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena základním školám. Vzhledem k tomu, že v této oblasti nemá smysl srovnávat úplné školy s neúplnými, je vyhodnocení jejich odpovědí rozděleno na dvě části.

Odpovědi **úplných základních škol** směřovaly do oblastí:¹⁷⁸

- předpokladů (90 % škol),
- činností (24 %).

Dvě úplné základní školy uvedly, že nemají v této oblasti žádné slabé stránky.

Slabými stránkami úplných základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹⁷⁹

- Personální zázemí (52 %):
 - Kariérové poradenství poskytuje výchovný poradce (43 %). V důsledku kumulace funkcí a vlastní pedagogické činnosti (ve výuce, v družině nebo v mimoškolních aktivitách) je časově přetížen (33 %), tím spíše, když není jen výchovným a kariérovým poradcem, ale navíc řeší povinnosti vyplývající z rámcového vzdělávacího programu (14 %) nebo zastává funkci metodika prevence (5 %).
 - Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné (10 %). Vzdělávání chybí např. v oblasti výuky pracovních činností (5 %).
 - Škola nedisponuje potřebnými personálními kapacitami, konkrétně kvalifikovaného pedagoga pracovních činností (5 %).
 - Do kariérového poradenství nejsou zapojeni všichni pedagogičtí pracovníci (5 %).
- Spolupráce (33 %):
 - s firmami, zčásti proto, že chybí nabídka firem svolných k exkurzi (19 %),
 - se středními školami (10 %), neboť nenabízejí dostatek oborů pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a některé se neúčastní slíbených akcí (5 %),
 - s Úřadem práce České republiky, z důvodu časového vytížení jeho pracovníků, kteří nemají dostatek času na individuální konzultace (5 %).
- Zákonní zástupci (33 %):
 - Někteří zákonní zástupci si nenechají vysvětlit (ne)vhodnost dalšího vzdělávání pro své dítě (19 %).
 - Zájem a aktivita některých zákonných zástupců jsou nedostatečné (14 %) a stále menší. Někteří z nich jeví o další vzdělávání svého dítěte zájem až v posledním ročníku. Klesá také zájem o besedy s žáky (5 %).
- Materiální zázemí: Škola má specifické problémy s budovami nebo vnitřními prostory a jejich vybavením pro kariérové poradenství a související oblasti (14 %). Ve dvou případech škole schází prostory, kde by se kariérový (výchovný) poradce mohl scházet se zákonnými zástupci (10 %), v dalším škole schází vy-

¹⁷⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 4 mateřské školy.

¹⁷⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 úplných základních škol.

¹⁷⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 úplných základních škol.

- bavené učebny pro výuku pracovních činností, v dalším škole schází vybavené učebny pro výuku pracovních činností, včetně dílen (5 %).
- Obecné předpoklady (14 %):
 - Škola nepodporuje kariérové poradenství v rámci svého školního vzdělávacího programu (10 %) dostatečně nebo vůbec (5 %).
 - Kariérové poradenství není na škole poskytováno v celém průběhu školní docházky (10 %).
 - Škola nenabízí kariérové poradenství šité na míru žákům se speciálními vzdělávacími potřebami (5 %).
 - Finanční zázemí: Obecný nedostatek finančních prostředků (5 %).

Slabými stránkami úplných základních škol v oblasti činností jsou následující body:¹⁸⁰

- Jednorázové akce (24 %):
 - nedostatek exkurzí do firem (24 %), včetně důvodu na straně chybějící nabídky firem svolných k exkurzi (19 %),
 - organizace burzy škol, včetně důvodu na straně neúčasti středních škol, které účast přislíbily (5 %).
- Zaměření: cílená volba profese (5 %).

Odpovědi **neúplných základních škol** směřovaly pouze do oblasti předpokladů. Čtyři neúplné základní školy uvedly, že v kariérovém poradenství nemají žádné slabé stránky (29 %). Další tři uvedly, že se kariérovému poradenství nevěnují vůbec (21 %). Slabými stránkami ostatních jsou následující body:¹⁸¹

- Obecné předpoklady (29 %):
 - Kariérové poradenství není na škole poskytováno v celém průběhu školní docházky (14 %).
 - Kariérové poradenství není na škole poskytováno systematicky (14 %).
- Materiální zázemí (7 %):
 - Škola schází vybavené dílny (7 %).
 - Škola není dostatečně vybavena pomůckami, konkrétně polytechnickými stavebnicemi (7 %).
- Personální zázemí: Škola nemá kariérového poradce (7 %).
- Spolupráce s nespécifikovanými externími odborníky, kteří nejsou do kariérového poradenství na škole zapojeni (7 %).
- Finanční zázemí: Obecný nedostatek finančních prostředků, jmenovitě na dopravu na exkurze do firem (7 %).
- Organizační zázemí: Škola nemá dostatek informací k plnohodnotnému kariérovému poradenství (7 %).

Byť byla otázka určena základním školám, odpovědělo na ni také 5 % **mateřských škol**, včetně samostatných. Jejich odpovědi směřovaly do oblastí:¹⁸²

- předpokladů (100 % škol),
- činností (50 %).

Slabými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:¹⁸³

- Obecné předpoklady: Kariérové poradenství není na škole poskytováno v celém průběhu školní docházky (50 %).
- Zákonní zástupci: Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná. Zákonní zástupci nejvíce zájem o akce školy v oblasti polytechniky (50 %).

Slabou stránkou mateřských škol v oblasti činností jsou systematické aktivity, konkrétně nedostatek projektových dnů zaměřených na polytechniku a nedostatečná prezentace jejich výsledků na veřejnosti (50 %).¹⁸⁴

¹⁸⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 úplných základních škol.

¹⁸¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 14 neúplných základních škol.

¹⁸² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 mateřské školy.

¹⁸³ 100 % = 2 mateřské školy.

¹⁸⁴ 100 % = 2 mateřské školy.

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Plány

Otázka: „**Jaké jsou Vaše aktuální střednědobé plány (cíle, aktivity) v této oblasti? Čeho chcete dosáhnout a jak? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších aktivit a stručně je popište. V čem potřebujete pomoci, abyste mohli dosáhnout svých cílů v této oblasti?**“

Otázka byla určena základním školám. Vzhledem k tomu, že v této oblasti nemá smysl srovnávat úplné školy s neúplnými, je vyhodnocení jejich odpovědí rozděleno na dvě části.

Odpovědi **úplných základních škol** směřovaly do oblastí:¹⁸⁵

- předpokladů (100 % škol),
- činností (81 %).

Úplné základní školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁸⁶

- **Spolupráce** (76 %):
 - s firmami (57 %), zejména na exkurzích pro žáky (48 %), dále na besedách pro žáky nižších ročníků a poskytování informací (5 %),
 - se středními školami (19 %), např. na vzájemných návštěvách, včetně škol, které nabízí obory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (5 %),
 - s Úřadem práce České republiky na častějších návštěvách a konzultacích (10 %),
 - s dalšími nespecifikovanými organizacemi a externími odborníky (10 %),
 - se Světem techniky Ostrava (5 %).
- **Zákonní zástupci**: Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci a zvýšení jejich zájmu a zapojení (48 %) do smysluplného výběru střední školy (24 %) a volitelných předmětů (10 %). Bude je též podněcovat k zapojení do besed pro žáky, kde by jim představili svá povolání (5 %).
- **Organizační zázemí** (33 %):
 - Škola bude usilovat o zajištění informací ke zlepšení svého kariérového poradenství (19 %), zejména od firem (5 %).
 - Škola poskytne výchovnému (10 %) a kariérovému poradci více času na práci (5 %).
 - Škola více integruje kariérové poradenství a související oblasti do činnosti školní družiny (5 %).
- **Personální zázemí** (19 %):
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (10 %), zejména výchovných poradců, včetně sdílení dobré praxe s pedagogy z jiných škol (5 %).
 - Škola pověří kariérovým poradenstvím konkrétní osobu (5 %).
 - Škola oddělí funkce metodika prevence a výchovného poradce (5 %).
- **Obecné předpoklady** (14 %):
 - Škola bude podporovat kariérové poradenství v rámci svého školního vzdělávacího programu (5 %).
 - Škola bude kariérové poradenství poskytovat žákům v celém průběhu školní docházky (5 %).
 - Škola se v kariérovém poradenství více zaměří na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (5 %).
 - Škola bude v kariérovém poradenství pokračovat v nastavených procesech (5 %).
- **Klima školy**: Škola bude usilovat o zlepšení komunikace a spolupráce mezi žákem, zákonnými zástupci, učitelem (14 %) a výchovným a kariérovým poradcem. Pro zvýšení informovanosti zpracuje informační materiály o jednotlivých profesích, které umístí v prostorách školy (5 %).
- **Materiální zázemí** (10 %):
 - Škola vybuduje prostory, kde by se kariérový (výchovný) poradce mohl scházet s žáky a zákonnými zástupci (5 %).

¹⁸⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 úplných základních škol.

¹⁸⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 úplných základních škol.

- Škola bude pořizovat informační a komunikační technologie, potřebné např. k vyhledávání zdrojů potřebných pro kariérové poradenství (5 %).

Úplné základní školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁸⁷

- Jednorázové akce (57 %):
 - exkurze do firem (48 %),
 - návštěvy středních škol, zejména těch, které nabízí obory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (5 %),
 - besedy pro žáky: se zákonnými zástupci, kteří by žákům představovali svá povolání, nebo se zástupci firem (5 %).
- Zaměření (43 %):
 - cílená volba střední školy (33 %), včetně většího zapojení zákonných zástupců (24 %) a podpory vzdělávání v technických oborech (14 %; zejména pro manuálně zručné),
 - příprava na přechod na střední školu, zejména prostřednictvím volitelných předmětů, do jejichž volby by měli být více zapojeni zákonní zástupci (10 %) a žáci, dále prostřednictvím informační podpory, zejména žákům se speciálními vzdělávacími potřebami (5 %),
 - polytechnická výchova (10 %) prostřednictvím výuky pracovních činností a dílen (5 %),
 - cílená volba profese prostřednictvím informačních materiálů o jednotlivých profesích, které budou umístěny v prostorách školy (5 %).
- Aktivity: volitelné předměty, jejichž prostřednictvím mohou být do přípravy na přechod na střední školu více zapojeni zákonní zástupci (10 %) a žáci (5 %).
- Individualizace výuky: V kariérovém poradenství bude uplatňován individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb, zejména u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (5 %).

Odpovědi **neúplných základních škol** směřovaly do oblastí:¹⁸⁸

- předpokladů (43 % škol),
- činností (29 %).

Čtyři neúplné základní školy uvedly, že nemají v této oblasti žádné plány (29 %). Další dvě uvedly, že se kariérovému poradenství nevěnují vůbec (14 %).

Neúplné základní školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁸⁹

- Spolupráce (21 %):
 - s firmami (21 %), zejména na besedách (14 %) a exkurzích pro žáky (7 %),
 - se zřizovatelem, zejména na besedách pro žáky (7 %),
 - s dalšími nespecifikovanými zájímavými hosty (7 %).
- Obecné předpoklady (14 %):
 - Škola zavede systém kariérového poradenství (7 %).
 - Škola bude v kariérovém poradenství pokračovat v nastavených procesech (7 %).
- Materiální zázemí (14 %):
 - Škola bude pořizovat nové pomůcky, konkrétně polytechnické stavebnice a nářadí pro práci na pozemku (7 %).
 - Škola pořídí nástěnky s informacemi z oblasti kariérového poradenství (7 %).
- Personální zázemí (14 %):
 - Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit (14 %), zejména školního psychologa a kariérového poradce (7 %).

¹⁸⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 úplných základních škol.

¹⁸⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 14 neúplných základních škol.

¹⁸⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 14 neúplných základních škol.

- Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků, zejména kariérových poradců (7 %).
- Zákonní zástupci: Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci a bude je podněcovat k zapojení do besed pro žáky, kde by jim představili svá povolání (14 %).
- Finanční zázemí: Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků, jmenovitě na materiální zázemí, pořízení polytechnických stavebnic nebo nářadí pro práci na pozemku (7 %).
- Organizační zázemí: Škola bude usilovat o zajištění informací ke zlepšení svého kariérového poradenství, zejména od firem (7 %).

Neúplné základní školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁹⁰

- Zaměření (19 %):
 - cílená volba profese prostřednictvím informací (14 %) o jednotlivých profesích a jejich významu pro společnost, nebo prostřednictvím nástěnek (7 %),
 - polytechnická výchova (7 %).
- Jednorázové akce (19 %):
 - besedy pro žáky: se zákonnými zástupci, kteří by žákům představovali svá povolání, se zástupci firem, samosprávy (14 %), nebo s dalšími nespécifikovanými zajímavými hosty (7 %),
 - exkurze do firem (7 %).

Byť byla otázka určena základním školám, odpovědělo na ni také 5 % **mateřských škol**, včetně samostatných. Jejich odpovědi směřovaly do oblastí:¹⁹¹

- předpokladů (100 % škol),
- činností (100 %).

Mateřské školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁹²

- Zákonní zástupci: Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci a o zvýšení jejich zájmu a zapojení do dění ve škole (100 %), např. zapojením do akcí pro děti, zákonné zástupce a prarodiče zaměřených na polytechniku. Bude je též podněcovat k zapojení do besed pro děti, kde by jim představili svá povolání (50 %).
- Spolupráce (50 %):
 - s firmami, zejména na besedách pro děti (50 %),
 - se zřizovatelem, zejména na besedách pro děti (50 %).

Mateřské školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:¹⁹³

- Jednorázové akce (100 %):
 - besedy pro děti: se zákonnými zástupci, kteří by dětem představovali svá povolání, se zástupci firem a samosprávy (50 %),
 - akce pro děti, zákonné zástupce a prarodiče zaměřené na polytechniku (50 %).
- Zaměření: polytechnická výchova (50 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Zapojení zákonných zástupců do přípravy povolání

Otázka: „**Jak se Vaší škole daří zapojit zákonné zástupce do přípravy povolání jejich dítěte?**“

Otázka byla určena základním školám. Vzhledem k tomu, že v této oblasti nemá smysl srovnávat úplné školy s neúplnými, je vyhodnocení jejich odpovědí rozděleno na dvě části.

¹⁹⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 14 neúplných základních škol.

¹⁹¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 mateřské školy.

¹⁹² 100 % = 2 mateřské školy.

¹⁹³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 mateřské školy.

Úplné základní školy zapojují zákonné zástupce do přípravy povolání jejich dítěte především prostřednictvím:¹⁹⁴

- individuálních konzultací pro žáky a jejich zákonné zástupce (62 %) s výchovným poradcem (24 %), s pracovníkem informačního a poradenského střediska Úřadu práce České republiky (14 %), s třídním učitelem (10 %), kariérovým poradcem, speciálním pedagogem nebo školním psychologem (5 %),
- besed pro žáky (29 %), včetně besed se zákonnými zástupci, kteří žákům představují svá povolání, a besed na Úřadu práce České republiky (10 %); těchto besed se zákonní zástupci žáků mohou také účastnit (14 %),
- organizace burzy škol či jiných setkání zástupců středních škol, učitelů, žáků a zákonných zástupců (14 %),
- exkurzí do firem (10 %),
- konzultací na třídních schůzkách (5 %),
- nástěnek s informacemi o středních školách a jejich oborech (5 %),
- dalších jednorázových akcí (žakovská vystoupení, výstavy, dílny atp.) se zapojením zákonných zástupců (5 %).

Zkušenosti úplných základních škol se zapojením zákonných zástupců shrnují následující body:¹⁹⁵

- Zákonní zástupci o přípravu povolání svého dítěte jeví malý zájem (19 %). Tuto záležitost řeší většinou až v osmém nebo devátém ročníku (10 %), nebo naopak pouze na prvním stupni, nebo nechávají výběr zcela na škole (5 %).
- Zákonné zástupce se do přípravy povolání nedaří efektivně zapojit (10 %).
- Někteří zákonní zástupci mají přehnané ambice ohledně svých dětí (5 %).

Neúplné základní školy zapojují zákonné zástupce do přípravy povolání jejich dítěte především prostřednictvím:¹⁹⁶

- besed pro žáky, včetně besed se zákonnými zástupci, kteří žákům představují svá povolání (14 %),
- dalších jednorázových akcí se zapojením zákonných zástupců (14 %; dílny atp.; 7 %),
- individuálních konzultací pro žáky a jejich zákonné zástupce (7 %),
- projektových dnů, na nichž např. senioři ukazují žákům řemeslná povolání (7 %).

Sedm neúplných základních škol uvedlo, že se kariérovému poradenství systematicky nevěnuje nebo se mu nevěnuje vůbec, a proto zákonné zástupce do přípravy povolání jejich dítěte nezapojuje (50 %). Další dvě uvedly, že se o to sice snaží, ale zákonní zástupci jeví o přípravu povolání svého dítěte malý zájem (14 %). Pokud vůbec, zajímají se pouze o studijní předpoklady svého dítěte pro víceleté gymnázium (7 %).¹⁹⁷

Byť byla otázka určena základním školám, odpověděla na ni také jedna **mateřská škola** (3 %). Uvedla, že zákonné zástupce zapojuje do přípravy povolání jejich dítěte prostřednictvím:¹⁹⁸

- besed pro děti, včetně besed se zákonnými zástupci, kteří dětem představují svá povolání,
- dalších jednorázových akcí se zapojením zákonných zástupců, např. dílen.

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Další vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Otázka: „**Jak se Vaší škole daří nasměrovat vzdělávání žáků se speciálními potřebami po ukončení povinné školní docházky?**“

Otázka byla určena úplným základním školám.

¹⁹⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 úplných základních škol.

¹⁹⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 úplných základních škol.

¹⁹⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 14 neúplných základních škol.

¹⁹⁷ 100 % = 14 neúplných základních škol.

¹⁹⁸ 100 % = 40 mateřských škol.

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami po ukončení povinné školní docházky se daří nasměrovat 90 % úplných základních škol. Pouze dvě (10 %) uvedly, že rozhodující vliv mají zákonní zástupci. Zkušenosti prvních shrnují následující body:¹⁹⁹

- Škola má pozitivní zkušenosti díky individuálnímu poradenství realizovanému z vlastních zdrojů (43 %):
 - školního poradenského pracoviště pro učitele, žáky a zákonné zástupce (24 %),
 - třídních učitelů a výchovného poradce (14 %),
 - školního psychologa (5 %).
- Škola má pozitivní zkušenosti díky individuálnímu poradenství realizovanému ve spolupráci (43 %):
 - se školským poradenským zařízením, a to jak s pedagogicko-psychologickou poradnou, tak se speciálně-pedagogickým centrem (38 %),
 - se středními školami (10 %; a to jak na obory s výučním listem s nižšími nároky v oblasti všeobecného i obecně odborného vzdělání, na obory s výučním listem i na obory s maturitní zkouškou; 5 %),
 - s Úřadem práce České republiky (5 %).
- Škola má pozitivní zkušenosti díky spolupráci se zákonnými zástupci (24 %).
- Škola má zkušenosti odpovídající reálným možnostem (14 %), přinejmenším v případě žáků s nižšími stupni podpůrných opatření (5 %).
- Škola má pozitivní zkušenosti i v případě žáků s vážným tělesným nebo mentálním postižením (5 %).
- Škola má sice pozitivní zkušenosti, ale problém nastává na středních školách, které na studenty se speciálními vzdělávacími potřebami nebyvají připraveny (5 %).

Výjezdy žáků na exkurze a návštěvy na školách

Otázka: „**Kam jezdí Vaši žáci na exkurze do firem (v rámci kariérového poradenství a přípravy žáků na povolání i mimo ně); nebo naopak, kdo jezdí k Vám?**“

Otázka byla určena základním školám.

Základní školy v rámci kariérového poradenství a souvisejících oblastí navštěvují:²⁰⁰

- firmy (57 %):
 - Hyundai Motor Manufacturing Czech (29 %),
 - Marlenka (26 %),
 - Vítkovice machinery group (11 %),
 - Huisman Konstrukce (9 %),
 - Agrochovex (3 %),
 - Alois Moravec, autoservis (3 %),
 - BeWooden Company (3 %),
 - BLANCO Professional CZ (3 %),
 - Družstvo Raškovice (3 %),
 - Farma Krásná (3 %),
 - Finidr (3 %),
 - František Řeháček, podlahářství (3 %),
 - Frýdecká skládka (3 %),
 - GO Steel Frýdek-Místek (3 %),
 - Hanwha Advanced Materials Europe (3 %),
 - Chlebovické brambory (3 %),
 - KES – kabelové a elektrické systémy (3 %),
 - Koníčkův dvůr, pivovar Koníček (3 %),
 - Lašská pekárna (3 %),
 - Lesy České republiky (3 %),
 - Lignus Frýdek-Místek (3 %),

¹⁹⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 úplných základních škol.

²⁰⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Miroslav Adamek, pekárna (3 %),
- Mystická Mydlárna (3 %),
- OZO Ostrava (3 %),
- Plzeňský Prazdroj, pivovar Radegast (3 %),
- Povodí Odry, vodní dílo Morávka (3 %),
- RSBP (3 %),
- Saft Ferak (3 %),
- Stáj Newport (3 %),
- T-Mobile Czech Republic (3 %),
- Třinecké železářny (3 %),
- VÚHŽ (3 %),
- Zemědělské družstvo vlastníků Nošovice (3 %),
- střední školy (17 %):
 - Střední odborná škola, Frýdek-Místek (11 %),
 - Střední průmyslová škola, Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Frýdek-Místek (6 %),
 - Střední škola řemesel, Frýdek-Místek (9 %),
 - Střední škola gastronomie, oděvnictví a služeb, Frýdek-Místek (3 %),
 - Střední zdravotnická škola, Frýdek-Místek (3 %),
 - další, blíže nespecifikované střední školy ve Frýdku-Místku a Ostravě (3 %),
- složky integrovaného záchranného systému (17 %):
 - integrovaná výjezdová centra Nošovice (9 %) a Třinec (3 %),
 - Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje (9 %), stanice Frýdek-Místek (6 %) a Ostrava-Fifejdy (3 %),
 - Policie ČR (3 %),
- Úřad práce České republiky (11 %),
- burzu škol nebo trhu vzdělávání (11 %),
- Svět techniky Ostrava (6 %),
- okresní soud (3 %),
- místní včelaře (3 %),
- Pražský hrad (3 %).

29 % základních škol (z toho 6 p. b. úplných) uvedlo, že v rámci kariérového poradenství (ať už se mu škola věnuje, či nikoli) nikoho nenavštěvuje. 14 % základních škol uvedlo, že je v rámci kariérového poradenství navštěvují:

- zástupci středních škol (11 %):
 - Střední průmyslová škola, Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Frýdek-Místek (9 %),
 - Střední škola gastronomie, oděvnictví a služeb, Frýdek-Místek (9 %),
 - Gymnázium EDUCAnet Ostrava (6 %),
 - PrimMat – Soukromá střední škola podnikatelská (6 %),
 - Střední škola informačních technologií (6 %),
 - Gymnázium a střední odborná škola, Frýdek-Místek, Cihelní 410 (3 %),
 - Gymnázium a střední průmyslová škola elektrotechniky a informatiky, Frenštát pod Radhoštěm (3 %),
 - Hotelová škola, Frenštát pod Radhoštěm (3 %),
 - Střední odborná škola, Frýdek-Místek (3 %),
 - Střední škola řemesel, Frýdek-Místek (3 %).
- zástupci firem: hasiči Lenzing Biocel Paskov (3 %).

Byť byla otázka určena základním školám, odpovědělo na ni také 10 % **mateřských škol**, včetně samostatných. V rámci kariérového poradenství a souvisejících oblastí navštěvují následující firmy:²⁰¹

- čistírna odpadních vod Frýdek-Místek (20 %),
- Farma Kublák (20 %),
- Frýdecká skládka (20 %),
- Jiří Navrátil, stolařství (20 %),
- Květiny Lucie Brusová (20 %),
- další, blíže nespecifikované místní firmy (20 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Shrnutí

Tato oblast a její otázky byly konstruovány zejména pro úplné základní školy, avšak s předpokladem, že činnosti související s kariérovým poradenstvím lze rozvíjet i na prvních stupních základních škol nebo v mateřských školách. Vzhledem k tomu, že na tuto oblast odpověděla pouze hrstka mateřských škol (nebyla jim primárně určena), nelze jejich odpovědi kvantitativně zpracovat, lze se však domýšlet.

Mezi silnými stránkami a plány v úplných i neúplných školách mírně převažují předpoklady pro poskytování kariérového poradenství nad konkrétními činnostmi, mezi slabými stránkami převažují velmi výrazně. Platí přitom, že význam kariérového poradenství a jeho odraz v silných a slabých stránkách a plánech jsou (z celkem pochopitelných důvodů) výraznější v úplných základních školách, tj. na vyšším stupni vzdělávání. Všechny sledované aspekty se však liší i svou strukturou. Základním poznatkem, odpovídajícím vstupním předpokladům, je, že čisté kariérové poradenství se pěstuje prakticky bez výjimky na druhém stupni základních škol a na nižších stupních vzdělávání se jedná pouze o spojení s jinými oblastmi, průřezově, v rámci vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, pracovních činností nebo polytechnických aktivit.

Nejvýznamnější silnou stránkou v úplných i neúplných školách jsou obecné předpoklady spočívající vesměs v tom, že škola se kariérovému poradenství a souvisejícím oblastem vůbec věnuje, poskytuje jej všem žákům, nebo přinejmenším žákům posledních ročníků. O poznání méně významné jsou v úplných základních školách předpoklady spočívající ve spolupráci se zákonnými zástupci (alespoň s většinou), základní personální zázemí a spolupráce, především s Úřadem práce České republiky a středními školami. Mezi tyto předpoklady se ještě vtěsaly jednorázové akce, především návštěvy středních škol, burzy škol nebo trhu vzdělávání, jednotlivě též individuální konzultace pro vycházející žáky.

Všechny tyto body jsou v neúplných základních školách téměř řádově méně významné, některé z nich dokonce neuvedla jediná škola. Naopak, neúplné základní školy uváděly aktivity a jednorázové akce, které neuvedla jediná (!) úplná základní škola: besedy se zákonnými zástupci, kteří žákům, resp. dětem představují svá povolání, nebo exkurze do firem. Z jiných otázek této oblasti je však zřejmé, že tyto aktivity, resp. akce jsou běžné i v úplných základních školách.

Mezi slabými stránkami u úplných i neúplných základních škol dominují předpoklady pro poskytování kariérového poradenství. Konkrétní činnosti jsou u úplných škol čtvrtinově významné, u neúplných škol se jako slabina nevykytují vůbec. Úplné základní školy vidí svou nejvýznamnější slabinu v personálním zajištění kariérového poradenství. Tomu se na školách vesměs věnuje výchovný poradce, který má kromě toho i řadu jiných povinností, a na plnohodnotné kariérové poradenství mu tak nezbyvá čas, prostor a síla. Další slabé stránky školy vnímají ve spolupráci, zejména s firmami, které by byly svolné přijímat exkurze, a s některými zákonnými zástupci, se kterými je v oblasti kariérového poradenství těžká domluva, případně se o přípravu na povolání svého dítěte nezajímají dostatečně či vůbec. Z důvodu nedostatku ve spolupráci s firmami školy vnímají svou slabinu také v nedostatku exkurzí do firem.

Slabé stránky neúplných základních a mateřských škol byly uváděny jednotlivě (po jednom kusu). Ze statistického hlediska proto není co shrnovat.

Rozvíjet se chtějí úplné i neúplné základní školy především v oblasti předpokladů, mají však své plány i v oblasti činností. Na straně předpokladů je nejvýznamnější potřeba rozvíjet spolupráci s firmami na exkurzích pro žáky, případně na besedách, jejichž realizace je nejvýznamnější skupinou plánů na straně činností. Školy dále chtějí

²⁰¹ 100 % = 5 mateřských škol.

ještě více rozvíjet spolupráci se zákonnými zástupci a zapojit je do volby dalšího vzdělávání a přípravy na povolání jejich dětí. Podobně, byť jednotlivě odpovídaly také neúplné základní školy.

Při srovnání silných a slabých stránek jsou u úplných základních škol nejpozitivněji hodnoceny jejich obecné předpoklady, tj. fakt, že (nějaké) kariérové poradenství vůbec poskytují. Výrazně pozitivně školy hodnotily také své systematické aktivity, především individuální konzultace pro žáky, spolupráci, především s Úřadem práce České republiky a středními školami (zatímco firmy kapitolu spolupráce táhnou dolů), zákonné zástupce a spolupráci s nimi a jednorázové akce, především návštěvy středních škol, burzy škol nebo trhu vzdělávání (zatímco exkurze do firem jsou hodnoceny jednoznačně negativně). Mírně negativně ve srovnání silných a slabých stránek vyšlo pouze materiální a finanční zázemí, které však v této části dotazníku bylo zmiňováno velmi okrajově.

Další otázka se zaměřovala na zapojení zákonných zástupců do přípravy povolání jejich dětí. V souladu s výše uvedeným byly negativní zkušenosti škol se zákonnými zástupci a jejich zájmem výrazně menšinové, byť lze předpokládat, že spolupráci se školou potřebují především ti zákonní zástupci, kteří o ni jeví nejmenší zájem, nebo kteří mají o ní a svých dětech přehnané představy. U úplných základních škol jsou nejvýznamnějšími nástroji zapojení zákonných zástupců individuální konzultace na škole nebo na Úřadu práce České republiky a v druhé řadě besedy pro žáky, jichž se zákonní zástupci mohou také účastnit. U neúplných základních a mateřských škol jsou významnější besedy pro žáky, resp. děti, na nichž zákonní zástupci představují žákům či dětem svá povolání a další akce školy se zapojením zákonných zástupců.

Na zkušenosti škol s nasměrováním vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se zaměřovala pátá otázka. Vysloveně negativní zkušenosti zde nebyly zaznamenány. Úplné základní školy většinou uváděly pozitivní zkušenosti, kterých dosahovaly díky poradenství z vlastních zdrojů (školního poradenského pracoviště či jednotlivých pedagogických pracovníků) nebo poradenství realizovanému ve spolupráci se školským poradenským zařízením.

Poslední otázka se věnovala výjezdům žáků na exkurze či návštěvy a naopak, návštěvám zástupců různých organizací na školách. Základní školy v rámci kariérového poradenství a souvisejících oblastí navštěvují desítky nejrušnějších firem, v druhé řadě školy uváděly (otázka však tímto směrem nebyla položena) střední školy nebo složky integrovaného záchranného systému. Školy se shodly především na velkých jménech firem (Hyundai Motor Manufacturing Czech nebo Marlenka), v celkovém výčtu však převažují malé a střední firmy z bezprostředního zázemí té či oné školy. Téměř třetina základních škol uvedla, že v rámci kariérového poradenství a souvisejících oblastí nikam na exkurze nebo návštěvy nevyjíždí. Školy naopak navštěvují vesměs zástupci středních škol v rámci svých náborových akcí. Návštěvy ze strany zástupců firem na školách se nekonají (s výjimkou besed pro žáky, na nichž svá povolání představují jejich zákonní zástupci).

Interpretace

Ačkoli byla tato oblast dotazníkového šetření určena ze své podstaty základním školám, zasluhuje ze strany mateřských škol alespoň komentář. Z šetření vyplývá, že pouze třetina základních škol vnímá v kariérovém poradenství a souvisejících oblastech za slabinu absenci exkurzí do firem. Podobně dopadly návštěvy zástupců firem přímo na školách. Nejsou to však právě osobní zkušenosti, poznatky, obohacení a inspirace, které mohou dětem ulehčit jejich rozhodování v další cestě jejich života?

Přínos mateřských škol pro budoucnost dětí je nezpochybnitelný. Opodstatnění najdeme i na kariérovém poli. Již v raném věku si může dítě vypěstovat a rozvinout dovednosti, které jej budou provázet celým životem. Z pohledu neuronů, resp. jejich synapsí je žádoucí nechat děti rozvíjet dovednost, kterou samy chtějí, podporovat je v tom a pak se může podařit její ukotvení (ideálně do šesti let), které bude uplatňovat ve svém dalším životě, třeba i svém povolání. Propojování toho, v čem jsme dobří, co nás baví, co děláme opakovaně, vede obecně člověka k vyšší motivaci, soustředění, spokojenosti a pokroku. I proto je kladen velký důraz na podnětné prostředí v mateřských školách, protože bez něj by nebylo co v dětech evokovat. Vše však začíná u osobnosti pedagoga.

Na základních školách, zejména úplných je zaveden systém kariérového poradenství, do něhož jsou zapojeni pedagogičtí pracovníci školy i externí odborníci. Úroveň kariérového poradenství je však na základních školách různá. V úplných i neúplných převažují předpoklady nad konkrétními činnostmi. Většina škol podporuje kariérové poradenství v rámci svých školních vzdělávacích programů. Výuka je zaměřena na směřování žáků k cílené volbě profese, kariérové poradenství probíhá v rámci průřezových témat a rozvoje osobnosti žáků. Základním poznatkem však je, že se kariérové poradenství uplatňuje především na druhých stupních základních škol a na nižších

stupních pouze v souvislosti s jinými vzdělávacími oblastmi (zejména Člověk a svět práce), průřezově, v rámci pracovních činností nebo jiných polytechnických aktivit.

Pro zkvalitnění kariérového poradenství by se mělo trvat na zařazení kariérového poradenství do školních vzdělávacích programů všech škol, poskytování kariérového poradenství v průběhu celé školní docházky, třeba prostřednictvím metodických schůzek s vyučujícími všech ročníků, zaměření na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami ve spolupráci s výchovným poradcem, aniž by přitom byly pomíjeny potřeby ostatních žáků, na individuálních konzultacích pro vycházející žáky nebo vytvoření přehledné metodiky poskytování kariérového poradenství na školách. O poznání méně významným problémem je v úplných základních školách spolupráce se zákonnými zástupci, neboť většina z nich se školou spolupracuje. Někteří si však nenechají vysvětlit (ne)vhodnost dalšího vzdělávání pro své dítě a jejich zájem a aktivita jsou nedostatečné a stále menší. Proto by školy měly usilovat o zlepšení komunikace a spolupráce s nimi a podněcovat je k zapojení např. do besed, kde by žákům představovali svá povolání nebo jim nabízet besedy na téma střední školy a jejich uplatnění ve výběru povolání.

Bohužel na většině škol stále není zaveden smysluplný systém kariérového poradenství. Věnuje se mu výchovný poradce, který má i řadu jiných povinností a nezbyvá mu tak na kariérové poradenství čas, prostor a síla. V důsledku kumulace funkcí a vlastní pedagogické činnosti je časově přetížen. Školy by měly kariérovým poradenstvím pověřit konkrétní osobu, oddělit funkce metodika prevence a výchovného poradce a poskytnout jim více času na práci.

V zájmu rozvoje kariérového poradenství by se školství mělo zaměřit na vzdělávání, např. v oblasti výuky pracovních činností. Školy nemají potřebné personální kapacity, např. pedagogy pro výuku pracovních činností a do kariérového poradenství nejsou zapojeni všichni učitelé. Této oblasti by prospělo nejen obecné vzdělávání kariérových poradců a dalších učitelů, ale též sdílení praxe mezi nimi prostřednictvím metodických sdružení nebo besed.

Některým školám rovněž chybí potřebné materiální zázemí: prostory, kde by se kariérový (výchovný) poradce mohl scházet se zákonnými zástupci, vybavené učebny pro výuku pracovních činností, včetně dílen, pozemků a pomůcek, včetně stavebnic. Školy by měly tyto deficity odstraňovat a také vytvářet prostředí, aby kariéroví poradci měli dostatečný přístup k informacím pro svou práci.

Většina škol také spolupracuje s Úřadem práce České republiky, středními školami a dalšími organizacemi. Školám by bezesporu prospěla ucelená nabídka návštěv pro kariérové poradce přímo od středních škol, včetně besed nad kritérii přijetí, nabídkou studijních oborů a uplatněním školy v praxi, nebo soutěží již od začátku školního roku. Dále by se školy měly účastnit burz škol nebo trhů vzdělávání, měly by pořádat besedy pro žáky s náboráři středních škol, opět již od začátku roku. Školy by se též měly zapojovat do projektů a programů třetích subjektů zaměřených na kariérové poradenství a např. polytechnické vzdělávání a rozvoj iniciativy a kreativity.

Některé školy se také snaží o navázání spolupráce s firmami, které jim umožňují besedy pro žáky nižších ročníků nebo exkurze. Tato oblast je však problematická z organizačních, finančních i časových důvodů. Proto téměř třetina škol na žádné exkurze nebo návštěvy nejezdí. Podobně, návštěvy ze strany zástupců firem na školách se téměř nekonají, s výjimkou zástupců ze strany zákonných zástupců. Školám by prospělo, pokud by existovala ucelená nabídka firem svolných k besedám a exkurzím, středních škol, které mají zájem o spolupráci se základními, včetně středních škol s obory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, nabídka Úřadu práce České republiky k častějším návštěvám a konzultacím již od časnějších ročníků, včetně besed pro žáky a zákonné zástupce přímo na školách a nabídka vzdělávacích a informačních akcí pro kariérové poradce, např. seminářů a besed se zástupci ze strany firem.

3.7 SPOLEČNÉ VZDĚLÁVÁNÍ ...

... a rozvoj potenciálu každého dítěte, resp. žáka

Tato oblast zahrnovala sedm otázek, z toho tři standardní (silné a slabé stránky a plány rozvoje oblasti) a čtyři vzešlé z individuálních potřeb projektu. Sedmá otázka, zaměřující se na kontakty na osoby zodpovědné za tuto oblast na školách, není součástí vyhodnocení.

Silné stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše silné stránky v této oblasti? V čem je Vaše škola dobrá? Co se Vám daří? Jakých úspěchů jste dosáhli v posledních třech letech? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších silných stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:²⁰²

- předpokladů (100 % škol),
- činností (59 %),
- výsledků (3 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:²⁰³

- Obecné předpoklady (62 %): Škola dokáže přijmout ke vzdělávání všechny děti bez rozdílu, včetně dětí s odlišným kulturním prostředím, sociálním znevýhodněním, cizince, děti se speciálními vzdělávacími potřebami atp. (49 %). Má vytvořený systém podpory dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (28 %). Podpora dětí se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá v souladu se školním vzdělávacím programem (10 %).
- Personální zázemí (62 %):
 - Škola disponuje odpovídajícími, nebo alespoň základními personálními kapacitami (41 %), zejména asistenty pedagoga (21 %), speciální pedagogy (18 %; včetně toho, že je speciální pedagog kmenovým zaměstnancem školy; 8 %) a chůvami pro děti mladší tří let (10 %).
 - Pedagogové dovedou vhodně přizpůsobit obsah vzdělávání, upravit formy a metody vzdělávání a nastavit různé úrovně obtížnosti v souladu se specifiky a potřebami dětí tak, aby bylo dosaženo a využito maximálních možností vzdělávaného dítěte (23 %) a dovedou pružně reagovat na aktuální situaci ve třídě (3 %).
 - Pedagogové se v této oblasti dále vzdělávají (18 %) a sdílí mezi sebou dobrou praxi (5 %; např. v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje dětí a pedagogů).
- Klima školy (46 %): Obecná kultura komunikace (33 %) a spolupráce (21 %) mezi pedagogy a ostatními účastníky vzdělávacího a výchovného procesu (kromě uvedených jinde). Otevřenost školy vůči veřejnosti (10 %).
- Zákonní zástupci: Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (38 %; přinejmenším v případě problematického chování dítěte; 3 %).
- Materiální zázemí (31 %):
 - Škola je bezbariérová (21 %), přinejmenším částečně (8 %). Jedná se přitom o bezbariérovost vnější (zprístupnění školy) i vnitřní (přizpůsobení a vybavení tříd a dalších prostorů ve škole).
 - Škola je vybavena pomůckami pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami (15 %).
- Spolupráce (23 %):
 - se školským poradenským zařízením (21 %): speciálně-pedagogickým centrem (21 %) a pedagogicko-psychologickou poradnou (18 %),
 - se základní školou (5 %), s jejími pedagogy, výchovným poradcem či konzultantem inkluze (3 %).
- Děti: Školu nenavštěvuje žádné dítě s příznými podpůrnými opatřeními ani ze sociálně znevýhodněného prostředí (3 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:²⁰⁴

- Zaměření (51 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj dětí (41 %), zejména schopnosti komunikovat, spolupracovat a vůbec existovat v různorodém kolektivu (26 %), uvědomění si vlastních práv a povinností (10 %), odbou-

²⁰² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 39 mateřských škol.

²⁰³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 39 mateřských škol.

²⁰⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 39 mateřských škol.

- rávání bariér a posilování sounáležitosti mezi dětmi (8 %), budování vlastního úspěchu (5 %) a povědomí o etických hodnotách (3 %),
 - příprava na vstup na základní školu (8 %),
 - rychlý proces adaptace dětí (3 %),
 - komunitní život školy (3 %),
 - prevence sociopatogenních jevů (3 %).
- Individualizace výuky: Škola podle možností uplatňuje individuální přístup k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb (10 %).
 - Zapojení do projektů a programů třetích subjektů, jmenovitě Moravskoslezského kraje (3 %).
 - Aktivity: pedagogická diagnostika dětí, vyhodnocování jejich výsledků a v souladu s nimi volba forem a metod výuky, resp. kroků další péče o děti (3 %).
 - Jednorázové akce: setkání s hendikepovanými a jejich psy (3 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti výsledků jsou následující body:²⁰⁵

- Ocenění České školní inspekce: za klima školy (3 %).
- Udělení titulů: Etická škola (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:²⁰⁶

- předpokladů (100 % škol),
- činností (59 %),
- výsledků (3 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:²⁰⁷

- Obecné předpoklady (83 %): Škola dokáže přijmout ke vzdělávání všechny žáky bez rozdílu, včetně žáků s odlišným kulturním prostředím, sociálním znevýhodněním, cizince, žáky se speciálními vzdělávacími potřebami atp. (57 %). Má vytvořený systém podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (28 %). Škola podporuje a umí připravit všechny žáky na bezproblémový přechod na další stupeň vzdělávání (9 %).
- Personální zázemí (74 %):
 - Škola disponuje odpovídajícími, nebo alespoň základními personálními kapacitami (49 %). Na škole existuje nebo škola využívá školní poradenské pracoviště pro učitele, žáky a zákonné zástupce (31 %). Dále škola disponuje asistenty pedagoga (26 %), speciálními pedagogy (14 %; včetně toho, že je speciální pedagog kmenovým zaměstnancem školy nebo disponuje státními zkouškami z různých oblastí speciální pedagogiky nebo zkušenostmi z institucí poskytujících speciální vzdělávání) a školními asistenty (3 %).
 - Pedagogové se v této oblasti dále vzdělávají (29 %) a sdílí dobrou praxi (9 %; např. v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje dětí a pedagogů), a to jak mezi sebou na škole, tak s pedagogy z jiných škol (3 %).
 - Pedagogové dovedou vhodně přizpůsobit obsah vzdělávání, upravit formy a metody vzdělávání a nastavit různé úrovně obtížnosti v souladu se specifiky a potřebami žáků tak, aby bylo dosaženo a využito maximálních možností vzdělávaného žáka (17 %). Dovedou pracovat podle individuálních vzdělávacích plánů doporučených školským poradenským zařízením a disponují obzvláštním nasazením profesionalitou a odborností (3 %).
- Materiální zázemí (51 %):
 - Škola je bezbariérová (31 %), přinejmenším částečně (6 %). Jedná se přitom o bezbariérovost vnější (zprístupnění školy) i vnitřní (přizpůsobení a vybavení tříd a dalších prostorů ve škole).
 - Škola je vybavena pomůckami pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (26 %).
- Klima školy (49 %): Obecná kultura spolupráce (46 %) při naplňování vzdělávacích potřeb žáků (26 %) a tvorbě individuálních vzdělávacích plánů a plánů pedagogické podpory (3 %) mezi pedagogy a ostatními účastníky vzdělávacího a výchovného procesu (kromě uvedených jinde).

²⁰⁵ 100 % = 39 mateřských škol.

²⁰⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²⁰⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Spolupráce (43 %):
 - se školským poradenským zařízením (31 %): pedagogicko-psychologickou poradnou (26 %) a speciálně-pedagogickým centrem (23 %),
 - s jinými školami (17 %; na společných akcích, nebo blíže nespecifikovaná spolupráce; 3 %).
- Zákonní zástupci: Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (31 %; přinejmenším v případě problematického chování žáka; 3 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:²⁰⁸

- Zaměření (51 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj žáků (49 %), zejména schopnosti komunikovat, spolupracovat a vůbec existovat v různorodém kolektivu (26 %), uvědomění si vlastních práv a povinností (20 %), sebereflexe a sebehodnocení (11 %), odbourávání bariér a posilování sounáležitosti mezi spolužáky (6 %) a motivace ke vzdělávání (3 %),
 - komunitní život školy (3 %),
 - prevence sociopatogenních jevů (3 %).
- Individualizace výuky: Škola podle možností uplatňuje individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (20 %).
- Metody, techniky, nástroje: Pedagogové využívají v komunikaci s žákem popisnou zpětnou vazbu (11 %).
- Aktivity: pedagogická diagnostika žáků, vyhodnocování jejich výsledků a v souladu s nimi volba forem a metod výuky, resp. kroků další péče o žáky (6 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů, jmenovitě Moravskoslezského kraje (3 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti výsledků jsou následující body:²⁰⁹

- Ocenění České školní inspekce: za klima školy (3 %).
- Udělení titulů: Etická škola (3 %).

Odpovědi **základních uměleckých škol** směřovaly pouze do oblasti předpokladů (100 % škol). Jejich silnými stránkami jsou následující body:²¹⁰

- Obecné předpoklady: Škola dokáže přijmout ke vzdělávání všechny žáky bez rozdílu, včetně žáků s odlišným kulturním prostředím, sociálním znevýhodněním, cizince, žáky se speciálními vzdělávacími potřebami atp. (50 %).
- Personální zázemí: Pedagogové se v této oblasti dále vzdělávají a jsou k tomu podporováni vedením školy (50 %).
- Materiální zázemí, blíže nespecifikované (50 %).
- Žáci: Školu nenavštěvuje žádný žák se speciálními vzdělávacími potřebami (50 %).
- Zákonní zástupci: Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (50 %).

Slabé stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše slabé stránky v této oblasti? Co potřebujete zlepšit? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších slabých stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:²¹¹

- předpokladů (97 % škol),
- činností (8 %).

Dvě mateřské školy uvedly, že nemají v této oblasti žádné slabé stránky.

²⁰⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²⁰⁹ 100 % = 35 základních škol.

²¹⁰ 100 % = 2 základní umělecké školy.

²¹¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 39 mateřských škol.

Slabými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:²¹²

- **Materiální zázemí** (67 %):
 - Škola není bezbariérová (59 %), zcela (49 %), nebo přinejmenším částečně (10 %). Jedná se přitom o bezbariérovost vnější (zpřístupnění školy) i vnitřní (přízpůsobení a vybavení tříd a dalších prostorů ve škole).
 - Škola není dostatečně vybavena pomůckami pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami (10 %). Stávající pomůcky jsou nedostatečně využívány ve výuce (3 %).
 - Škola má specifické problémy s budovami nebo s vnitřními prostory pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (13 %). V jednom případě se jedná o školní zahradu (3 %) a v dalším o fakt, že škola působí na několika odloučených pracovištích a obtížně koordinuje organizaci a průběh vzdělávání (3 %).
- **Personální zázemí** (41 %):
 - Škola nedisponuje potřebnými personálními kapacitami (33 %), zejména asistenty pedagoga, speciálními pedagogy (13 %), chůvami pro děti mladší tří let (8 %), školním psychologem (5 %) a pedagogem se znalostí znakové řeči (3 %).
 - Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné (15 %). Další vzdělání potřebují asistenti pedagoga (3 %). Nedostatečné je sdílení dobré praxe s pedagogy z jiných škol (3 %).
 - Učitelé a vedení školy jsou časově přetížení (10 %) organizací a administrativou vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (8 %). Vlastní vzdělávání těchto dětí tím trpí.
 - Škole a jejím učitelům chybí zkušenosti se vzděláváním dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %).
- **Zákonní zástupci:** Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná, z důvodů na všech stranách (23 %). Týká se to kromě jiných zejména mladých zákonných zástupců bez zájmu o vzdělávání svých dětí, ale také zaměstnanců školy, kteří se zákonnými zástupci jednají neprofesionálně. Zákonní zástupci jsou o problematice společného vzdělávání nedostatečně informováni a bývají přesvědčeni, že jejich dítě s problematickým chováním z toho vyroste (3 %).
- **Děti:** Společné vzdělávání komplikuje vysoký počet dětí ve třídách (18 %).
- **Klíma školy:** Společné vzdělávání komplikuje obecně nedostatečná kultura komunikace mezi pedagogy a ostatními účastníky vzdělávacího a výchovného procesu (kromě uvedených jinde; 8 %).
- **Spolupráce** (8 %):
 - s jinými školami (5 %),
 - s orgány a institucemi působícími v sociální oblasti (3 %).
- **Finanční zázemí:** Obecný nedostatek finančních prostředků (5 %), jmenovitě na materiální zázemí (3 %).

Slabými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:²¹³

- **Individualizace výuky:** Škola nedostatečně uplatňuje individuální přístup k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb (3 %).
- **Aktivity:** nedostatek kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %).
- **Zaměření:** publicita a propagace (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:²¹⁴

- předpokladů (100 % škol),
- činností (31 %).

Jedna základní škola uvedla, že nemá v této oblasti žádné slabé stránky.

²¹² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 39 mateřských škol.

²¹³ 100 % = 39 mateřských škol.

²¹⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Slabými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:²¹⁵

- **Materiální zázemí** (66 %):
 - Škola není bezbariérová (63 %), zcela (54 %), nebo přinejmenším částečně (6 %). Jedná se přitom o bezbariérovost vnější (zpřístupnění školy) i vnitřní (přizpůsobení a vybavení tříd a dalších prostorů ve škole). V jednom případě nelze bezbariérovosti dosáhnout z technických důvodů (3 %).
 - Škola není dostatečně vybavena pomůckami pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (9 %). Stávající pomůcky jsou nedostatečně využívány ve výuce (6 %).
 - Škola má specifické problémy s budovami nebo s vnitřními prostory pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (6 %). V jednom případě se jedná o fakt, že škola působí na několika odloučených pracovištích a obtížně koordinuje organizaci a průběh vzdělávání (3 %).
- **Personální zázemí** (63 %):
 - Škola nedisponuje potřebnými personálními kapacitami (46 %), zejména školním psychologem (31 %), speciálními pedagogy (23 %) a asistenty pedagoga (20 %).
 - Škole a jejím učitelům chybí zkušenosti (23 %) se vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků z odlišného kulturního prostředí (11 %) a se spoluprací s asistenty pedagoga (6 %).
 - Učitelé a vedení školy jsou časově přetížení (9 %) organizací a administrativou vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (6 %). Vlastní vzdělávání těchto žáků tím trpí.
 - Vzdělávání pedagogů v této oblasti je nedostatečné (6 %).
 - Pedagogové jsou do společného vzdělávání nedostatečně zapojeni (3 %).
- **Finanční zázemí:** Obecný nedostatek finančních prostředků (17 %), jmenovitě na bezpečné a otevřené klima školy a na mimoškolní aktivity (3 %).
- **Žáci:** Společné vzdělávání komplikuje vysoký počet žáků (14 %) se speciálními vzdělávacími potřebami (11 %) nebo ze sociálně znevýhodněného prostředí ve třídách. V souvislosti se žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí je škola postižena záškoláctvím a kriminalitou (3 %).
- **Spolupráce** (14 %):
 - se školským poradenským zařízením (11 %),
 - s orgány a institucemi působícími v sociální oblasti (3 %).
- **Zákonní zástupci:** Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (9 %). Týká se to kromě jiných zejména mladých zákonných zástupců bez zájmu o vzdělávání svých dětí (3 %).
- **Klima školy:** Společné vzdělávání komplikuje obecně nedostatečná kultura komunikace mezi pedagogy a ostatními účastníky vzdělávacího a výchovného procesu (kromě uvedených jinde; 6 %), včetně komunikace mezi pedagogy a asistenty pedagoga (3 %).

Slabými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:²¹⁶

- **Aktivity** (20 %):
 - absence výuky českého jazyka pro cizince (11 %),
 - nedostatek kroužků pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (9 %).
- **Individualizace výuky:** Škola nedostatečně uplatňuje individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (3 %).

Na otázku odpověděla pouze jedna **základní umělecká škola**. Její odpovědi směřovaly pouze do oblasti předpokladů, konkrétně materiálního zázemí a chybějící, resp. nedostatečné bezbariérovosti.

²¹⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²¹⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Plány

Otázka: „**Jaké jsou Vaše aktuální střednědobé plány (cíle, aktivity) v této oblasti? Čeho chcete dosáhnout a jak? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších aktivit a stručně je popište. V čem potřebujete pomoci, abyste mohli dosáhnout svých cílů v této oblasti?**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:²¹⁷

- předpokladů (95 % škol),
- činností (18 %).

Jedna mateřská škola uvedla, že nemá v této oblasti žádné plány.

Mateřské školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:²¹⁸

- Personální zázemí (66 %):
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (50 %), včetně oblasti duševní hygieny (3 %), a sdílení dobré praxe (21 %) mezi nimi (11 %).
 - Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit (16 %), konkrétně speciálních pedagogů (11 %) nebo osoby kompetentní k jednání se zákonnými zástupci (3 %).
 - Škola bude usilovat o zvýšení motivace učitelů ke kroužkům, resp. nadstandardním aktivitám mimo školní vzdělávací program pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %).
- Materiální zázemí (58 %):
 - Škola bude pořizovat (24 %) a více využívat ve výuce (3 %) pomůcky pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.
 - Škola bude usilovat o bezbariérovost. Jedná se přitom o bezbariérovost vnější (zpřístupnění školy) i vnitřní (přizpůsobení a vybavení tříd a dalších prostorů ve škole; 21 %).
 - Škola bude řešit specifické problémy s budovami nebo s vnitřními prostory pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (11 %). V jednom případě plánuje rozšířit budovu školy, v druhém rozšířit zázemí pro mimoškolní aktivity, v třetím zvelebit školní zahradu a ve čtvrtém otevřít logopedickou třídu (3 %).
 - Škola bude pořizovat další (blíže nespecifikované) vybavení (11 %).
 - Škola bude pořizovat odbornou literaturu (3 %).
- Spolupráce (21 %):
 - se školským poradenským zařízením (11 %),
 - s nespecifikovanými institucemi (5 %),
 - s jinými školami (3 %),
 - s nespecifikovanými odborníky (3 %).
- Zákonní zástupci: Škola bude usilovat o zlepšení komunikace a spolupráce se zákonnými zástupci (18 %) a o zvýšení jejich zájmu a zapojení do dění ve škole (5 %).
- Finanční zázemí: Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků (13 %), jmenovitě na personální zázemí (11 %).
- Klíma školy (8 %): Škola bude usilovat o zlepšení komunikace a spolupráce mezi dětmi, zákonnými zástupci, učiteli a školským poradenským zařízením a se sloučenou základní školou (3 %).
- Děti: Škola bude usilovat o snížení počtu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami ve třídách (5 %).
- Obecné předpoklady: Škola bude rozvíjet systém podpory dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %).

²¹⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 38 mateřských škol.

²¹⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 38 mateřských škol.

Mateřské školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:²¹⁹

- **Zaměření** (13 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj dětí (11 %), zejména sebereflexe a sebehodnocení (5 %), posilování sounáležitosti mezi dětmi a motivace k celoživotnímu vzdělávání (3 %),
 - příprava na vstup na základní školu (8 %),
 - podpora přirozeného nadání (5 %).
- **Metody, techniky, nástroje:** Škola bude usilovat o zavedení a rozvoj metod práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami (5 %).
- **Individualizace výuky:** Škola bude podle možností uplatňovat individuální přístup k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb (5 %), včetně nadaných dětí a dětí s mimořádným zájmem o vzdělávání (3 %).
- **Jednorázové akce:** besedy pro zákonné zástupce (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:²²⁰

- předpokladů (86 % škol),
- činností (34 %).

Tři základní školy uvedly, že nemají v této oblasti žádné plány.

Základní školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:²²¹

- **Personální zázemí** (60 %):
 - Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit (37 %) a o rozvoj (11 %), resp. vytvoření (3 %) školního poradenského pracoviště pro učitele, žáky a zákonné zástupce. Konkrétně jde o obsazení funkcí školního psychologa, speciálních pedagogů (14 %), asistentů pedagoga, logopedů (6 %) a školního asistenta (3 %).
 - Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (31 %), včetně oblasti práce se speciálními pomůckami (3 %), a sdílení dobré praxe (9 %), a to jak mezi sebou na škole, tak s pedagogy z jiných škol (3 %).
 - Škola bude usilovat o zvýšení motivace učitelů (6 %) k zapojení do společného vzdělávání a k práci na škole vůbec (3 %).
 - Škola bude usilovat o snížení časového vytížení učitelů (3 %).
- **Materiální zázemí** (46 %):
 - Škola bude pořizovat pomůcky (17 %) a učebnice (3 %) pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
 - Škola bude usilovat o bezbariérovost. Jedná se přitom o bezbariérovost vnější (zpřístupnění školy) i vnitřní (přizpůsobení a vybavení tříd a dalších prostorů ve škole; 17 %).
 - Škola bude řešit specifické problémy s budovami nebo s vnitřními prostory pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (11 %). V jednom případě plánuje reorganizovat dispoziční řešení školy, v druhém rozšířit zázemí pro mimoškolní aktivity, v třetím vytvořit centrum pro práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a ve čtvrtém vybudovat tematickou učebnu (3 %).
 - Škola bude pořizovat odbornou literaturu (9 %).
 - Škola bude pořizovat další (blíže nespecifikované) vybavení (3 %).
- **Finanční zázemí:** Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků (23 %), jmenovitě:
 - na personální zázemí (20 %), zajištění školního psychologa (11 %), speciálních pedagogů (9 %), logopedů a pedagogů obecně (3 %),
 - na materiální zázemí (6 %), bezbariérovost, pomůcky a učebnice (3 %).
- **Klima školy** (17 %): Škola bude usilovat o zlepšení komunikace a spolupráce mezi žáky, zákonnými zástupci, učiteli a školským poradenským zařízením (14 %) a se sloučenou mateřskou školou (3 %).

²¹⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 38 mateřských škol.

²²⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²²¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Spolupráce (14 %):
 - s jinými školami (6 %),
 - s nespécifikovanými institucemi (6 %),
 - s Policíí ČR (3 %),
 - s nespécifikovanými odborníky (3 %).
- Zákonní zástupci: Škola bude usilovat o zlepšení komunikace a spolupráce se zákonnými zástupci (11 %).
- Žáci: Škola bude usilovat o optimalizaci počtu žáků ve třídách (3 %).

Základní školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:²²²

- Individualizace výuky: Škola bude podle možností uplatňovat individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (17 %), včetně nadaných žáků a žáků s mimořádným zájmem o vzdělávání (14 %).
- Zaměření (11 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj žáků (9 %), zejména budování vlastního úspěchu (6 %) a posilování sounáležitosti mezi žáky (3 %),
 - publicita a propagace (3 %).
- Jednorázové akce: besedy pro zákonné zástupce (9 %).
- Metody, techniky, nástroje (6 %): Škola bude usilovat o zavedení a rozvoj nových metod práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a o rozvoj a intenzivnější aplikaci projektové výuky (3 %).
- Aktivity: intervence na základě spolupráce se školským poradenským zařízením (3 %).

Na otázku odpověděla pouze jedna **základní umělecká škola**. Její odpovědi směřovaly pouze do oblasti předpokladů. Rozvíjet se plánuje v následujících bodech:

- Obecné předpoklady: Škola bude rozvíjet nabídku vzdělávacích programů pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Personální zázemí: Škola bude podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků a sdílení dobré praxe mezi nimi a pedagogy z jiných škol.

Děti a žáci s hendikepem

Otázka: „**Jak se daří Vaší škole realizovat vzdělávání dětí, resp. žáků s hendikepem?**“

Otázka byla určena všem školám.

Se vzděláváním dětí s hendikepem má zkušenosti 76 % **mateřských škol**. Jejich zkušenosti jsou:²²³

- Pozitivní (76 % škol):
 - Děti s hendikepem bez větších obtíží zvládají výuku v běžných třídách (29 %), cítí se ve třídě dobře (5 %) a zákonní zástupci jsou také spokojeni. Děti s hendikepem zvládají přechod na základní školu. Celková úroveň vzdělávání dětí s hendikepem je velmi dobrá (3 %).
 - Vzdělávání dětí s hendikepem se škole daří díky odpovídajícímu personálnímu zázemí (16 %), konkrétně asistentům pedagoga (13 %) a speciálním pedagogům (3 %), komunikaci a spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonnými zástupci dětí (11 %), pozitivnímu klimatu školy, komunikaci, spolupráci a toleranci všech stran, individuálnímu přístupu k dětem podle jejich dovedností, schopností a potřeb, odpovídajícímu materiálnímu zázemí (5 %) a pomůckám pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, díky tomu, že je škola malá a ve třídě spolupracují děti různého věku a díky nízkému počtu dětí ve třídách (3 %).
- Negativní (8 %): Vzdělávání dětí s hendikepem je organizačně i administrativně náročnější. Je problém zajistit odpovídající personální zázemí, jmenovitě asistenty pedagogů. Vzdělávání dětí s hendikepem je kriticky závislé na komunikaci a spolupráci se zákonnými zástupci. Učitelky tuto komunikaci a spolupráci ne vždy zvládají a někdy jednají neprofesionálně (3 %).

²²² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²²³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 38 mateřských škol.

Se vzděláváním žáků s hendikepem má zkušenosti 83 % **základních škol**. Jejich zkušenosti jsou:²²⁴

- Pozitivní (77 % škol):
 - Vzdělávání žáků s hendikepem se škole daří díky odpovídajícímu personálnímu zázemí (20 %), konkrétně asistentům pedagoga (17 %) a pedagogům, kteří jsou schopni a ochotni zvládnout metody, techniky a nástroje potřebné pro práci s žáky s hendikepem (3 %), komunikaci a spolupráci se školským poradenským zařízením (9 %), individuálnímu přístupu k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb, nízkému počtu žáků ve třídách (6 %), komunikaci a spolupráci se zákonnými zástupci žáků, odpovídajícímu materiálnímu zázemí, díky tomu, že je škola malotřídní a ve třídě spolupracují žáci různého věku a díky obecně vhodným podmínkám (3 %).
 - Žáci s hendikepem bez větších obtíží zvládají výuku v běžných třídách (14 %). Celková úroveň jejich vzdělávání je velmi dobrá (9 %). Žáci s hendikepem bývají přijímáni ke studiu na střední škole (3 %).
- Negativní (14 %): Přibývá žáků s poruchami chování. Je problém zajistit odpovídající personální zázemí (6 %), jmenovitě školní psychology a speciální pedagogy. Vzdělávání žáků s hendikepem je kriticky závislé na komunikaci a spolupráci se zákonnými zástupci. Individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb je obtížně aplikovatelný v běžné třídě (3 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Nadané děti a žáci

Otázka: „**Zaměřujete se na vyhledávání a rozvoj nadaných dětí, resp. žáků? Jak? Máte zkušenosti s rozvojem dětí, resp. žáků s mimořádným nadáním?**“

Otázka byla určena všem školám.

Na vyhledávání a rozvoj nadaných dětí se zaměřuje 17 % **mateřských škol**.²²⁵ Zkušenosti se vzděláváním nadaných dětí má 39 % škol, zkušenosti se vzděláváním mimořádně nadaných dětí nevedla žádná. Má-li škola zkušenost se vzděláváním nadaných dětí, uvedla k jejich rozvoji následující body:²²⁶

- S nadanými dětmi učitelé pracují individuálně podle jejich dovedností, schopností a potřeb (17 %), podle individuálního vzdělávacího plánu (8 %).
- Učitelé s nadanými dětmi pracují nad rámec výuky (14 %).
- Nadané děti dostávají problémové úlohy (8 %).
- Nadané děti se zapojují do předmatematických a předčtenářských soutěží (3 %).
- Nadané děti učí své spolužáky (3 %).
- Děti podezřelé z nadání škola doporučuje k vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny (3 %).
- Učitelé sdílí dobrou praxi s rozvojem nadaných dětí s učiteli z jiných škol (3 %).

Na vyhledávání a rozvoj nadaných žáků se zaměřuje 36 % **základních škol**.²²⁷ Zkušenosti se vzděláváním nadaných žáků má 58 % škol, zkušenosti se vzděláváním mimořádně nadaných žáků 3 % škol. Má-li škola zkušenost se vzděláváním nadaných žáků, uvedla k jejich rozvoji následující body:²²⁸

- S nadanými žáky učitelé pracují individuálně podle jejich dovedností, schopností a potřeb (21 %), podle individuálního vzdělávacího plánu (12 %).
- Nadaní žáci se zapojují do soutěží (21 %).
- Učitelé s nadanými žáky pracují nad rámec výuky (12 %).
- Nadaní žáci dostávají problémové úlohy (12 %).
- Žáky podezřelé z nadání škola doporučuje k vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny (12 %).
- Nadaní žáci mají rozšířenou výuku cizích jazyků a informatiky (3 %).

²²⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²²⁵ 100 % = 12 mateřských škol, které se k vlastnímu zaměření na vyhledávání a rozvoj nadaných dětí vyjádřily.

²²⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 36 mateřských škol, které se ke zkušenostem se vzděláváním nadaných dětí vyjádřily.

²²⁷ 100 % = 14 základních škol, které se k vlastnímu zaměření na vyhledávání a rozvoj nadaných žáků vyjádřily.

²²⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 33 základních škol, které se ke zkušenostem se vzděláváním nadaných žáků vyjádřily.

- Škola nadané žáky podporuje v kariérovém poradenství (3 %).
- Učitelé sdílí dobrou praxi s rozvojem nadaných žáků s učiteli z jiných škol (3 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Speciální pedagogové

Otázka: „**Jak personálně zajišťujete funkci speciálního pedagoga pro děti, resp. žáky se speciálními vzdělávacími potřebami na škole? Jak je pro Vás toto zajištění složité? Jak dlouho Vám trvá najít kvalifikovaného pedagoga?**“

Otázka byla určena všem školám.

55 % **mateřských škol** má k dispozici speciálního pedagoga (45 % nemá). Toho zajišťují:²²⁹

- z vlastních zdrojů (kmenoví zaměstnanci, včetně zaměstnanců sloučené základní školy; 53 %), chybějící kvalifikaci si pedagogové doplňují dalším vzděláním (8 %),
- externě z jiné školy (5 %).

Sehnat speciálního pedagoga na trhu práce:²³⁰

- byl problém, ale podařilo se jej vyřešit (47 %),
- je problém, resp. je nemožné (40 %),
- nebyl problém (13 %), protože škola intenzivně komunikuje se školským poradenským zařízením (7 %).

Dvě mateřské školy (5 %) uvedly, že tento problém vůbec neřeší. V jednom případě proto, že speciální pedagoga je současně ředitelkou školy, v druhém proto, že školu nenavštěvují žádné děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

74 % **základních škol** má k dispozici speciálního pedagoga (26 % nemá). Toho zajišťují:²³¹

- z vlastních zdrojů (kmenoví zaměstnanci; 71 %), chybějící kvalifikaci si pedagogové doplňují dalším vzděláním (20 %),
- externě z jiné školy (3 %).

Sehnat speciálního pedagoga na trhu práce:²³²

- je problém, resp. je nemožné (50 %),
- byl problém, ale podařilo se jej vyřešit (33 %),
- nebyl problém (17 %), protože škola intenzivně komunikuje se školským poradenským zařízením (8 %).

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Shrnutí

Mateřské i základní školy v této oblasti kladou největší důraz na předpoklady, kterými disponují (silné stránky), nedisponují (slabé stránky), nebo by disponovat chtěly (plány), spíše než na činnosti, kterými ve společném vzdělávání na děti, resp. žáky cílevědomě působí, nepůsobí, nebo by působit chtěly.

Nejvýznamnější silnou stránkou u mateřských i základních škol je fakt, že jsou (většinou) schopny přijmout ke vzdělávání všechny děti, resp. žáky bez rozdílu, nebo mají vytvořený pro jejich vzdělávání alespoň základní systém. V druhé řadě je silnou stránkou mateřských i základních škol personální zázemí: odpovídající nebo alespoň základní, které se ve společném vzdělávání dále vzdělává. Velmi významné je také pozitivní klima na škole, alespoň základní materiální vybavení a spolupráce, zejména se školskými poradenskými pracovišti.

²²⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 38 mateřských škol.

²³⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 15 mateřských škol, které uvedly, jak složité pro ně bylo, resp. je zajištění speciálního pedagoga.

²³¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²³² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 12 základních škol, které uvedly, jak složité pro ně bylo, resp. je zajištění speciálního pedagoga.

Při srovnání mateřských i základních škol je zřetelné, že základní školy jsou v téměř všech kapitolách předpokladů vybaveny lépe. Jedinou výjimkou, kde tomu tak není, je spolupráce se zákonnými zástupci. Naopak, základní školy jsou spokojenější se svým materiálním zázemím, spoluprací a daleko více si věří v tom, že jsou schopny přijmout ke vzdělávání každého žáka bez rozdílu.

V oblasti činností vyskakuje jako jediná významná položka zaměření škol na osobnostní a sociální rozvoj dětí, resp. žáků, a to na jejich schopnost komunikovat, spolupracovat a vůbec existovat v různorodém kolektivu a uvědomovat si svá vlastní práva a povinnosti. Konkrétní metody, techniky a nástroje, systematické aktivity nebo jednorázové akce byly v dotaznících zmíněny jednotlivě, pokud vůbec. Stejně tak pouze jedna škola uvedla konkrétní úspěchy, a to získání prestižního titulu a ocenění České školní inspekce za klima školy.

Podobná situace je u slabých stránek. Na straně předpokladů jsou nejvýznamnějšími slabými místy mateřských i základních škol jejich materiální a personální kapacity. U materiálního zázemí jde zejména o bezbariérovost školních budov a tříd, u personálního zázemí v první řadě o chybějící kapacity specialistů pro práci s dětmi, resp. žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, u základních škol jde dále o chybějící zkušenosti, u mateřských i základních škol pak o časové přetížení v důsledku práce s dětmi, resp. žáky s různorodými potřebami. Ostatní předpoklady pro společné vzdělávání jsou ve srovnání s materiálními a personálními kapacitami škol okrajové.

Mateřské školy o cosi zřetelněji než základní vnímají jako svou slabinu spolupráci se zákonnými zástupci. Základní školy na druhou stranu pocítují silněji potřebu z kvalitnění personálního a finančního zázemí.

Na straně činností stojí za řeč pouze aktivity základních škol, kde jich několik uvedlo, že svou slabinu vidí v absenci výuky českého jazyka pro cizince, je však otázkou, zda je po takové výuce v daných případech vůbec poptávka. Ještě méně škol uvedlo nedostatek kroužků pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Jinak je oblast činností ve slabých stránkách podobně pustá, jako v silných. Již z tohoto srovnání je zřejmé, že školy jsou jakž takž schopny přijmout ke vzdělávání každé dítě, resp. žáka a následně se o něho silou vůle postarat. Do větších akcí se však nemohou pustit s ohledem na své omezené kapacity.

Do třetice, prakticky totéž vyplývá z plánů škol. Zřetelná většina škol potřebuje posílit v první řadě své personální a v těsném závěsu materiální zázemí. U mateřských škol je tato potřeba zřetelnější, zejména v oblasti rozvoje materiálního zázemí. U personálního zázemí je v mateřských školách poptávka především po vzdělávání, v základních školách pak po kapacitách specialistů, vzniku či rozvoji školního poradenského pracoviště pro učitele, žáky a zákonné zástupce a po vzdělávání stávajících učitelů. U materiálního zázemí školy plánují pořizovat pomůcky pro práci s dětmi, resp. žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a řešit problematiku bezbariérovosti. Rozvoj ostatních kapitol předpokladů je ve srovnání s tímto okrajový.

Oblast činností je o cosi bohatší než v případě silných a slabých stránek, ale ne dost, aby aspoň dýchala na záda oblasti předpokladů. V zaměření opět rezonuje u obou stupňů škol téma osobnostního a sociálního rozvoje. U základních škol se poprvé v této části dotazníku objevuje téma individualizace výuky podle dovedností, schopností a potřeb jednotlivých žáků, včetně nadaných žáků a těch, kteří jeví o vzdělávání mimořádný zájem.

Když srovnáme silné a slabé stránky, zjistíme míru kontroverze jednotlivých bodů. Zde jednoznačně pozitivně vyplývá na povrch fakt, že mateřské i základní školy jsou schopny přijmout ke vzdělávání každé dítě, resp. žáka bez rozdílu, dále, že jsou schopny jej osobnostně a sociálně rozvíjet, a k tomu všemu ještě udržet pozitivní klima školy. Překvapivě pozitivně vyznívá také hodnocení personálního zázemí, které by mohlo být jistě lepší a bohatší, ale zaplatit pánbůh za to, co je. Podobně zákonní zástupci vychází ze srovnání silných a slabých stránek stále v kladných číslech. Naopak, negativně je hodnoceno především materiální zázemí (o cosi více u mateřských škol) a finanční zázemí (více u základních škol). U mateřských i základních škol se mezi negativně hodnocenými předpoklady vzdělávání umísťují (jako v jiných oblastech) ještě děti a žáci.

Další otázka se zaměřovala na zkušenosti škol se vzděláváním dětí, resp. žáků s hendikepem. S tím mají zkušenost tři čtvrtiny mateřských a čtyři pětiny základních škol. U obou drtivě převažují pozitivní zkušenosti, mateřské školy uvedly pozitivní zkušenost dokonce všechny. Děti i žáci zvládají výuku v běžných třídách, úroveň jejich vzdělávání je velmi dobrá a bez problémů, nebo s trochou dobré vůle zvládají přechod na další stupeň vzdělávání. Že tomu tak je, připisují školy především svému personálnímu zázemí (viz výše), zejména asistentům pedagoga, dále spolupráci se školským poradenským zařízením, u mateřských škol navíc spolupráci se zákonnými zástupci nebo celkově pozitivnímu klimatu školy. Negativní zkušenosti, které některé školy přihodily ke svým pozitivním zkušenostem, zahrnují širokou škálu jednotlivě zmiňovaných faktů, jimž byly věnovány odstavce výše.

Nadaným dětem a žákům a jejich vyhledávání a rozvoji se věnovala pátá otázka. Zkušenosti se vzděláváním nadaných dětí a žáků má 39 % mateřských a 58 % základních škol. Pouze však 17 % mateřských a 36 % základních škol se na jejich vyhledávání zaměřuje. Pokud školu potká to štěstí či smůla, že ji navštěvuje nadané dítě

či žák, učitelé se mu věnují individuálně podle jeho dovedností, schopností a potřeb, někdy nad rámec výuky. Nadaní žáci se účastní soutěží a dostávají problémové úlohy. Celkově lze říct, že se základní školy věnují nadaným žákům o něco více, než mateřské školy nadaným dětem. Je však přinejmenším zvláštní, že se s nadaným dítětem, resp. žákem nesetkaly téměř dvě třetiny mateřských a více než 40 % základních škol.

Poslední otázka této části se týkala speciálních pedagogů a problematice jejich zajištění. Mírně nadpoloviční většina mateřských a tři čtvrtiny základních škol mají speciálního pedagoga nějak zajištěného, naprosto přitom převládá zabezpečení z vlastních zdrojů kmenovými zaměstnanci, přičemž si někteří z nich chybějící kvalifikaci museli doplnit, nebo stále doplňují. Externí zajištění speciálního pedagoga je exotickou záležitostí. Mateřské a základní školy se shodují na tom, že zajištění speciálního pedagoga na trhu problém je, resp. byl, liší se jen v tom, zda se jej podařilo vyřešit, či nikoli. Úspěšnější by podle toho měly být mateřské školy, stejně tak však platí tvrzení z druhé věty tohoto odstavce.

Interpretace

Celkové zjištění, jak mateřské školy vnímají společné vzdělávání, je velmi pozitivní. Ať už z pohledu silných stránek a předpokladů, tak i získaných zkušeností. Jako každá oblast i společné vzdělávání má své slabé stránky. Je dobře, že to zde není přístup k přijímání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, spolupráce se zákonnými zástupci (většinově) a se školskými poradenskými zařízeními, které jsou naopak považovány za silné stránky škol. Nejvýraznější slabinou je z materiálního pohledu bezbariérovost mateřských škol, z personálního rozšíření kapacit speciálních pedagogů.

Prostor ke zlepšení se jednoznačně nabízí v práci s nadanými dětmi a s dětmi s mimořádným zájmem o vzdělávání. Téměř dvě třetiny mateřských škol uvedly, že se s nadanými a mimořádně motivovanými dětmi nesetkaly. Nabízí se zde otázka, správně zvolených metod a forem práce, které školám dopomůžou v jejich odhalení, protože mezi námi tyto děti nepochybně jsou. Paleta kurzů na téma nadané dítě napříč vzdělávacími organizacemi je dostatečně pestrá.

Z čísel uvedených v kapitole č. 4 tohoto vyhodnocení i z dílčích informací v této kapitole a zkušeností z metodického klubu společného vzdělávání vyplývá, že přinejmenším část mateřských škol v oblasti společného vzdělávání plave. Na jedné straně jsou zde mateřské školy, které chápou společné vzdělávání jako příležitost, nebo alespoň nutné zlo ve stávajících podmínkách. Na druhé straně jsou zde možná školy, které nedovedou rozeznat přirozenou rozdílnost dětí a kvůli tomu přivírají nad společným vzděláváním oči. Přičítají příznaky vývojových vad nebo poruch chování pomalejšímu vývoji dítěte nebo nedostatečně podnětnému prostředí v rodinách, a to nejen ke škodě dítěte, ale i své vlastní, neboť to škole brání plnit své vzdělávací a výchovné poslání. Vypadá to tak, jakoby některé nedokázaly či nechtěly s rozdílností dětí pracovat. Je přitom jen otázkou času, kdy se se společným vzděláváním budou muset vyrovnat všechny (nejen) mateřské školy.

Společné vzdělávání se na (nejen) základních školách usadilo na pomyslné hranici, která je školami vnímána velmi individuálně, ačkoli existuje metodika a legislativa. Jedná se bezesporu o náročnou oblast ve vzdělávání a výchově. Školy jsou zpravidla vybaveny pomůckami a materiální zázemí je podporováno státem, zřizovateli i soukromými subjekty, ale hlavní hledisko je člověk samotný a schází zde mnohdy zájem a ochota. Jsou školy, kde společné vzdělávání opravdu funguje ve vztahu dítě, resp. žák, zákonný zástupce, ale jsou též školy, kde není ani snaha toto uchopit. Z toho mnohdy vyplývají nářky nad neexistujícími problémy. Bohužel tento nezájem pak odnáší dítě, resp. žák. Mnohdy přechází na školu, kde mu bude vyhověno a kde najde zázemí.

Mnohé školy pojaly společné vzdělávání pouze jako pomoc dětem, resp. žákům s hendikepem, tedy výrazným zdravotním omezením, ale zapomínají na nadané děti, resp. žáky a děti, resp. žáky s mimořádným zájmem o vzdělávání, nebo na děti, resp. žáky, kteří se neúčastní výuky např. z důvodu dlouhodobé nemoci, pobytu v cizině se zákonnými zástupci atp. Řada škol toto nebere jako nutnou individuální potřebu žáka. Rovněž se školy příliš nezabývají častou odvrácenou stranou nadání, kterou jsou hendikepy na straně osobnostních a sociálních charakteristik dětí, resp. žáků nadaných, nebo mimořádně nadaných.

Ze všech uvedených skutečností je zřejmé, že společné vzdělávání musí stát na komunikaci se zákonnými zástupci, diskusi o problémech a takto vedené spolupráci. Pedagogům by měla být dostupná nabídka osobnostního a sociálního rozvoje, aby si mohli osvojit potřebné schopnosti nebo si procvičit již získané dovednosti. Do této oblasti by také měla být zapojena vedení škol, která jsou schopna přenést potřebné zkušenosti do chodu celé školy a motivovat její zaměstnance k tomu, aby ve společném vzdělávání viděli smysl.

Místní akční plánování by mělo nadále rozvíjet tuto oblast formou vzdělávacích aktivit, především sdílení dobré praxe s využitím zkušeností škol, které se do společného vzdělávání zapojily s kvalitními výsledky, vnímají potřeby žáků v jejich individualitě, nabízet formu ukázkové práce s dětmi, resp. žáky, hledat a nacházet vhodné školy k předávání zkušeností, např. formou kulatého stolu, případně vytvořit manuál příkladů dobré praxe.

Dále by mohlo místní akční plánování nabízet pedagogům možnosti jejich osobnostního a sociálního rozvoje, potřebného pro získání potřebných schopností nebo procvičení již získaných dovedností. Také je nezbytné do této vzdělávací oblasti zapojit ředitele škol, kteří jsou schopni v rámci politiky rozvoje školy a nastavené linie přenést potřebné zkušenosti do chodu školy. Také je nezbytné, aby v této oblasti mateřské školy spolupracovaly se základními (a to i tam, možná zejména, kde nejsou součástí jednoho subjektu).

3.8 DALŠÍ POTŘEBY ROZVOJE ŠKOLY

Tato oblast zahrnovala jedenáct otázek, z toho tři standardní (silné a slabé stránky a plány rozvoje oblasti) a osm vzešlých z individuálních potřeb projektu. Devátá, desátá a jedenáctá otázka, zaměřující se na kontakty na osoby zodpovědné za tuto oblast na školách, nejsou součástí vyhodnocení.

Silné stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše silné stránky v této oblasti? V čem je Vaše škola dobrá? Co se Vám daří? Jakých úspěchů jste dosáhli v posledních třech letech? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších silných stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:²³³

- předpokladů (100 % škol),
- činností (25 %),
- výsledků (3 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti předpokladů jsou následující body:²³⁴

- **Materiální zázemí** (65 %):
 - Škola disponuje zahradou (35 %) s herním a jiným vybavením a využívá ji ke vzdělávání a výchově. Zahrada je po rekonstrukci a na její údržbě se podílejí zákonní zástupci (3 %).
 - Škola je přiměřeně vybavena didaktickými pomůckami (18 %), včetně hraček (8 %).
 - Škola disponuje tělocvičnou, resp. sportovní halou (15 %).
 - Školní budova je dostatečně vybavena nábytkem a zařizovacími předměty (13 %).
 - Škola disponuje hřištěm (13 %).
 - Škola působí v samostatné budově (10 %). Budova prošla rekonstrukcí (5 %), případně jde o zcela novou budovu (3 %).
 - Škola má moderní (8 %), veselé a barevné třídy, včetně tříd s hernou (3 %).
 - Ve škole je dostatečně podnětné materiální prostředí pro vzdělávání a výchovu (8 %).
 - Sociální zařízení školy jsou po rekonstrukci (5 %).
 - Škola disponuje samostatnou kuchyní s výdejnou jídlu (3 %).
 - Škola má dostatečně velkou šatnu (3 %).
 - Škola disponuje lehárnou (3 %).
 - Součástí školy je hudební škola s výukou hry na klavír, kytaru a zobcovou flétnu (3 %).
 - Škola má pro vzdělávání a výchovu dostatek výtvarného a přírodního materiálu (3 %).

²³³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

²³⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- Klima školy (33 %):
 - Obecný charakter školy (20 %): bezpečná (8 %), komunitní, rodinného typu (6 %), klidná, vesnická škola (3 %).
 - Každodenní kontakt dětí s žáky sloučené základní školy (8 %).
 - Obecná kultura komunikace mezi všemi účastníky vzdělávacího a výchovného procesu (3 %).
- Spolupráce (33 %):
 - se sloučenou nebo spádovou základní školou (18 %),
 - se zřizovatelem (15 %), a to jak na řešení aktuálních, tak koncepčních otázek (3 %),
 - s dalšími školami (10 %), např. na akcích, včetně soutěží a dětských vystoupení, nebo na projektech (3 %),
 - s firmami, které školu sponzorují (5 %).
- Personální zázemí (30 %):
 - Škola disponuje plně kvalifikovaným pedagogickým sborem (18 %).
 - Pedagogové se dále vzdělávají (8 %), a to zejména sdílením dobré praxe (5 %) mezi sebou i s pedagogy z jiných škol (3 %).
- Zákonní zástupci: Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (18 %). Rada rodičů z výtěžku akcí finančně podporuje školu (3 %).
- Finanční zázemí: Škola má dostatek finančních zdrojů na vzdělávání a výchovu (8 %) od zřizovatele, sponzorů a ze státního rozpočtu (5 %).
- Obecné předpoklady: Škola má jasnou vizi, za kterou si jde (3 %).
- Organizační zázemí (3 %).

Silnými stránkami mateřských škol v oblasti činností jsou následující body:²³⁵

- Jednorázové akce (18 %):
 - zapojení do soutěží (5 %), včetně soutěží organizovaných dalšími školami (3 %),
 - akce pro zákonné zástupce (5 %), např. besedy (3 %),
 - exkurze (3 %),
 - kurzy, např. lyžařské (3 %),
 - dětská vystoupení, včetně vystoupení realizovaných ve spolupráci s dalšími školami (3 %),
 - blíže nespecifikované společenské akce (3 %).
- Zaměření (8 %):
 - příprava na vstup na základní školu (3 %),
 - integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %),
 - komunitní život školy (3 %),
 - zdravý životní styl, kromě jiného i častým pobytem dětí venku (3 %).
- Aktivity (5 %), např. projektové dny (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů, jmenovitě do programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 3 %).

Pouze jedna mateřská škola uvedla silnou stránku v oblasti výsledků, a to dobrý image školy (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:²³⁶

- předpokladů (97 % škol),
- činností (23 %),
- výsledků (9 %).

²³⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

²³⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Silnými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:²³⁷

- **Materiální zázemí (56 %):**
 - Škola disponuje moderními a vybavenými učebnami (23 %), zejména odbornými (20 %), např. počítačovou (14 %), dále jazykovou (6 %), učebnou fyziky nebo chemie a keramickou dílnou (3 %).
 - Školní budova (20 %) je vhodně lokalizovaná (6 %) a nachází se v příjemném prostředí. Budova je zcela nová, nebo prošla rekonstrukcí a je bezbariérová, případně byly rekonstruovány její vnitřní prostory, chodby a jídelna. Disponuje vlastní čistírnou odpadních vod (3 %).
 - Škola disponuje tělocvičnou, resp. sportovní halou (17 %), sportovním areálem s umělým povrchem a celkově dobrým sportovním zázemím (3 %).
 - Škola disponuje dalším nadstandardním vybavením (17 %), např. stropními ventilátory (3 %).
 - Škola disponuje družinou (11 %).
 - Škola disponuje zahradou (6 %) s altánem a využívá ji jako venkovní učebnu. Zahrada je po rekonstrukci (3 %).
 - Zázemí pro učitele je velmi dobré (6 %).
 - Škola disponuje vlastním bazénem (3 %).
 - Součástí školy je divadelní sál (3 %).
 - Školní kuchyně nabízí kvalitní stravování (3 %).
 - Součástí školy je hudební škola s výukou hry na klavír, kytaru a zobcovou flétnu (3 %).
- **Klima školy (34 %):**
 - Obecný charakter školy (31 %): rodinného typu (20 %), klidná (17 %), komunitní (9 %), malá, vesnická škola (3 %).
 - Obecná kultura komunikace a spolupráce mezi všemi účastníky vzdělávacího a výchovného procesu (6 %).
- **Personální zázemí (31 %):**
 - Pedagogové se dále vzdělávají (20 %), a to zejména sdílením dobré praxe (11 %) mezi sebou (9 %) i s pedagogy z jiných škol (6 %), včetně zapojení do metodického klubu malotřídních škol (3 %),
 - Škola disponuje kvalitním pedagogickým sborem (17 %).
- **Spolupráce (29 %):**
 - se sloučenou nebo spádovou mateřskou školou (9 %),
 - s dalšími školami (9 %), např. na akcích, včetně soutěží (6 %) a žákovských vystoupení, nebo na projektech (3 %),
 - se zřizovatelem (9 %),
 - s Ostravskou univerzitou, již je škola fakultní školou (3 %),
 - s firmami, které školu sponzorují (3 %).
- **Zákonní zástupci:** Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje (14 %). Rada rodičů z výtěžku akcí finančně podporuje školu (3 %).
- **Obecné předpoklady:** Škola má jasnou vizi, za kterou si jde (6 %).
- **Finanční zázemí:** Škola má dostatek finančních zdrojů na vzdělávání a výchovu z programů Evropské unie, zejména z programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 6 %).
- **Žáci:** Vzdělávání a výchově na škole prospívá nízký počet žáků ve třídách i na škole (3 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti činností jsou následující body:²³⁸

- **Jednorázové akce (17 %):**
 - zapojení do soutěží (11 %),
 - blíže nespecifikované akce s dalšími školami (9 %),
 - žákovská vystoupení (6 %),
 - blíže nespecifikované tradiční akce školy (6 %),
 - akce pro zákonné zástupce, např. matematické kavárny (3 %),

²³⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²³⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- blíže nespecifikované sportovní akce (3 %).
- ozdravné, adaptační, tuzemské i zahraniční poznávací akce (3 %),
- blíže nespecifikované mimoškolní akce (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (9 %), jmenovitě:
 - do Integrovaného regionálního operačního programu (3 %),
 - do operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (3 %),
 - do programu Ekoškola (3 %),
 - do projektu Místní akční plán Frýdek-Místek II, aktivity spolupráce Metodický klub malotřídních škol (3 %).
- Zaměření (6 %):
 - integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %),
 - zdravý životní styl (3 %).
- Aktivity: blíže nespecifikované mimoškolní aktivity (3 %).

Silnými stránkami základních škol v oblasti výsledků jsou následující body:²³⁹

- Ocenění žáků na soutěžích (6 %).
- Udělení titulů: Ekoškola (3 %).

Odpovědi **základních uměleckých škol** směřovaly pouze do oblasti předpokladů, konkrétně:²⁴⁰

- Materiální zázemí: Škola disponuje velmi dobrým materiálním a technickým zázemím (100 %).
- Zákonní zástupci: Převážná většina z nich se školou komunikuje a spolupracuje, např. na přípravě a realizaci školních akcí (50 %).

Slabé stránky

Otázka: „**V čem spočívají Vaše slabé stránky v této oblasti? Co potřebujete zlepšit? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších slabých stránek a stručně je popište.**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly pouze do oblasti předpokladů, konkrétně:²⁴¹

- Materiální zázemí (75 %):
 - Prostory školy jsou omezené (25 %).
 - Škola není dostatečně vybavena informačními a komunikačními technologiemi (15 %), například interaktivními tabulemi. Stávající informační a komunikační technologie nejsou dostatečně využívány ve výuce (3 %).
 - Školní zahrada (10 %) je ve špatném stavu (5 %), je nedostatečně vybavena prvky pro vzdělávání a výchovu a je nedostatečně udržovaná (z finančních důvodů). Není dostatečně využívána ve výuce (3 %).
 - Školní budova (8 %) vyžaduje rekonstrukci, resp. modernizaci (5 %), buď celá, nebo její vizuální vzhled, elektroinstalace a odpady (3 %).
 - Škola není bezbariérová, zcela, nebo přinejmenším částečně (8 %).
 - Dispoziční řešení vnitřních prostor školy je problematické (5 %). V jednom případě se jedná o celkovou funkčnost školy, v dalším o fakt, že děti chodí na toaletu přes jídelnu základní školy a žáci naopak ruší při obědě děti při odpočinku (3 %).
 - Školní budova je nedostatečně vybavena nábytkem a zařizovacími předměty (5 %).
 - Tělocvična, resp. sportovní hala (5 %) je zastaralá a nevyhovující, nebo zcela chybí (3 %).
 - Školní hřiště (5 %) je zastaralé a nevyhovující, nebo zcela chybí (3 %).

²³⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²⁴⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 základní umělecké školy.

²⁴¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- Škola není dostatečně vybavena pomůckami, zejména pro rozvoj iniciativy, kreativity a polytechnického vzdělávání (5 %).
- Zázemí pro učitele a vedení školy je nedostatečné (5 %). Týká se to jak kabinetů, tak ředitelny (3 %).
- Škola působí na více pracovištích (5 %) a jednotlivé aktivity se točí kolem nich, spíše než kolem školy jako celku (3 %).
- Škole chybí zázemí pro polytechnické vzdělávání a environmentální výchovu (3 %).
- Nábytek ve školní jídelně je zastaralý (3 %).
- Škole schází dopravní hřiště (3 %).
- Škole schází mlhoviště (3 %).
- Personální zázemí (30 %):
 - Vzdělávání pedagogů je nedostatečné (18 %). Nedostatečné je sdílení dobré praxe (13 %) mezi sebou (10 %) i s pedagogy z jiných škol. Vzdělání chybí zejména v oblasti informačních a komunikačních technologií a jejich využití ve výuce (5 %).
 - Škola nedisponuje potřebnými a kvalifikovanými personálními kapacitami (5 %).
 - Pedagogové jsou nedostatečně motivováni (5 %), zejména k vzájemné komunikaci mezi sebou i s jinými zaměstnanci školy a k vyšší aktivitě (3 %).
 - Učitelé i vedení školy jsou časově přetíženi, zejména administrativou (5 %).
- Děti: Vzdělávání a výchovu na škole komplikuje vysoký počet dětí ve třídách (18 %).
- Zákonní zástupci (18 %):
 - Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (13 %). Zákonní zástupci jsou nedostatečně zapojeni do života školy (8 %) a nemají např. zájem o besedy, které pro ně škola připravuje (5 %).
 - Komunikace s některými zákonnými zástupci je neproduktivní až vyhrocená (5 %).
- Finanční zázemí: Obecný nedostatek finančních prostředků (15 %), např. na údržbu školní zahrady (3 %).
- Klima školy: Vzdělávání a výchovu na škole komplikuje soutěživost mezi jednotlivými pracovišti (3 %).
- Organizační zázemí: Nedostatečná kapacita školy (perspektivně; 3 %).

Jedna mateřská škola uvedla, že nemá v této oblasti žádné slabé stránky.

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:²⁴²

- předpokladů (97 % škol),
- činností (3 %).

Jedna základní škola uvedla, že nemá v této oblasti žádné slabé stránky.

Slabými stránkami základních škol v oblasti předpokladů jsou následující body:²⁴³

- Materiální zázemí (71 %):
 - Tělocvična, resp. sportovní hala (17 %) zcela chybí (14 %), nebo je v nevyhovujícím stavu (3 %).
 - Odborné učebny (14 %) jsou umístěny v nedostatečných prostorách (11 %) a jsou nedostatečně vybaveny nábytkem a zařizovacími předměty. Škole schází učebna cizích jazyků (3 %).
 - Školní družina (14 %) působí v omezených prostorách (14 %). Nábytek v ní je zastaralý a sotva vyhovuje potřebám vzdělávání a výchovy (3 %).
 - Prostory školy jsou omezené (11 %).
 - Zázemí pro učitele je nedostatečné (11 %). Týká se to jak kabinetů (9 %), tak sboroven (3 %).
 - Školní budova je nedostatečně vybavena nábytkem a zařizovacími předměty, zejména nábytkem (9 %) ve třídách (6 %) i obecně (3 %).
 - Škola není dostatečně vybavena informačními a komunikačními technologiemi (9 %), a to z finančních důvodů (3 %).
 - Škole schází venkovní hřiště (9 %).

²⁴² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²⁴³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Dispoziční řešení vnitřních prostor školy je problematické (6 %). V jednom případě se jedná o umístění tříd mateřské školy v budově základní školy, v dalším o fakt, že děti chodí na toaletu přes jídelnu základní školy a žáci naopak ruší při obědě děti při odpočinku (3 %).
- Školní knihovna (6 %) má zastaralý, resp. omezený knižní fond a je vybavena nevyhovujícím nábytkem (3 %).
- Školní jídelna (6 %) se nachází v nevyhovujících prostorách a je nedostatečně vybavena nábytkem a zařizovacími předměty (3 %).
- Škola působí na více pracovištích a její aktivity jsou mezi ně roztrženy (6 %).
- Celkový stav školních budov je nevyhovující (3 %).
- Škola má nedostatek učeben (3 %).
- Exteriéry školy jsou nedostatečné. Je v nich nedostatek zeleně a nádvoří s kašnami volá po rekonstrukci (3 %).
- Školní budova je nevhodně lokalizovaná (z pohledu dopravní bezpečnosti; 3 %).
- Škola má nevyhovující (omezené) skladovací prostory (3 %).
- **Organizační zázemí (20 %):**
 - Nedostatečná kapacita školy (14 %; v současnosti; 11 %; perspektivně; 3 %).
 - Neúplně zpracovaný systém bezpečného používání informačních a komunikačních technologií (3 %).
 - Obtížná koordinace při změně školy žákem (3 %).
 - Nutnost spojovat třídy v důsledku odchodu žáků na gymnázia (3 %).
- **Personální zázemí (17 %):**
 - Vzdělávání pedagogů je nedostatečné. Nedostatečné je sdílení dobré praxe mezi sebou (6 %) i s pedagogy z jiných škol, a to např. prostřednictvím následových hodin a vzájemných intervencí (3 %).
 - Učitelé i vedení školy jsou časově přetížení, zejména administrativou (6 %).
 - Škola nedisponuje potřebnými personálními kapacitami. Jedná se např. o pedagogy na záskok, ale také o školního ekonoma (3 %).
 - Vzdělávání a výchovu komplikuje rozdílná kvalita jednotlivých učitelů. Jedná se např. o jejich malou univerzálnost, flexibilitu nebo o jejich přístup k žákům, ale také o jejich nedostatečné znalosti a dovednosti v oblasti práce s informačními a komunikačními technologiemi nebo o jazykové znalosti a dovednosti učitelů na prvním stupni (3 %).
 - Pedagogové jsou nedostatečně motivováni (3 %).
- **Zákonní zástupci (14 %):**
 - Komunikace a spolupráce zákonných zástupců a školy je nedostatečná (11 %). Zákonní zástupci často nejeví zájem o dění ve škole (6 %), nepodporují své děti v učení a jsou nedostatečně zapojeni do vedení mimoškolních aktivit (3 %).
 - Komunikace s některými zákonnými zástupci je vyhrocená (3 %).
- **Finanční zázemí:** Obecný nedostatek finančních prostředků (11 %), jmenovitě:
 - na materiální zázemí: modernizaci informačních a komunikačních technologií (3 %),
 - na činnost: dělení hodin českého jazyka, matematiky a cizích jazyků (3 %).
- **Spolupráce (6 %):**
 - se zřizovatelem, s nímž je obtížná komunikace (3 %),
 - s dalšími školami (3 %).
- **Žáci:** Vzdělávání a výchovu na škole komplikují (6 %):
 - Specifické deficity v osobnostních a sociálních charakteristikách žáků, např. jejich nesamostatnost (6 %), nesoustředěnost, nedisciplinovanost, apatie a nezájem o vzdělávání (3 %).
 - Navyšování počtu žáků na škole v důsledku nově zřízeného druhého stupně (3 %).
- **Klima školy:** Vzdělávání a výchovu na škole komplikuje sžívání se pedagogického sboru ze stávajícího prvního a nově zřízeného druhého stupně (3 %).

- Obecné předpoklady (3 %):
 - Škola nemá dostatečně propracované mezipředmětové vztahy a učivo jednoho předmětu nemá základ v učivu jiného předmětu (3 %).
 - Škola nemůže dočasně vyloučit žáka ze studia z důvodu chování (3 %).

Pouze jedna základní škola uvedla svou slabou stránku v oblasti činností, a to zaměření na práci s žáky nově zřízeného druhého stupně (3 %).²⁴⁴

Na otázku odpověděly obě **základní umělecké školy**. Jedna přitom uvedla, že si není vědoma žádných slabých stránek v této oblasti (50 %). Odpovědi druhé směřovaly pouze do oblasti předpokladů, konkrétně za očekáváním zaostávající úrovně žáků, zejména klavírního oddělení (50 %).²⁴⁵

Plány

Otázka: „**Jaké jsou Vaše aktuální střednědobé plány (cíle, aktivity) v této oblasti? Čeho chcete dosáhnout a jak? Uveďte 3–5 nejvýznamnějších aktivit a stručně je popište. V čem potřebujete pomoci, abyste mohli dosáhnout svých cílů v této oblasti?**“

Otázka byla určena všem školám.

Odpovědi **mateřských škol** směřovaly do oblastí:²⁴⁶

- předpokladů (88 % škol),
- činností (28 %),
- výsledků (3 %).

Mateřské školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:²⁴⁷

- Materiální zázemí (73 %):
 - Škola bude rekonstruovat, resp. modernizovat svou stávající budovu, její vnitřní prostory a související infrastrukturu (23 %). Jedná se především o vnitřní prostory (10 %), které budou rekonstruovány (8 %), zabezpečeny a část rekonstruovaných prostor bude vyhrazena pro děti mladší tří let (3 %). V rámci rekonstrukcí, resp. modernizací budou řešeny také vizuální vzhled školy, zateplení budovy, rozvody elektroinstalace a odpadů a nepříznivá klimatická situace ve třídách (3 %).
 - Škola bude investovat do své zahrady (23 %). Bude se jednat především o její rekonstrukci (20 %) a dobudování, včetně instalace zahradního altánu a bylinkové spirály (3 %).
 - Škola vybuduje, resp. přistaví zcela novou budovu (10 %).
 - Škola pořídí nové vnitřní vybavení (8 %), včetně nábytku a dalších zařizovacích předmětů (3 %).
 - Škola bude pořizovat nové pomůcky (8 %).
 - Škola rekonstruuje svá sociální zařízení (8 %).
 - Škola bude pořizovat informační a komunikační technologie (5 %).
 - Škola vybuduje a vybaví dílny, resp. polytechnické koutky (5 %).
 - Škola vybuduje tělocvičnu, resp. sportovní halu (5 %).
 - Škola vybuduje dopravní hřiště (5 %).
 - Škola bude řešit dispozici vnitřních prostor stávajících budov (5 %), za účelem zlepšení jejich funkčnosti. V jednom případě bude mateřská škola přestěhována do prostor, které v současnosti využívá sloučená základní škola ke cvičení (3 %).
 - Škola bude investovat do své kuchyně a jídelny (5 %). V jednom případě rekonstruuje, resp. modernizuje celou kuchyni, v druhém nábytek ve školní jídelně (3 %).
 - Škola rekonstruuje, resp. modernizuje své třídy (5 %), včetně učebny informatiky (3 %).
 - Škola vybuduje venkovní učebnu (3 %).
 - Škola vybuduje zázemí pro environmentální výchovu (3 %).
 - Škola vybuduje nové venkovní hřiště (3 %).
 - Škola bude hledat zcela novou budovu (3 %).

²⁴⁴ 100 % = 35 základních škol.

²⁴⁵ 100 % = 2 základní umělecké školy.

²⁴⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

²⁴⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- Škola pořídí mlhoviště (3 %).
- Škola bude hledat řešení bezpečnosti dětí při přecházení přilehlé komunikace (3 %).
- Škola bude své vybavení poskytovat k využití veřejnosti (3 %).
- Personální zázemí (23 %):
 - Škola bude podporovat další vzdělávání svých pedagogických pracovníků a svého vedení (18 %), včetně sdílení dobré praxe (8 %), a to jak s pedagogy a vedeními z jiných škol, tak mezi sebou na škole (5 %).
 - Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit (5 %), konkrétně speciálních pedagogů a administrativních pracovníků (3 %).
- Finanční zázemí: Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků (13 %), a to prostřednictvím svého zapojení se do projektů a programů třetích subjektů (6 %), dotačního poradenství a vzdělávání se v projektové oblasti (3 %).
- Zákonní zástupci: Škola bude usilovat o zlepšení spolupráce se zákonnými zástupci a o zvýšení jejich zájmu a zapojení do dění ve škole (8 %).
- Organizační zázemí: Škola provede změnu organizace školy (3 %).

Mateřské školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:²⁴⁸

- Zaměření (13 %):
 - osobnostní a sociální rozvoj (8 %), např. zodpovědnosti prostřednictvím chovu zvířat a pěstování rostlin na školní zahradě (3 %),
 - zdravé stravování (5 %) a zdravý životní styl (3 %),
 - environmentální výchova (3 %),
 - pohybové aktivity, ve výuce i mimo ni (3 %).
- Jednorázové akce (13 %):
 - blíže nespecifikované mimoškolní akce (10 %),
 - kurzy, např. lyžařské nebo (před)plavecké nebo školy v přírodě (3 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (13 %), jmenovitě:
 - do programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 5 %),
 - do programu Ekoškola pro mateřské školy (3 %),
 - do blíže nespecifikovaných projektů a programů přeshraniční spolupráce (3 %).
- Aktivity: blíže nespecifikované mimoškolní aktivity (10 %).

Jedna mateřská škola uvedla své plány v oblasti výsledků, a to udržet zájem o školu a naplněnost tříd (3 %).

Odpovědi **základních škol** směřovaly do oblastí:²⁴⁹

- předpokladů (97 % škol),
- činností (23 %).

Jedna základní škola uvedla, že nemá v této oblasti žádné plány (kromě těch, které již uvedla v předchozích oblastech).

Základní školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet v následujících bodech:²⁵⁰

- Materiální zázemí (83 %):
 - Škola rekonstruuje, resp. modernizuje své třídy a odborné učebny (34 %), včetně jejich vybavení nábytkem (6 %).
 - Škola bude investovat do své tělocvičny, resp. sportovní haly (20 %): buď vybuduje zcela novou (17 %), nebo rekonstruuje stávající (3 %).
 - Škola rekonstruuje a vybaví svou zahradu (17 %), včetně doplnění herních prvků (3 %).

²⁴⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

²⁴⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²⁵⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Škola bude rekonstruovat, resp. modernizovat svou stávající budovu, její vnitřní prostory a související infrastrukturu (14 %). V rámci rekonstrukcí, resp. modernizací budou řešeny rozvody vody a elektroinstalace (9 %), nepříznivá klimatická situace ve třídách (6 %) a střecha (3 %).
- Škola vybuduje, resp. adaptuje a vybaví nové prostory školní družiny, resp. prostory pro zájmovou činnost (9 %).
- Škola vybuduje nové venkovní hřiště (9 %).
- Škola vybuduje, resp. rekonstruuje a vybaví kabinety učitelů (9 %).
- Škola bude investovat do své kuchyně a jídelny (9 %). V jednom případě rekonstruuje, resp. modernizuje celou kuchyni, v druhém vybuduje novou školní jídelnu a ve třetím ji vybaví novým nábytkem (3 %).
- Škola rekonstruuje svá sociální zařízení (6 %).
- Škola vybuduje, resp. přistaví zcela novou budovu za účelem navýšení své kapacity (3 %).
- Škola bude řešit dispozici vnitřních prostor stávajících budov. Za tímto účelem budou kmenové třídy přesunuty do prostor, které v současnosti využívá mateřská škola (3 %).
- Škola přistaví a vybaví školní pavilon (3 %).
- Škola vybuduje venkovní učebnu (3 %).
- Škola vybuduje zázemí pro environmentální výchovu (3 %).
- Škola rekonstruuje své šatny (3 %).
- Škola bude hledat zcela novou budovu (3 %).
- Škola bude hledat řešení bezpečnosti žáků při přecházení přilehlé komunikace (3 %).
- Škola bude své vybavení poskytovat k využití veřejnosti (3 %).
- **Personální zázemí (26 %):**
 - Škola bude podporovat další vzdělávání svých pedagogických pracovníků (20 %), včetně sdílení dobré praxe (11 %), a to jak mezi sebou na škole (9 %), tak s pedagogy z jiných škol. Ke sdílení dobré praxe zpracuje koncepci předávání zkušeností (3 %).
 - Škola bude usilovat o zajištění dalších personálních kapacit (17 %) a o rozvoj školního poradenského pracoviště pro učitele, žáky a zákonné zástupce (3 %). Konkrétně jde o kvalifikované pedagogy (11 %), včetně speciálních pedagogů (6 %), školního psychologa, asistenty pedagoga, ale také o administrativní pracovníky (3 %).
- **Spolupráce (23 %):**
 - s veřejností (11 %), a to prostřednictvím osvěty, publicity a propagace (9 %) nebo poskytováním svého materiálního zázemí k dispozici veřejnosti, a to za účelem jejího zapojení do dění ve škole (3 %),
 - s blíže nespécifikovanými zahraničními organizacemi (6 %),
 - s Regionem Slezská brána a organizacemi a jednotlivci působícími na tomto území (3 %),
 - s okolními školami a obcemi na dořešení otázky školského obvodu (3 %),
 - se specialisty na dotační poradenství (3 %).
- **Zákonní zástupci:** Škola bude usilovat o zlepšení komunikace a spolupráce se zákonnými zástupci (14 %) a o zvýšení jejich zájmu a zapojení do dění ve škole, a to např. prostřednictvím osvěty (3 %).
- **Finanční zázemí:** Škola bude usilovat o zajištění finančních prostředků (9 %), například prostřednictvím svého zapojení se do projektů a programů třetích subjektů, a to na personální zázemí a zajištění speciálních pedagogů a asistentů pedagoga (3 %).
- **Klima školy:** Škola bude usilovat o zlepšení firemní kultury na škole (3 %).

Základní školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:²⁵¹

- **Zaměření (14 %):**
 - komunitní život školy, a to prostřednictvím rozvoje spolupráce s veřejností (11 %),
 - publicita a propagace (9 %),
 - dramatická výchova (3 %),
 - etická výchova (3 %),
 - pohybové aktivity, ve výuce i mimo ni (3 %).

²⁵¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Aktivity: blíže nespecifikované kroužky (9 %).
- Zapojení do projektů a programů třetích subjektů (9 %), jmenovitě do blíže nespecifikovaných projektů a programů přeshraniční spolupráce (6 %).
- Jednorázové akce: besedy a jiné akce pro zákonné zástupce a veřejnost (3 %).

Odpovědi **základních uměleckých škol** směřovaly do oblastí:²⁵²

- předpokladů (100 % škol),
- činností (50 % škol).

Základní umělecké školy se v oblasti předpokladů plánují rozvíjet pouze ve svém materiálním zázemí, a to:²⁵³

- rekonstrukcí, modernizací a vybavením svých tříd a učeben (50 %),
- poskytováním svého vybavení, zejména hudebních nástrojů nadaným žákům a žákům s mimořádným zájmem o hudbu (50 %).

Základní umělecké školy se v oblasti činností plánují rozvíjet v následujících bodech:²⁵⁴

- Zaměření: příprava na další odborné studium (50 %).
- Jednorázové akce: zapojení do soutěží a přehlídek (50 %).
- Metody, techniky, nástroje: Škola bude usilovat o využití moderních metod a forem výuky (50 %).
- Individualizace výuky: Škola bude podle možností uplatňovat individuální přístup k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb, včetně nadaných žáků a žáků s mimořádným zájmem o hudbu, např. poskytováním svého vybavení, zejména hudebních nástrojů (50 %).

Spolupráce

Otázka: „**S kým (jiná škola, jiná organizace, jednotlivec) nejčastěji nebo nejintenzivněji spolupracujete a na čem? Uveďte 3–5 svých nejvýznamnějších partnerů a stručně charakterizujte spolupráci s nimi.**“

Otázka byla určena všem školám.

Mateřské školy spolupracují s následujícími partnery:²⁵⁵

- se zřizovatelem (50 %), a to:
 - prostřednictvím materiální a finanční podpory zřizovatele školy (18 %), ať již na akce školy (8 %) nebo na investice (5 %); v případě podpory akcí školy se uplatňují také osadní výbory (5 %) a obcí zřízené příspěvkové organizace (3 %),
 - na společných akcích (10 %),
 - při řešení koncepčních i aktuálních problémů obecně (5 %),
 - při řešení dopravní situace v okolí školy (3 %),
 - při zajištění zdravotní péče dětem (zřizovatelem školy je lékař; 3 %),
 - při společných projektech (3 %),
- se sloučenou nebo spádovou základní školou (45 %), a to:
 - při přípravě na přechod na základní školu (30 %), např. návštěvami předškoláků v základní škole (23 %), zejména v první třídě (5 %), dále besedami pro zákonné zástupce na téma školní zralosti (10 %), dny otevřených dveří, návštěvami žáků v mateřské škole, depistážemi pod vedením učitelů základní školy nebo vzájemnými konzultacemi (3 %),
 - na společných akcích (25 %), např. dětských a žákovských vystoupeních (5 %), vánočních dílnách nebo obecně kulturních a sportovních akcích (3 %),
 - využíváním materiálního zázemí základní školy mateřskou školou (13 %), např. bazénu, tělocvičny (5 %), sálu nebo třídy s interaktivní tabulí (3 %),
 - na soutěžích (5 %), např. recitační soutěží Povídalek (3 %),

²⁵² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 2 základní umělecké školy.

²⁵³ 100 % = 2 základní umělecké školy.

²⁵⁴ 100 % = 2 základní umělecké školy.

²⁵⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- na speciální pedagogické péči (3 %),
- prostřednictvím spolupráce se školním psychologem (3 %),
- na projektových dnech (3 %),
- v oblasti polytechnického vzdělávání (3 %),
- na blíže nespecifikovaných společných projektech (3 %),
- na blíže nespecifikované sportovní spolupráci (3 %),
- s dalšími školami (35 %), a to:
 - při dalším vzdělávání pedagogů a sdílení dobré praxe (25 %), např. formou náslechnů (3 %),
 - při společných projektech (14 %), např. na projektu Místní akční plán Frýdek-Místek II, aktivitě spolupráce Setkání předškoláků, na programu Ekoškola pro mateřské školy (s dalšími ekoškolami) nebo na projektech v programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 3 %),
 - na vzájemných návštěvách (5 %),
 - na blíže nespecifikovaných společných akcích (5 %),
 - na soutěžích a přehlídkách (3 %),
 - se školami, které se systematicky věnují polytechnickému vzdělávání (3 %),
 - na sdílení kapacit v prázdninovém provozu (3 %),
- s místními spolky (35 %), a to:
 - se spolky seniorů (20 %), např. na dětských vystoupeních (13 %), návštěvách seniorů ve škole, čteních dětem (5 %), výstavách prací seniorů nebo výrobě drobných dárků pro seniory (3 %),
 - se sbory dobrovolných hasičů (20 %), např. na vedení kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program, nebo na společných akcích (5 %),
 - s myslivci (13 %), např. na besedách, venkovní výuce (v lese), vycházkách nebo sběru plodů pro zvěř (5 %),
 - s tělovýchovnými organizacemi (10 %), např. Sokolem (8 %), a to na společných akcích (5 %), např. vodáckém dni, nebo s fotbalisty, např. na náborových akcích (3 %),
 - se zahrádkáři (5 %), např. na výstavách (5 %; včetně výroby drobných výrobků na výstavě; 3 %), besedách, ukázkách a soutěžích (3 %),
 - se včelaři (5 %), např. na vedení kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program (3 %),
 - se Sdružením Slunce, např. na vedení kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program nebo na společných akcích (3 %),
- s místní knihovnou (30 %) na besedách a knihovnických lekcích (13 %), společných projektech (8 %; např. Celé Česko čte dětem, Zábavný kufřík nebo Čtení je zábava; 3 %), návštěvách (8 %), vzdělávacích programech, čteních dětem (5 %), literárních soutěžích nebo zápůjčkách knih (3 %),
- se školským poradenským zařízením (28 %), a to:
 - s pedagogicko-psychologickou poradnou (23 %) na konzultacích, diagnostice a posuzování školní zralosti (3 %),
 - se speciálně-pedagogickým centrem (23 %) na konzultacích a dalším vzdělávání pedagogických pracovníků (3 %),
- se zákonnými zástupci (20 %) na spoluorganizaci školních akcí (15 %), zejména prostřednictvím spolku rodičů (13 %); z výtěžku těchto akcí spolek rodičů sponzoruje školu; dále na nákupu pomůcek, hraček a výtvarných potřeb (3 %),
- s dalšími neziskovými organizacemi (20 %), a to:
 - s organizací ADRA (5 %),
 - s centrem Domovinka na setkáních dětí s klienty, besedách, dětských vystoupeních a výletech (3 %),
 - s domovem pro seniory Ondráš na společných akcích (3 %),
 - s Charitou Frýdek-Místek, centrem Pramínek na komunikaci s rodinami dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí (3 %),
 - s Charitou sv. Alexandra na nákupu propagačních výrobků (3 %),
 - s organizací Podané ruce na canisterapii (3 %),
 - se Slezskou diakonií na setkáních dětí s klienty s hendikepou (3 %),

- se společností Step by Step na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků v programu Začít spolu (3 %),
- s firmami (18 %), např. na zajištění lyžařských (5 %) nebo (před)plaveckých kurzů, školních výletů, dalších akcí pro děti, správy informačních a komunikačních technologií na škole, na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků nebo prostřednictvím sponzoringu (3 %),
- se složkami integrovaného záchranného systému (18 %), a to:
 - s Policií ČR (15 %), např. na besedách v rámci dopravní výchovy (8 %) nebo prezentacích výcviku psů (3 %),
 - s Hasičským záchranným sborem Moravskoslezského kraje (8 %), např. na besedách (3 %),
- se zařízeními pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (10 %):
 - s Národním pedagogickým institutem České republiky (10 %), včetně zapojení do jeho projektů, např. do projektu Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů (3 %),
 - s Krajským zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informačním centrem (8 %), včetně zapojení do jeho projektů, např. do projektu CESTA (3 %),
- s kulturními zařízeními (10 %), a to:
 - s divadly (8 %), např. s Národním divadlem Moravskoslezským, Divadlem loutek Ostrava nebo divadélky Smíšek a Ententýky (3 %),
 - s kiny, např. s kinem Vlast (3 %),
 - s operní pěvkyní na nácvičku muzikálu Krteček (3 %),
- se základními uměleckými školami (8 %), a to na koncertech (5 %), výstavách, dětských vystoupeních, dále na průzkumu hudebnosti a na výuce hudby (3 %),
- s poskytovateli zdravotnických služeb (8 %), např. s nemocnicí ve Frýdku-Místku, pediatrii a dětskými psychology (3 %),
- s logopedy (8 %), včetně klinických (6 %) a včetně logopedických depistáží (3 %),
- s Moravskoslezským krajem (8 %), např. na společných aktivitách v projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK (OKAP; 3 %),
- s volnočasovými zařízeními (5 %)
 - s Domem dětí a mládeže Vratimov, např. na vedení kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program, nebo na blíže nespecifikovaných společných projektech (3 %),
 - se Střediskem volného času Klíč (3 %),
- se středními školami na zajištění (před)plaveckého výcviku (3 %),
- se Světem techniky Ostrava, včetně např. dílniček pro děti (3 %),
- s MAS Pobeskydí, např. na společných aktivitách v projektu Místní akční plán Frýdek-Místek II (3 %).

Základní školy spolupracují s následujícími partnery:²⁵⁶

- s dalšími školami (71 %), a to:
 - při společných projektech (29 %), zejména na projektu Místní akční plán Frýdek-Místek II (11 %), aktivitách spolupráce Metodický klub jazyků, Metodický klub malotřídních škol, Úžasná věda nebo Setkání s knihou, dále na projektech v programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony), na projektu Tablety do škol, na blíže nespecifikovaných programech prevence Moravskoslezského kraje a na projektech environmentální výchovy (3 %),
 - při dalším vzdělávání pedagogů a sdílení dobré praxe (26 %), např. v oblasti cizích jazyků (3 %),
 - na soutěžích a přehlídkách (20 %), např. výtvarných, sportovních (6 %), literárních, literárně-výtvarných, pěveckých, dramatických, soutěžích a přehlídkách pro žáky prvního stupně nebo na Sedlišťském trojlístku (3 %),
 - se školami v mikroregionu měst a obcí povodí Ondřejnice (11 %) nebo v regionu Slezská brána (3 %),
 - s neúplnými školami při přechodu žáků na druhý stupeň základní školy (6 %),
 - při společném testování žáků (6 %),
 - při organizaci společných kurzů, např. plaveckých (6 %),

²⁵⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- na blíže nespecifikovaných společných akcích (6 %),
- na společných žákovských vystoupeních (3 %),
- na společných poradách vedení škol (3 %),
- se školami, které systematicky zavádí informační a komunikační technologie do výuky nebo realizují alternativní způsoby výuky (3 %),
- s dalšími speciálními školami (3 %),
- se zřizovatelem (50 %), a to:
 - prostřednictvím materiální a finanční podpory zřizovatele školy (26 %), ať již na provoz (11 %; včetně krytí části mzdových výdajů; 3 %), investice (9 %) nebo na akce školy (6 %); v případě podpory akcí školy se uplatňují také osadní výbory (6 %),
 - na společných akcích (11 %),
 - nabídkou využívání obecního majetku (sportovního areálu) školy za zvýhodněných podmínek či zdarma (3 %),
 - využíváním a zprostředkováním nabídky využívání školního majetku (společenského sálu a tělocvičny) obcí i veřejností (3 %),
 - při řešení dopravní situace v okolí školy (3 %),
 - při společných projektech (3 %),
- s místní knihovnou (34 %) na besedách a knihovnických lekcích (20 %), soutěžích (9 %; KnihOlympiádě, čtenářských a literárních soutěžích) a společných projektech; v jednom případě je místní knihovna součástí školy (3 %),
- s místními spolky (34 %), a to:
 - se sbory dobrovolných hasičů (17 %), např. na společných akcích (9 %) nebo na vedení kroužků (6 %),
 - se spolky seniorů (11 %), např. na žákovských vystoupeních (9 %) nebo výstavách prací seniorů (3 %),
 - s tělovýchovnými organizacemi, např. Sokolem (11 %), a to na společných akcích (5 %), např. v odávkém dni, nebo využíváním jejich majetku (sportovního areálu) školou (3 %),
 - s myslivci (11 %), např. na besedách, venkovní výuce (v lese), vycházkách, sběru plodů pro zvěř nebo na společných akcích (3 %),
 - se zahrádkáři (6 %), např. na výstavách (6 %), besedách, ukázkách a na vedení kroužků (6 %),
 - se včelaři, např. na vedení kroužků (6 %), ukázkách a soutěžích (Zlatá včela; 3 %),
 - se skauty, např. na společných akcích (3 %),
 - se Sdružením Slunce, např. na vedení kroužků nebo na společných akcích (3 %),
 - využíváním školního majetku (společenského sálu a tělocvičny) veřejností (3 %),
- se sloučenou nebo spádovou mateřskou školou (29 %), a to:
 - při přípravě na přechod na základní školu (11 %), např. návštěvami předškoláků v základní škole (6 %), depistážemi v mateřských školách pod vedením učitelů základní školy nebo při přípravě zápisu (3 %),
 - na společných akcích (9 %), např. dětských a žákovských vystoupeních (6 %),
 - na společných projektech, např. dnech ve škole pro děti z mateřské školy (3 %),
- se školským poradenským zařízením (26 %), a to:
 - s pedagogicko-psychologickou poradnou (20 %) na besedách, konzultacích, intervencích (6 %), diagnostice a tvorbě individuálních vzdělávacích plánů atd. (3 %),
 - se speciálně-pedagogickým centrem (17 %) na besedách, konzultacích, intervencích (6 %) a dalším vzdělávání pedagogických pracovníků (3 %),
- s kulturními zařízeními (23 %), a to:
 - s divadly (14 %), např. s Divadlem loutek Ostrava (6 %), Národním divadlem Moravskoslezským nebo Těšínským divadlem Český Těšín (3 %),
 - s muzei, např. s Muzeem Beskyd (14 %), a to na výstavách a výukových lekcích (3 %),
 - s kiny (6 %), např. s kinem Vlast (3 %),

- se zákonnými zástupci (17 %), zejména na spoluorganizaci školních akcí (14 %), např. prostřednictvím spolku rodičů (6 %); z výtěžku těchto akcí spolek rodičů sponzoruje školu (3 %),
- s firmami (17 %), např. na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, zajištění výuky cizích jazyků, školních výletů, dalších akcí pro žáky, správy informačních a komunikačních technologií na škole nebo prostřednictvím sponzoringu (3 %),
- se složkami integrovaného záchranného systému (17 %), a to:
 - s Policií ČR (17 %), např. na besedách v rámci dopravní výchovy (11 %),
 - s Hasičským záchranným sborem Moravskoslezského kraje (9 %), např. na besedách (6 %),
- s dalšími neziskovými organizacemi (17 %), a to:
 - s Centrem nové naděje na preventivních programech (3 %),
 - s Centrem pro rodinu a sociální péči na besedách pro žáky, konzultacích a intervencích (3 %),
 - s Charitou Frýdek-Místek na besedách pro žáky, konzultacích a intervencích (3 %),
 - s organizací Handicap centrum Škola života Frýdek-Místek na aktivitách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %),
 - s organizací Linie radosti na aktivitách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %),
 - s organizací Mensa České republiky na testování žáků (3 %),
 - s organizací Podané ruce na canisterapii (3 %),
 - s organizací ŽIRAFKA – Integrované centrum Frýdek-Místek na aktivitách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (3 %),
 - se společností FAUST na preventivních programech (3 %),
 - se společností Renarkon (3 %),
- s volnočasovými zařízeními (14 %)
 - se Střediskem volného času Klíč (9 %), např. na vedení kroužků (6 %), vzájemných návštěvách, besedách, výukových lekcích nebo na interaktivních dílnách (3 %),
 - s Domem dětí a mládeže Vratimov, např. na vedení kroužků (6 %), projektových dnech, prázdninových dílnách, příměstských táborech nebo blíže nespecifikovaných společných projektech (3 %),
- se zařízeními pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (14 %):
 - s Krajským zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informačním centrem (14 %), včetně nabídky praxí pro studenty (3 %),
 - s Národním pedagogickým institutem České republiky (9 %),
- s Moravskoslezským krajem (14 %), např. na společných aktivitách v projektech (9 %) Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK (OKAP; 6 %) a Technika nás baví, dále na systémovém financování vzdělávání a výchovy (3 %),
- se středními školami (11 %), a to:
 - se Střední školou řemesel, Frýdek-Místek, na kariérovém poradenství, polytechnickém vzdělávání a společných aktivitách v projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK (OKAP; 6 %),
 - se Střední průmyslovou školou, Obchodní akademií a Jazykovou školou s právem státní jazykové zkoušky, Frýdek-Místek, na společných projektech, dnech otevřených dveří a soutěžích (3 %),
 - se Střední odbornou školou, Frýdek-Místek, na blíže nespecifikovaných společných aktivitách (3 %),
- s vysokými školami (11 %), a to:
 - s Ostravskou univerzitou (6 %) na společných aktivitách v projektu Podpora rozvoje kompetencí k podnikavosti a inovativnosti žáků základních škol a na praxích studentů vysoké školy (3 %),
 - s Vysokou školou báňskou – Technickou univerzitou Ostrava (6 %) na společných aktivitách v projektu Zlepší si techniku a na kroužcích kybernetiky (3 %),
 - s Univerzitou Palackého v Olomouci (6 %) na společných aktivitách v projektu Didaktika a na praxích studentů vysoké školy (3 %),
 - se Slezskou univerzitou v Opavě na praxích studentů vysoké školy (3 %),
 - s Masarykovou univerzitou na praxích studentů vysoké školy (3 %),
 - s nespecifikovanými vysokými školami na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků (3 %),

- se sportovními organizacemi (9 %), např. se Školním sportovním klubem Beskydy na vedení kroužků a společných akcích (3 %), dále s blíže nespecifikovanými organizacemi nabízejícími plavecké kurzy (6 %) nebo kurzy bruslení (3 %),
- se Světem techniky Ostrava (9 %), včetně např. přespání žáků (3 %),
- se základními uměleckými školami, a to na výuce hudby a tance (6 %) nebo na žákovských vystoupeních (3 %),
- s poskytovateli zdravotnických služeb (6 %), např. s nemocnicí ve Frýdku-Místku, včetně spolupráce na exkurzích pro žáky, dále s dětskými psychology (3 %),
- s logopedy (6 %), včetně klinických (3 %),
- s MAS Pobeskydí, např. na společných aktivitách v projektech Místní akční plán Frýdek-Místek II (6 %) nebo Příběžské tábory v Pobeskydí, dále na zajišťování finančních zdrojů na investice, výměně informací a společných setkáváních (3 %),
- s Regionem Slezská brána na spoluorganizaci školních akcí, např. soutěží (6 %; sportovních, vědomostních, šachových) a kulturních akcí (3 %),
- se statutárním městem Frýdek-Místek (obec s rozšířenou působností; 6 %), a to na blíže nespecifikovaných akcích a aktivitách a na systémovém financování vzdělávání a výchovy (3 %),
- s orgány sociálně-právní ochrany dětí, a to na besedách, konzultacích a intervencích (3 %),
- s církvemi (evangelickou i katolickou) na výuce náboženství a společných akcích (3 %),
- s okresním soudem (3 %).

Základní umělecké školy spolupracují s následujícími partnery:²⁵⁷

- se středními školami uměleckého zaměření (konzervatořemi) na dalším vzdělávání pedagogů a sdílení dobré praxe, návštěvách, konzultacích a praxích studentů středních škol (50 %),
- s vysokými školami uměleckého zaměření (např. s Akademií múzických umění v Praze nebo Janáčkovou akademií múzických umění v Brně) na dalším vzdělávání pedagogů a sdílení dobré praxe, návštěvách, konzultacích a praxích studentů vysokých škol (50 %),
- s okolními mateřskými a základními školami (50 %),
- s kulturními zařízeními, např. Muzeem Beskyd na vernisážích (50 %),
- s místními spolky, např. spolky seniorů na žákovských vystoupeních (50 %),
- s katolickou církví na žákovských vystoupeních (50 %).

Financování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Otázka: „Z jakých zdrojů financujete další vzdělávání pedagogických pracovníků? Nejvýznamnější cizí zdroje vyjmenujte.“

Otázka byla určena všem školám.

Mateřské školy financují další vzdělávání pedagogických pracovníků z následujících zdrojů:²⁵⁸

- z programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 83 %),
- ze státního rozpočtu (70 %),
- z dotací od zřizovatele (33 %),
- z vlastních zdrojů (13 %), ve dvou případech jsou přitom vlastní zdroje jediným zdrojem financování (5 %).

Základní školy financují další vzdělávání pedagogických pracovníků z následujících zdrojů:²⁵⁹

- ze státního rozpočtu (86 %),
- z programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 80 %),
- z dotací od zřizovatele (31 %),
- z vlastních zdrojů, v obou případech jsou přitom vlastní zdroje doplňkovým zdrojem externího financování (6 %).

²⁵⁷ 100 % = 2 základní umělecké školy.

²⁵⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

²⁵⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Základní umělecké školy financují další vzdělávání pedagogických pracovníků z následujících zdrojů:²⁶⁰

- z programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 50 %),
- ze státního rozpočtu (50 %),
- z vlastních zdrojů, tyto jsou přitom jediným zdrojem financování (50 %).

Organizace dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Otázka: „**Jak je na Vaší škole organizováno další vzdělávání pedagogických pracovníků (existuje společný (dlouhodobý, střednědobý, krátkodobý) plán dalšího vzdělávání, záleží na každém učiteli, jak spravuje své portfolio apod.?)**“

Otázka byla určena všem školám.

Společný plán dalšího vzdělávání má 68 % **mateřských škol**, 33 % uvedlo, že takový plán nemají. V případě prvních se jedná:²⁶¹

- o střednědobý plán s platností přibližně jeden rok (43 %),
- o dlouhodobý plán s platností výrazně delší než jeden rok (40 %),
- o krátkodobý plán s platností výrazně kratší než jeden rok (5 %).

25 % mateřských škol má přitom jak střednědobý, tak dlouhodobý plán, který střednědobému stanovuje základní rámce a který střednědobý plán konkretizuje. Některé školy k plánování dalšího vzdělávání uvedly bližší detaily. Jejich odpovědi shrnují následující body:²⁶²

- Jednotliví učitelé si spravují svá portfolia. Jedná se přitom nejen o učitele škol bez společného plánu, ale i o učitele škol se společným plánem (68 %).
- Další plány vzdělávání vyplývají ze zapojení školy do projektů a programů třetích subjektů, např. programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony) nebo projektu CESTA (15 %).
- Vedení školy dává svým pedagogům průběžně doporučení na vhodná témata, formy a možnosti vzdělávání (10 %).
- Poznátky z dalšího vzdělávání jsou předávány kolegům na škole v rámci sdílení dobré praxe (8 %).
- Vedení školy dává svým pedagogům doporučení na vhodná témata, formy a možnosti vzdělávání na základě každoročního individuálního pohovoru s jednotlivými učiteli (3 %).
- Doporučení na vhodná témata, formy a možnosti vzdělávání vyplývají z každoroční konzultace s pozvaným lektorem (3 %).

Společný plán dalšího vzdělávání má 77 % **základních škol**, 23 % uvedlo, že takový plán nemají. V případě prvních se jedná:²⁶³

- o střednědobý plán s platností přibližně jeden rok (57 %),
- o dlouhodobý plán s platností výrazně delší než jeden rok (43 %),
- o krátkodobý plán s platností výrazně kratší než jeden rok, který navíc stanovuje pouze počet absolvovaných vzdělávacích akcí (3 %).

26 % základních škol má přitom jak střednědobý, tak dlouhodobý plán, který střednědobému stanovuje základní rámce a který střednědobý plán konkretizuje. Některé školy k plánování dalšího vzdělávání uvedly bližší detaily. Jejich odpovědi shrnují následující body:²⁶⁴

- Jednotliví učitelé si spravují svá portfolia. Jedná se přitom nejen o učitele škol bez společného plánu, ale i o učitele škol se společným plánem (63 %).
- Vedení školy dává svým pedagogům průběžně doporučení na vhodná témata, formy a možnosti vzdělávání (14 %).
- Další plány vzdělávání vyplývají ze zapojení školy do projektů a programů třetích subjektů, např. programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 9 %).

²⁶⁰ 100 % = 2 základní umělecké školy.

²⁶¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

²⁶² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

²⁶³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

²⁶⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- Vedení školy dává svým pedagogům doporučení na vhodná témata, formy a možnosti vzdělávání na základě každoročního individuálního pohovoru s jednotlivými učiteli (6 %).
- Plány dalšího vzdělávání vyplývají z předchozích projednání v předmětových komisích nebo metodických sdruženích (3 %).

Společný plán dalšího vzdělávání uvedly obě **základní umělecké školy**. V obou případech se jedná o střednědobý plán s platností přibližně jeden rok (100 %). Jedna navíc uvedla, že si její učitelé spravují svá portfolia (50 %).²⁶⁵

Personální situace u pedagogických pracovníků

Otázka: „**Jaká je personální situace u pedagogických pracovníků na Vaší škole? Máte problémy se zajištěním (odpovídajících, kvalifikovaných) pedagogických pracovníků v odpovídajícím počtu?**“

Otázka byla určena všem školám.

K první části otázky (personální situace) se vyjádřilo 73 % **mateřských škol**, k druhé části otázky (problémy se zajištěním pedagogických pracovníků) 53 % škol.²⁶⁶

Stávající personální situaci v mateřských školách shrnují následující body:²⁶⁷

- Všichni pedagogové na škole jsou plně kvalifikováni (66 %).
- Pedagogický sbor je kvalifikovaný pouze částečně (24 %).
- Personální situace na škole je uspokojivá (21 %).
- Kvalifikovaných pedagogů je na škole dostatek (3 %).

Problematiku zajištění pedagogických pracovníků v mateřských školách shrnují následující body:²⁶⁸

- Škola neměla a nemá problém se zajištěním pedagogů (71 %).
- Problémy se zajištěním pedagogů vznikají, je-li potřeba zastoupit stávající pedagogy (nemoc, rodičovská dovolená atp.; 19 %).
- Škola měla nebo má problém se zajištěním kvalifikovaného pedagoga (10 %).

K první části otázky (personální situace) se vyjádřilo 74 % **základních škol**, k druhé části otázky (problémy se zajištěním pedagogických pracovníků) 60 % škol.²⁶⁹

Stávající personální situaci v základních školách shrnují následující body:²⁷⁰

- Všichni pedagogové na škole jsou plně kvalifikováni (65 %).
- Personální situace na škole je uspokojivá (62 %).
- Pedagogický sbor je kvalifikovaný pouze částečně (4 %).

Problematiku zajištění pedagogických pracovníků v základních školách shrnují následující body:²⁷¹

- Škola neměla a nemá problém se zajištěním pedagogů (52 %).
- Škola měla nebo má problém se zajištěním pedagogů některých předmětů (38 %).
- Škola očekává problémy se zajištěním pedagogů v dohledné budoucnosti (14 %), např. v souvislosti se změnou financování školství a dělením žáků do skupin (5 %).

²⁶⁵ 100 % = 2 základní umělecké školy.

²⁶⁶ 100 % = 40 mateřských škol.

²⁶⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 29 mateřských škol, které se vyjádřily k vlastní personální situaci.

²⁶⁸ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 mateřských škol, které se vyjádřily k problematice zajištění pedagogických pracovníků.

²⁶⁹ 100 % = 35 základních škol.

²⁷⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 26 základních škol, které se vyjádřily k vlastní personální situaci.

²⁷¹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 21 základních škol, které se vyjádřily k problematice zajištění pedagogických pracovníků.

K první části otázky (personální situace) se vyjádřily obě **základní umělecké školy**, k druhé části otázky (problémy se zajištěním pedagogických pracovníků) pouze jedna. Na obou školách jsou všichni pedagogové plně kvalifikováni. Škola, která se vyjádřila k problematice zajištění pedagogických pracovníků, uvedla počínající problém se zajištěním některých pedagogů (hry na klavír nebo kytaru).

Vztahy zákonných zástupců a školy

Otázka: „**Jak byste charakterizoval(a) vztah zákonných zástupců a školy (mateřské i základní)? Spolupracují zákonní zástupci se školou na něčem (na čem)? Projevují zájem o studijní výsledky svých dětí (jak kteří)? Zmiňte ve své odpovědi (stručně) pozitiva i negativa.**“

Otázka byla určena všem školám.

Zkušenosti **mateřských škol** jsou:²⁷²

- vesměs pozitivní (50 % škol),
- pozitivní i negativní (48 %),
- vesměs negativní (3 %).

Pozitivní zkušenosti ze vztahu zákonných zástupců a mateřských škol v jednotlivých úrovních shrnují následující body:²⁷³

- Zákonní zástupci se školou aktivně spolupracují (75 %).
 - Spolupráce se týká především (spolu)organizace školních jednorázových akcí (40 %), např. dětských karnevalů a plesů (10 %), dne dětí, besídek a dětských vystoupení (10 %; např. vánočních; 5 %; nebo ke dni matek; 3 %), mikulášské nadílky (8 %), kreativních dílen (5 %; např. dýňového tvoření nebo výroby ptačích budek), vánočních jarmarků a vánoční nadílky, rozloučení se školáky, zahradních slavností, průvodu duchů a strašidel, uspávání broučků, sobotních akcí atd. (3 %). Dále zákonní zástupci se školou (spolu)organizují výlety a vycházky (8 %) nebo burzy (3 %).
 - Zákonní zástupci se školou aktivně spolupracují především prostřednictvím spolku rodičů (15 %).
 - Zákonní zástupci se školou spolupracují na projektech (8 %), např. aktivitách v programu Ekoškola pro mateřské školy (5 %), v rámci kterého (spolu)utvářejí ekotýmy, nebo v programu Skutečně zdravá škola (3 %).
 - Zákonní zástupci se účastní školních brigád (8 %), zaměřených např. na úpravu okolí školy nebo školní zahrady (3 %).
 - Se školou spolupracuje většina (5 %; dokonce úzce a aktivně; 3 %), zhruba polovina, nebo alespoň část zákonných zástupců. Bohužel se rozsah a intenzita aktivní spolupráce dlouhodobě zmenšují (3 %).
 - Spolupráce zákonných zástupců a školy je na velmi dobré, spíše dobré (5 %), dobré, přátelské a zlepšující se úrovni, především díky fungujícímu spolku rodičů (3 %).
 - Zákonní zástupci jsou aktivně zapojeni do přípravy dětí na přechod na základní školu (3 %).
 - Zákonní zástupci nabízejí škole besedy nebo praktické ukázky pro děti (3 %).
 - Zákonní zástupci se školou spolupracují při řešení problémů s některými jinými zákonnými zástupci (3 %).
 - Zákonní zástupci spolu se školou připravují balíčky pro předškoláky (3 %).
 - Zákonní zástupci spolupracují se školou, pedagogicko-psychologickou poradnou a logopedem (3 %).
- Zákonní zástupci se účastní školních akcí (50 %), zejména akcí pro děti (30 %), např. kreativních dílen (25 %; vánočních dílen, velikonočního tvoření, tvořivého odpoledne apod.; 3 %), rozloučení se školáky, dětských karnevalů a plesů (5 %), zábavných a sportovních odpolední, lampiónád, drakiád, bramboriád, mikulášské nadílky, slavností podzimu, jara a léta, svatomartinských pochodů, uspávání broučků atd. (3 %). Dále se účastní dětských vystoupení (10 %; školních akademií, vánočních vystoupení, vystoupení ke dni matek; 3 %). Účastní se také besed pro zákonné zástupce (10 %). O tyto besedy však není zcela uspokojivý zájem, resp. zájem o ně nejvíce zákonní zástupci, kterým by prospěly nejvíce (5 %). Zákonní zástupci

²⁷² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

²⁷³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

- stupci se také účastní dní otevřených dveří (5 %), výletů, exkurzí a akcí konaných v rámci kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program (3 %).
- Zákonní zástupci jeví zájem o studijní výsledky svých dětí (48 %), alespoň někteří (10 %), zejména zákonní zástupci bezproblémových dětí (5 %) nebo předškoláků, nebo dokonce většina zákonných zástupců (3 %).
 - Zákonní zástupci se školou komunikují (38 %), zejména prostřednictvím konzultačních hodin nebo třídních schůzek (33 %), které jsou hojně využívány, resp. navštěvovány (5 %), nebo je zákonní zástupci využívají, resp. navštěvují spíše sporadicky, podle potřeby. Dále se školou komunikují pomocí schránky důvěry (kteřou spíše nevyužívají, ale přesto má své opodstatnění) nebo v každodenním kontaktu s učitelkami (3 %).
 - Vztahy mezi zákonnými zástupci a školou (28 %) jsou vesměs kladné (15 %), s některými zákonnými zástupci až velmi dobré (3 %). Stojí na vzájemném respektu (5 %) a důvěře mezi zákonnými zástupci, učitelkami a vedením školy. Škola pro děti představuje druhý domov (3 %).
 - Zákonní zástupci školu podporují finančně a materiálně (25 %). Materiální výpomoc zahrnuje např. nákup knih pro pasování předškoláků, výtvarný a jiný materiál, hygienické potřeby, ovoce a zeleninu na odšťavování, ale též např. sponzorský dar v podobě monitoru k počítači (3 %). Dále finančně a materiálně podporují školní akce (8 %) pohoštěním (5 %) nebo odměnami pro děti. Z výtěžku akcí organizovaných spolkem rodičů školu dále podporují (3 %).
 - Zákonní zástupci jsou zapojeni do chodu školy (20 %), např. prostřednictvím dotazníkového šetření s pozitivní odezvou. Mají zájem o řešení problémových situací a sami přichází s kreativními nápady. I když v jednotlivých případech není zájem o zapojení plošný, zapojují se ti, kteří mohou škole nejvíce prospět (3 %).
 - Zákonní zástupci jeví zájem o školu (15 %) a její aktivity (5 %).

Negativní zkušenosti ze vztahu zákonných zástupců a mateřských škol shrnují následující body:²⁷⁴

- Někteří zákonní zástupci nejeví skutečný zájem o své dítě. Nezajímají se o jeho studijní výsledky (25 %), což se bohužel týká především problematických dětí. Svě děti do školy jen odkládají, s učiteli se potkávají pouze ve dveřích (8 %), o vzdělávání a výchovu nemají zájem a děti spíš nevychovávali, než vychovávají (3 %).
- Někteří zákonní zástupci příliš úzkostlivě ochraňují své děti (13 %), umetají jim cestičky a neradi slyší o jejich negativěch. Část z nich své dítě přeceňuje a neúspěchy svaluje na školu (3 %).
- Někteří zákonní zástupci se školou nedostatečně komunikují, nebo nekomunikují vůbec (8 %), např. nečtou e-maily nebo se nezapojují do dotazníkových šetření školy (3 %).
- Někteří zákonní zástupci mají vůči škole přehnané požadavky (8 %) a zasahují do kompetencí učitelek (5 %).
- Mezi zákonnými zástupci jsou chroničtí stěžovatelé (5 %), což může mít devastující vliv na chod školy (3 %).
- Někteří zákonní zástupci mají špatnou platební morálku (5 %).
- S některými zákonnými zástupci se dá komunikovat a spolupracovat teprve se zapojením orgánů sociálně-právní ochrany dětí (3 %).

Zkušenosti **základních škol** jsou:²⁷⁵

- vesměs pozitivní (47 % škol),
- pozitivní i negativní (47 %),
- vesměs negativní (6 %).

Pozitivní zkušenosti ze vztahu zákonných zástupců a základních škol v jednotlivých úrovních shrnují následující body:²⁷⁶

- Zákonní zástupci se školou aktivně spolupracují (76 %).
 - Spolupráce se týká především (spolu)organizace školních jednorázových akcí (44 %), např. žákovských karnevalů a plesů (17 %), dne dětí (12 %), kreativních dílen, vánočních a velikonočních jarmarků, sportovních dní a odpolední (6 %), žákovských vystoupení (např. vánočních akademií, nebo vystoupení ke dni matek), mikulášské nadílky, radovánek, výstav žákovských prací (např. výtvar-

²⁷⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

²⁷⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 34 základních škol.

²⁷⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 34 základních škol.

- ných prací nebo zahradních výpěstků), jarního hlinění nebo průvodu duchů a strašidel (3 %). Dále zákonní zástupci se školou (spolu)organizují výlety nebo večírky spolku rodičů (3 %).
- Zákonní zástupci se školou aktivně spolupracují především prostřednictvím spolku rodičů (26 %).
 - Spolupráce zákonných zástupců a školy je na velmi dobré (20 %), spíše dobré (6 %) nebo přátelské úrovni (3 %).
 - Se školou spolupracuje většina (12 %), nebo alespoň část zákonných zástupců. Více se školou spolupracují zákonní zástupci žáků prvního stupně. Bohužel se rozsah a intenzita aktivní spolupráce dlouhodobě zmenšují (3 %).
 - Zákonní zástupci jsou přímo zapojeni do výuky (9 %), kam chodí aspoň nahlédnout (6 %).
 - Zákonní zástupci se účastní školních brigád (6 %), zaměřených např. na úpravu okolí školy (3 %).
 - Zákonní zástupci se školou spolupracují při řešení problémů s některými jinými zákonnými zástupci (3 %).
 - Někteří zákonní zástupci spolu s některými učiteli hrají společně divadlo (3 %).
 - Spolupráci mezi zákonnými zástupci a školou pomáhá existence a činnost školního poradenského pracoviště pro učitele, žáky a zákonné zástupce (3 %).
 - Kvalitu spolupráce školy a zákonných zástupců dokládají pochvalné dopisy a nabídky spolupráce (3 %).
- Zákonní zástupci jeví zájem o studijní výsledky svých dětí (59 %), buď většina (12 %), nebo alespoň někteří (9 %), zejména zákonní zástupci bezproblémových žáků (3 %).
 - Zákonní zástupci se školou komunikují (50 %), zejména prostřednictvím konzultačních hodin nebo třídních schůzek (32 %), které jsou hojně využívány, resp. navštěvovány (12 %), prostřednictvím elektronických žákovských knížek (15 %) nebo v každodenním kontaktu s učiteli. Se školou komunikují především zákonní zástupci žáků prvního stupně (3 %).
 - Zákonní zástupci se účastní školních akcí (29 %), zejména akcí pro žáky (15 %), např. kreativních dílen (6 %), dne dětí, projektových dnů, lampionád, drakiád nebo svatomartinských pochodů (3 %). Dále se účastní besed pro zákonné zástupce (12 %) dětí a žáků od předškoláků až po druhý stupeň. O tyto besedy však není zcela uspokojivý zájem, resp. zájem o ně nejeví zákonní zástupci, kterým by prospěly nejvíce (6 %). Specifickým typem těchto besed jsou např. matematické kavárny. Zákonní zástupci se také účastní žákovských vystoupení, exkurzí a akcí konaných v rámci kroužků (3 %).
 - Zákonní zástupci jeví zájem o školu (15 %), např. se zapojili do školního dotazníkového šetření (3 %).
 - Zákonní zástupci školu podporují finančně a materiálně (12 %), např. z výtěžku akcí organizovaných spolkem rodičů (3 %).
 - Zákonní zástupci jsou zapojeni do chodu školy (9 %) a mají zájem o řešení problémových situací (3 %).
 - Vztahy mezi zákonnými zástupci a školou jsou vesměs kladné (9 %).

Negativní zkušenosti ze vztahu zákonných zástupců a základních škol shrnují následující body:²⁷⁷

- Někteří zákonní zástupci nejeví skutečný zájem o své dítě. Nezajímají se o jeho studijní výsledky (15 %), což se bohužel týká především problematických dětí (12 %). Starají se až, když problémy skutečně nastanou, než aby jim ve spolupráci se školou předcházeli (6 %). Svě děti do školy jen odkládají a jsou nedůslední ve výchově (3 %).
- Někteří zákonní zástupci příliš úzkostlivě ochraňují své děti (15 %). Část z nich své dítě přeceňuje a neúspěchy svaluje na školu (9 %). Svému dítěti umetají cestičky a nadřazují jeho zájmy nad zájmy ostatních (3 %).
- Mezi zákonnými zástupci jsou chroničtí stěžovatelé (9 %), což může mít devastující vliv na chod školy (3 %).
- Některým žákům chybí stabilní rodinné zázemí (6 %). Zákonní zástupci jsou jim slabým vzorem (3 %).
- Někteří zákonní zástupci mají výhrady proti moderním metodám a formám výuky (6 %).
- S některými zákonnými zástupci se dá komunikovat a spolupracovat teprve se zapojením orgánů sociálně-právní ochrany dětí (6 %) nebo prostřednictvím případové konference (3 %).
- Někteří zákonní zástupci se školou nedostatečně komunikují, nebo nekomunikují vůbec, např. se nezapojují do dotazníkových šetření školy (3 %).
- Velká část zákonných zástupců nejeví ochotu zapojovat se do odpoledních školních akcí a vymlouvá se na nedostatek času (3 %).

²⁷⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 34 základních škol.

Obě **základní umělecké školy** uvedly, že mají se spoluprací se zákonnými zástupci vesměs pozitivní zkušenosti. Jejich odpovědi shrnují následující body:²⁷⁸

- Přinejmenším část zákonných zástupců jeví zájem o studijní výsledky svých dětí a podporuje je v účasti na soutěžích a přehlídkách (50 %).
- Zákonní zástupci se účastní školních akcí, např. koncertů a výstav (50 %).
- Zákonní zástupci se školou komunikují (50 %).

Shrnutí

Tato oblast dotazníku byla koncipována pro potřeby škol, které nebyly zahrnuty v předchozích oblastech. Zahrnuje jednak dříve nezahrnuté oblasti vzdělávání a výchovy, jednak další potřeby souvisejícím s provozem a rozvojem škol a vzdělávání a výchovy v nich. Této oblasti jednoznačně dominují předpoklady (zejména materiální zázemí) nad činnostmi a výsledky, a to jak na straně silných a slabých stránek, tak plánů škol. Ve všech otázkách a jejich dílčích oblastech se navíc ukázalo, jak pestré tyto ostatní potřeby jsou, a zřídka se na té či oné odpovědi shodlo alespoň deset škol. To však nelze přičíst tomu, že by jednotlivé potřeby byly natolik vzácné, ale spíše tomu, jak široká tato oblast je.

V oblasti silných stránek se mateřské a základní školy vzácně shodují na celkových výsledcích v jednotlivých oblastech i jejich dílčích kapitolách. Jak již bylo uvedeno výše, silným stránkám jednoznačně dominuje materiální zázemí vzdělávání a výchovy (o trochu více v mateřských školách), zejména zahrady mateřských škol a učebny a budovy u základních škol. U silných stránek materiálnímu zázemí ještě sekunduje na straně předpokladů pozitivní klima na škole (zejména u malých škol), spolupráce školy s třetími subjekty a personální zázemí. Každá z těchto dílčích kapitol svým významem přesahuje celou oblast činností, z níž ještě jakž takž vyčnívají jednorázové akce, ale pouze jako celek, protože na jednotlivých odpovědích se školy shodly maximálně po dvou až čtyřech.

Ještě jednoznačnější je situace u slabých stránek. Této otázce naprosto dominuje oblast předpokladů. Do oblasti činností se svou odpovědí trefila pouze jedna škola. Oproti silným stránkám je ještě výraznější pozice kapitoly materiálního zázemí (především v mateřských školách, kde jsou nejvýznamnějším problémem omezené prostory), která významem více než troj- až pětinašobně zastiňuje ostatní kapitoly: personální zázemí, zákonné zástupce, finanční zázemí, děti, resp. žáky (opět zejména v mateřských školách) a organizační zázemí (v základních školách). Znovu platí, že kromě uvedeného byly zaznamenané odpovědi zmiňovány v jednotkách případů a pouze vzácně se na té či oné slabině shodlo více škol.

Ze srovnání silných a slabých stránek vychází pozitivně především klima školy, spolupráce školy a třetích subjektů (o trochu více u mateřských škol), celá oblast činností (zejména jednorázové akce; jinak to dopadnout nemohlo, pokud tato oblast nemá prakticky žádné slabé stránky) a personální zázemí v základních školách. Naopak, negativně jsou hodnoceny zejména materiální zázemí, organizační zázemí v základních školách, děti v mateřských školách nebo finanční zázemí.

Uvedeným silným a slabým stránkám zcela odpovídají plány škol. Na úrovni jednotlivých odpovědí se jedná o solidní pelmel různých jednotlivostí. Otázce opět dominují plány na úrovni předpokladů, ale poměrně významné jsou i plány v oblasti činností. V předpokladech se jedná v první řadě o plány na rozvoj materiálního zázemí (o trochu více v základních školách): specifické investice do školních budov jako celku nebo jejich částí a do školní zahrady u mateřských škol a investice do tříd, odborných učeben a do tělocvičny, resp. sportovní haly u základních škol. Za materiálním zázemím v oblasti předpokladů výrazně zaostávají plány rozvoje personálního zázemí (zejména další vzdělávání pedagogických pracovníků), spolupráce, získávání finančních zdrojů nebo rozvoje komunikace a spolupráce se zákonnými zástupci. Na straně činností se školy chtějí rozvíjet především v oblasti zaměření, zapojení do projektů a programů třetích subjektů, systematických aktivit i jednorázových akcí (zejména v mateřských školách).

Čtvrtá otázka se zaměřovala na spolupráci škol s třetími subjekty. Ukazuje se, že školy spolupracují s nepřeberným spektrem různých organizací a jednotlivců na spoustě různých aktivit. Nejvýznamnějším partnerem v součtu (zejména u základních škol) byly další školy, s nimiž se spolupracuje především na různých projektech, dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a sdílení dobré praxe nebo na soutěžích a přehlídkách. Zcela přirozeně školy spolupracují se svými zřizovateli, ať již v koncepční, materiální a finanční rovině provozu a rozvoje, nebo na konkrétních jednorázových akcích. Dalším přirozeným partnerem jsou si navzájem sloučené nebo spádové mateřské

²⁷⁸ 100 % = 2 základní umělecké školy.

a základní školy, které spolupracují na přípravě na přechod dětí na základní školu nebo na společných akcích. Významným partnerem mateřských i základních škol jsou místní spolky, zejména sbory dobrovolných hasičů a spolky seniorů, s nimiž se spolupracuje jak na jednorázových akcích, tak na systematických aktivitách typu kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program. Srovnatelně významná je ještě spolupráce s místní knihovnou (zejména na besedách a knihovnických lekcích) a se školskými poradenskými zařízeními na řešení problematiky společného vzdělávání. Spektrum významných partnerů škol doplňují ještě zákonní zástupci, další neziskové organizace a různá kulturní zařízení.

Financování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků se věnovala pátá otázka. Drtivá většina škol financuje další vzdělávání z cizích zdrojů, mezi nimiž je nejvýznamnějším program Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony), těsně následovaný státním rozpočtem. Část škol financuje další vzdělávání ještě z dotací od zřizovatele. Pouze tři školy uvedly, že vzdělávání financují jen z vlastních zdrojů.

Také další otázka směřovala k dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků, konkrétně k jeho organizaci. Dvě třetiny mateřských a tři čtvrtiny základních škol organizují další vzdělávání pedagogických pracovníků společně, zbytek řeší vzdělávání ad-hoc nebo ponechává aktivitu na jednotlivých učitelích. Existují-li společné plány, jedná se spíše o střednědobé plány s platností přibližně jeden rok, jen o málo méně časté jsou dlouhodobější plány. Často však střednědobé plány z dlouhodobých plánů dalšího vzdělávání vychází a škola tedy disponuje strategickým výhledem i konkrétněji zaměřenou aplikací.

Sedmá otázka se zaměřovala na personální situaci na školách. Dvě třetiny mateřských i základních škol uvedly, že všichni pedagogové na škole jsou plně kvalifikovaní (a některé další uvedly, že jejich personální situace je uspokojivá). Částečnou kvalifikovanost pedagogického sboru uvedla pouze pětina mateřských a jedna základní škola. Téměř tři čtvrtiny mateřských a více než polovina základních škol navíc uvedly, že zajištění odpovídajícího počtu kvalifikovaných pedagogů pro ně nebyl a není problém. Přesto u mateřských škol existují problémy se zajištěním pedagogů na záskok a u základních škol existují problémy se zajištěním kvalifikovaných učitelů pro výuku některých předmětů a další problémy mohou vyvstat perspektivně.

Poslední otázka zjišťovala situaci ve vztazích zákonných zástupců a školy. Je zřejmé, že zákonní zástupci nepředstavují homogenní masu a každý z nich je jiný. Odpovědi proto popisovaly spíše celkové zhodnocení situace, bez aspirace na detailní popis. Pokud na vztah zákonných zástupců a školy aplikujeme žebřík participace, je uspokojivé, že aktivní spolupráci zákonných zástupců (přínejmenším některých) uvedly tři čtvrtiny mateřských i základních škol, přičemž tato spolupráce se týká zejména (spolu)organizace školních jednorázových akcí, ale též dalších aktivit školy. Zapojení zákonných zástupců na nižších stupních žebříku participace, od prosté koexistence, tj. vztahu bez přívlastků, přes informování a vzájemnou komunikaci, účast na školních akcích nebo zájem o studijní výsledky dětí, resp. žáků, bylo uváděno sice méně často, ale představuje nutný předstupeň vzájemné spolupráce, tj. je výrazně ve výsledcích podhodnoceno. Rovněž je příjemným zjištěním fakt, že vzájemné vztahy zákonných zástupců se uskutečňují i na vyšších stupních žebříku, jako je např. finanční a materiální podpora školy.

Negativní zkušenosti se zákonnými zástupci uvedly vesměs školy, které zároveň uvedly i pozitivní zkušenosti. Pouze negativní zkušenosti uvedly jen dvě školy (z toho jedna za mateřskou i základní školu). Tyto negativní zkušenosti se týkají pouze zlomku zákonných zástupců, kteří nejeví zájem o školu, své dítě, nebo vůbec o nic (z pohledu respondentů), nebo naopak o své dítě pečují tak intenzivně, že to zasahuje do integrity škol a jejich učitelů a do průběhu vzdělávání a výchovy.

Interpretace

Tato oblast je oproti jiným značně specifická. Ukazuje, jak široké spektrum ostatních potřeb školy řeší, nebo by rády, a jak dominantní postavení v této oblasti hraje materiální zázemí. Přestože k materiálnímu zázemí směřovaly odpovědi i v jiných oblastech, v této lze, přínejmenším u mateřských škol, spatřovat dost podstatné odlišnosti. Zaprvé, dominance materiálního zázemí je zde nepřehlédnutelná. Je jistě otázkou, zda je materiální zázemí natolik významné pro vzdělávání, výchovu a související oblasti, ale výsledky odpovědí je nutné brát jako fakt. Zadruhé, zatímco v silných stránkách se odpovědi odkazují na body typu podnětná zahrada, dostatek didaktických pomůcek a vybavení, ve slabých se objevují body odkazující na nedostatečné prostory pro předškolní vzdělávání a na potřebu budování, rekonstrukcí či modernizací toho či onoho. Z toho může vyplývat pocit uspokojení nad měkkými prvky materiálního zázemí (byť v předchozích oblastech byly často zmiňovány mezi slabými stránkami, zde snad kromě informačních a komunikačních technologií) a všim, co mateřská škola ke vzdělávání dětí skutečně potřebuje. Na druhou stranu nejen mateřské školy potřebují pomoci s tvrdým jádrem svého materiálního zázemí (budovy, jejich části a vnitřní vybavení).

Pozitivně vyznívá vyhodnocení otázky zaměřené na spolupráci škol s třetími subjekty. Mateřské školy (a nejen ony) spolupracují se širokým spektrem různých aktérů, zejména místních a regionálních, zvláště však působí pozice zákonných zástupců, kteří jsou u mateřských škol až sedmí v pořadí, u základních škol dokonce osmí. Přítomť právě v mateřských školách a ještě přinejmenším na prvním stupni základních škol je úloha zákonných zástupců ve vzdělávání a výchově dětí, resp. žáků nezastupitelná. Dost dobře možná považují školy spolupráci se zákonnými zástupci za až příliš samozřejmou, natolik, že ji ve svých odpovědích nezmínily, nicméně z této samozřejmosti vyplývá riziko podcenění. Spolupráce se zákonnými zástupci by pro školy měla být prioritní, neboť je klíčem do mnoha zámeků, a mělo by jí být věnováno odpovídající úsilí. Vztahy škol a zákonných zástupců jsou sice různorodé, v drtivé většině však pozitivní a z toho by se mělo vycházet. Školy by se měly osmělovat nabízet zákonným zástupcům větší podíl na vzdělávacím a výchovném procesu k prospěchu dětí, resp. žáků, zákonných zástupců i svému vlastnímu. Zcela klíčová je v tomto úsilí sebevědomá, ale osobní a vstřícná komunikace s každým zákonným zástupcem.

Poněkud překvapivě vyznívají odpovědi na otázku personální situace u pedagogických pracovníků mateřských škol. Pětina škol uvedla pouze částečnou kvalifikaci svého pedagogického sboru. Možná by stálo za hlubší analýzu, proč některé školy zaměstnávají nekvalifikované pedagogy, zda a jaký vliv to má na vzdělávání a výchovu a zda a jaký význam má formální kvalifikace ve srovnání třeba s mnohaletou praxí.

Uvedené poznatky z mateřských škol lze do značné míry ztotožnit se situací v základních školách. I zde je zřejmá dominance materiálního zázemí a značný rozptyl odpovědí v každé z kapitol. Různorodost odpovědí na otázky týkající se slabých stránek a plánů rozvoje vede k zamyšlení, zda jsou potřeby škol v této oblasti opravdu většinou exotické, nebo zda je řeší širší masa škol, pouze je však neuvedly do dotazníků. Může to být tím, že výzev je více, než jsou školy schopny pobrat, může to být ale taky dáno jejich dlouhodobým neřešením a vršením jedné na druhou. To souvisí s kvalitou vedení škol a jejich vztahů ke zřizovateli, vlastním zaměstnancům, zákonným zástupcům a dalším partnerům v území.

K řešení situace se nabízí programy vzdělávání pro vedení škol (základních i mateřských) v oblasti jejich osobnostních a sociálních charakteristik, především však schopnosti vedení týmu různorodých osobností pedagogických i nepedagogických zaměstnanců nebo asertivní komunikace se zřizovatelem i zákonnými zástupci. V tomto smyslu je variabilita odpovědí v této oblasti nadějí. Téměř každý problém uvedený v této oblasti byl exotický a tam, kde tápe jedna škola, další mají problém vyřešen (nebo o něm naopak ještě neví).

Orientace na materiální zázemí v této oblasti je sice pochopitelná, nicméně podstata vzdělávání a výchovy je někde jinde. Měla by jí být soustavná práce na kvalitních lidských zdrojích, které vnímají učitelskou profesi jako poslání, jsou ochotny se v této oblasti vzdělávat a věnovat se péči o děti, resp. žáky s láskou a přesvědčením. Vedení škol by měla jít svým zaměstnancům příkladem: sebevědomým, ale lidským vztahem k zaměstnancům i k zákonným zástupcům a zřizovateli.

4 DALŠÍ OTÁZKY KE SPOLEČNÉMU VZDĚLÁVÁNÍ

Tato část dotazníku se v souladu s metodikou²⁷⁹ zaměřovala na zjištění situace v následujících oblastech:

- odmítání dětí ke vzdělávání,
- důvody odmítnutí dětí ke vzdělávání,
- služby poskytované školami,
- školkovné,
- nákladovost vzdělávání,
- nákladovost doučování a volnočasových aktivit,
- třídní fond,
- testování Českou školní inspekcí,
- děti a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami s přiznanými podpůrnými opatřeními,
- děti a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami bez přiznaných podpůrných opatření,
- děti a žáci ze sociálně znevýhodněného prostředí,
- absence,
- výchovná opatření a snížené stupně z chování,
- opakování ročníku,
- předčasná ukončení základního vzdělávání,
- odchody žáků na gymnázia,
- skládání (standardizovaných) přijímacích zkoušek,
- úspěšnost ve (standardizovaných) přijímacích zkouškách,
- spolupráce za účelem adaptace dětí na školní prostředí a přípravy na přechod na základní školu,
- spolupráce se zákonnými zástupci žáků ohrožených školním neúspěchem,
- monitoring počtu dětí a žáků, kteří se ve školní jídelně nestravují,
- financování stravování pro děti a žáky, kteří na obědy nechodí z ekonomických důvodů.

Každé této oblasti odpovídá jedna otázka.

Odmítání dětí ke vzdělávání

Otázka: „**Jaký byl podíl dětí odmítnutých ke vzdělávání (z kapacitních nebo jiných důvodů) na celkovém počtu dětí hlásících se ke vzdělávání (příhlášek) za období posledních tří uzavřených školních roků, tj. 2015/16 až 2017/18 za školu celkem?**“

Otázka byla určena všem školám.

Ve školním roce 2017/18 bylo odmítnuto 10,41 % dětí hlásících se ke vzdělávání na **mateřskou školu**. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 57,14 % dětí, minima (0,00 %) dosáhlo 21 škol. Ve sledovaných letech podíl dětí odmítnutých ke vzdělávání kolísal (v rozmezí 9,75 až 12,81 %; nejvyšší hodnoty bylo dosaženo ve školním roce 2016/17; obrázek č. 1).

Pouze v jedné **základní škole** a v jedné **základní umělecké škole** ve školních letech 2016/17 a 2017/18 došlo k situaci, kdy byly děti odmítnuty ke vzdělávání.²⁸⁰ Statistická analýza je z tohoto důvodu bezpředmětná.

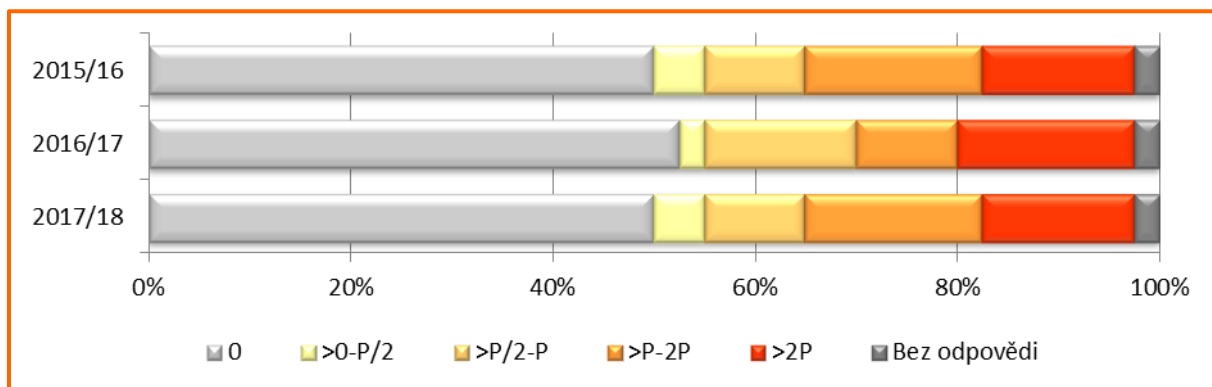
Ve sledovaném období lze sledovat kolísající podíly dětí odmítnutých ke vzdělávání v mateřských školách. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám škol byly zjištěny pouze drobné rozdíly. Malé mateřské školy odmítaly v průměru o 1,5 procentního bodu více dětí než velké a venkovské mateřské školy o 1,1 procentního bodu více

²⁷⁹ MŠMT 2018a.

²⁸⁰ V případě oné základní školy činily podíly dětí odmítnutých ke vzdělávání v jednotlivých letech 7,21, resp. 6,67 %. U ostatních základních škol s výjimkou jedné, která odpověď neuvedla, k odmítání dětí nedocházelo. V případě oné základní umělecké školy činily podíly dětí odmítnutých ke vzdělávání v uvedených letech 12,82, resp. 20,59 %. Do těchto údajů nejsou zahrnuty děti, které nevyhověly talentovým předpokladům. Druhá základní umělecká škola odpověď neuvedla.

dětí než Frýdecko-Místecké. Analýza vývojových trendů a rozdílů mezi sledovanými charakteristikami základních škol je z výše uvedeného důvodu bezpředmětná.

Obrázek č. 1: Podíly dětí odmítnutých ke vzdělávání v mateřských školách²⁸¹

K odmítání dětí ke vzdělávání ve sledovaném období docházelo téměř výhradně pouze v mateřských a základních uměleckých školách. Zhruba polovina z mateřských škol v jednotlivých letech žádné dítě neodmítla, v každém školním roce se však našla taková, která odmítla více než polovinu přihlášených dětí. Jednoznačně jde o důsledek vztahu nabídky a poptávky, kde na straně nabídky stojí kapacity školy a stanovené podmínky k přijetí (viz následující otázka) a na straně poptávky zájem zákonných zástupců. Předpokládáme, že ten je z větší části utvářen geografickou blízkostí bydliště či pracoviště zákonných zástupců nebo docházkou staršího sourozence do téže školy, významnou roli však může v jednotlivých případech hrát image školy. Neznámou je struktura odmítnutých dětí z pohledu věku, a jakou roli v lokálních převisech poptávky nad nabídkou hraje odkládání stále mladších dětí do předškolních zařízení.

V případě základních škol je situace jednodušší, její interpretace je však v zásadě totožná. Pouze jedna základní škola ve dvou letech odmítla děti ke vzdělávání a v celkovém počtu dětí hlásících se ke vzdělávání na základní školy byly tyto počty zanedbatelné, tím spíše, že se jedná o Frýdecko-Místeckou školu, která není ve městě jediná.

U základních uměleckých škol kromě výše uvedeného vstupuje do hry fakt, že vzdělávání na základní umělecké škole nespadá do povinné školní docházky a školy tak mohou mít větší (nebo alespoň nějaké) nároky na přijetí a mohou si dovolit děti odmítat tak, aby nebyly zahlceny na úkor kvality vzdělávání a výchovy. Byť na otázku odpověděla jen jedna základní umělecká škola, lze předpokládat, že její situace platí obecně.

Důvody odmítnutí dětí ke vzdělávání

Otázka: „**Jaké byly v těchto letech převažující důvody odmítnutí dětí ke vzdělávání?**“

Otázka byla určena všem školám.

Důvody odmítnutí dětí ke vzdělávání v **mateřských školách** byly následující:²⁸²

- nedostatečná kapacita školy (zájem převyšující možnosti; 88 %),
- nenaočkovanost dětí (21 %),
- nízký věk dětí (13 %),
- nezvládnutí základních hygienických návyků dítěte (4 %).

Pouze jedna **základní škola** ve sledovaném období odmítla dítě ke vzdělávání. Jako důvod uvedla nedostatečnou kapacitu školy.

²⁸¹ P/2 = 5,50 %, P = 10,99 %, 2P = 21,98 %. 100 % = 40 mateřských škol.

²⁸² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 24 mateřských škol, které ve sledovaném období odmítly alespoň jedno dítě ke vzdělávání.

U **základních uměleckých škol** byly uvedeny následující důvody odmítnutí dětí ke vzdělávání:²⁸³

- nedostatečná kapacita školy (100 %),
- nedostatečné talentové předpoklady dětí (100 %).

Ve sledovaném období odmítlo alespoň jedno dítě ke vzdělávání 24 (tj. 60 %) mateřských škol, jedna (tj. 3 %) základní škola a obě základní umělecké školy. Hlavním (v případě základní školy jediným) důvodem odmítnutí byly disproporce mezi poptávkou, tj. zájmem zákonných zástupců (z demografických nebo prestižních důvodů), a nabídkou, tj. kapacitami škol. V druhém sledu byly u mateřských a základních uměleckých škol zaznamenány důvody související s konkrétními dětmi (nenaočkovanosť, nízký věk, nezvládání základních hygienických návyků, resp. nedostatečné talentové předpoklady).

Hlavní příčiny odmítání byly shrnuty již u předchozí otázky. Kromě převisu poptávky nad nabídkou, který je zčásti způsoben demografickými trendy v jednotlivých lokalitách a neschopností obcí či investorů uzpůsobit kapacity vzdělávacích zařízení nárůstu počtu dětí v jednotlivých lokalitách, jsou zde konkretizovány další důvody odmítání dětí ke vzdělávání. V první řadě jde u mateřských škol o nenaočkovanosť, která souvisí s nárůstem podílu alternativně myslících zákonných zástupců. Zde lze i do budoucna očekávat přinejmenším setrvalé významné, ne-li rostoucí podíl dětí odmítaných ke vzdělání z tohoto důvodu. V druhé, ne však nevýznamné řadě jde o snahu zákonných zástupců odkládat do mateřských škol stále mladší děti, byť k tomu nejsou sociálně ani psychicky zralé. Vzhledem k tomu, že v současnosti školy takové děti ke vzdělávání přijímat nemusí, se dá očekávat, že by podíl z tohoto důvodu odmítaných dětí nemusel v čase růst.

Situace v základních školách kromě toho, co již bylo uvedeno u předchozí otázky, již nevyžaduje další komentář. Specifické postavení mimo rámec povinné školní docházky mají základní umělecké školy, které si kromě kapacitních důvodů mohou dovolit udržovat status do jisté míry výběrových škol a odmítat děti, které nesplňují základní talentové předpoklady a na studium nemají. Odmítání takových dětí je zcela v pořádku, neboť škole zbývá více času na individuální přístup ke studujícím žákům a rozvíjení jejich talentu podle jejich dovedností, schopností a potřeb.

Služby poskytované školami

Otázka: „**Jaké služby Vaše škola (kromě vzdělávání) nabízí (výtvarné, pohybové a hudební aktivity, diagnostika školní připravenosti, logopedické služby, mimoškolní aktivity apod. v případě mateřských škol, v případě základních škol analogicky)? Bud' te prosím co nejkonkrétnější, tj. např. v případě mimoškolních aktivit uveďte aktuální nabídku.**“

Otázka byla určena všem školám.

Nabídka služeb (kromě vzdělávání) **mateřských škol** zahrnuje:²⁸⁴

- kroužky, resp. nadstandardní aktivity mimo školní vzdělávací program (87 %):
 - jazykové (56 %), zejména anglického jazyka (51 %), ať už vlastními silami nebo ve spolupráci s externími subjekty,
 - tělovýchovné (54 %), zejména taneční (49 %), např. hudebně-pohybový (13 %), taneční a pohybový (10 %), zumbly (5 %), dále atletický (5 %), bojových sportů (judo), fotbalový, florbalový, inline bruslení, mažoretka a jógy (pro zaměstnance; 3 %),
 - výtvarné (38 %), zejména keramický (33 %),
 - hudební (33 %), zejména hry na hudební nástroje (21 %), a to na zobcovou flétnu (18 %), klavír nebo kytaru (5 %), dále pěvecký (sbor nebo kroužek; 10 %),
 - deskových her, zejména šachový (28 %), ať už prostřednictvím projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK (OKAP) nebo samostatně,
 - polytechnické (26 %), např. tvořivé (šikulové apod.), vědecké (badatelský apod.; 8 %), pracovní, např. vaření (malí kuchaři; 5 %), přírodovědné, např. environmentální (3 %), ať už vlastními silami nebo ve spolupráci s externími subjekty,
 - logopedické (8 %),
 - přípravy na základní školu (předškolácký kroužek apod.; 5 %),

²⁸³ 100 % = 2 základní umělecké školy, které ve sledovaném období odmítly alespoň jedno dítě ke vzdělávání.

²⁸⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 39 mateřských škol.

- hasičské (5 %),
- dramatické (3 %),
- adaptační (přípravy na mateřskou školu; 3 %),
- poradenství (46 %):
 - logopedické (31 %), od logopedické depistáže a asistence (3 %) až po spolupráci s klinickým logopedem (5 %),
 - přípravy na základní školu (21 %), např. diagnostika školní připravenosti (8 %), aktivity realizované v rámci metody dobrého startu (8 %), besedy pro zákonné zástupce, edukačně-stimulační skupiny, setkání s učiteli základní školy a blíže nespecifikované služby související s přípravou na základní školu (3 %),
 - grafomotorické (3 %),
 - další blíže nespecifikované poradenství v rámci speciálně-pedagogické péče (3 %),
- kurzy (33 %):
 - (před)plavecký výcvik (31 %),
 - lyžařský kurz (26 %),
 - školka v přírodě (8 %),
- další jednorázové akce mimo školní vzdělávací program (8 %):
 - další akce mimo školní vzdělávací program (8 %; divadélka, karneval, advent, nocování ve školce, výlet na rozloučenou pro předškoláky apod.; 3 %),
 - projektové dny za účasti zákonných zástupců i bez nich (den čarodějnic, den Země, odpoledne pro maminky a tatínky apod.; 3 %),
- vývařovna pro jiné mateřské školy (3 %).

Čtyři mateřské školy (10 %) uvedly, že žádné služby (kromě vzdělávání a výchovy) neposkytují. Bud' jsou tyto služby zahrnuty ve školním vzdělávacím programu (8 %) nebo tomu brání prostorová omezení školy (3 %).

Nabídka služeb (kromě vzdělávání) **základních škol** zahrnuje:²⁸⁵

- kroužky (100 %):
 - tělovýchovné (100 %), zejména taneční (51 %), např. zumbly (11 %), latinsko-amerických tanců (9 %), břichních tanců, rytmiky, street dance nebo taneční klub (3 %), dále florbalový (37 %), atletický (17 %), bojových sportů (14 %), např. juda, karate, taekwondo a sebeobranu (3 %), dále gymnastický, volejbalový (14 %), míčových her, jógy (11 %), aerobiku, fotbalový, stolního tenisu (9 %), badmintonový, mažoretka (6 %), basebalový, futsalový, házené, her v přírodě, hulahup, korfbalový, parkourový, plavecký, posilování, přehazované, snag golfový, sportovně-branný, střelecký a tenisový (3 %), ať už v rámci projektu Sportuj ve škole (14 %) nebo mimo něj, vlastními silami nebo ve spolupráci s externími subjekty,
 - hudební (77 %), zejména hry na hudební nástroje (49 %), a to na zobcovou flétnu (26 %), klavír (20 %), kytaru (14 %) nebo ukulele (3 %), dále pěvecký (46 %), např. pěvecký sbor nebo sborový zpěv (34 %), sólový zpěv (3 %), ať už vlastními silami nebo ve spolupráci s externími subjekty,
 - polytechnické (77 %), zejména tvořivé (šikovné, dovedné či tvořivé ruce a ručičky, dílny a dílničky, modeláři, šikulové a kutilové apod.; 34 %), vědecké (zábavné či veselé vědy, badatelé a objevitelé, technické laboratoře, pokusy apod.; 29 %), informatické (23 %), např. kybernetiky (6 %), informatiky, robotiky nebo psaní všemi deseti (3 %), pracovní (20 %), např. vaření (malí kuchtičí, vaření a stolování apod.; 17 %), zahradnický (3 %), dále přírodovědné (17 %), např. ekologický (6 %) nebo floristický, ať už vlastními silami nebo ve spolupráci s externími subjekty,
 - výtvarné (74 %), zejména keramický (71 %), ale též netradičních výtvarných technik (3 %),
 - jazykové (69 %), zejména anglického jazyka (60 %), ale též německého a španělského jazyka, znakové řeči (3 %), ať už vlastními silami nebo ve spolupráci s externími subjekty,
 - deskových her (43 %), zejména šachový (34 %), ať už vlastními silami nebo ve spolupráci s externími subjekty,

²⁸⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

- čtenářské dílny, kluby a kroužky (37 %), ať už v rámci programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony) nebo mimo něj,
- dramatické (29 %), včetně dramatických v anglickém jazyce (6 %),
- matematické a logické (29 %), zejména logické (kluby zábavné či hravé logiky a logických her; 20 %) a matematické (zábavná matematika, příprava ke zkouškám z matematiky apod.; 11 %), ať už v rámci programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony) nebo mimo něj,
- náboženství (17 %),
- hasičské (9 %),
- turistické (9 %),
- včelařské (9 %),
- redakcí školních časopisů (6 %),
- českého jazyka (3 %),
- dívčí kluby (3 %),
- her na hrdiny (3 %),
- myslivecké (3 %),
- pionýrské (3 %),
- relaxační s pejsky (3 %),
- rybářské (3 %),
- společenských her (3 %),
- zdravotnické (3 %),
- doučování (20 %), a to českého jazyka, dějepisu, fyziky, chemie, matematiky, ruského jazyka atp. (3 %), ať už v rámci programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony) nebo mimo něj,
- další jednorázové akce mimo školní vzdělávací program (14 %; sportovní, polytechnické, projektové dny, poznávací zájezdy, drakiáda, karneval, den dětí apod.),
- kurzy (14 %):
 - lyžařský kurz (9 %),
 - plavecký kurz (6 %),
 - škola v přírodě (6 %),
 - anglický jazyk s rodilým mluvčím (pro veřejnost; 3 %),
 - adaptační pobyt (3 %),
 - ozdravný pobyt (3 %),
 - příprava na certifikát Cambridge (3 %),
- poradenství (9 %):
 - logopedické (6 %),
 - v rámci pedagogické speciální péče (3 %),
- příměstské tábory (9 %),
- pronájmy (tělocvičen, školních jídelen apod.; 3 %),
- volnočasové aktivity pro veřejnost (keramika apod.; 3 %).

Pouze jedna **základní umělecká škola** uvedla konkrétní službu, kterou kromě vzdělávání poskytuje, a to pronájem (koncertních sálů, učeben).

Odpovědi na tuto otázku odráží to, jak si školy definovaly pojem služba. Je nasnadě, že tato definice se u jednotlivých respondentů lišila. Odpovědi, které se nachází na vrcholu pomyslného žebříčku, představují služby, na kterých se respondenti většinou shodli, že jsou opravdu službami, nebo byly jako služba explicitně vyjmenovány v otázce. Některé (explicitně nevyjmenované služby) respondenti mohli považovat za příliš samozřejmé a do svých odpovědí je nezahrnuli. Jen tak si lze vysvětlit např. relativně nízké postavení školek v přírodě u mateřských škol, doučování u základních škol a dalších jednorázových akcí mimo školní vzdělávací program u obou. Lze diskutovat o tom, zda to či ono je službou, či nikoli, ale nezáleží na tom. V dotaznících to bylo uvedeno a jako takové vyhodnoceno.

Daleko podstatnější, než čísla u jednotlivých odpovědí je jejich spektrum, které představuje vyčerpávající studnici inspirace pro školy, které koketují s rozšiřováním své nabídky (např. kroužků, resp. nadstandardních aktivit mimo školní vzdělávací program) nebo hledají pro své aktivity partnery.

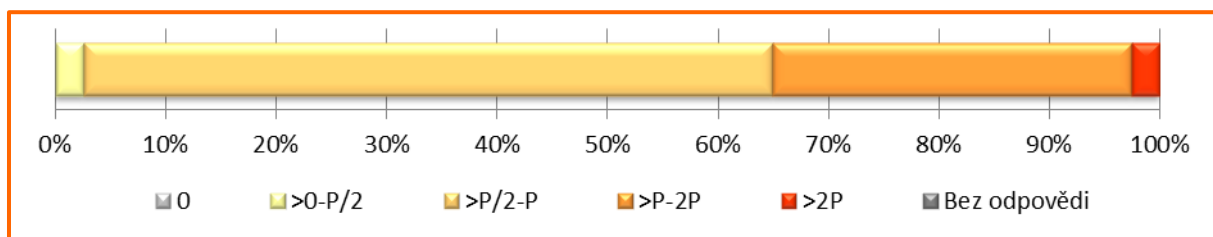
Školkovné

Otázka: „**Jak vysoké je na Vaší mateřské škole školkovné?**“

Otázka byla určena mateřským školám.

Školkovné v mateřských školách ve školním roce 2017/18 činilo v průměru 443 Kč měsíčně. Maximum tohoto ukazatele činilo 2 500 Kč, minimum 200 Kč měsíčně (obrázek č. 2).²⁸⁶

Obrázek č. 2: Školkovné²⁸⁷

Primární variabilita školkovného v mateřských školách závisí na typu zřizovatele, kdy soukromé školy účtují řádově vyšší částky. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám škol se (kromě toho) jeví jako významnější rozdíl mezi Frýdecko-Místeckými a venkovskými školami, kdy školkovné ve Frýdecko-Místeckých školách je o 40 % vyšší oproti venkovským školám. Podobně školkovné ve velkých mateřských školách je o více než 15 % vyšší oproti malým školám.²⁸⁸

Výše školkovného vykazuje v měřítku jednotlivých škol značnou variabilitu, a to i tehdy, pomineme-li jedinou soukromou školu, která se do šetření zapojila. Školkovné by mělo (teoreticky) odrážet reálné náklady vzdělávání a výchovy v jednotlivých školách. Rozhodně však nelze říct, že by mateřské školy s vyšším školkovným měly o tolik vyšší náklady nebo že by nabízely o tolik kvalitnější služby. Spíše je výše školkovného dána nepsanou dohodou mezi školou, jejím zřizovatelem a zákonnými zástupci a souvisí s dotacemi od zřizovatele a s jinými platbami, které zákonní zástupci v průběhu docházky svého dítěte platí různými formami.

Stejně vysoké školkovné ve dvou srovnatelných školách nemusí s náklady a případně i s kvalitou a dostupností vzdělávání nijak souviset, pokud v prvním případě se na zvýšených nákladech školy podílí zřizovatel (v rámci své prorodinné politiky) a v druhé je zákonní zástupci sanují prostřednictvím třídního fondu nebo jednorázových příspěvků na to či ono. Podobně, relativně vysoká výše školkovného nemusí znamenat vysoké náklady školy, ale být výsledkem dohody se zákonnými zástupci na tom, že se jedná o jedinou platbu za vzdělávání a výchovu dítěte. V tomto kontextu nelze ze zjištěných dat usuzovat nic zásadního o jednotlivých školách a dostupnosti vzdělávání a výchovy v nich. Snad pouze ze zjištění, že Frýdecko-Místecké (a odtud i velké) školy mají vyšší školkovné, lze cosi usuzovat o vztahu školy, zřizovatele a zákonných zástupců.

Nákladovost vzdělávání

Otázka: „**Pokuste se ocenit (v Kč celkem za dobu vzdělávání) nákladovost vzdělávání ve Vaší škole (nutné investice ze strany zákonných zástupců při vstupu do prvního ročníku a v průběhu dalšího vzdělávání mimo školkovné (viz výše), tj. například poskytování finančního příspěvku na výuku cizích jazyků, akce pořádané školou, příspěvek SRPŠ apod.)**“

Otázka byla určena všem školám.

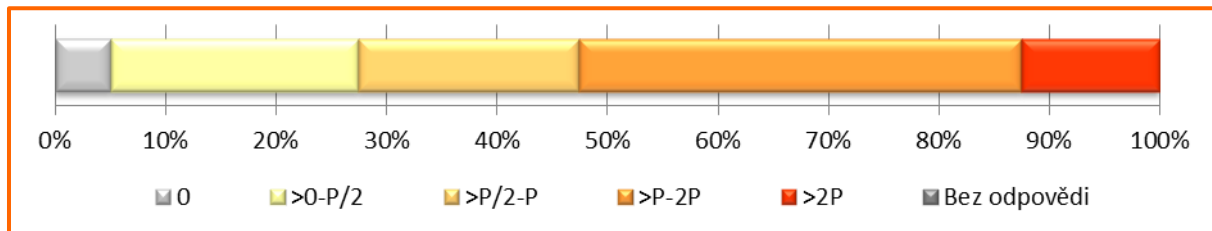
Vzdělávání jednoho dítěte navštěvujícího **mateřskou školu** stojí jeho zákonné zástupce podle respondentů 3 161 Kč ročně. Maximum tohoto ukazatele činilo 11 667 Kč, minimum (0 Kč) uvedly dvě školy (obrázek č. 3).

²⁸⁶ Tyto údaje jsou výrazně deformovány školkovným soukromé mateřské školy. Po očištění o tuto extrémní hodnotu činilo průměrné školkovné 390 Kč a jeho maximum 550 Kč měsíčně.

²⁸⁷ P/2 = 221, P = 443, 2P = 885. 100 % = 40 mateřských škol.

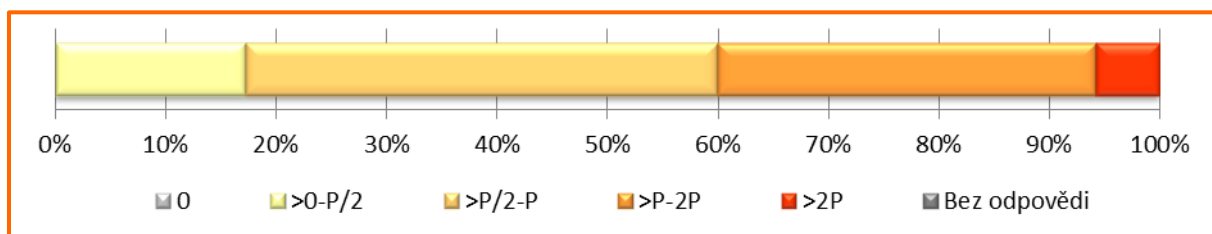
²⁸⁸ Údaje jsou očištěny od extrémních hodnot dosažených soukromou mateřskou školou.

Obrázek č. 3: Nákladovost vzdělávání v mateřských školách²⁸⁹

Vzdělávání jednoho žáka navštěvujícího **základní školu** stojí jeho zákonné zástupce podle respondentů 3 420 Kč ročně. Maximum tohoto ukazatele činilo 16 667 Kč, minimum 600 Kč ročně (obrázek č. 4).

Obrázek č. 4: Nákladovost vzdělávání v základních školách²⁹⁰

Vzdělávání jednoho žáka navštěvujícího **základní uměleckou školu** stojí jeho zákonného zástupce podle respondentů 6 659 Kč ročně. Maximum tohoto ukazatele činilo 6 882, minimum 5 417 Kč ročně.

V odpovědích na tuto otázku lze sledovat značný rozptyl odpovědí, a to jak u mateřských, tak základních škol. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám škol se jako nejvýznamnější ukázal rozdíl mezi Frýdecko-Místeckými a venkovskými školami. Nákladovost vzdělávání žáků venkovských základních škol a dětí ve venkovských mateřských školách je o téměř polovinu vyšší oproti Frýdecko-Místeckým základním a mateřským školám. Více než 40% rozdíl v nákladovosti je rovněž mezi malými a velkými mateřskými školami, a to ve prospěch vyšší nákladovosti u malých mateřských škol. O téměř 20 % je vyšší nákladovost vzdělávání v neúplných základních školách ve srovnání s úplnými základními školami. Velikost základní školy se ukázala jako nejméně významný faktor. Nákladovost v malých základních školách je pouze o necelých 10 % vyšší ve srovnání s velkými základními školami. Rozdíl mezi oběma základními uměleckými školami je nevýznamný.

Odpovědi na tuto otázku odráží její nesmyslnost, na čemž nic nemění fakt, že se jednalo o povinnou otázku vyplývající z metodiky.²⁹¹ Jednotlivé odpovědi vykazovaly značný rozptyl a spíše odrážely individuální představu jednotlivých respondentů o průměrném dítěti, resp. žákovi, jeho potřebách, zákonných zástupcích a kdo ví o čem ještě. Tuto otázku by šlo jistě uchopit metodicky lépe, pak bychom se však nevyhnuli sčítání cviček, pastelek a kilometrů dojíždění, nehledě na to, že cvičky můžou stát tolik a tolik a klidně i pětinasobek, některé dítě potřebuje pět odstínů růžové pastelky a jiné růžovou nepotřebuje vůbec a některé chodí do školy pěšky a jiné jezdí tátovým SUV.

Možná nákladovost vzdělávání jednoho dítěte v mateřské škole nečiní 11 667 ani 3 161 Kč ročně, ale každý zákonný zástupce ví, že to rozhodně není 0 Kč (i kdyby bylo vzdělání z ústavy bezplatné sebevíc). Je zajímavé, že se respondenti, aniž by se domluvili, shodli na tom, že vzdělávání (podobně jako většina jiných statků a služeb) na venkově je oproti městům dražší (a odtud v malých školách). V kontextu předchozího však nelze usuzovat, že by to bylo výsledkem racionálních kalkulací, ale spíše náhody.

²⁸⁹ P/2 = 1 581, P = 3 161, 2P = 6 322. 100 % = 40 mateřských škol.

²⁹⁰ P/2 = 1 710, P = 3 420, 2P = 6 840. 100 % = 35 základních škol.

²⁹¹ MŠMT 2018a.

U mateřských a základních škol, kde děti a žáci studují všichni prakticky totéž, by uvedené stačilo, ale u základních uměleckých škol je absurdnost této otázky ještě zřetelnější. Je zcela jistě rozdíl mezi tím, jestli žák dochází do základní umělecké školy na hodiny zpěvu, nebo hraje na klavír. Je poměrně zajímavé, že se s vědomím uvedení obě zapojené základní umělecké školy do jisté míry shodly na výsledku, aniž by musely počítat triangly, dudy a harfy a počítat z nich vážené průměry.

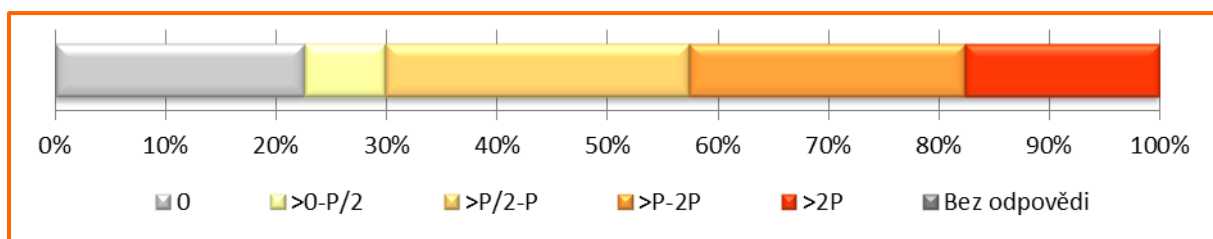
Nákladovost doučování a volnočasových aktivit

Otázka: „**Pokuste se ocenit (v Kč celkem za dobu vzdělávání) nákladovost doučování a volnočasových aktivit ve Vaší škole a v jejím okolí.**“

Otázka byla určena všem školám.

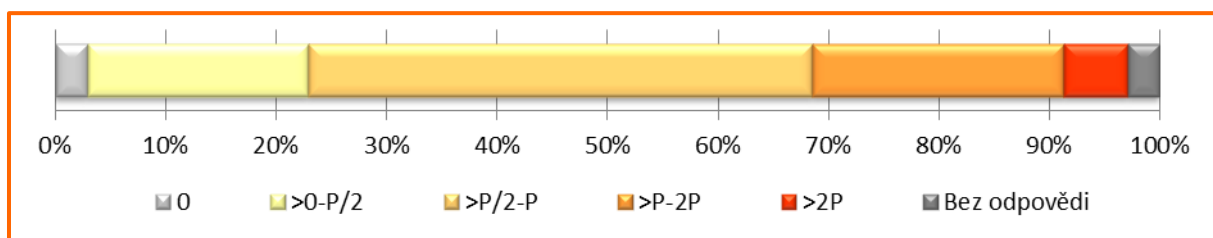
Doučování a volnočasové aktivity jednoho dítěte navštěvujícího **mateřskou školu** stojí jeho zákonné zástupce podle respondentů v průměru 1 516 Kč ročně. Maximum tohoto ukazatele činilo 8 000 Kč, minimum (0 Kč) uvedlo devět škol (obrázek č. 5).

Obrázek č. 5: Nákladovost doučování a volnočasových aktivit v mateřských školách²⁹²

Doučování a volnočasové aktivity jednoho žáka navštěvujícího **základní školu** stojí jeho zákonné zástupce podle respondentů v průměru 2 427 Kč. Maximum tohoto ukazatele činilo 20 000 Kč, minimum 0 Kč (obrázek č. 6).

Obrázek č. 6: Nákladovost doučování a volnočasových aktivit v základních školách²⁹³

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

V odpovědích na tuto otázku lze sledovat značný rozptyl odpovědí, a to jak u mateřských, tak základních škol. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám škol se jako nejvýznamnější ukázal rozdíl mezi malými a velkými školami. Nákladovost doučování a volnočasových aktivit žáků malých základních škol a dětí v malých mateřských školách je více než dvojnásobná oproti velkým základním a mateřským školám. Podobně venkovské základní a mateřské školy uvedly o polovinu vyšší nákladovost ve srovnání s Frýdecko-Místeckými školami. Nejméně významný rozdíl byl zjištěn v porovnání úplných a neúplných základních škol, kde nákladovost doučování a volnočasových aktivit žáků neúplných škol převyšuje nákladovost žáků úplných škol o téměř 30 %.

²⁹² P/2 = 758, P = 1 516, 2P = 3 032. 100 % = 40 mateřských škol.

²⁹³ P/2 = 1 214, P = 2 427, 2P = 4 854. 100 % = 35 základních škol.

Tato otázka je metodicky i výsledkově analogická předchozí s tím, že ad absurdum zde nejsou dovedeny pouze základní umělecké, ale též mateřské a základní školy. Podobně jako v předchozím případě zde narážíme na značný rozptýlení odpovědí, kde se na spodní hraně variačního rozpětí nachází školy, jejichž zástupci jsou přesvědčeni o tom, že doučování a volnočasové aktivity zákonně zástupce dětí, resp. žáků nic nestojí, na druhé straně se nachází školy, jejichž zástupci uvedly částky až dvacet tisíc korun ročně. Děti ani žáci nejsou jednodílná masa, někteří doučování nepotřebují, jiní ano. Někteří mají zálibu v kroužcích a jiných mimoškolních aktivitách (nebo jsou k tomu dotlačeni ambiciózními zákonnými zástupci), jiní spokojeně tráví volný čas u televize, počítače či mobilu. I kdyby, je zcela jistě rozdíl mezi dítětem, resp. žákem, který tráví čas v lese nebo čtením, a dítětem, resp. žákem, který aspiruje na titul mistra světa v krasobruslení.

Podobně jako v předchozím případě došli respondenti k tomu, že nákladovost doučování a volnočasových aktivit je na venkově vyšší, než ve městě. Daleko významnější rozdíl je však mezi malými a velkými školami. Může jít na jedné straně o projekci toho, že malé školy se nachází převážně na venkově, současně to však může být dáno nabídkou samotných škol, kdy malé školy mají pouze omezenou nabídku a jsou si vědomy toho, že zákonní zástupci musí sahat po nabídce jinde, pravděpodobně za vyšší ceny, než by jim mohly nabídnout školy (pokud by jim to vůbec mohly nabídnout).

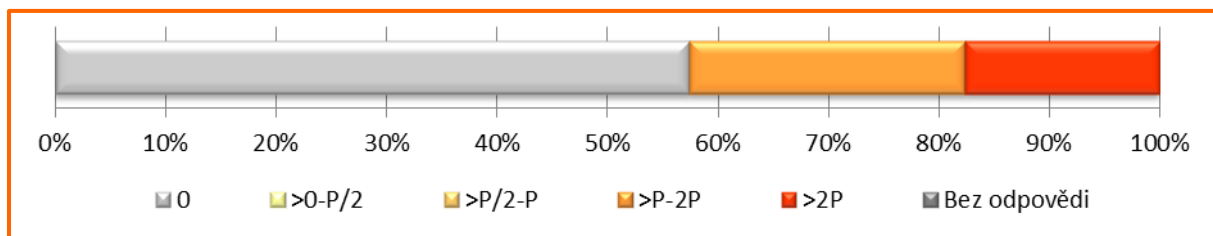
Třídní fond

Otázka: „**Je na Vaší škole zřízen pro účast na školních akcích třídní fond? Pokud ano, jaká je roční výše příspěvku na jedno dítě, resp. žáka?**“

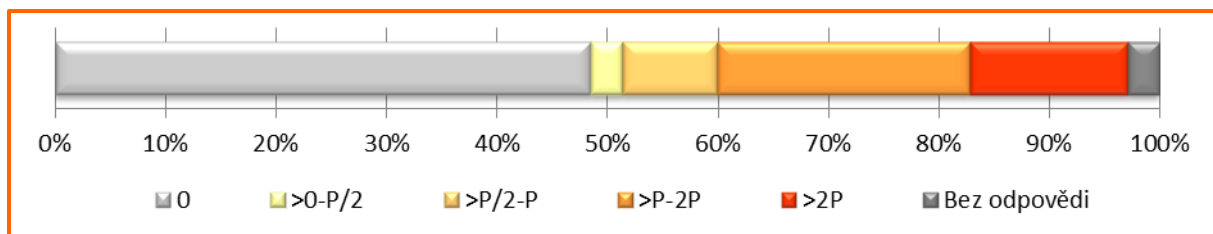
Otázka byla určena všem školám.

Příspěvky do třídního fondu²⁹⁴ v **mateřských školách** ve školním roce 2017/18 činily v průměru 260 Kč ročně. Maximum tohoto ukazatele činilo 1 200 Kč, minimum (0 Kč, tj. žádný třídní fond) uvedlo 23 škol (obrázek č. 7).

Obrázek č. 7: Třídní fond v mateřských školách²⁹⁵

Obrázek č. 8: Třídní fond v základních školách²⁹⁶

Příspěvky do třídního fondu²⁹⁷ v **základních školách** ve školním roce 2017/18 činily v průměru 244 Kč ročně. Maximum tohoto ukazatele činilo 2 000 Kč, minimum (0 Kč, tj. žádný třídní fond) uvedlo sedmáct škol (obrázek

²⁹⁴ Bez ohledu na jeho formu (spravovaného školou či spolkem rodičů; paušálního či jednotlivě na konkrétní akci).

²⁹⁵ P/2 = 130, P = 260, 2P = 520. 100 % = 40 mateřských škol.

²⁹⁶ P/2 = 122, P = 244, 2P = 487. 100 % = 35 základních škol.

č. 8). Pět základních škol (14 % škol) uvedlo, že výše příspěvku do třídního fondu závisí na rozhodnutí třídního učitele.²⁹⁸

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

V odpovědích na tuto otázku lze sledovat značný rozptyl odpovědí, a to jak u mateřských, tak základních škol. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám škol se jako nejvýznamnější ukázal rozdíl mezi úplnými a neúplnými základními školami, kdy příspěvky do třídního fondu u úplných škol jsou o téměř 170 % vyšší oproti neúplným základním školám. Další rozdíly ve výši příspěvků do třídního fondu již nebyly tolik významné. Ve Frýdecko-Místeckých mateřských školách je výše příspěvků o polovinu vyšší ve srovnání s venkovskými školami a ve velkých mateřských školách o více než 40 % ve srovnání s malými. U základních škol tomu bylo opačně. Příspěvky ve venkovských základních školách jsou o více než 60 % vyšší ve srovnání s Frýdecko-Místeckými školami a v malých základních školách o 25 % vyšší než ve velkých.

Výsledky odpovědí na tuto otázku jsou ovlivněny tím, jak jednotlivé školy uchopily pojem třídní fond. Některé jej vzaly doslova (odtud značný podíl těch, které žádný nemají), jiné šly o krok dále a odhadly celkový souhrn plateb zákonných zástupců na aktivity různého druhu během školního roku. Běžná výše třídního fondu se pohybuje v rozmezí 300–600 Kč ročně u mateřských škol a 300–500 Kč u základních škol, najdou se však i případy mnohem vyšších plateb. Lze předpokládat, že výše třídního fondu je výsledkem dohody školy, případně třídního učitele se zákonnými zástupci na tom, jak vysoký třídní fond je a bude a co z něj bude hrazeno. Tak či tak, třídní fond, bez ohledu na to, jak jej školy v dotazníkovém šetření uchopily, je jen zlomkem celkových nákladů zákonných zástupců za vzdělávání a výchovu a z jeho výše nelze nic zásadního usuzovat o dostupnosti vzdělávání a výchovy pro jednotlivé děti, resp. žáky. Tím spíše, že škola, třída, spolek rodičů či jiná instituce mohou vždy přihlídnout k sociální situaci každého dítěte, resp. žáka.

Rozdíly mezi jednotlivými školami podle jejich charakteristik jsou poměrně zásadní. Násobně vyšší příspěvky do třídního fondu úplných základních škol lze přičíst nákladům na vzdělávání a výchovu rostoucím úměrně s věkem žáka. Při srovnání venkovských a Frýdecko-Místeckých mateřských škol se nelze vyhnout srovnání s školkovným (viz výše). Rovněž zde lze předpokládat, že výše třídního fondu je závislá na tom, jak se na reálných nákladech vzdělávání a výchovy podílí škola, zákonní zástupci a zřizovatel v rámci své prarodinné politiky. Opačný poměr u základních škol se vysvětluje hůře. Lze se domnívat, že vyšší platby do třídního fondu ve venkovských (a malých) školách již reálněji odráží skutečné náklady vzdělávání a výchovy, které jsou z řady důvodů vyšší na venkově (a v malých školách) a podíl hrazení těchto nákladů ze strany školy, případně zřizovatele je menší.

Testování Českou školní inspekcí

Otázka: „**Byla Vaše škola testována v období posledních tří uzavřených školních roků, tj. 2015/16 až 2017/18, nebo v tomto školním roce Českou školní inspekcí? Pokud ano, stručně shrňte, s jakým výsledkem.**“

Otázka byla určena všem školám.

„Testováno“ bylo tak či onak 14 **mateřských škol** (40 %). Jejich odpovědi směřovaly k následujícím bodům:²⁹⁹

- „Testování“ dopadlo pozitivně (20 %), spíše pozitivně (3 %) nebo průměrně (3 %).
- Při „testování“ nebyly shledány žádné nedostatky a pochybení (11 %) či žádné závažné nedostatky a pochybení (3 %). Nedostatky či pochybení byly zjištěny a doporučení formulována u 9 % škol.
- Škola byla „testována“, ale výsledky nemá k dispozici (9 %).
- „Testování“ se zaměřovalo na materiální zázemí, organizaci výuky, spolupráci pedagogů a asistentů (6 %), na personální zázemí obecně, klima školy, vzdělávání v oblasti bezpečnosti, podporu nadaných, talentovaných a mimořádně nadaných dětí, seznamování dětí s cizím jazykem a využívání digitálních technologií (3 %).

21 mateřských škol (60 %) uvedlo, že ve sledovaném období testovány Českou školní inspekcí nebyly.

²⁹⁷ Bez ohledu na jeho formu (spravovaného školou či spolkem rodičů; paušálního či jednotlivě na konkrétní akci).

²⁹⁸ Z toho jedna škola bez uvedení obvyklého rozpětí nebo průměrné výše příspěvků.

²⁹⁹ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 mateřských škol.

„Testováno“ bylo tak či onak 27 **základních škol** (79 %). Jejich odpovědi směřovaly k následujícím bodům:³⁰⁰

- „Testování“ dopadlo pozitivně (44 %), průměrně (29 %) nebo spíše pozitivně (9 %).
- „Testování“ se zaměřovalo:
 - na výsledky v anglickém jazyce (29 %); výsledky (byly-li uvedeny) dosáhly průměru 69 % a pohybovaly se v rozmezí 56 až 90 %,
 - na výsledky v matematice (29 %); výsledky (byly-li uvedeny) dosáhly průměru 50 % a pohybovaly se v rozmezí 37 až 61 %,
 - na výsledky v českém jazyce (26 %); výsledky (byly-li uvedeny) dosáhly průměru 66 % a pohybovaly se v rozmezí 54 až 77 %,
 - na výsledky v přírodovědné gramotnosti (12 %); výsledky (byly-li uvedeny) dosáhly průměru 45 % a pohybovaly se v rozmezí 43 až 47 %,
 - na výsledky ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět (9 %); jediný uvedený výsledek byl 77 %,
 - na výsledky v sociální gramotnosti (9 %); jediný uvedený výsledek byl 65 %,
 - na výsledky mediální výchovy (9 %); jediný uvedený výsledek byl 47 %,
 - na výsledky v kombinovaných výchovách (6 %); jediný uvedený výsledek byl 78 %,
 - na klima školy (6 %),
 - na výsledky ve vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (jediný uvedený výsledek byl 69 %), dějepisu (jediný uvedený výsledek byl 65 %), zeměpisu (jediný uvedený výsledek byl 54 %), čtenářské gramotnosti (jediný uvedený výsledek byl 52 %), dopravní výchově, chemii a informační gramotnosti (3 %),
 - na materiální zázemí a spolupráci pedagogů a asistentů (3 %).
- Při „testování“ nebyly shledány žádné nedostatky a pochybení (15 %) či žádné závažné nedostatky a pochybení (6 %). Nedostatky či pochybení byly zjištěny a doporučení formulována u 3 % škol.
- Škola byla „testována“, ale výsledky nemá k dispozici (9 %).
- V rámci „testování“ byla zpracována mapa školy (6 %).

7 základních škol (21 %) uvedlo, že ve sledovaném období testovány Českou školní inspekcí nebyly.

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Českou školní inspekcí bylo „testováno“ 40 % mateřských a téměř 80 % základních škol. Rozsah záběru testování i inspekcí (které byly zjevně do odpovědí přimíchány), byl velmi široký, zejména u základních škol, u kterých dominovalo testování výsledků z anglického jazyka, matematiky a českého jazyka. Z fragmentovaných výsledků, které respondenti uvedli do dotazníků (pokud je vůbec měli k dispozici) je zjevné, že školy jsou v různých oblastech různě úspěšné. Žádné zásadní problémy však šetřením identifikovány nebyly.

Výsledky zjišťování jsou (jako u některých jiných otázek) ovlivněny interpretací pojmu testování ze strany respondentů. Z odpovědí vyplývá, že respondenti k testování v pravém slova smyslu přimíchali také inspekce. Z jednotlivých odpovědí i z jejich souhrnu však lze víceméně odhadnout a odlišit výsledky jak testování, tak inspekcí. Ve výsledku na tom nesejde. Podstatné je celkové zjištění, že „testování“ (uskutečnila-li se) dopadla v mezích normálu. Lze samozřejmě spekulovat nad tím, že školy se spíše pochlubily pozitivními výsledky a případné negativní výsledky zamlčely, ale ani tato spekulace nemá žádný smysl.

Děti a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami s přiznanými podpůrnými opatřeními

Otázka: **„Jaký byl podíl dětí, resp. žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s přiznanými podpůrnými opatřeními (prvního až pátého stupně) podle zákonných předpisů za období posledních tří uzavřených školních roků, tj. 2015/16 až 2017/18 za školu celkem?“**

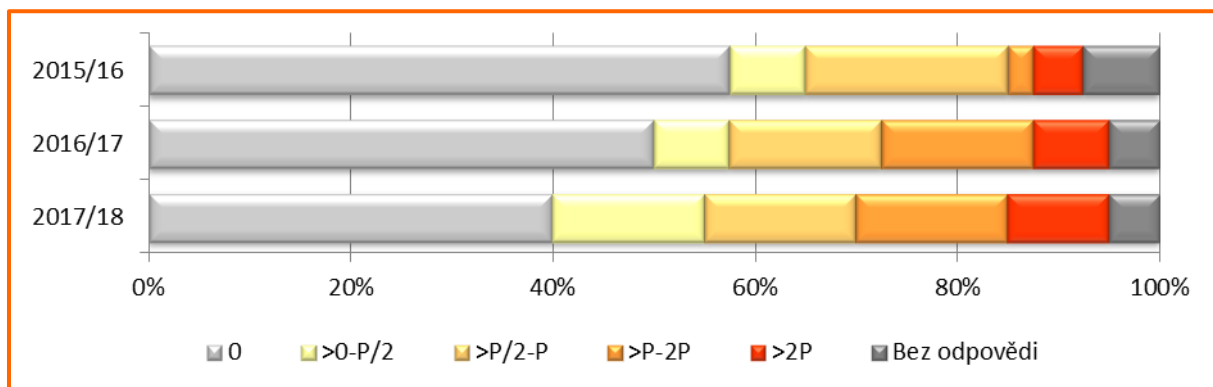
Otázka byla určena všem školám.

Ve školním roce 2017/18 navštěvovalo **mateřské školy** 3,65 % dětí se speciálními vzdělávacími potřebami s přiznanými podpůrnými opatřeními. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo

³⁰⁰ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 34 základních škol.

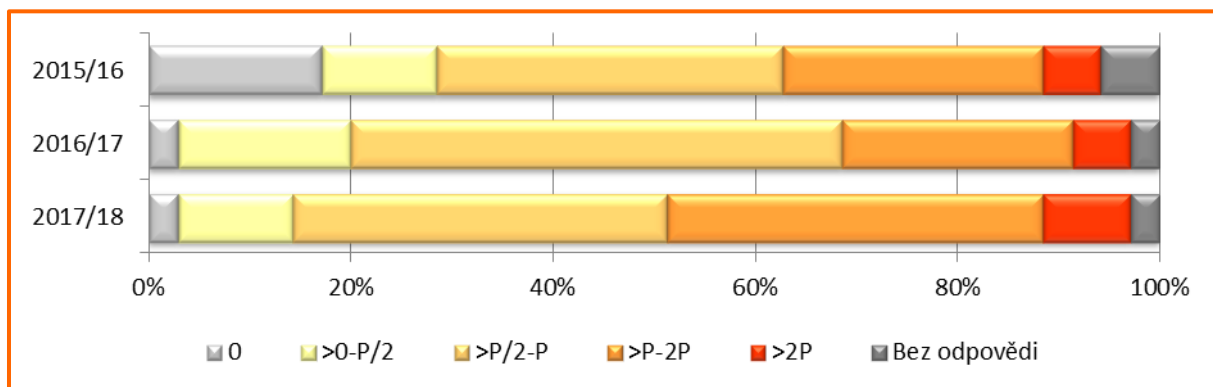
36,84 %, minima (0,00 %) dosáhlo šestnáct škol. Ve sledovaných letech podíl dětí se speciálními vzdělávacími potřebami postupně rostl (z minima 2,26 % dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 9).³⁰¹

Obrázek č. 9: Podíly dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v mateřských školách³⁰²

Ve školním roce 2017/18 navštěvovalo **základní školy** 11,49 % žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s přiznanými podpůrnými opatřeními. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 100,00 %, minimum 0,00 %. Ve sledovaných letech podíl žáků se speciálními vzdělávacími potřebami postupně rostl (z minima 8,51 % dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 10).³⁰³

Obrázek č. 10: Podíly žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v základních školách³⁰⁴

Pouze jedna **základní umělecká škola** na otázku odpověděla s tím, že ve sledovaném období ji nenavštěvoval žádný žák se speciálními vzdělávacími potřebami s přiznanými podpůrnými opatřeními.

³⁰¹ Tyto údaje jsou výrazně deformovány speciální školou zřízenou podle § 16 zákona č. 561/2004 Sb. Po očištění o tyto extrémní hodnoty navštěvovalo ve školním roce 2017/18 mateřské školy 3,11 % dětí se speciálními vzdělávacími potřebami s přiznanými podpůrnými opatřeními. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou činilo po očištění 19,64 %.

³⁰² P/2 = 1,55 %, P = 3,09 %, 2P = 6,18 %. 100 % = 40 mateřských škol.

³⁰³ Tyto údaje jsou výrazně deformovány speciální školou zřízenou podle § 16 zákona č. 561/2004 Sb. Po očištění o tyto extrémní hodnoty navštěvovalo ve školním roce 2017/18 základní školy 10,34 % žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s přiznanými podpůrnými opatřeními. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou činilo po očištění 29,09 %.

³⁰⁴ P/2 = 4,94 %, P = 9,88 %, 2P = 19,76 %. 100 % = 35 základních škol.

Ve sledovaném období lze sledovat postupně rostoucí podíl dětí, resp. žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s příznými podpůrnými opatřeními. Primární variabilita tohoto podílu závisí na tom, zda se jedná o běžnou nebo speciální školu zřízenou podle § 16 zákona č. 561/2004 Sb. Kromě toho byly významné rozdíly tohoto ukazatele ve vztahu ke sledovaným charakteristikám zaznamenány u mateřských škol. Velké mateřské školy navštěvuje téměř 3,6násobně více dětí se speciálními vzdělávacími potřebami ve srovnání s malými a Frýdecko-Místecké mateřské školy téměř 2,5násobně více takových dětí ve srovnání s venkovskými mateřskými školami. Rozdíly u základních škol jsou mnohem méně významné až bezvýznamné. Malé základní školy navštěvuje o téměř 20 % více žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve srovnání s velkými, úplné základní školy o 6 % více oproti neúplným a Frýdecko-Místecké o 4 % více oproti venkovským základním školám.³⁰⁵

Práce s dětmi, resp. žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v souvislosti s podpůrnými opatřeními podle zákonných předpisů lze v kontextu čísel jednoznačně považovat za trendovou záležitost. V rámci toho lze ve školách sledovat několik významných trendů. Jako vstupní úvahu zkusme modelově předpokládat, že se děti, resp. žáci (jako demografická populace a sociální skupina) sice v čase mění, ale ne tak rychle, jak by naznačovaly uvedené statistiky, tj. zmíněné trendy jsou záležitostí spíše organizační a počínají zavedením institutu podpůrných opatření do praxe. Podobně zkusme pro zjednodušení předpokládat, že zastoupení dětí, resp. žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je v prostoru (spádových oblastech jednotlivých škol) zhruba stejné. Jen pro zjednodušení.

Podíl dětí, resp. žáků se speciálními vzdělávacími potřebami stabilně roste a klesá podíl škol, které žádné takové dítě, resp. žáka nemají. To nelze přičíst tomu, že by takové děti, resp. žáci na školách dříve nebyli, ale jednoznačně tomu, že školy začínají postupně brát problematiku vážně a učí se děti, resp. žáky se speciálními potřebami vyhledávat a pracovat s nimi. Některé školy jsou v tomto procesu dále než jiné, některé do tohoto vlaku ještě nenastoupily vůbec. Kromě sledovaných charakteristik škol je zde zřejmá několikaletá ztráta mateřských škol za základními. S tím souvisí postupně smazávání rozdílů v zastoupení dětí, resp. žáků se speciálními vzdělávacími potřebami mezi jednotlivými školami. Původně dramatické rozdíly mezi jednotlivými školami se postupně snižují tak, jak se další a další školy učí s institutem podpůrných opatření pracovat. V tomto ohledu jednoznačně vystává potřeba dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, včetně sdílení dobré praxe nejen na školách, ale zejména mezi nimi.

Děti a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami bez přízných podpůrných opatření

Otázka: „**Jaký byl podíl dětí, resp. žáků se speciálními vzdělávacími potřebami bez přízných podpůrných opatření podle zákonných předpisů (jejichž potřebu podpory ve vzdělávání identifikoval ředitel školy nebo jiný pedagogický pracovník; např. z důvodu socioekonomického znevýhodnění a kulturní odlišnosti) za období posledních tří uzavřených školních roků, tj. 2015/16 až 2017/18 za školu celkem?**“

Otázka byla určena všem školám.

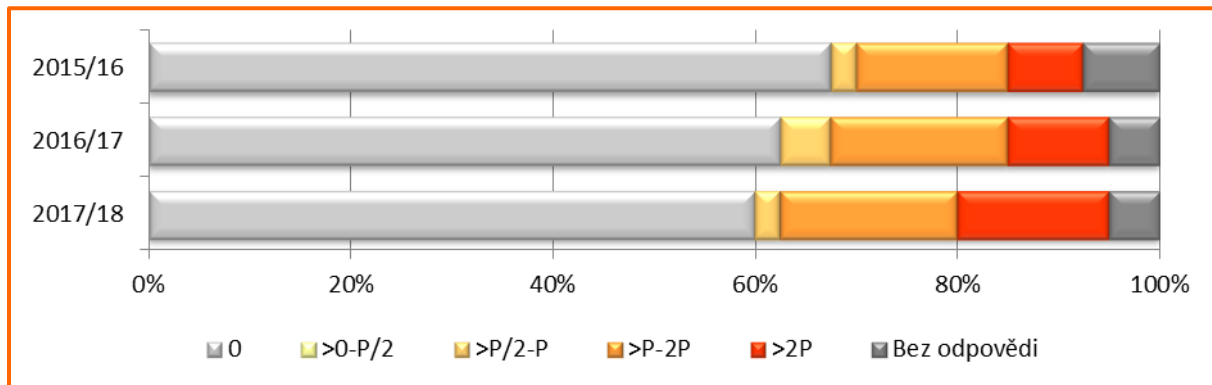
Ve školním roce 2017/18 navštěvovalo **mateřské školy** 2,31 % dětí se speciálními vzdělávacími potřebami bez přízných podpůrných opatření. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 8,57 %, minima (0,00 %) dosáhlo 24 škol. Ve sledovaných letech podíl dětí se speciálními vzdělávacími potřebami postupně rostl (z minima 1,17 % dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 11).

Ve školním roce 2017/18 navštěvovalo **základní školy** 1,37 % žáků se speciálními vzdělávacími potřebami bez přízných podpůrných opatření. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 9,68 %, minima (0,00 %) dosáhlo devatenáct škol. Ve sledovaných letech podíl žáků se speciálními vzdělávacími potřebami kolísal (v rozmezí 1,37 až 1,49 %, nejvyšší hodnoty bylo dosaženo ve školním roce 2016/17; obrázek č. 12).

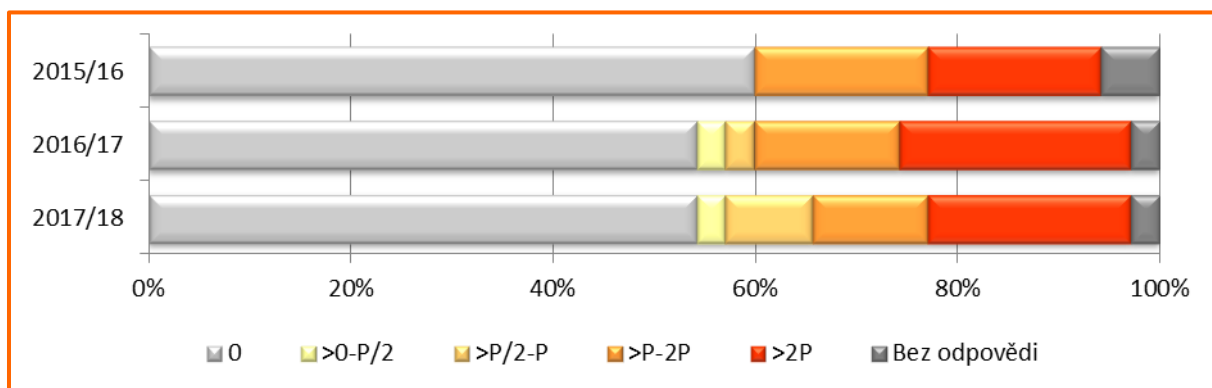
Ve školním roce 2017/18 navštěvovalo **základní umělecké školy** 0,34 % žáků se speciálními vzdělávacími potřebami bez přízných podpůrných opatření. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 0,40 %, minimum 0,00 %. Ve sledovaných letech se počet ani podíl žáků se speciálními vzdělávacími potřebami neměnil.

³⁰⁵ Údaje jsou očištěny od extrémních hodnot dosahovaných speciální školou zřízenou podle § 16 zákona č. 561/2004 Sb.

Obrázek č. 11: Podíly dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v mateřských školách³⁰⁶

Obrázek č. 12: Podíly žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v základních školách³⁰⁷

Ve sledovaném období lze sledovat postupně rostoucí podíl dětí a kolísající počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami bez přiznaných podpůrných opatření. Významné rozdíly tohoto ukazatele ve vztahu ke sledovaným charakteristikám škol byly zaznamenány u mateřských škol. Velké mateřské školy navštěvuje téměř 3,9násobně více dětí se speciálními vzdělávacími potřebami ve srovnání s malými a Frýdecko-Místecké mateřské školy téměř 2,6násobně více takových dětí ve srovnání s venkovskými mateřskými školami. Rozdíly u základních škol jsou méně významné. Frýdecko-Místecké základní školy navštěvuje o téměř 90 % více žáků se speciálními vzdělávacími potřebami bez přiznaných podpůrných opatření ve srovnání s venkovskými základními školami. Neúplné základní školy o téměř 40 % více takových žáků oproti úplným základním školám a malé základní školy o 10 % více ve srovnání s velkými základními školami.

Zjištění z této otázky mají těsnou vazbu na zjištění z předchozí otázky. Předně jde o to, jakou úlohu má status dítěte, resp. žáka se speciálními vzdělávacími potřebami bez přiznaných podpůrných opatření. Může jít přinejmenším o tři různé situace, přičemž na různých školách nebo u konkrétního dítěte, resp. žáka může mít ta či ona různou váhu. V prvním případě je tento status dočasnou záležitostí, než dítě, resp. žák absolvuje obligátní kolečko a získá status dítěte, resp. žáka se speciálními vzdělávacími potřebami s přiznanými podpůrnými opatřeními. V druhém případě je tento status dítěti přiznán rozhodnutím školy s tím, že dítě, resp. žák na podpůrná opatření podle zákonných předpisů nemá nárok (zákonné předpisy jsou pro toto dítě, resp. žáka příliš těsné). V úvahu připadá ještě třetí varianta, kdy by dítě, resp. žák na podpůrná opatření nárok měl, ale z rozhodnutí školy nebo zákonných zástupců se jeho status neřeší.

³⁰⁶ P/2 = 0,86 %, P = 1,71 %, 2P = 3,42 %. 100 % = 40 mateřských škol.

³⁰⁷ P/2 = 0,71 %, P = 1,42 %, 2P = 2,84 %. 100 % = 35 základních škol.

Zjištěná čísla naznačují, že všechny tři situace vzájemně spolupůsobí. Na jedné straně je zde podstatná masa mateřských škol (a některé základní), které mají nízké podíly dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními podle zákonných předpisů a u nichž podíly dětí bez přiznaných podpůrných opatření rostou. V kontextu předchozí otázky se může jednat o postupný proces učení se škol vyhledávat a pracovat s dětmi a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, kdy je jen otázkou času, než se to školy naučí a děti, resp. žáci bez podpůrných opatření se stanou dětmi, resp. žáky s podpůrnými opatřeními. Na druhé straně jsou zde školy, které si tímto procesem učení prošly nebo prochází, které mají víceméně stabilně vysoké podíly dětí, resp. žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními a které status dítěte, resp. žáka se speciálními vzdělávacími potřebami bez přiznaných podpůrných opatření využívají jako nadstandard pro speciální případy, které se do rámců zákonných předpisů nevezou. U těchto škol, zejména základních, podíly dětí, resp. žáků se speciálními vzdělávacími potřebami bez přiznaných podpůrných opatření podle zákonných předpisů v čase kolísají. Je jen otázkou času a vzdělávání pedagogů a vedení škol, než se školy z první skupiny přelijí do druhé.

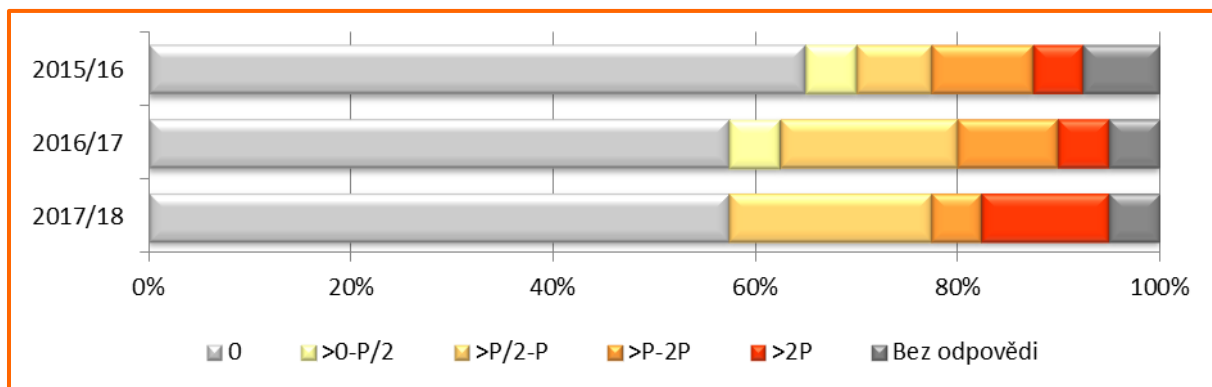
Děti a žáci ze sociálně znevýhodněného prostředí

Otázka: „**Jaký byl podíl dětí, resp. žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí za období posledních tří uzavřených školních roků, tj. 2015/16 až 2017/18 za školu celkem?**“

Otázka byla určena všem školám.

Ve školním roce 2017/18 navštěvovalo **mateřské školy** 3,23 % dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 13,02 %, minima (0,00 %) dosáhlo 23 škol. Ve sledovaných letech podíl dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí postupně rostl (z minima 2,28 % dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 13).

Obrázek č. 13: Podíly dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí v mateřských školách³⁰⁸

Ve školním roce 2017/18 navštěvovalo **základní školy** 1,52 % žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 9,65 %, minima (0,00 %) dosáhlo 22 škol. Ve sledovaných letech podíl žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí kolísal (v rozmezí 1,29 až 1,52 %; nejvyšší hodnoty přitom bylo dosaženo v posledním sledovaném školním roce; obrázek č. 14).

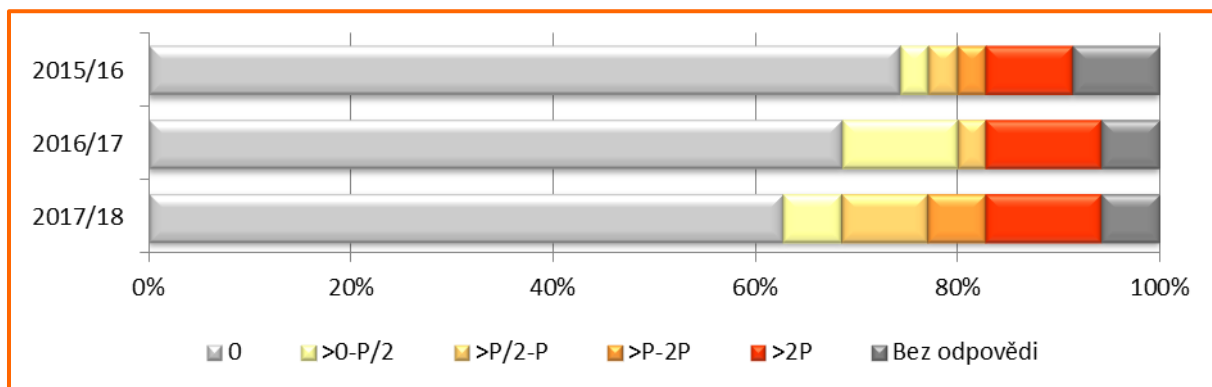
Pouze jedna **základní umělecká škola** na otázku odpověděla s tím, že počty žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí nesleduje.

Ve sledovaném období lze sledovat postupně rostoucí podíl dětí, resp. žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám škol se jako nejvýznamnější ukázal rozdíl mezi úplnými a neúplnými základními školami, kdy úplné základní školy mají v průměru o více než dva řády větší podíl dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí oproti neúplným základním školám. Ty měly za sledované období pouze dva žáky s tímto statutem. U mateřských i základních škol byly zjištěny také další významné rozdíly. Velké a Frýdecko-Místecké mateřské školy mají oproti malým a venkovským více než pětinašobné podíly dětí ze sociálně znevýhodněného

³⁰⁸ P/2 = 1,39 %, P = 2,77 %, 2P = 5,54 %. 100 % = 40 mateřských škol.

prostředí. Frýdecko-Místecké základní školy oproti venkovským mají tento podíl více než sedminásobný a velké oproti malým více než trojnásobný.

Obrázek č. 14: Podíly žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí v základních školách³⁰⁹

Status dítěte, resp. žáka ze sociálně znevýhodněného prostředí má cosi podobného se statusem dítěte, resp. žáka se speciálními vzdělávacími potřebami bez přiznaných podpůrných opatření. Umožňuje škole takové dítě, resp. žáka podle určitých kritérií identifikovat a následně s ním podle zvolené metodiky pracovat. Zda takový status bude dětem, resp. žákům přiznán, záleží pouze na vedení školy, které to sice usnadňuje plánování práce s takovými dětmi, resp. žáky, ale to je tak zhruba všechno. Navíc, řada dětí, resp. žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí má zároveň speciální vzdělávací potřeby a lze na ně uplatňovat podpůrná opatření podle zákonných předpisů, což už má vliv na financování školy a práce s takovými dětmi, resp. žáky. Proto, logicky, přikládají školy větší váhu statusu dítěte, resp. žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, na něž lze uplatnit podpůrná opatření podle zákonných předpisů.

Tomu odpovídají zjištění. Samozřejmě, na výši podílu dětí, resp. žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí se mohou projevovat lokální podmínky (např. existence sociálně vyloučené lokality), spíše se však jedná o vědomí toho, zda se jedná o dítěti, resp. žákovi prospěšný status, zda je lze zařadit do kategorie dítěte, resp. žáka se speciálními vzdělávacími potřebami a zda se ta či ona škola tím chce vůbec zabírat.

Ve sledovaném období postupně rostl počet dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí a počet žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí sice kolísal, ale na konci období byl výrazně vyšší než na začátku. I když většina škol se statusem dětí, resp. žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí nepracuje, podíl těch, které ano, soustavně roste. I když tedy tento status nemá vliv na zajištění zdrojů pro práci s takovým dítětem, resp. žákem, školy (alespoň některé) si stále zřetelněji uvědomují potřebu s takovými dětmi, resp. žáky pracovat. V současnosti se to týká především úplných, velkých a Frýdecko-Místeckých škol, ale podobný trend lze do budoucna očekávat i u ostatních. Sociální problémy se totiž na venkově vyskytují stejně jako ve městech, byť třeba jiné.

Absence

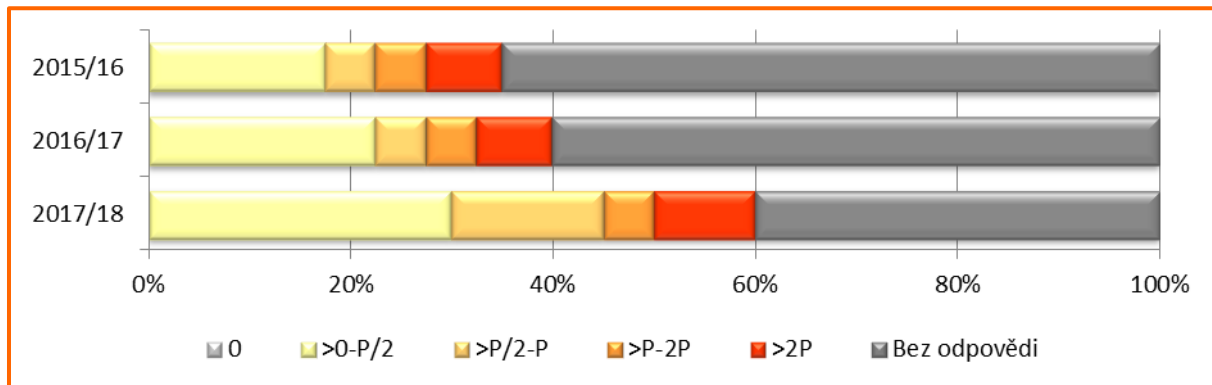
Otázka: „Jaký byl průměrný počet absencí (omluvených a neomluvených) na jedno dítě, resp. žáka za období posledních tří uzavřených školních roků, tj. 2015/16 až 2017/18 za školu celkem a za jednotlivé třídy?“

Otázka byla určena všem školám.

Ve školním roce 2017/18 činil průměrný počet **omluvených absencí v mateřských školách** 215,23 hodin na jedno dítě. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou činilo 1 118,00 hodin, minimum 10,80 hodin. Ve sledovaných letech počet absencí postupně klesal (z maxima 290,09 hodin dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 15).

³⁰⁹ P/2 = 0,69 %, P = 1,37 %, 2P = 2,74 %. 100 % = 35 základních škol.

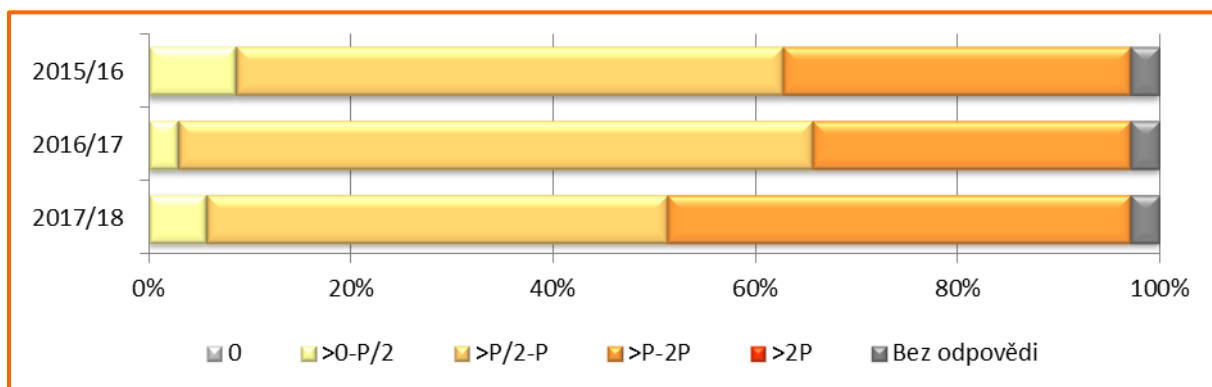
Obrázek č. 15: Omluvené absence v mateřských školách³¹⁰

Ve sledovaných letech nebyla v **mateřských školách** zaznamenána žádná **neomluvená absence**.

Ve školním roce 2017/18 činil průměrný počet **omluvených absencí na prvním stupni základních škol** 68,88 hodin na jednoho žáka. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou činilo 103,80 hodin, minimum 24,96 hodin. Ve sledovaných letech počet absencí postupně rostl (z minima 65,12 hodin dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 16).

Obrázek č. 16: Omluvené absence na prvním stupni základních škol³¹¹

Ve školním roce 2017/18 činil průměrný počet **neomluvených absencí na prvním stupni základních škol** 0,26 hodin na jednoho žáka. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou činilo 4,45 hodin, minima (0,00) dosáhlo 23 škol. Ve sledovaných letech počet absencí postupně klesal (z maxima 0,40 hodin dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 17).³¹²

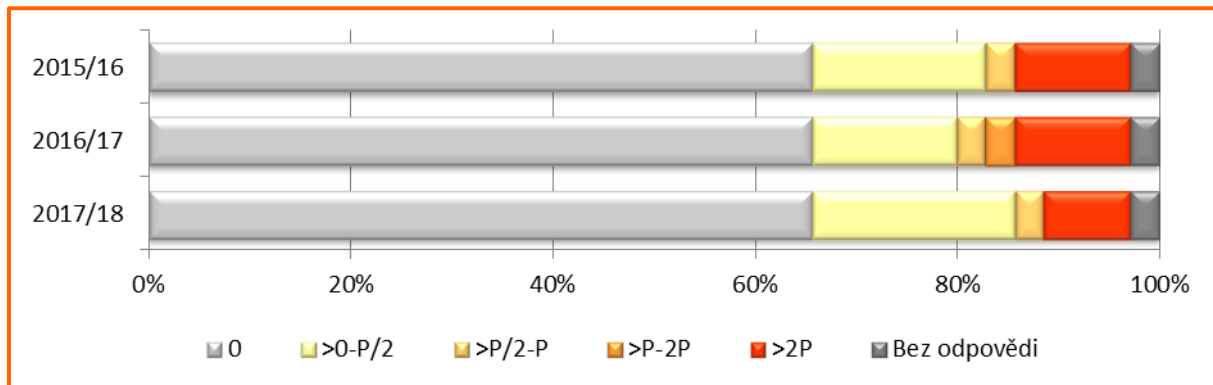
Ve školním roce 2017/18 činil průměrný počet **omluvených absencí na druhém stupni základních škol** 85,66 hodin na jednoho žáka. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou činilo 136,50 hodin, minimum 44,50 hodin. Ve sledovaných letech počet absencí postupně rostl (z minima 81,24 hodin dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 18).

³¹⁰ P/2 = 124,95, P = 249,90, 2P = 499,80 hodin na jedno dítě. 100 % = 40 mateřských škol.

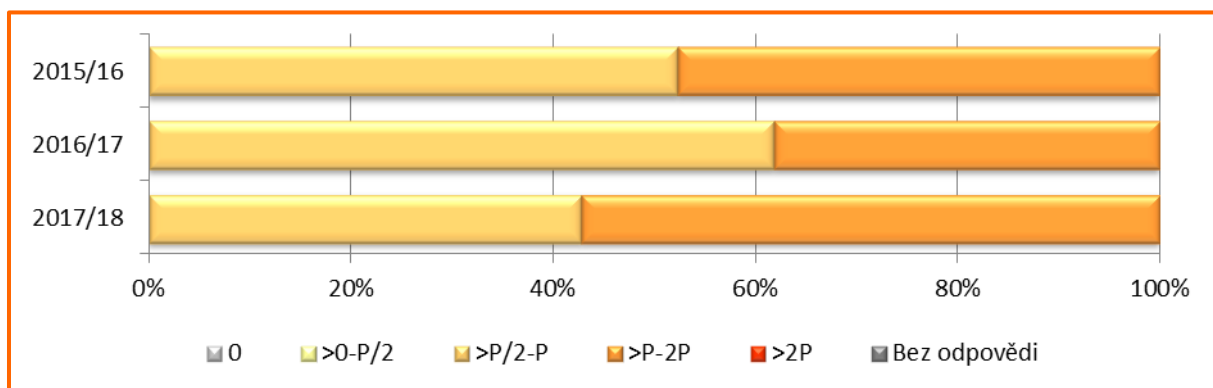
³¹¹ P/2 = 33,62, P = 67,23, 2P = 134,46 hodin na jednoho žáka. 100 % = 35 základních škol.

³¹² Tyto údaje jsou výrazně deformovány speciální školou zřízenou podle § 16 zákona č. 561/2004 Sb. Po očištění o tyto extrémní hodnoty činil průměrný počet neomluvených absencí na prvním stupni základních škol ve školním roce 2017/18 0,21 hodin. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou činilo po očištění 1,68 hodin.

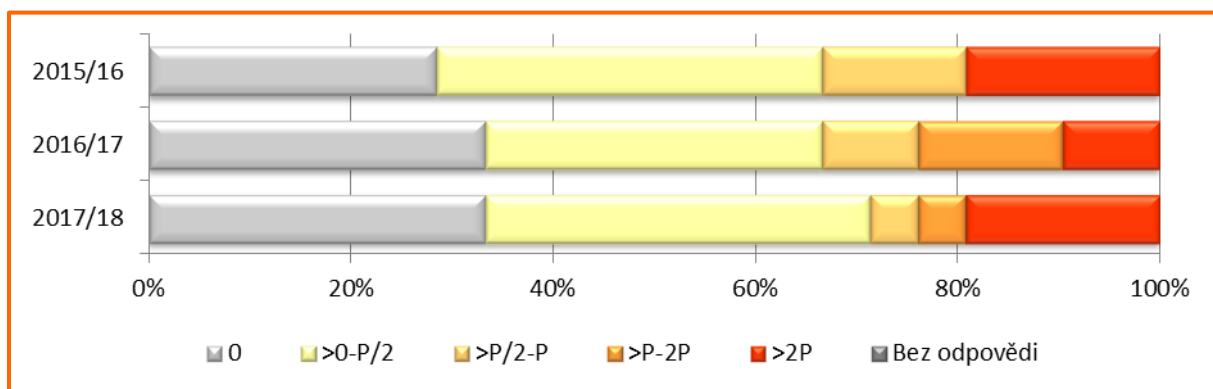
Obrázek č. 17: Neomluvené absence na prvním stupni základních škol³¹³

Obrázek č. 18: Omluvené absence na druhém stupni základních škol³¹⁴

Obrázek č. 19: Neomluvené absence na druhém stupni základních škol³¹⁵

Ve školním roce 2017/18 činil průměrný počet **neomluvených absencí na druhém stupni základních škol** 0,75 hodin na jednoho žáka. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou činilo 3,36 hodin, minima (0,00)

³¹³ P/2 = 0,16, P = 0,32, 2P = 0,64 hodin na jednoho žáka. 100 % = 35 základních škol.

³¹⁴ P/2 = 41,72, P = 83,43, 2P = 166,86 hodin na jednoho žáka. 100 % = 21 úplných základních škol.

³¹⁵ P/2 = 0,38, P = 0,75, 2P = 1,50 hodin na jednoho žáka. 100 % = 21 úplných základních škol.

dosáhlo sedm škol. Ve sledovaných letech počet absencí kolísal (v rozmezí 0,59 až 1,05 hodin; nejvyšší hodnoty bylo dosaženo ve školním roce 2015/16; obrázek č. 19).³¹⁶

Pouze jedna **základní umělecká škola** uvedla konkrétní počet omluvených a neomluvených absencí. Ve školním roce 2017/18 činil 8,04 hodin omluvených a 0,00 hodin neomluvených absencí na jednoho žáka. Ve sledovaných letech počet absencí postupně rostl (z minima 5,72 hodin dosaženého ve školním roce 2015/16). Druhá základní umělecká škola uvedla, že tyto údaje neshromažďuje.

Ve sledovaném období lze sledovat postupný nárůst omluvených a pokles neomluvených absencí na základních školách. U mateřských škol naopak pokles omluvených absencí. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám škol se u omluvených absencí v mateřských i na obou stupních základních škol jeví nejpodstatnější rozdíl mezi Frýdecko-Místeckými a venkovskými školami, kdy na Frýdecko-Místeckých je průměrný počet absencí vyšší o 75 % v případě mateřských škol, 51 % v případě prvních stupňů a 32 % v případě druhých stupňů základních škol ve srovnání s venkovskými školami. U omluvených absencí hraje dále roli velikost: velké mateřské školy mají průměrnou absenci o 32 % vyšší než malé a první stupně velkých základních škol o 21 % vyšší než u malých škol. Pouze u druhých stupňů základních škol je situace opačná, ale ne tak výrazná: druhé stupně malých základních škol mají o 9 % vyšší absenci než u velkých škol. Podobně úplné základní školy mají na prvním stupni o 25 % vyšší absenci ve srovnání s neúplnými školami.

U neomluvených absencí hraje největší roli velikost: na prvním stupni velkých základních škol je téměř stonásobně vyšší počet absencí ve srovnání s malými školami, u druhých stupňů je tento rozdíl pouze (sic!) čtrnáctinásobný. Zjevně odvozené jsou odtud rozdíly mezi úplnými a neúplnými základními školami, kdy úplné školy mají na prvních stupních absenci 72násobně vyšší oproti neúplným školám, a rozdíly mezi Frýdecko-Místeckými a venkovskými školami. Frýdecko-Místecké základní školy mají neomluvených absencí téměř třicetnásobně více na prvních stupních a pouze (sic!) pětinašobně na druhých stupních ve srovnání s venkovskými základními školami. Ve srovnání s těmito rozdíly je podružný vliv speciální školy na celkové výsledky analýzy.

Nárůst počtu omluvených absencí lze pozorovat i z dat za jednu zapojenou základní uměleckou školu. Na obecný závěr o trendech (byť ladí s výsledky za základní školy) je však k dispozici málo dat.

Vyhodnocení a interpretace absencí u mateřských škol jsou ovlivněny skutečností, že tyto sledují docházku zpravidla pouze u předškoláků a případnou absenci dítěte s jeho zákonnými zástupci řeší bez zbytečných formalit i zpětně. Zde je příčina toho, že v mateřských školách se nevyskytují neomluvené absence. U omluvených absencí bije do očí rozpětí odpovědí jednotlivých škol, od 10,80 po 1 118,00 hodin na jedno dítě. Zde se nabízí otázka, co a jak vlastně u absencí jednotlivé mateřské školy sledují, jak normují jeden den absence, co vůbec za absenci považují atp. Těžko považovat uvedené údaje za chybu, neboť uvedené rozpětí bylo plynule vyplněno daty ze škol, které absence sledují. Je však zřejmé, že každá mateřská škola ke sledování absence přistupuje jinak. Ve srovnání s tímto variačním rozpětím je pokles počtu omluvených absencí v mateřských školách o čtvrtinu prakticky pod hranici statistické chyby.

Na základních školách statistiky dokládají postupný nárůst omluvených i neomluvených absencí s věkem žáků, a to jak na zde prezentovaných souhrnných datech za oba stupně, tak v detailnějším pohledu za jednotlivé ročníky. U obou stupňů základních škol i v mateřských školách je zřetelný rozdíl mezi Frýdecko-Místeckými a venkovskými školami. Na všech třech úrovních jsou omluvené absence výrazně nižší ve venkovských školách oproti Frýdecko-Místeckým. Bylo by laciné svádět to na zdravé vesnické ovzduší. Spíše bude příčina ve vztazích dětí, žáků, jejich zákonných zástupců a škol, tj. v celkovém klimatu na škole a v jejím okolí. Od tohoto primárního rozdílu se následně odvozují i rozdíly mezi velkými a malými nebo úplnými a neúplnými školami.

Omluvené absence nelze, zdá se, interpretovat odděleně od neomluvených. Zejména na prvních stupních uvedly téměř dvě třetiny základních škol, že za celé tři sledované roky neměly jednu jedinou hodinu neomluvené absence. Na druhých stupních to byla zhruba třetina základních škol. Těžko to přisuzovat skvělé studijní morálce žáků, jako spíše tomu, že (a školy to i v dotaznících jednotlivě uváděly) škola nakonec každou absenci omluví. Až na flagrantní porušování pravidel to zjevně takto řeší možná většina škol, zejména malých, neúplných a venkovských. Pokles počtu neomluvených absencí tak zřejmě souvisí s nárůstem omluvených absencí. Těto hypotéze nasvědčuje i rozdělení škol podle počtu neomluvených absencí na jednoho žáka (viz obrázek č. 17 a obrázek č. 19). Pomineme-li školy, které neomluvené absence vůbec nemají, má rozdělení škol silné okraje (školy, které

³¹⁶ Tyto údaje jsou výrazně deformovány speciální školou zřízenou podle § 16 zákona č. 561/2004 Sb. Po očištění o tyto extrémní hodnoty činil průměrný počet neomluvených absencí na druhém stupni základních škol ve školním roce 2017/18 0,61 hodin.

řeší neomluvené absence vzácně, a školy, které jimi naopak nešetří), ale velmi slabý střed (mírně pod- nebo nadprůměrné hodnoty). Spíše než o kvalitě žáků to svědčí o kvalitě klimatu na škole.

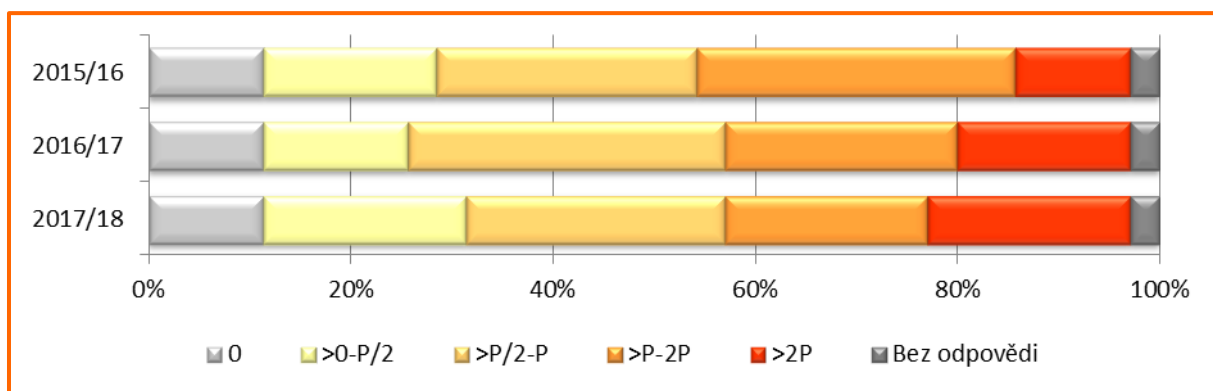
Výchovná opatření a snížené stupně z chování

Otázka: „**Jaký byl počet výchovných opatření za období posledních tří uzavřených školních roků, tj. 2015/16 až 2017/18 za školu celkem?**“

Otázka byla určena základním školám.

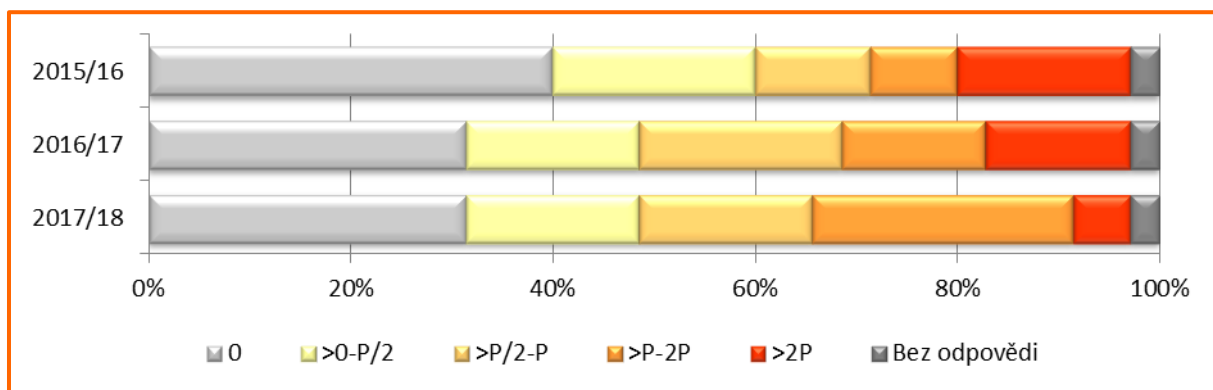
Ve školním roce 2017/18 bylo uděleno v průměru 53,17 **pochval třídního učitele** na sto žáků. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 173,97 pochval, minima (0,00) dosáhly čtyři školy. Ve sledovaných letech počet pochval postupně klesal (z maxima 55,03 pochval dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 20).

Obrázek č. 20: Pochvaly třídního učitele³¹⁷

Ve školním roce 2017/18 bylo uděleno v průměru 3,92 **pochval ředitele školy** na sto žáků. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 26,10 pochval, minima (0,00) dosáhlo jedenáct škol. Ve sledovaných letech počet pochval postupně klesal (z maxima 4,54 pochval dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 21).

Obrázek č. 21: Pochvaly ředitele školy³¹⁸

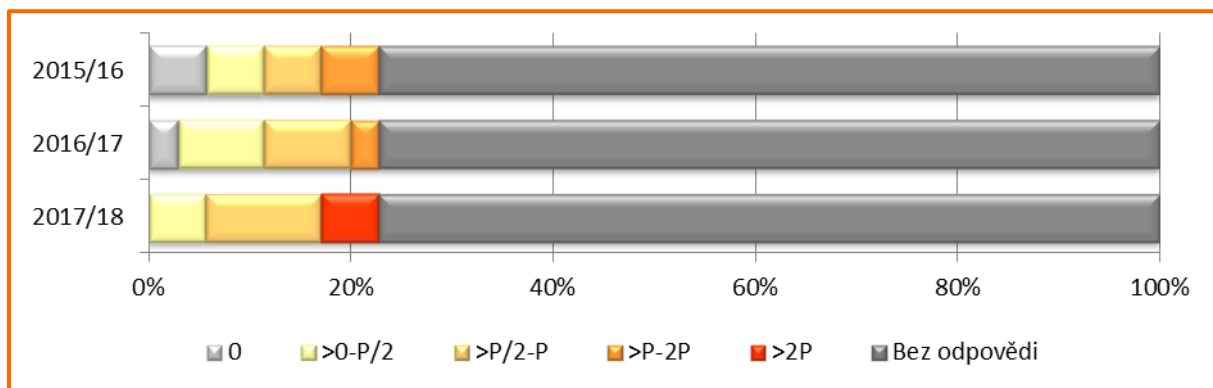

³¹⁷ P/2 = 27,09, P = 54,17, 2P = 108,34 pochval na sto žáků. 100 % = 35 základních škol.

³¹⁸ P/2 = 2,13, P = 4,25, 2P = 8,50 pochval na sto žáků. 100 % = 35 základních škol.

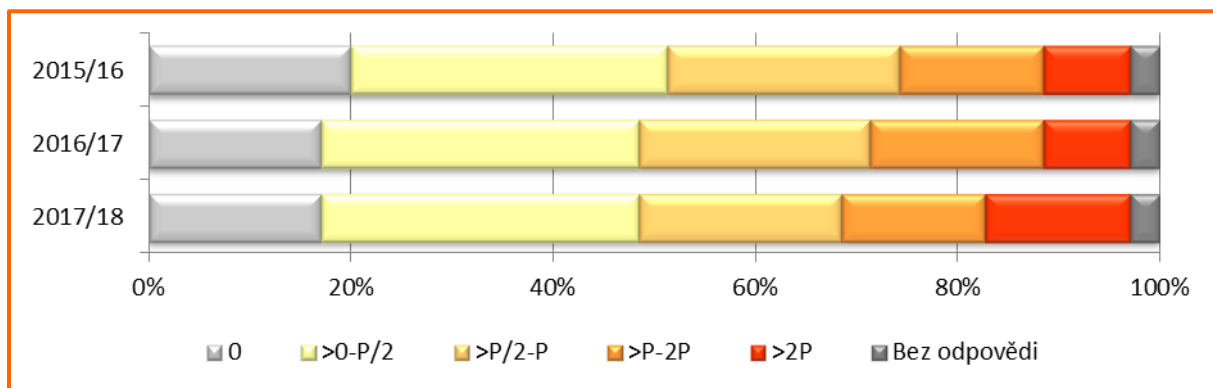
Ve školním roce 2017/18 bylo uděleno v průměru 16,24 **napomenutí třídního učitele** na sto žáků. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 32,43 napomenutí, minimum 0,83 napomenutí. 27 škol počty napomenutí třídního učitele neuvadlo (neptali jsme se). Ve sledovaných letech počet napomenutí kolísal (v rozmezí 12,89 až 16,24 napomenutí; nejvyšší hodnoty přitom bylo dosaženo v posledním sledovaném školním roce; obrázek č. 22).

Obrázek č. 22: Napomenutí třídního učitele³¹⁹

Ve školním roce 2017/18 bylo uděleno v průměru 7,65 **důtek třídního učitele** na sto žáků. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 18,78 důtek, minima (0,00) dosáhlo šest škol. Ve sledovaných letech počet důtek postupně rostl (z minima 6,20 důtek dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 23).

Obrázek č. 23: Důtky třídního učitele³²⁰

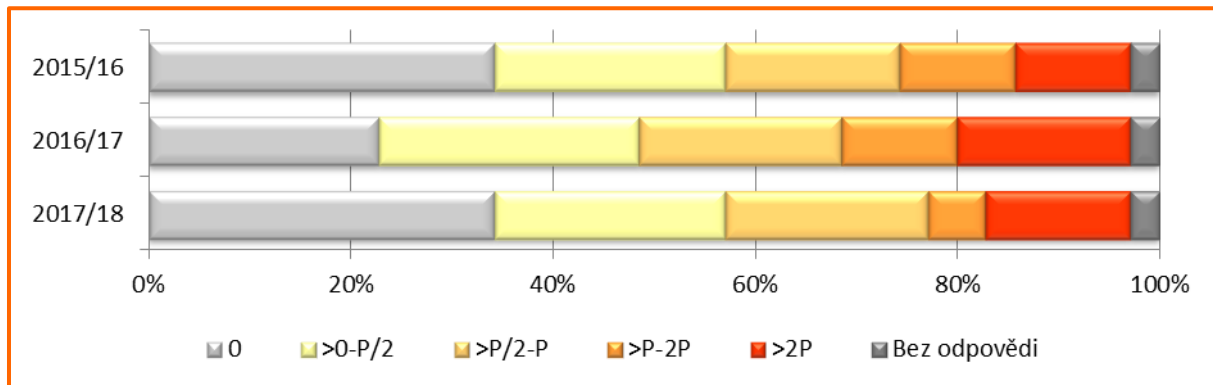
Ve školním roce 2017/18 bylo uděleno v průměru 3,14 **důtek ředitele školy** na sto žáků. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 12,61 důtek, minima (0,00) dosáhlo dvanáct škol. Ve sledovaných letech počet důtek kolísal (v rozmezí 2,70 až 3,14 důtek; nejvyšší hodnoty přitom bylo dosaženo v posledním sledovaném školním roce; obrázek č. 24).

Ve školním roce 2017/18 bylo uděleno v průměru 1,00 **druhých stupňů z chování** na sto žáků. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 5,13 druhých stupňů, minima (0,00) dosáhlo 21 škol. Ve sledovaných letech počet druhých stupňů postupně rostl (z minima 0,67 druhých stupňů dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 25).

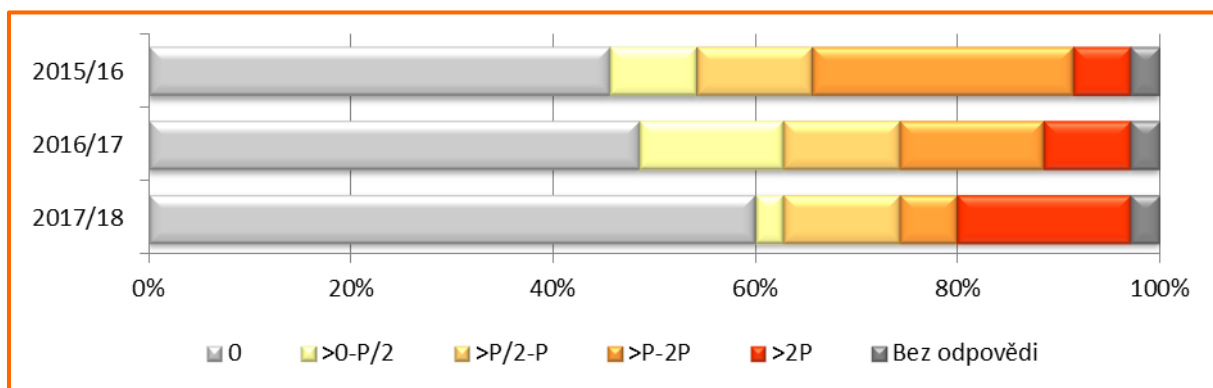
³¹⁹ P/2 = 7,10, P = 14,19, 2P = 28,38 napomenutí na sto žáků. 100 % = 35 základních škol.

³²⁰ P/2 = 3,43, P = 6,86, 2P = 13,72 důtek na sto žáků. 100 % = 35 základních škol.

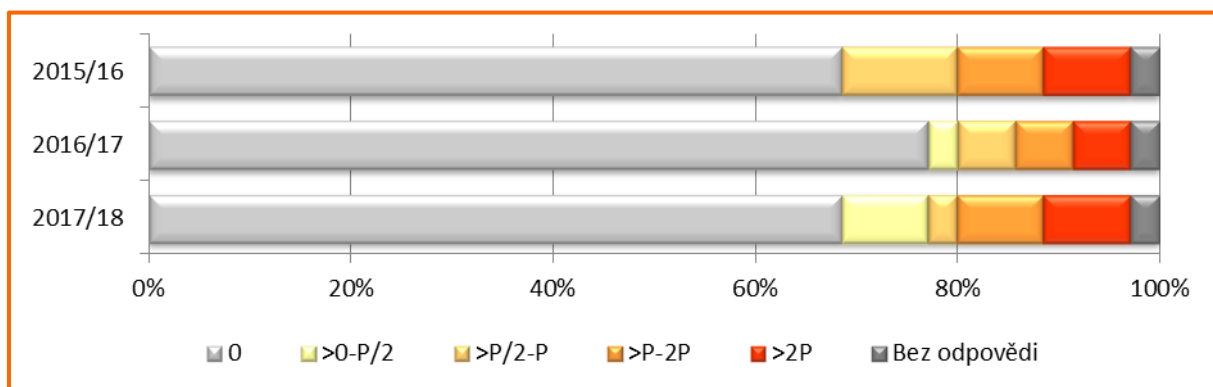
Obrázek č. 24: Důtky ředitele školy³²¹

Obrázek č. 25: Druhé stupně z chování³²²

Obrázek č. 26: Třetí stupně z chování³²³

Ve školním roce 2017/18 bylo uděleno v průměru 0,60 **třetích stupňů z chování** na sto žáků. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 3,75 třetích stupňů, minima (0,00) dosáhlo 24 škol.

³²¹ P/2 = 1,48, P = 2,96, 2P = 5,92 důtek na sto žáků. 100 % = 35 základních škol.

³²² P/2 = 0,41, P = 0,82, 2P = 1,64 druhých stupňů na sto žáků. 100 % = 35 základních škol.

³²³ P/2 = 0,23, P = 0,45, 2P = 0,90 třetích stupňů na sto žáků. 100 % = 35 základních škol.

Ve sledovaných letech počet třetích stupňů kolísal (v rozmezí 0,30 až 0,60 třetích stupňů; nejvyšší hodnoty přitom bylo dosaženo v posledním sledovaném školním roce; obrázek č. 26).

Ve sledovaném období lze sledovat postupný pokles počtu pochval a nárůst počtu sledovaných kázeňských opatření a snížených stupňů z chování. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám škol se jako nejvýznamnější ukázal rozdíl mezi úplnými a neúplnými školami u kázeňských opatření a snížených stupňů z chování, kdy úplné školy sahají po těchto opatřeních až desetinásobně častěji. S tím zřejmě souvisí i trojnásobný výskyt těchto opatření ve Frýdku-Místku (oproti venkovským školám) a více než dvojnásobný výskyt těchto opatření u velkých škol (oproti malým). Po pochvalách sahají úplné školy o více než 60 % častěji než neúplné, velké o téměř 60 % častěji než malé a venkovské o více než 20 % častěji než Frýdecko-Místecké.

Pokud budeme brát počty pochval, kázeňských opatření a snížených stupňů z chování za objektivní ukazatele morálky a schopností žáků, pozorujeme ve sledovaném období zřetelný úpadek obojího (měřeno všemi zde uvedenými ukazateli). Setrvale roste počet kázeňských opatření a snížených stupňů z chování, proti tomu setrvale klesá počet pochval. Předpokládáme přitom, že metr zůstává zhruba stejný a mění se spíše žáci než jejich učitelé a vedení škol.

Podobně jako u absencí (viz výše) i zde se školy dělí na dvě skupiny. Jedna z nich příliš neřeší ani pochvaly, ani kázeňská opatření, ani snížené stupně z chování (jedna dokonce za celé sledované období neuplatnila nic z toho), druhá skupina jimi nešetří. V druhé skupině jsou přitom jak školy, které mají na žáky přísný metr (počty kázeňských opatření a snížených stupňů z chování výrazně převyšují počty pochval), tak školy, které chválí stejně intenzivně, jako kárají. Násobný výskyt kázeňských opatření a snížených stupňů z chování u úplných (sekundárně též Frýdecko-Místeckých a velkých) základních škol lze z velké části přičíst faktu, že morálka a snaha velké části žáků klesá úměrně rostoucímu věku. Na druhé straně zde však zcela jistě působí kvalita klimatu na škole a v jejím okolí. Zejména venkovské a malé školy dost často řeší kázeňské prohřešky zavčasu a nenechávají je (až na mimořádné případy) dojít tak daleko, aby bylo nutno sáhnout po kázeňských opatřeních nebo snížených stupních z chování.

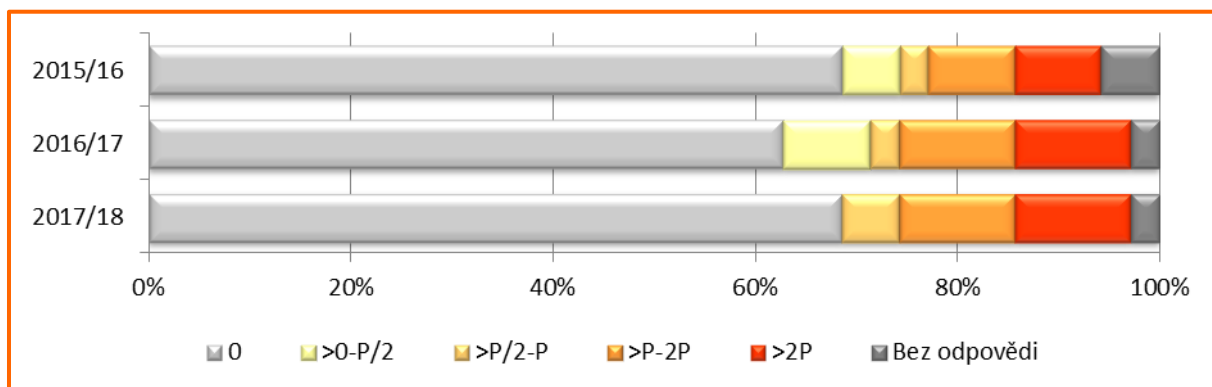
Opakování ročníku

Otázka: „**Jaký byl podíl žáků, kteří opakovali ročník, za období posledních tří uzavřených školních roků, tj. 2015/16 až 2017/18 za školu celkem?**“

Otázka byla určena základním školám.

Ve školním roce 2017/18 opakovalo ročník 0,57 % žáků. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 4,08 %, minima (0,00 %) dosáhlo 24 škol. Ve sledovaných letech podíl žáků, kteří opakovali ročník, kolísal (v rozmezí 0,49 až 0,57 %; nejvyšší hodnoty přitom bylo dosaženo v posledním sledovaném školním roce; obrázek č. 27).

Obrázek č. 27: Opakování ročníku³²⁴

³²⁴ P/2 = 0,27 %, P = 0,53 %, 2P = 1,06 %. 100 % = 35 základních škol.

Ve sledovaném období podíl žáků, kteří opakovali ročník, kolísá tak, že z dat nelze vysledovat žádný trend. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám škol se ukázaly významné všechny charakteristiky. Žáci Frýdecko-Místeckých základních škol opakuji ročník až devětkrát častěji ve srovnání s žáky venkovských škol. Podobně žáci úplných základních škol opakuji ročník více než pětikrát častěji než žáci neúplných škol. Žáci velkých základních škol opakuji ročník téměř čtyřikrát častěji ve srovnání s žáky malých škol.

Opakování ročníku, zdá se, je záležitost do jisté míry analogická výchovným opatřením a sníženým stupňům z chování, jimž se věnovala předchozí otázka. Z dat za sledované období sice nelze vysledovat žádný trend (situace na konci období je stejná jako na začátku), nicméně rozdělení hodnot v souboru všech škol a rozdíly mezi školami podle všech sledovaných charakteristik jsou analogické. V neúplných, malých a venkovských školách jsou opakování ročníků velmi vzácný jev, což nasvědčuje tomu, že díky individuálnější péči o žáky a celkově lepšímu klimatu na škole situace zřídka dojde tak daleko, aby žák musel opakovat ročník.

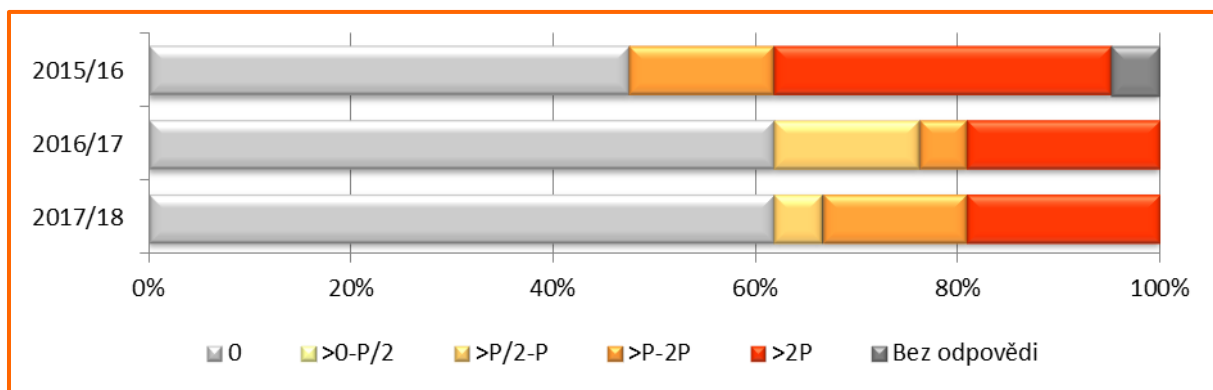
Předčasné ukončení základního vzdělávání

Otázka: „Jaký byl podíl žáků, kteří předčasně ukončili základní vzdělávání v důsledku ukončení povinné školní docházky, za období posledních tří uzavřených školních roků, tj. 2015/16 až 2017/18 za školu celkem?“

Otázka byla určena úplným základním školám.

Ve školním roce 2017/18 předčasně ukončilo základní vzdělávání v důsledku ukončení povinné školní docházky 0,15 % žáků. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 0,85 %, minima (0,00 %) dosáhlo třináct škol. Ve sledovaných letech podíl žáků, kteří předčasně ukončili základní vzdělávání, postupně klesal (z maxima 0,26 % dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 28).

Obrázek č. 28: Předčasné ukončení základního vzdělávání³²⁵

Ve sledovaném období lze sledovat postupný pokles podílu žáků, kteří předčasně ukončili základní vzdělávání v důsledku ukončení povinné školní docházky. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám škol se ukázaly významné obě v úvahu připadající charakteristiky. Ve velkých a Frýdecko-Místeckých školách předčasně ukončují základní vzdělávání více než dvojnásobně více žáků ve srovnání s malými a venkovskými školami.

Předčasné ukončení základního vzdělávání jsou natolik vzácný jev, že solidní vyhodnocení statistických dat je přinejmenším na hraně. Klesající trend předčasných ukončení základního vzdělávání v důsledku ukončení povinné školní docházky je zcela jistě pozitivní jev, je však otázkou, zda při tak malých číslech nejde o výkyv v mezích statistické chyby, zda se jedná o skutečný trend a zda tento je dán zlepšujícím se prospěchem žáků, nebo úpornou snahou učitelů a vedení škol udržet žáka na škole za každou cenu.

Při srovnání škol podle jednotlivých charakteristik se nabízí paralela s výchovnými opatřeními, sníženými stupni z chování a opakování ročníku (viz předchozí dvě otázky). Na jedné straně je zde skupina škol, které mají s předčasnými ukončeními základního vzdělávání relativně bohaté zkušenosti, na druhé straně jsou školy, které

³²⁵ P/2 = 0,10 %, P = 0,19 %, 2P = 0,38 %. 100 % = 21 úplných základních škol.

se s ním během sledovaného období nesetkaly. V první skupině jsou častěji zastoupeny velké a Frýdecko-Místecké školy, v druhé malé a venkovské školy. Vzhledem k tomu, že plošně nelze předpokládat rozdílnou kvalitu žáků v těchto skupinách škol (v jednotlivých případech je to samozřejmě možné, ale plošně nepravděpodobné), lze školy s minimem předčasných ukončení základního vzdělávání ztotožnit s těmi, které mají větší snahu zaostávajícího žáka v základním vzdělávání udržet a které mají současně možnosti se mu individuálně věnovat.

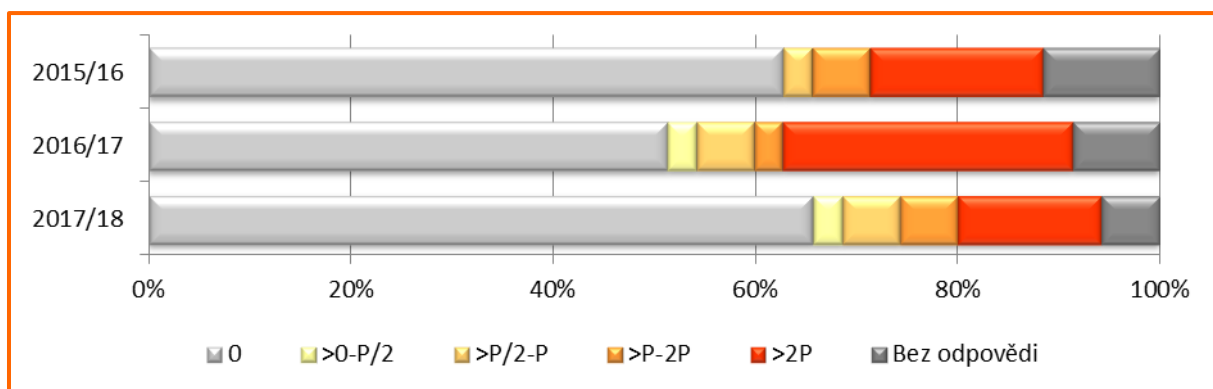
Odchody žáků na gymnázia

Otázka: „**Jaký byl podíl žáků odcházejících na gymnázia za období posledních tří uzavřených školních roků, tj. 2015/16 až 2017/18 za školu celkem?**“

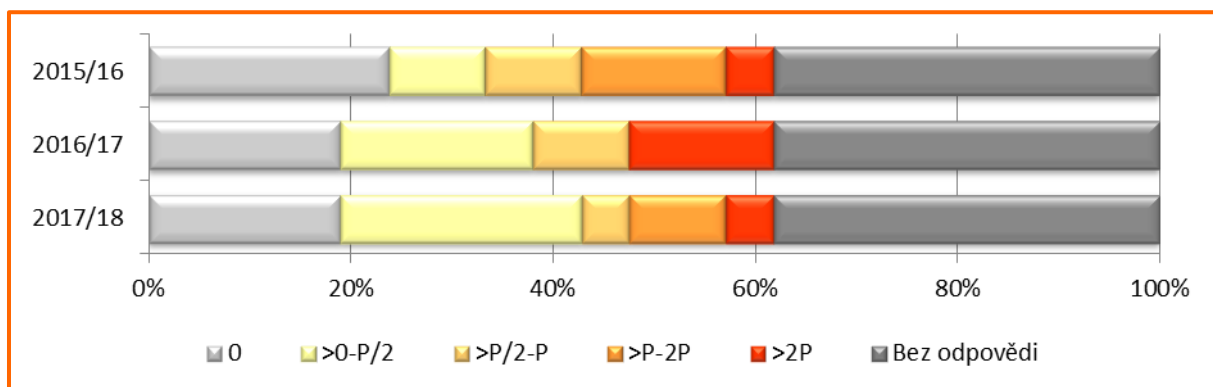
Otázka byla určena základním školám. Neúplné základní školy odpovídaly v omezeném rozsahu.

Ve školním roce 2017/18 odešlo na gymnázia **z pátých tříd** v průměru 3,00 % žáků pátých tříd. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 46,15 % žáků pátých tříd, minima (0,00 %) dosáhlo 23 škol. Ve sledovaných letech podíl žáků, odcházejících z pátých tříd, postupně klesal (z maxima 3,17 % dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 29).

Obrázek č. 29: Odchody žáků z pátých tříd na gymnázia³²⁶

Obrázek č. 30: Odchody žáků ze sedmých tříd na gymnázia³²⁷

Ve školním roce 2017/18 odešlo na gymnázia **ze sedmých tříd** v průměru 6,20 % žáků sedmých tříd. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 18,92 %, minima (0,00 %) dosáhly čtyři školy. Osm

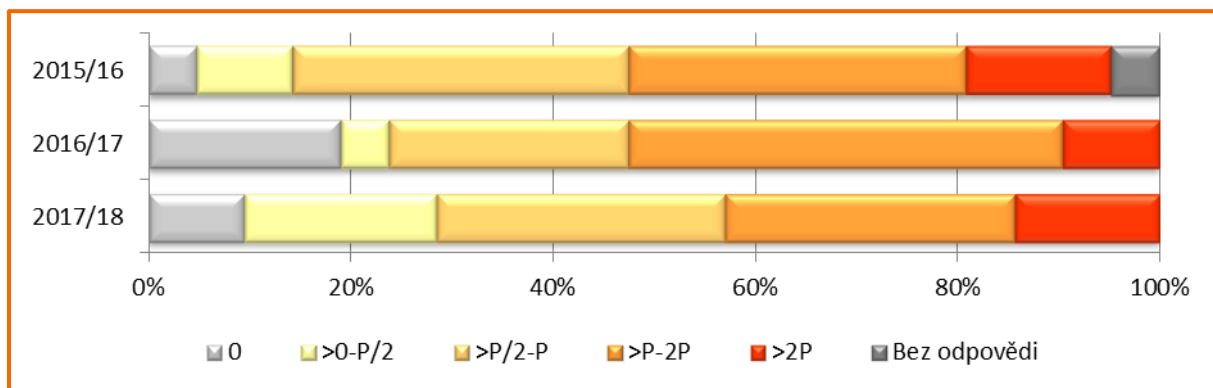
³²⁶ P/2 = 1,54 %, P = 3,08 %, 2P = 6,16 %. 100 % = 35 základních škol.

³²⁷ P/2 = 4,56 %, P = 9,12 %, 2P = 18,24 %. 100 % = 21 úplných základních škol.

škol podíl žáků odcházejících ze sedmých tříd na gymnázia neuvedlo (neptali jsme se). Ve sledovaných letech podíl žáků, odcházejících ze sedmých tříd, postupně klesal (z maxima 10,80 % dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 30).

Ve školním roce 2017/18 odešlo na gymnázia **z devátých tříd** v průměru 11,08 % žáků devátých tříd. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 39,13 %, minima (0,00 %) dosáhly dvě školy. Ve sledovaných letech podíl žáků, odcházejících z devátých tříd, postupně klesal (z maxima 14,63 % dosaženého ve školním roce 2015/16; obrázek č. 31).

Obrázek č. 31: Odchody žáků z devátých tříd na gymnázia³²⁸

Ve sledovaném období lze sledovat postupný pokles podílu žáků odcházejících na gymnázia z pátých, sedmých i devátých tříd. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám škol se jako nejvýznamnější ukázal rozdíl mezi venkovskými a Frýdecko-Místeckými školami v případě odchodů na gymnázia z pátých tříd, kdy z venkovských škol odchází až sedmkrát větší podíl žáků. S tím zřejmě souvisí i více než pětinašobný podíl žáků odcházejících na gymnázia z pátých tříd neúplných škol (oproti úplným) a téměř pětinašobný podíl těchto žáků z malých škol (oproti velkým).

Rozdíly v podílech žáků odcházejících na gymnázia ze sedmých a devátých tříd ve vztahu k sledovaným charakteristikám škol jsou méně významné. V případě sedmých tříd odchází na gymnázia dvaapůlkrát častěji žáci z Frýdecko-Místeckých škol (oproti venkovským) a o téměř 20 % častěji z malých škol (oproti velkým). V případě devátých tříd odchází na gymnázia o 60 % častěji žáci z venkovských škol (oproti Frýdecko-Místeckým) a o téměř 40 % častěji žáci z malých škol (oproti velkým).

Sledovaný pokles podílu žáků, kteří z jednotlivých ročníků odchází na gymnázia, lze zasadit do kontextu dlouhodobého trendu ústupu z masového gymnaziálního vzdělávání ve prospěch zachování jeho úrovně a prestiže, udržení většiny žáků pátých a sedmých ročníků v základních školách (a zachování normální struktury žáků vyšších ročníků) a ve prospěch dalších forem středoškolského vzdělávání.

V případě odchodů na gymnázia z pátých tříd situaci významně ovlivňují neúplné (odtud pak venkovské a malé) školy. Přechod na jinou školu je v jejich případech nutností a vyšší podíl odchodů žáků na gymnázia je dán racionální volbou zákonných zástupců a žáků. Když už se někam přestupuje, proč ne rovnou na gymnázia, čímž se rovnou vyřeší otázka pozdějšího přechodu z devátého ročníku na střední školu. Do jisté míry podobná je situace při přechodu na střední školu u žáků z devátých tříd. Někam se přejít musí a podíly žáků, kteří odchází na gymnázia, jsou odrazem obecné struktury významu jednotlivých typů středoškolského vzdělávání a nároků na uchazeče o studium.

U žáků odcházejících na gymnázia ze sedmých ročníků není situace vyvolaná objektivními skutečnostmi, resp. nutností, ale volbou zákonných zástupců žáků, kteří přechod na střední školu řeší do jisté míry předčasně (v sedmém a ne až devátém ročníku). Tím lze současně vysvětlit převahu těchto odchodů z Frýdecko-Místeckých základních škol, neboť tyto jsou geograficky blízko zdrojovým základním školám a z hlediska dojíždění se pro žáky z těchto škol nic zásadně nemění.

³²⁸ P/2 = 6,16 %, P = 12,32 %, 2P = 24,64 %. 100 % = 21 úplných základních škol.

Rozdíly mezi definovanými skupinami škol podle sledovaných charakteristik v případě odchodů žáků na gymnázia z devátých ročníků se vysvětlují hůře. Domnívat se, že by vzdělávání na venkovských a malých školách bylo o tolik kvalitnější, aby významně více jejich žáků splnilo nároky na studium na gymnáziu, by bylo přinejmenším ukvapené. Spíše jde o víceméně nevysvětlitelnou shodu módu kariérového poradenství v jednotlivých skupinách škol, kdy venkovské a malé školy jsou zřejmě zvyklejší odesílat i průměrné žáky ke studiu na gymnáziích v neprospěch jiných typů středních škol. Možná má na tomto módu kariérového poradenství ve venkovských a malých školách podíl jejich snaha dokázat kvalitu svého vzdělávání, možná ne.

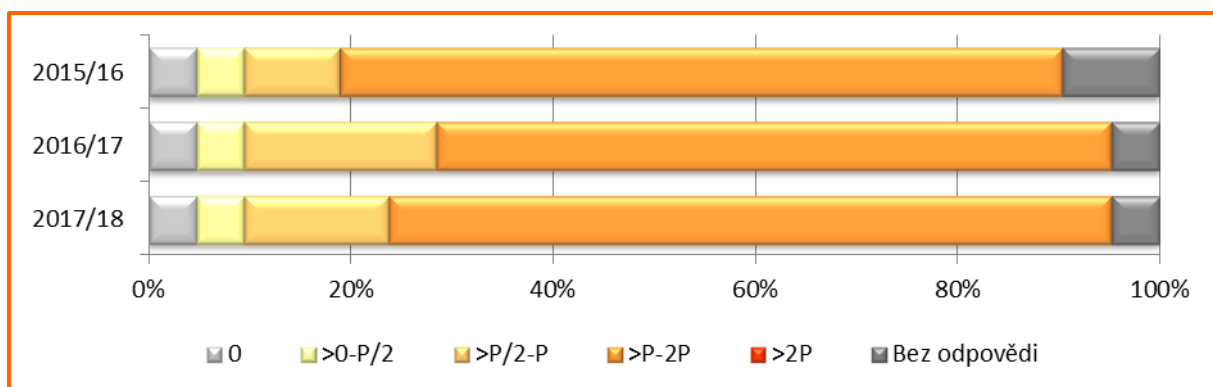
Skládání (standardizovaných) přijímacích zkoušek

Otázka: „**Jaký byl podíl žáků skládajících (standardizované) přijímací zkoušky do maturitního studia za období posledních tří uzavřených školních roků, tj. 2015/16 až 2017/18 za školu celkem?**“

Otázka byla určena úplným základním školám.

Ve školním roce 2017/18 skládalo přijímací zkoušky do maturitního studia 66,37 % žáků devátých ročníků. Maximum tohoto ukazatele dosažené jednou školou v tomto roce činilo 100,00 %, minimum 0,00 %. Ve sledovaných letech podíl žáků, kteří skládali přijímací zkoušky, kolísal (v rozmezí 65,37 až 66,37 %; nejvyšší hodnoty přitom bylo dosaženo v posledním sledovaném školním roce; obrázek č. 32).³²⁹

Obrázek č. 32: Skládání (standardizovaných) přijímacích zkoušek³³⁰

Ve sledovaném období lze sledovat stabilní podíl žáků, kteří skládali přijímací zkoušky do maturitního studia. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám nebyly zjištěny žádné podstatné rozdíly. Žáci venkovských základních škol skládají přijímací zkoušky o 17 % častěji než žáci Frýdecko-Místeckých škol a žáci malých základních škol o 10 % častěji ve srovnání s žáky velkých škol.

Výsledky odpovědí na tuto otázku mohou být ovlivněny neznámým podílem škol, které zaměnily přijímací zkoušky za přijímací řízení a jejichž respondenti jsou přesvědčeni, že přijímací zkoušky skládá každý jejich žák. Některé školy naopak uváděly, že o skládání přijímacích zkoušek u jejich žáků nemají žádné informace. To samozřejmě nemusí platit pouze pro školy, které se k tomu přiznaly. Snad v kontextu toho lze usuzovat na velké rozpětí uváděných podílů žáků, kteří skládali standardizované přijímací zkoušky. Extrémní hodnoty tříletých průměrů (méně než polovina nebo více než 85 % žáků) se však v souboru dat vyskytují zcela výjimečně a data lze považovat i přes uvedené poznámky za víceméně odpovídající realitě.

Z krátké časové řady a získaných dat nelze usuzovat na žádné zásadní trendy. Podíly žáků, kteří skládají přijímací zkoušky do maturitního studia, zůstávají v podstatě stabilní. Také mezi jednotlivými skupinami škol podle sledovaných charakteristik nebylo zjištěno nic významného. Mírně nadprůměrné podíly u žáků venkovských a malých

³²⁹ Tyto údaje jsou výrazně deformovány speciální školou zřízenou podle § 16 zákona č. 561/2004 Sb. Po očištění o tyto extrémní hodnoty skládalo přijímací zkoušky do maturitního studia ve školním roce 2017/18 69,81 % žáků devátých ročníků. Minimum tohoto ukazatele dosažené jednou školou činilo po očištění 6,15 %.

³³⁰ P/2 = 32,93 %, P = 65,85 %, 2P = nelogický údaj. 100 % = 21 úplných základních škol.

základních škol lze (jako v případě předchozí otázky a přechodů na gymnázia z devátých ročníků) vysvětlit snad jen nevysvětlitelnou shodou módů kariérového poradenství na školách, kdy venkovské a malé školy žákům více doporučují studium nejen na gymnáziích, ale i na dalších školách, poskytujících středoškolské vzdělání zakončené maturitou, ve srovnání s Frýdecko-Místeckými a velkými školami. Jestli na tom má podíl zájem venkovských a malých škol dokázat si svou kvalitu, je pouze spekulace.

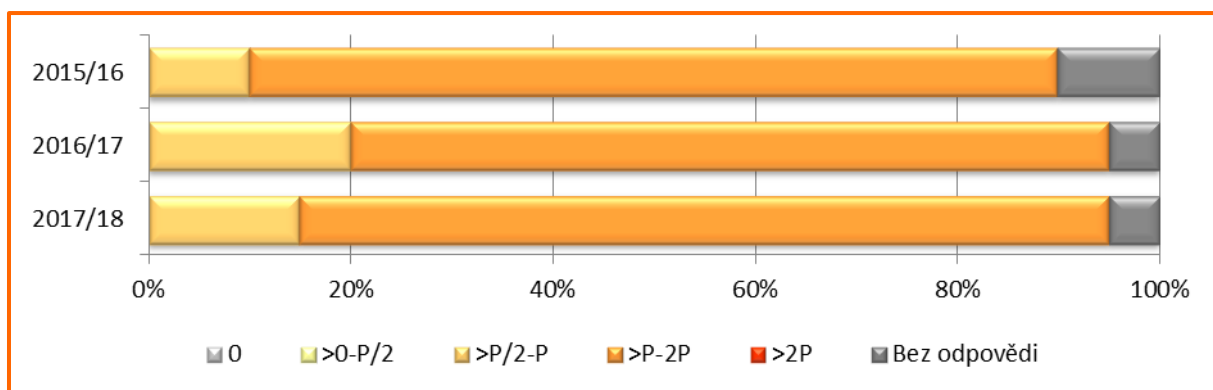
Úspěšnost ve (standardizovaných) přijímacích zkouškách

Otázka: „**Jaká byla úspěšnost žáků (podíl žáků, kteří uspěli) ve (standardizovaných) přijímacích zkouškách do maturitního studia za období posledních tří uzavřených školních roků, tj. 2015/16 až 2017/18 za školu celkem?**“

Otázka byla určena úplným základním školám.

Ve školním roce 2017/18 uspělo u přijímacích zkoušek do maturitního studia 99,35 % žáků, kteří je skládali. Maxima tohoto ukazatele (100 %) dosáhlo šestnáct škol, minimum činilo 73,41 %. Ve sledovaných letech úspěšnost žáků u přijímacích zkoušek kolísala (v rozmezí 97,06 až 99,35 %; nejvyšší hodnoty přitom bylo dosaženo v posledním sledovaném školním roce; obrázek č. 33).

Obrázek č. 33: Úspěšnost ve (standardizovaných) přijímacích zkouškách³³¹

Ve sledovaném období lze sledovat stabilní, téměř stoprocentní podíl žáků, kteří uspěli u přijímacích zkoušek do maturitního studia. Ve vztahu ke sledovaným charakteristikám nebyly zjištěny žádné podstatné rozdíly. Žáci venkovských škol jsou o 10 % úspěšnější než žáci Frýdecko-Místeckých škol a žáci malých škol o 5 % ve srovnání s žáky velkých škol.

Odpovědi na tuto otázku mají těsnou vazbu na předchozí. Neměly-li některé školy informace o podílu žáků, kteří skládali přijímací zkoušky do maturitního studia, a některé zřejmě smíchaly přijímací zkoušky s přijímacím řízením, u této otázky je šum ještě zřetelnější. Mají-li školy informace o úspěšnosti svých žáků, mohou je získat pouze neformálně jejich dotazováním, pravděpodobně však z tohoto dotazování neprovádí žádné záznamy, tím spíše statistiky. Lze si sotva představit, že v přijímacích zkouškách uspěli v posledním sledovaném roce všichni žáci šestnácti škol z dvaceti (v patnácti z nich uspěli všichni žáci dokonce v celém sledovaném tříletém období). Někteří respondenti v dotazníku explicitně uvedli své automatické přesvědčení, že u přijímacích zkoušek přeci uspějí všichni. Že tím mysleli fakt, že nakonec každý žák někde skončí, je nasnadě.

Vzhledem k téměř stoprocentní uváděné úspěšnosti žáků výsledky odpovědí na tuto otázku v podstatě kopírují výsledky odpovědí na předchozí otázku. Z úspěšnosti atakující v jednotlivých letech sto procent a odchylkách v řádu jednotek procent nelze usoudit na žádné trendy. Jsou-li školy většinově přesvědčeny, že u přijímacích zkoušek uspějí všichni žáci, pak u této otázky nelze dodat nic, co by nebylo uvedeno u předchozí otázky.

³³¹ P/2 = 49,68 %, P = 99,35 %, 2P = nelogický údaj. 100 % = 20 úplných základních škol, jejichž žáci ve sledovaném období skládali (standardizované) přijímací zkoušky do maturitního studia.

Spolupráce za účelem adaptace dětí na školní prostředí a přípravy na přechod na základní školu

Otázka: „**Jak Vaše škola spolupracuje v území se základními školami, zákonnými zástupci, neziskovými organizacemi a dalšími organizacemi za účelem adaptace dětí na školní prostředí a přípravy na základní školu?**“

Otázka byla určena mateřským školám.

Pro **mateřské školy** je pro účely adaptace dětí na školní prostředí a přípravy na základní školu klíčová spolupráce s následujícími organizacemi a jednotlivci:³³²

- se sloučenou nebo spádovou základní školou (93 %), a to:
 - na společných aktivitách (88 %), zejména vzájemných návštěvách (73 %): předškoláků (70 %) v první třídě (65 %), na druhém stupni nebo ve školní družině (3 %), setkáních s učiteli (13 %), besedách (8 %), náslechovéch hodinách atp. (3 %), návštěvách žáků základní školy v mateřské škole (10 %), včetně čtení (5 %) nebo divadelních představení dětem (3 %), dále na různých projektech (15 %), např. společných dílnách (5 %), adaptačních programech (13 %), projektových dnech (8 %), aktivitách logopedické prevence (5 %), psychologické pomoci, zpracovávání nejrůznějších úkolů, přípravě dětí do základní školy obecně a depistážích pro předškoláky (3 %),
 - na společných jednorázových akcích (43 %), zejména dnech otevřených dveří (20 %), oslavách různých svátků (15 %), např. Mikuláše, vánoc, velikonoce (5 %), dne dětí atp. (3 %), na blíže nespécifikovaných společenských a kulturních akcích (13 %), na vystoupeních pro veřejnost (8 %), např. divadelních představeních (8 %), vánočních koncertech (3 %), na sportovních dnech (8 %), na exkurzích, návštěvách kina, akcích u příležitosti dne zdraví, pasování předškoláků, vernisáží, drakiádách, dětských karnevalů, radovánkách, maškarních plesech, pohádkových lesech, průvodů duchů a strašidel atp. (3 %),
 - sdílením společného prostředí (20 %), a to školní tělocvičny (8 %), dílen a jiných prostor polytechnického vzdělávání, jídelny (5 %), počítačové učebny, učebny keramiky, bazénu, zrcadlového sálu atp. (3 %),
- se zákonnými zástupci (48 %), a to:
 - organizací seminářů, diskusí nebo přednášek (35 %), na téma školní zralosti předškoláků (10 %), grafomotoriky, Hejného metody, nebo neformálních třídních schůzek (3 %),
 - každodenní komunikací a spoluprací (20 %),
 - poskytováním knih a pracovních listů (3 %),
 - poskytováním kontaktů na další organizace a jednotlivce (3 %),
 - prostřednictvím jejich spolků (3 %),
- se spolky a neziskovými organizacemi (15 %), a to:
 - se spolky seniorů (8 %), např. návštěvami jejich výstav (3 %),
 - se zahrádkáři, např. návštěvami jejich výstav (3 %),
 - se sbory dobrovolných hasičů (3 %),
 - s tělovýchovnými organizacemi, např. Sokolem (3 %),
 - se svazy žen (3 %),
 - s mateřskými kluby, např. organizací dětských vystoupení (3 %),
 - s poskytovateli sociálních služeb, např. Centrem Prámínek (3 %),
 - s charitativními organizacemi, např. s organizací ADRA na zábavných odpoledních (3 %),
- s dalšími školami (15 %), zejména na dalším vzdělávání (10 %) a sdílení dobré praxe (8 %),
- s místními knihovnami: na vzájemných návštěvách (10 %) nebo na projektech, jmenovitě Čtení je zábava (3 %),
- s městskou policií (8 %), např. na dopravní výchově (5 %),
- se zřizovateli (5 %), např. na společných akcích (3 %),
- se základní uměleckou školou, např. na koncertech a výstavách (3 %),
- s muzei, např. Muzeem Beskyd na besedách (3 %),
- s divadly (3 %),

³³² Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 39 mateřských škol.

- s psychologem (3 %),
- s obchodními řetězci, např. řetězcem Albert na akcích na podporu zdravého životního stylu (3 %).

Byť byla otázka určena mateřským školám, odpovědělo na ni také 83 % **základních škol**, včetně samostatných. Pro účely adaptace dětí na školní prostředí a přípravy na základní školu je pro ně klíčová spolupráce s následujícími organizacemi a jednotlivci:³³³

- se sloučenou nebo spádovou mateřskou školou (93 %), a to:
 - na společných aktivitách (86 %), zejména vzájemných návštěvách (76 %): předškoláků (66 %) v první třídě (62 %), na druhém stupni (7 %) nebo ve školní družině (3 %), setkáních s učiteli (28 %), besedách (17 %), následových hodinách (7 %) atp., návštěvách žáků základní školy v mateřské škole (17 %), včetně čtení (14 %) nebo divadelních představení dětem (3 %), dále na různých projektech (14 %), adaptačních programech (10 %), projektových dnech, dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a poradenství pro mateřské školy, psychologické pomoci a zpracování nejrůznějších úkolů (3 %),
 - na společných jednorázových akcích (48 %), zejména dnech otevřených dveří (24 %), na blíže nespécifikovaných společenských, kulturních a sportovních akcích (14 %), oslavách různých svátků (10 %), např. vánoc (7 %), velikonoce, Mikuláše (3 %), na vystoupeních pro veřejnost (10 %), např. divadelních představeních (10 %), vánočních koncertech, sportovních dnech, návštěvách kina, exkurzích, vernisážích, dětských karnevalů, radovánkách, průvodech duchů a strašidel, na lyžařských kurzech atp. (3 %),
 - sdílením společného prostředí (28 %), a to školní tělocvičny (10 %), dílen a jiných prostor polytechnického vzdělávání, jídelny, počítačové učebny (7 %), učebny keramiky, zrcadlového sálu atp. (3 %),
- se zákonnými zástupci (38 %), a to:
 - každodenní komunikací a spoluprací (21 %),
 - organizací seminářů, diskusí nebo přednášek (17 %), na téma grafomotoriky, Hejného metody atp. (3 %),
 - poskytováním knih a pracovních listů (3 %),
 - poskytováním kontaktů na další organizace a jednotlivce (3 %),
 - prostřednictvím dalších, blíže nespécifikovaných akcí pro zákonné zástupce (3 %),
- s dalšími školami, zejména na dalším vzdělávání (10 %) a sdílení dobré praxe (7 %),
- s městskou policií, např. na dopravní výchově (3 %),
- s muzei, např. Muzeem Beskyd na besedách (3 %),
- s divadly (3 %).

Odpovědi mateřských a základních škol na tuto otázku se vzácně shodují, což dokládá relevanci zjištěných informací. Hlavními partnery mateřských škol při adaptaci dětí na školní prostředí a přípravě na základní školu jsou přirozeně sloučené nebo spádové základní školy a zákonní zástupci dětí. V této oblasti školy disponují desítky let prověřenou a k dokonalosti vypilovanou metodikou, na níž se prakticky všechny mateřské (a základní) školy shodují. Jejím základem je systematická spolupráce (a jednorázové akce v druhé řadě) mateřských a základních škol spočívající v postupném sžívání se dětí s budoucím školním prostředím, učiteli a spolužáky z vyšších ročníků. Součástí této metodiky je vzdělávání zákonných zástupců a průběžná komunikace a spolupráce s nimi.

Kromě sloučených nebo spádových mateřských a základních škol a zákonných zástupců dětí jako přirozených partnerů adaptace dětí na školní prostředí a přípravy na základní školu zde byly uváděny i další subjekty a způsoby spolupráce s nimi. Souvislost mezi touto spoluprací a tématem otázky je však spíše druhotná.

Spolupráce se zákonnými zástupci žáků ohrožených školním neúspěchem

Otázka: „**Jak Vaše škola spolupracuje se zákonnými zástupci žáků ohrožených školním neúspěchem?**“

Otázka byla určena základním školám.

³³³ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 29 základních škol.

Základní školy se zákonnými zástupci žáků ohrožených školním neúspěchem spolupracují:³³⁴

- každodenní komunikací a spoluprací, konzultacemi, pohovory atp. (80 %), podmínkou jsou jasně stanovená pravidla (3 %),
- prostřednictvím svého personálního zázemí (34 %) a školního poradenského pracoviště, školního psychologa, výchovného poradce (11 %), speciálních pedagogů, školních asistentů (9 %), asistentů pedagoga, kariérového poradce nebo preventisty (3 %),
- prostřednictvím procedury dané školským zákonem: pedagogická diagnostika, vyhodnocování výsledků, případné doporučení do školského poradenského zařízení, tvorba individuálních vzdělávacích plánů a plánů pedagogické podpory a práce s nimi (31 %),
- podporou rodiny prostřednictvím sociálních sítí, internetu atp. (9 %),
- ukázkami výuky (6 %), např. návštěvami zákonných zástupců na hodinách (3 %),
- besedami zákonných zástupců s psychologem (3 %),
- zapůjčováním literatury (3 %),
- zaškolením zákonných zástupců (3 %).

Školy dále přímo působí na žáky ohrožené školním neúspěchem (57 %):³³⁵

- doučováním financovaným z programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony; 51 %),
- prostřednictvím kroužků (6 %), např. čtenářských klubů, klubů deskových her atp. (3 %),
- individuálním přístupem k žákům podle jejich dovedností, schopností a potřeb (3 %),
- rozvojem jejich motivace a schopnosti sebehodnocení (3 %).

Odpovědi na tuto otázku nepřinesly žádná překvapivá zjištění. Spolupráce škol se zákonnými zástupci žáků ohrožených školním neúspěchem stojí především na jejich každodenní (ideálně osobní) komunikaci a spolupráci, šité na míru potřebám toho či onoho žáka, k čemuž školy využívají své personální zázemí s víceméně jasně definovanými rolemi jednotlivých pracovníků, dále na procedurách kodifikovaných školským zákonem a navazujícími předpisy (od diagnostiky po práci s individuálními vzdělávacími plány a plány pedagogické podpory). Spolupráci školy se zákonnými zástupci doplňuje přímé působení školy na žáky, zejména formou doučování. Tento základní komplex spolupráce školy, zákonných zástupců a žáků ohrožených školním neúspěchem dokresluje další, méně často zmiňované, předpokládáme však, že ve skutečnosti častější aktivity.

Monitoring počtu dětí a žáků, kteří se ve školní jídelně nestravují

Otázka: „**Monitorujete počty dětí a žáků, kteří se ve školní jídelně nestravují?**“

Otázka byla určena všem školám.

Počty dětí, resp. žáků, kteří se nestravují ve školní jídelně, monitoruje 85 % **mateřských** a 63 % **základních škol**. Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Počty dětí, resp. žáků, kteří se nestravují ve školní jídelně, monitoruje většina mateřských i základních škol. Těžko říct, co si myslet o patnácti procentech mateřských škol, které uvedly, že tyto počty nesledují. Vyjdeme-li z úvahy, že až na výjimky (speciální diety, které není mateřská škola schopna zajistit) se v mateřských školách stravují všechny děti a hlavně děti jsou pod soustavným dozorem, je mimo chápání, že by patnáct procent mateřských škol nevědělo, co dělají jejich děti během oběda. V případě základních škol jsou výsledky uvěřitelnější. Je sice samozřejmé, že stravování žáků je účetně evidováno, nicméně účetnictví neřeší záležitosti žáků, kteří se ve školní jídelně nestravují. Jinými slovy, škola sice počty žáků, kteří se ve školní jídelně nestravují, systematicky nemonitoruje, nebylo by však pro ni těžké tyto počty zjistit, kdyby k tomu našla důvod.

³³⁴ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

³³⁵ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

Financování stravování pro děti a žáky, kteří na obědy nechodí z ekonomických důvodů

Otázka: „**Zajišťujete financování stravování pro děti a žáky, kteří na obědy nechodí z ekonomických důvodů?**“

Otázka byla určena všem školám.

Financování stravování pro děti, které na obědy nechodí z ekonomických důvodů, zajišťuje devět **mateřských škol** (23 %). Uvedené zdroje financování zahrnují:³³⁶

- projekt Obědy do škol (operační program Potravinová a materiální pomoc; 15 %),
- projekt Obědy pro děti (společnost WOMEN FOR WOMEN; 3 %),
- blíže nespecifikovaný projekt Moravskoslezského kraje (3 %),
- blíže nespecifikované nadační zdroje (3 %),
- blíže nespecifikované jiné dotační zdroje (3 %),
- školní fondy (3 %).

31 mateřských škol (78 %) uvedlo, že financování stravování pro děti, které na obědy nechodí z ekonomických důvodů, nezajišťují.

Financování stravování pro žáky, kteří na obědy nechodí z ekonomických důvodů, zajišťuje jedenáct **základních škol** (31 %). Uvedené zdroje financování zahrnují:³³⁷

- projekt Obědy pro děti (společnost WOMEN FOR WOMEN; 17 %),
- projekt Obědy do škol (operační program Potravinová a materiální pomoc; 3 %),
- blíže nespecifikovaný projekt Moravskoslezského kraje (3 %),
- blíže nespecifikované nadační zdroje (3 %),
- blíže nespecifikované jiné dotační zdroje (3 %),
- školní fondy (3 %),
- spolek rodičů (3 %).

24 základních škol (69 %) uvedlo, že financování stravování pro žáky, kteří na obědy nechodí z ekonomických důvodů, nezajišťují.

Žádná **základní umělecká škola** na otázku neodpověděla.

Většina mateřských a základních škol nezajišťuje financování stravování pro své děti a žáky, kteří na obědy nechodí z ekonomických důvodů. Buď proto, že taková potřeba v jejich škole není (nebo o nich škola nic neví), nebo z jiných, neuvedených důvodů. Školy, které financování stravování zajišťují, využívají více zdrojů, mezi nimiž převažují projekty Obědy do škol a Obědy pro děti.

³³⁶ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 40 mateřských škol.

³³⁷ Řazeno podle četnosti výskytu sestupně. 100 % = 35 základních škol.

5 ZÁVĚR

Provedené dotazníkové šetření si kladlo za cíl zmapovat situaci ve vzdělávání a výchově v oblastech odpovídajících zaměření jednotlivých pracovních skupin a jednotlivých priorit strategického rámce³³⁸ projektu. V mezích daných šíří záběru, zvolenou metodikou a únosností dotazníku pro respondenty i zpracovatele lze takto definovaný cíl považovat za splněný. Byť byl motiv k provedení tohoto šetření dán závaznými pravidly a metodikou,³³⁹ rozsah a forma provedení šetření a jeho vyhodnocení daleko převyšují zadání.

Na metodice šetření se podepsalo selhání jednotného vedení ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které nejen nedodalo jednotné dotazníky, k čemuž se samo zavázalo v jím vydaných pravidlech, ale bojkotovalo také snahu o získání jím evidovaných informací, které by šetření podstatně zjednodušily. Jsme-li jako realizátoři projektu někomu za něco vděční, jsou to především naše školy a jejich zástupci, kteří věnovali desítky hodin vyplnění dotazníku, a členové pracovních skupin, kteří se další desítky hodin věnovali shrnutí a interpretaci výsledků. Doufejme pouze, že zástupci ministerstva získané informace nějak využijí. Pokud ne, využijeme je sami a budeme si to pamatovat.

Zjištění z tohoto šetření jsou do značné míry ovlivněna zvolenou metodikou, způsobem popsaným v druhé kapitole tohoto dokumentu. Otevřené otázky, postavené na principu testu volných asociací, sice poměrně dobře pokrývají spektrum možných odpovědí, selhávají však v jejich kvantifikaci. Tu by bylo možno zpřesnit dodatečným šetřením postaveným na uzavřených otázkách. Takové šetření by však projektu ani aktérům vzdělávání, výchovy a souvisejících oblastí nic užitečného nepřineslo. Pokud čtenář bude brát číselné údaje u otevřených otázek s rezervou, nebude z výsledků jejich vyhodnocení zklamáný.

Možná překvapivě i některé uzavřené otázky vedly k nejednoznačným výsledkům. Pomineme-li některé nesmyslné požadavky metodiky, stávalo se to zejména u otázek, které umožňovaly různou interpretaci, nebo u otázek, na něž přinejmenším část škol (ne-li všechny) neznala odpověď. I to je však cenná zkušenost, která z dotazníkového šetření vzešla.

Jedním z cílů, které na dotazníkové šetření kladly postupy a zejména metodika, bylo zjištění rozdílů mezi jednotlivými školami, zejména takových, které omezují přístup dětí a žáků ke vzdělávání. Co se rozdílů mezi jednotlivými školami týče, bylo zjištěno (vcelku banální zjištění), že každá škola je jiná: co se týče jejich předpokladů pro činnost, tak zaměření a aktivit i dosahovaných výsledků. Zda tyto rozdíly omezují přístup dětí a žáků ke vzdělávání, zjištěno nebylo a neví se o takových případech ani z doslechu. Naopak, zjištěnou pestrost v přístupu jednotlivých škol ke vzdělávání, výchově a souvisejícím oblastem považujeme za bohatství regionu, které umožňuje, aby se jednotlivé školy od sebe učily navzájem a aby hledaly prospěšná partnerství tam, kde se sama nabízejí.

Nejcennějším přínosem celého šetření proto nejsou čísla, ale celková mapa vzdělávání, výchovy a souvisejících oblastí, která bude roky sloužit realizátorům projektu, pracovním skupinám, metodickým klubům, školám a dalším organizacím působícím ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech k inspiraci pro vlastní individuální aktivity, k hledání partnerů pro aktivity spolupráce, ale též pro srovnání vlastní situace s obecnou situací v regionu.

I když Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy selhalo ve fázi přípravy dotazníkového šetření, mohli by se jeho zástupci pochlapit a vzít v úvahu alespoň jeho výsledky. Ty totiž přináší řadu cenných podnětů, které by mohly být využity při plánování programů podpory vzdělávání, výchovy a souvisejících oblastí tak, aby tyto programy co nejlépe sloužily nejen zájmům ministerstva a jeho úředníků, ale také škol a dalších organizací, jejich pedagogických a nepedagogických pracovníků a především dětí a žáků. Podobně by se k výsledkům dotazníkového šetření mohly postavit další hierarchicky výše postavené organizace a zřizovatelé škol a dalších vzdělávacích zařízení.

I když se řada oblastí točila kolem potřeb v oblasti materiálního zázemí, neměl by být podceňován ani rozvoj personálního zázemí prostřednictvím vhodně nastavených programů dalšího vzdělávání nebo rozvoj spolupráce mezi školami a dalšími aktéry vzdělávání, výchovy a souvisejících oblastí. Stále rostoucí význam zde mají v regionech etablované MAPy, které pro regionálně specifické potřeby vytvářejí perfektní zázemí postavené nejen na dokonalé znalosti území, ale také na neformálních vztazích. Něco takového nikdy mít nebudou stovky kilome-

³³⁸ MAS Pobeskydí 2020b.

³³⁹ MŠMT 2017a, 2018a.

trů daleko sedící úředníci ministerstva, většinou bez elementární praxe ze vzdělávání, výchovy a souvisejících oblastí.

S tím však souvisí definice poslání MAPů. Jejich úkolem by mělo být podporovat školy a další organizace působící ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech v prospěšných aktivitách. Ministerstvo by mělo rozhodně zvážit rozsah byrokracie, kterou na MAPy a jejich partnery v regionu klade. Plánování je sice fajn, nicméně z obecného nastavení místního akčního plánování vzniká dojem, že regionům chybí pouze plánování. Kvůli akcím, jako je toto dotazníkové šetření a soustavné aktualizace veškeré dokumentace jsou MAPy a jejich partneři zahlceni nesmyslným papírováním a úspěšně se dopracovávají analýzou k paralýze. Místo aby byly v dennodenním kontaktu se svými partnery v regionu a pomáhaly řešit jejich výzvy, se k partnerům dostávají dost často pouze s požadavkem o spolupráci na splnění pravidly a metodikou daných povinností. Tato byrokratická zátěž ve výsledku devalvuje veškeré přínosy, které jsou s místním akčním plánováním spojeny, a torpéduje snahu realizátorů místního akčního plánování přesvědčit své partnery o tom, že je místní akční plánování k něčemu dobré. V tomto kontextu bude nezbytné důkladně zvážit povinné druhé kolo zapojení škol do plánování. Realizace podobně náročného šetření již nepřipadá v úvahu.

Místní akční plánování by v budoucnu mohlo posílit svou podpůrnou a koordinační roli vůči školám a dalším organizacím působícím ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech. K tomu má z titulu geografické blízkosti, znalosti území a místních aktérů a osobních vztahů s nimi ideální pozici. Mohlo a mělo by hrát podstatnou roli v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a vytvářet takové podmínky, aby naplňovalo vzdělávací a výchovné potřeby škol a dalších organizací, jejich učitelů, vedení a dalších pracovníků, ve výsledku však především dětí a žáků.

Rovněž by bylo žádoucí, kdyby různé intervence ministerstva a jiných hierarchicky výše postavených organizací měly jasný řád, nekřížily se ve svých aktivitách a nekonkurovaly si ve snaze o naplnění indikátorů, ale aby navzájem spolupracovaly, nebo se alespoň informovaly o svých aktivitách. Týká se to jak spolupráce na místní úrovni (kterou MAPy zvládají bravurně), tak spolupráce mezi MAPy navzájem a spolupráce s hierarchicky výše postavenými organizacemi. Bohužel se ukazuje, že čím výše se nachází potenciální partner na žebříku hierarchie a čím vzdálenější je geograficky od regionů, tím formálnější a bezobsažnější je spolupráce s ním, pokud má vůbec o nějakou spolupráci zájem. Vhodným vyjádřením zájmu o regiony by mohlo být vzetí výsledků tohoto dotazníkového šetření v úvahu a navázání diskuse o lepším nastavení regionální politiky vzdělávání, výchovy a souvisejících oblastí.

PŘÍLOHY

1. Použité zdroje
2. Seznam škol, zapojených do šetření

PŘÍLOHA Č. 1: POUŽITÉ ZDROJE

1. MAS POBESKYDÍ (2020a): Místní akční plán Frýdek-Místek II. Analýza, v. 2020/05. Třanovice: MAS Pobeskydí.
2. MAS POBESKYDÍ (2020b): Místní akční plán Frýdek-Místek II. Strategický rámec priorit, v. 2020/05. Třanovice: MAS Pobeskydí.
3. MŠMT (2017a): Postupy MAP II. Metodika tvorby místních akčních plánů v oblasti vzdělávání. Příloha č. 3 výzvy k předkládání žádostí o podporu. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
4. MŠMT (2017b): Pravidla pro žadatele a příjemce. Obecná část. Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání. Programové období 2014–2020. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
5. MŠMT (2017c): Pravidla pro žadatele a příjemce. Specifická část. Výzva PO3 Místní akční plány rozvoje vzdělávání II (MAP II). Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání. Programové období 2014–2020. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
6. MŠMT (2017d): Výzva k předkládání žádostí o podporu individuálních projektů z operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání. Místní akční plány rozvoje vzdělávání II. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
7. MŠMT (2018a): Metodika rovných příležitostí ve vzdělávání pro prioritní osu 3 OP VVV. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
8. MŠMT (2018b): Výsledky dotazníkového šetření potřeb mateřských škol v rámci programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony). Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
9. MŠMT (2018c): Výsledky dotazníkového šetření potřeb základních škol v rámci programu Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování (šablony). Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

PŘÍLOHA Č. 2: SEZNAM ŠKOL, ZAPOJENÝCH DO ŠETŘENÍ

Do šetření se zapojily následující školy:

- Základní škola a Mateřská škola, Baška, příspěvková organizace
- Mateřská škola Brušperk, Sportovní 520, příspěvková organizace
- Základní škola Vojtěcha Martína Brušperk, okres Frýdek-Místek
- Základní škola a Mateřská škola Bruzovice
- Mateřská škola Dobrá, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace
- Základní škola Dobrá, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola Dobruška, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace
- Základní škola a Mateřská škola Dolní Domaslavice, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace
- Mateřská škola Fryčovice 451, příspěvková organizace
- Základní škola Fryčovice, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace
- Mateřská škola Beruška, Frýdek-Místek, Nad Lipinou 2318
- Mateřská škola Frýdek-Místek, Anenská 656, příspěvková organizace
- Mateřská škola Frýdek-Místek, Josefa Myslivečka 1883
- Mateřská škola Mateřídouška, Frýdek-Místek, J. Božana 3141
- Mateřská škola Pohádka, Frýdek-Místek, Třanovského 404
- Mateřská škola se zdravotnickou péčí, s.r.o.
- Mateřská škola Sněženka, Frýdek-Místek, Josefa Lady 1790
- Základní škola a mateřská škola Frýdek-Místek – Chlebovice, Pod Kabáticí 107, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola Frýdek-Místek – Skalice 192, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola Frýdek-Místek, El. Krásnohorské 2254
- Základní škola a mateřská škola Frýdek-Místek, Jana Čapka 2555
- Základní škola a mateřská škola Frýdek-Místek, Lískovec, K Sedlišťím 320
- Základní škola a mateřská škola Naděje, Frýdek-Místek, Škarabelova 562
- Základní škola Frýdek-Místek, 1. máje 1700
- Základní škola Frýdek-Místek, Československé armády 570
- Základní škola Frýdek-Místek, Komenského 402
- Základní škola Frýdek-Místek, Pionýrů 400
- Základní škola národního umělce Petra Bezruče, Frýdek-Místek, tř. T. G. Masaryka 454
- Základní umělecká škola duchovní hudby Frýdek-Místek
- Základní umělecká škola Frýdek-Místek, Hlavní třída 11
- Mateřská škola Horní Domaslavice, příspěvková organizace
- Základní škola a Mateřská škola Leoše Janáčka Hukvaldy, příspěvková organizace
- Základní škola a Mateřská škola Kozlovice, příspěvková organizace
- Mateřská škola Krmelín, příspěvková organizace
- Základní škola T.G. Masaryka Krmelín, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola Lučina, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola Morávka, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola Nošovice, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola Palkovice, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace
- Mateřská škola Paskov, příspěvková organizace
- Základní škola Paskov, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace
- Mateřská škola Pražmo, příspěvková organizace, okres Frýdek-Místek
- Základní škola a mateřská škola Raškovice
- Základní škola a Mateřská škola Řepiště, příspěvková organizace
- Jubilejní Masarykova základní škola a mateřská škola Sedliště
- Základní škola a Mateřská škola Soběšovice, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola Staré Město, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace
- Základní škola a Mateřská škola Starič, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace
- Mateřská škola Pohoda Sviadnov
- Základní škola J. Šlosara Sviadnov
- Základní škola a mateřská škola Třanovice, příspěvková organizace

- Mateřská škola Vyšní Lhoty, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola Žabeň, příspěvková organizace

**Místní akční plán Frýdek-Místek II
Vyhodnocení dotazníkového šetření
v. 2020/05**

MAS Pobeskydí, z. s.

květen 2020

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY